

คู่มือพัฒนาความเมตตาครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

สารนิพนธ์
ของ
นิรมล เสริฐศรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2550

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

สารนิพนธ์
ของ
นิรมล เสริฐศรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

บทคัดย่อ
ของ
นิรมล เสริฐศรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2550

นิรมล เสริฐศรี. (2550). *คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1*. ปรินญาณพณธ์
กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น
ที่ 1 โดยให้กิจกรรมในคู่มือมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 60/60 และเพื่อเปรียบเทียบความเมตตา
กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณา กลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ในการวิจัย รวมจำนวน 111 คน ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ห้อง
1/1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ห้อง 2/2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ห้อง 3/1 ซึ่ง
ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากหมายเลขห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และ กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ค่าสถิติ t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
จำนวน 21 กิจกรรมมีประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดไว้ในคู่มืออยู่ระหว่าง
69.79 - 78.66
2. นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A HANDBOOK OF KINDNESS DEVELOPING
FOR THE FIRST LEVEL PRIMARY STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
NIRAMON SERTSRI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2007

Niramon Sertsri. (2007). *A handbook of Kindness Developing for the First Level Primary Student*. Master thesis, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology).
Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:
Asst.Prof. Dr.Totsaworn Maneesrikum

The purposes of this research were : 1) to create the handbook of kindness developing for the first level primary students at the criterion 60/60; and 2) to compare the differences in kindness developing of the students before and after participated in the program using of the kindness developing. The samples in this research were 111 students, composed of one class from Prothom1, one class from Prothom2 and one class from Prothom3, by using simple random sampling. The research instruments were kindness questionnaire and the kindness developing activities. The efficiency of the kindness developing was analyzed by E_1/E_2 . The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results were found that :

1. The efficiencies of each activity in the program were between 69.79 - 78.66
2. The kindness developing for the first level primary students after participated in the program for A handbook of kindness developing significantly higher at .01 level

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการทำงานวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งในการทำวิจัย และท่านยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ และอาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง กรรมการสอบปากเปล่าที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ ส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ไพศาล อ้นประเสริฐ อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และอาจารย์กมลวรรณ จันทจิตต์ หัวหน้างานพัฒนาผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้คำปรึกษาในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์วิรัตน์ เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ อนุญาตให้เก็บข้อมูล เพื่อการพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณพี่ๆ น้องๆ และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ ด้วยความห่วงใย เป็นกำลังใจและเป็นแรงผลักดัน ในการทำกิจกรรมครั้งนี้

ขอขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวิจิตรวิทยา ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้ชีวิต ความรัก ความห่วงใยอย่างยิ่งแก่ผู้วิจัยเสมอมา และคณาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการวางรากฐานทางการศึกษา และประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ประโยชน์อันใดที่ได้จากการทำปริญญานิพนธ์นี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณพ่อ แม่ ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการอบรมสั่งสอนผู้วิจัยมาจนถึงปัจจุบัน

นิรมล เสริฐศรี

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
	สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม.....	11
	ความหมายคุณธรรมและจริยธรรม.....	11
	องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม.....	13
	ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม.....	15
	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม.....	16
	ประเภทของคุณธรรมที่นำมาใช้เสริมสร้างนักเรียน.....	19
	วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทางจริยธรรม.....	20
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม.....	22
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา.....	25
	ความหมายของความเมตตากรุณา.....	24
	คุณลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตากรุณา.....	25
	ความสำคัญของความเมตตากรุณา.....	26
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา.....	27
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ.....	27
	ความหมายของคู่มือ.....	27
	ประเภทของคู่มือ.....	28
	องค์ประกอบของคู่มือ.....	29
	ลักษณะของคู่มือที่ดี.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2 (ต่อ)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการพัฒนา	
คุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา.....	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม.....	34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ.....	39
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหุ่นเชิดมือ.....	45
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตร	
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	48
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.....	49
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	52

3 วิธีดำเนินการวิจัย.....53

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	53
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....75

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76

5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....91

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐานและวิธีดำเนินการวิจัย.....	91
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	93
อภิปรายผล.....	95
ข้อเสนอแนะ.....	97

บรรณานุกรม.....99

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	108
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	315

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับในทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรม ของโคลเบอร์ก.....	18
2 จำนวนประชากร.....	54
3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	54
4 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง.....	56
5 แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	69
6 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design.....	65
7 ค่าประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่ละด้านรวมจำนวน 7 ชุด.....	77
8 ค่าประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ละด้านรวมจำนวน 7 ชุด.....	78
9 ค่าประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แต่ละด้านรวมจำนวน 7 ชุด.....	79
10 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-3 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตาทางศาสนา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนา ความเมตตาทางศาสนา.....	80
11 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตาทางศาสนา ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนา.....	81
12 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตาทางศาสนาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตาทางศาสนา ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนา.....	82

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

13	เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่1 ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณา ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา.....	83
14	เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่1 ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่1-3ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา.....	84
15	เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	85
16	เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	86
17	เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	87
18	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 รวมทุกด้าน.....	88
19	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 รวมทุกด้าน.....	89
20	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 รวมทุกด้าน	90

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	270
22 คำอธิบายจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเมตตากรุณาของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	271
23 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการ เข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	273
24 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการ เข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	275
25 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการ เข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	277
26 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้าน แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการ เข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	279
27 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านให้อาหารสัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือ พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	281
28 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้า ร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	283
29 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการ เข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	285
30 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการ เข้าร่วม กิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1....	287
31 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการ เข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	289

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
32 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	291
33 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	293
34 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากรุณาด้านให้อาหารสัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	295
35 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	297
36 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	299
37 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากรุณาด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	301
38 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากรุณาด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	303
39 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากรุณาด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	305
40 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากรุณาด้าน แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	307

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
41 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากฤณาด้านให้อาหารสัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือ พัฒนาความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	309
42 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากฤณาด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	311
43 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากฤณาด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1.....	313

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	9
2 กรอบแนวคิดการสร้างแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....	56
3 รูปภาพประกอบกิจกรรม แบ่งปัน.....	139
4 รูปภาพหุ่นมือ เรื่องใจเขาใจเรา.....	143
5 รูปภาพหุ่นมือเรื่อง ช้างแกจอมเกร.....	147
6 รูปภาพหุ่นมือ เรื่อง เจ้าหญิงแสนดี	151
7 ภาพตัวอย่างสัตรี กิจกรรมอาหารของฉัน.....	154
8 ภาพตัวอย่างกิจกรรมสัจจำ ช่วยฉันด้วย.....	161
9 รูปภาพหุ่นมือ เรื่อง ปลาหมึกจอมเกร.....	169
10 ภาพประกอบกิจกรรม ดุดีดี.....	176
11 ภาพประกอบกิจกรรมเกิดอะไรขึ้น.....	179
12 รูปภาพหุ่นมือ เรื่อง นกน้อย.....	183
13 ภาพประกอบกิจกรรม ช่วยฉันหน่อย.....	186
14 รูปภาพหุ่นมือเรื่อง สุกิจไม่มีเพื่อน.....	192
15 รูปภาพหุ่นมือเรื่อง หุบเขาแห่งความดี.....	197
16 ภาพประกอบกิจกรรม ต่อเติม.....	203

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของชีวิตคนในประเทศจำนวนมาก ผลของความเจริญด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จริยธรรมจึงเป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงกันมาก เมื่อใดก็ตามที่สภาพสังคมเกิดความวุ่นวายมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการบีบคั้นทางเศรษฐกิจ การยั่วยุบของสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นเหตุให้คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น มีความประพฤติผิดนอกรีตนอกรอยมากขึ้น มักถูกกล่าวว่าเป็นคนขาดจริยธรรม หรือไร้จริยธรรม (สุดาวรรณ เครือพานิช. 2535 : 27) และเนื่องจากสภาพสังคม ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนด้านคุณธรรมและกระบวนการความถูกต้องซึ่งมีผลทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2542 : 6)

สถาบันต่างๆ ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องพัฒนาจริยธรรมของเด็กควบคู่กันไปกับ การพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ ดังที่กล่าวใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 11) หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้บูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษา ในการพัฒนาคนให้บรรลุเป้าหมายทุกฝ่าย นับตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน จะต้องให้ความสำคัญส่งเสริมด้านจริยธรรมทัดเทียมกับ ความรู้ด้านวิชาการ

นอกจากจะให้ความรู้และทักษะต่างๆ ที่เป็นการเตรียมบุคคล สำหรับการประกอบ อาชีพในสังคมประชาธิปไตย บุคคลจะได้รับการอบรมให้ซาบซึ้ง มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม แบบแผนความประพฤติการปฏิบัติ ที่สมาชิกในสังคมตกลงยอมรับและกำหนดหลักใหญ่ๆ ร่วมกัน (เพ็ญแข พุ่มพิมล. 2545 : 2) โดยสรุปแล้วการให้การศึกษาจะต้องพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ความสามารถจนสามารถประกอบอาชีพได้ ต้องให้เด็กรู้จักการทำงานและรู้จักดูแลสุขภาพ อนามัยให้แข็งแรง และต้องอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี คุณธรรมจริยธรรม เป็นความดีที่พึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ขึ้นในสังคม บุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม และถ้าสังคมใดที่มี

บุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้สังคมนั้นพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นมาตรฐานกลางย่อมมีความสับสนอลเวงมีผลลบต่อการพัฒนา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 3)

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดคุณธรรมจริยธรรม เช่น การขาดระเบียบวินัย ไม่เสียสละ เห็นแก่ตัว ขาดความกตัญญู กตเวทิตา ประพฤติดินไม่ถูกกาลเทศะ มีความเกียจคร้านในการทำงาน ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน ขาดความซื่อสัตย์ ขาดความเห็นอกเห็นใจกัน ไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ขาดความละอายต่อบาป ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นถ้านำมาวิเคราะห์กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ปัญหาเหล่านั้นเกิดจากวิสัยของมนุษย์ ที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อสอนมนุษย์ทุกคนให้เป็นคนดี (ผกา สัตยธรรม. 2544 : 63)

จากสาเหตุและปัญหาเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า สภาพสังคมเกิดความเสื่อมทางคุณธรรมและจริยธรรมอย่างหนัก ทั้งนี้องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษาทุกแห่งได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และเห็นตรงกันว่าเป็นความสำคัญอย่างเร่งด่วนที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลในประเทศให้มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างเข้มแข็งในอนาคต (กนกพรณ บัญธรรม. 2540 : 1)

ดังนั้นคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญด้านหนึ่ง ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเยาวชนในสังคมไทย คือคุณธรรม จริยธรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะความเมตตากรุณาเป็นหลักธรรมที่สอนให้คนรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุข โดยการสละสิ่งของ กำลังกาย ความคิด ผลประโยชน์ ส่วนตนให้กับผู้อื่น นิยมการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น กล่าววาจาเหมาะสม ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์และแสดงความเป็นมิตรแท้ ทำให้สังคมเป็นสังคมที่น่ายุ (กนก จันทรขจร. 2532 : 35) โดยมีวิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. จัดสิ่งเร้าให้เด็กได้รับรู้ (Perceiving or Receiving) และเกิดความสนใจในเรื่องที่ปลูกฝัง
2. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะช่วยให้เด็กได้มีการตอบสนอง (Responding) ในเรื่องนั้นจนเกิดความพึงพอใจ
3. จัดกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ที่จะช่วยให้เด็กได้เห็นคุณค่า (Valuing) โดยการให้เด็กได้เห็นประโยชน์ ได้รับประโยชน์ และเกิดความพึงพอใจ
4. ช่วยให้มีโอกาสจัดระบบ (Organizing) การปฏิบัติตนตามคุณธรรมและจริยธรรมนั้นๆ ให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตตน

5. เปิดโอกาสให้เด็กนำคุณธรรมและจริยธรรมนั้นไปปฏิบัติ และยึดถือสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

6. เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม บรรลุวิธีการตามข้อ 1-5 บุคลากรที่ทำหน้าที่พัฒนาสามารถเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะ คุณวุฒิ และความพร้อมของเด็ก โดยเน้นให้เด็กได้มีส่วนร่วม

ในการปลูกจิตสำนึกให้ได้ผลนั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2538 : 77) กล่าวว่าควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะวัยเด็กช่วงอายุ 3-8 ขวบ เป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการรับการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี เพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อนที่ตัดง่าย” การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งร่างกาย และโดยเฉพาะเหมาะสมกับพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็ก จะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ได้มาก

โรงเรียนเป็นสถานศึกษา เป็นสถานพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 6) โดยเน้นความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ และ ความดีงาม ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญถึงการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน จึงได้จัดทำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วย การใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ การใช้บทบาทสมมติ และเกม ทั้งนี้เพราะเทคนิคแม่แบบสามารถสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่ได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536: 52) โดยเสนอแม่แบบที่กระตุ้นและสร้างความสนใจของเด็ก สามารถให้ทั้งความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ที่ถูกต้องและสนุกสนาน ผู้วิจัยจึงได้สนใจนำเทคนิคดังกล่าวมาพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้

คู่มือพัฒนาด้านความเมตตากรุณา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน จริยศึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ไปใช้พัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นเยาวชนที่มีความเมตตากรุณา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 6-9 ปี ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 307 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 152 คน เพศหญิง 155 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 47 คน เพศหญิง 53 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 50 คน เพศหญิง 50 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 107 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 55 คน เพศหญิง 52 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 6-9 ปี โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 111 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากห้องเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ กลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
2. ตัวแปรตาม คือ ความเมตตากรุณา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1.ความเมตตากรุณา หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่แสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ต้องการช่วยเหลือบุคคลอื่นและสัตว์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1.1 ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน
- 1.2 สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ
- 1.3 ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน
- 1.4 แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน
- 1.5 ให้อาหารสัตว์
- 1.6 ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
- 1.7 ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

2. คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้ในการพัฒนาความเมตตากรุณา เพื่อช่วยให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือนี้ประกอบด้วย

2.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนานักเรียนด้านความเมตตากรุณา

- 2.1.1 เพื่อปลูกฝังความเมตตากรุณาแก่นักเรียนช่วงชั้นที่ 1
- 2.1.2 เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
- 2.1.3 เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านความเมตตากรุณาไปพัฒนาตนเองและนำไปปฏิบัติจนเป็นนิสัยและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของตนเอง

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนควรเน้นที่การมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยายของครู โดยจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยฝึกผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากกิจกรรม ฝึกการปฏิบัติทำให้คิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เกิดใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยเทคนิคที่นำมาใช้คำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก ซึ่งจะเห็นได้ว่าเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นกิจกรรมที่จัดจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของเด็ก

กิจกรรมประกอบไปด้วย

1. เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ หมายถึง วิธีการที่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการสังเกตแม่แบบหุ่นมือในเรื่องความเมตตากรุณา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณา และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้

1.2 ขั้นเสนอแม่แบบ ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน และให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบของแม่แบบหุ่นมือ

1.2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ

1.2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ และให้นักเรียนอภิปรายพฤติกรรมที่นักเรียนเลียนแบบไป

1.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการนำความเมตตากรุณาไปปฏิบัติจริง

2. บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการที่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา มีการกำหนดบทบาท และให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาทนั้น โดยไม่มีการข่มขู่ล่วงหน้ามาก่อน ผู้แสดงจะแสดงบทบาทตามลักษณะ

นิสัยของตัวละครในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึก และ พฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปราย เพื่อเป็นการเรียนรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน แล้ว แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์

2.2 ขั้นแสดง

2.2.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถามและให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ ให้ฟังเพื่อนำเข้าสู่เรื่องความเมตตา กรุณา

2.2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้ แสดงให้แสดงครบทุกคน เพื่อให้มีประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง

2.2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติ ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติ เป็นผู้สังเกตการณ์ การแสดง

2.2.5 ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนลองแสดงบทบาทต่างๆ เพื่อช่วย ขจัดความตื่นเต้นวิตกกังวล

2.2.6 ผู้วิจัยให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ

2.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง เมื่อผู้แสดง แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงของผู้แสดงของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี แต่จะมุ่งเน้นว่าการแสดงครั้งนี้มี ประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงใด

2.4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา หรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยัง ไม่ได้เป็นผลที่น่าพอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือ เพิ่มเติมเพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง หากการ แสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยสามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

2.5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ และ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง

3. เกม หมายถึง การสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเอง ภายใต้ข้อตกลง หรือกติกาตามที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและยังช่วย ให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยนำนักเรียนเข้าสู่กิจกรรม โดยการสนทนาหรือตั้งคำถาม หรือการใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบ หลังจากนั้น ผู้วิจัยแนะนำกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ และข้อตกลงเบื้องต้น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม

3.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีส่วนร่วมในการกระทำ การแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

3.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมที่ทำ ตลอดทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น รู้จักการร่วมมือกัน มีการช่วยเหลือแบ่งปัน ซึ่งเป็นการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนให้ดีขึ้น

4. ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรมสำหรับครูและนักเรียน

4.1 สำหรับครู

4.1.1 เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตามหรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ

4.1.2 ไม่ด่วนตัดสินคำตอบของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา

4.1.3 ใช้อารมณ์ขัน หรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตร ทั้งคำพูด น้ำเสียงและท่าทาง

4.1.4 สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก

4.1.5 กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย หรือตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง

4.1.6 ถ้านักเรียนค้นหาคำตอบไม่ได้ หรือแก้ปัญหาบางอย่างไม่ได้ ครูอาจยกตัวอย่างคำตอบของตนนำทางได้

4.1.7 เตรียมอุปกรณ์ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรมและเทคนิคต่าง ๆ ทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม

4.1.8 ให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรม

4.2 สำหรับนักเรียน

4.2.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

4.2.2 นักเรียนพูดได้ครั้งละ 1 คน

4.2.3 ขณะที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นในทางตรงกันข้ามต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน

4.2.4 นักเรียนไม่ใช่คำพูดดูถูกตนเองและรู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมตนเอง

4.2.5 นักเรียนไม่พูดสอดแทรก ขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูด หรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ

4.2.6 นักเรียนไม่วิพากษ์วิจารณ์ หรือเยาะเย้ยคำตอบของเพื่อน ๆ

4.2.7 นักเรียนแสดงออกด้วยความจริงใจ

4.3 การประเมินผลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม

ผู้วิจัยประเมินผลการร่วมกิจกรรมของนักเรียนตามวัตถุประสงค์หลักของพฤติกรรมเป้าหมายลงในแบบบันทึกพฤติกรรม ที่ได้มาจากการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งทางการกระทำ คำพูด สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง อารมณ์และความรู้สึกตั้งแต่เริ่มต้นตลอดจนสิ้นสุดกระบวนการของกิจกรรม ข้อมูลที่ได้จะถูกบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรมจากใบงานของแต่ละกิจกรรม และสรุปเป็นภาพรวมจากผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม รวมทั้งการติดตามการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน โดยการสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อน ครูผู้สอนหรือผู้ปกครอง และการสังเกตนักเรียนจากสถานการณ์ต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้ถูกรวบรวมเพื่อใช้วิเคราะห์และติดตามพัฒนาการ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

4.4 ตารางการพัฒนาความเมตตากรุณา

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบแนวทางการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน โดยกิจกรรมนั้นสามารถยืดหยุ่นได้ตามพัฒนาการของนักเรียนแต่ละช่วงวัย การกำหนดรูปแบบถูกจัดทำลงในตารางการพัฒนาความเมตตากรุณาประกอบด้วย

4.4.1 ชั้นปีของนักเรียน

4.4.2 ครั้งที่ในการจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามพัฒนาการของนักเรียนแต่ละช่วงวัย

4.4.3 การแสดงออกด้านความเมตตากรุณาต่อพฤติกรรมเป้าหมาย

4.4.4 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในการพัฒนาความเมตตากรุณาต่อพฤติกรรมเป้าหมาย

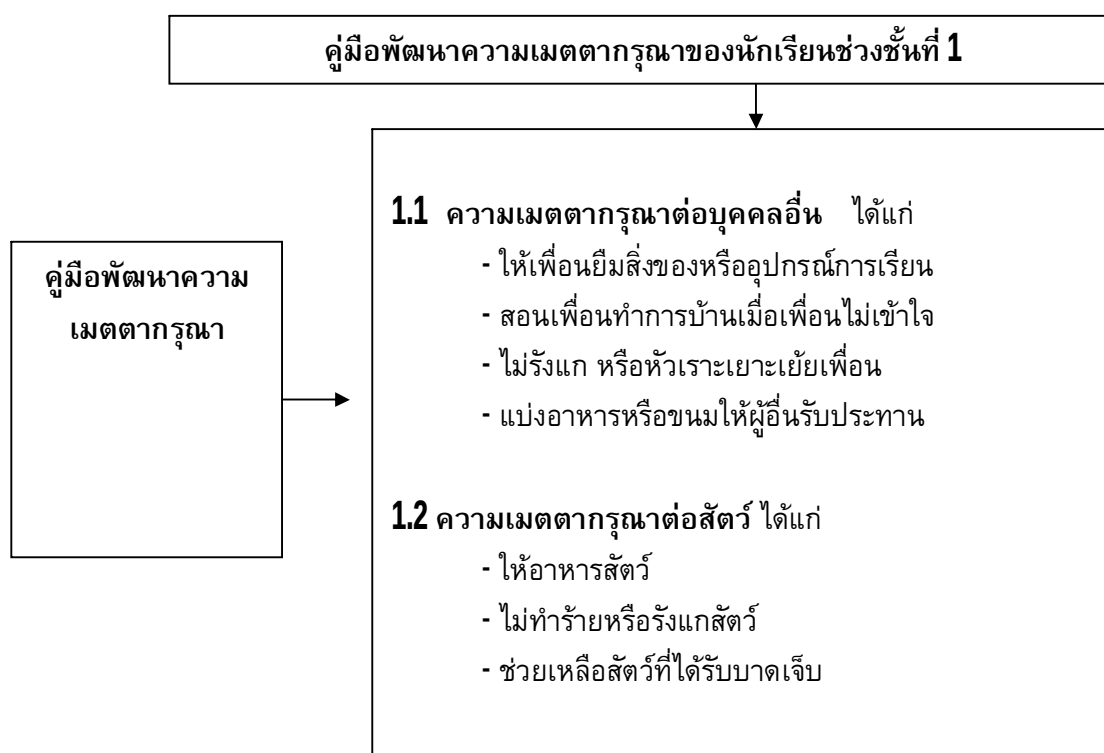
4.4.5 ชื่อกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพฤติกรรมเป้าหมาย

4.4.6 เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรม โดยเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก

4.4.7 วิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรม

5.นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 6-9 ปี โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 111 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

สมมติฐานในการวิจัย

ก่อนและหลังการใช้คู่มือในการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความเมตตากรุณาแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา และนำไปใช้พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ผู้วิจัยจึงขอเสนอการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

- 1.1 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม
- 1.2 องค์ประกอบของจริยธรรม
- 1.3 ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม
- 1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
- 1.5 ประเภทของคุณธรรมที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างนักเรียน
- 1.6 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทางจริยธรรม
- 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

- 2.1 ความหมายของความเมตตากรุณา
- 2.2 คุณลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตากรุณา
- 2.3 ความสำคัญของความเมตตากรุณา
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ

- 3.1 ความหมายของคู่มือ
- 3.2 ประเภทของคู่มือ
- 3.3 องค์ประกอบของคู่มือ
- 3.4 ลักษณะของคู่มือที่ดี

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

- 4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม
- 4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ
- 4.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหุ่นเชิดมือ

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

5.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

5.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม

1.1 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน บางคนก็ใช้ควบคู่กันไป จนหลายๆ คน เข้าใจว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน เช่น เข้าใจว่า คนที่มีคุณธรรมสูง ก็คือคนที่มีจริยธรรมสูง แต่ความเป็นจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น คนที่มีคุณธรรมสูง อาจจะมีจริยธรรมต่ำก็ได้ คำสองคำนี้จึงใช้แทนกันไม่ได้ จากคำกล่าวดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งนักปรัชญา นักการศึกษา นักจิตวิทยา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

คุณธรรมมีความสำคัญต่อบุคคล สังคมและชาติบ้านเมือง สังคมใดที่สมาชิกของสังคม ไร้คุณธรรมสังคมนั้นจะมีความวุ่นวายยากแก่การพัฒนา มีผู้รู้และนักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับคุณธรรมไว้ดังนี้

มลิวัลย์ บำรุงการ (2531 : 11) สรุปไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจมนุษย์ โดยผ่านประสบการณ์จากการได้สัมผัส ซึ่งแสดงออกมาจากการกระทำทางกาย วาจาและใจ ของแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เป็นผลในการประพฤติปฏิบัติและคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม

ยนต์ ชุ่มจิต (2531 : 139) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นหรือทั้งตนเองและผู้อื่น

วิไลวรรณ ชินพงษ์ (2539 : 9) สรุปไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เกี่ยวกับคุณงามความดี ที่เกิดจากการกระทำของบุคคล ที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่าเป็นการทำความดีและเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับของสังคม

พระมหาดิศร ถิรสีโล (2540 : 55) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณธรรมว่า เป็นความดีสูงสุดปลูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอันดีงามอยู่ในจิตสำนึกอยู่ในความรู้สึกที่รับผิดชอบชั่วดี อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกตามความปรารถนา

สมพร เทพสิทธิ์า (2542 : 1) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณธรรมว่า เป็นกุศลธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุข เป็นธรรมอันพึงเจริญคือทำให้เกิดมีขึ้น ตรงข้ามกับอกุศลธรรม ซึ่งเป็นธรรมฝ่ายชั่วทำให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นธรรมที่ควรละ และระวังอย่าให้เกิดขึ้น

ประภาศรี สีหอำไพ (2543 : 17,21) กล่าวว่า คุณธรรมคือ หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไป

ด้วยความสุข ความยินดี การกระทำที่ดี ย่อมมีผลผลิตของความดี คือความชื่นชมยกย่องในขณะที่ การกระทำชั่วย่อมนำความเจ็บปวดมาให้ การเป็นผู้มีคุณธรรม คือ การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงาม ความเข้าใจเรื่องการกระทำดีมีคุณธรรมเป็นกฎเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น

จินตนา บุญบงการ (2544 : 13) กล่าวว่าคุณธรรม เป็นคุณสมบัติที่ดี หรือคุณสมบัติที่เป็นธรรมชาติของบุคคลอันอาจเกิดจากการสั่งสอนของบิดามารดา ครูอาจารย์ หรือ เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถ่ายทอดกันมา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544 : 115-116) ได้กล่าวว่า คุณธรรม คือสิ่งที่บุคคลยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามมีประโยชน์มากและมีโทษน้อย คุณธรรมในแต่ละสังคม อาจจะแตกต่างกันเพราะการเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีนั้นขึ้นอยู่กับ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ ศาสนา

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546 : 235) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพของคุณงามความดี คนที่มีคุณธรรม หมายถึง คนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งคนที่มีคุณธรรมนั้นนอกจากจะไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และยังมีจิตใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่นด้วย

จากความหมายของคุณธรรมตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ซึ่งเกิดจากการศึกษา การปฏิบัติ ฝึกอบรม การกระทำจนเคยชินเกิดเป็นลักษณะนิสัย เป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

ส่วนคำว่า “จริยธรรม” นั้น เป็นความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสมกับการทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ มีผู้รู้และนักวิชาการ หลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้มากมาย ซึ่งจะกล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

พระมหาอดิสร ธีรสีโล (2540 : 55) ได้อธิบายเกี่ยวกับจริยธรรมว่า เป็นความประพฤติ การกระทำ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดอันถูกต้องดีงาม ที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตนเองและบุคคลทั่วไป

สมพร เทพสิทธา (2542 : 2) ได้กล่าวว่า จริยธรรม เป็นการประพฤติในทางที่ดีงาม ที่แสดงออกจากการคุณธรรมที่อยู่ในใจ สามารถวัดได้

ประภาศรี สีหอำไพ (2543 : 17,21) กล่าวว่า จริยธรรม (Ethics) หมายถึง หลักประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

ธีราพร กุลนันทน์ (2544 : 5-6) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ มาตรฐานของความประพฤติของคนในสังคม ซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ว่าสิ่งใดเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม เหมาะสมที่บุคคลควรประพฤติปฏิบัติ และสิ่งใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมซึ่งบุคคลแต่ละคนต้องละเว้น ดดยมีจิตสำนึกสามารถแยกแยะพฤติกรรมดังกล่าวได้บนหลักของความยุติธรรมและความถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้เราทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544 : 2) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภท

ต่างๆ โดยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั้นคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย

สุนทร โคตรบรรเทา (2544 : 106) ได้กล่าวว่าจริยธรรมเป็นศีลธรรมประการหนึ่งและเป็นคุณธรรมอีกประการหนึ่งประกอบด้วยกัน เป็นการละเว้นการฆ่า การเบียดเบียน เป็นศีลธรรมหรือเรียกว่า ศีล

พรนพ พุกกะพันธุ์ (2545 : 6) ได้อธิบายเกี่ยวกับจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่ควรประพฤติและประพฤติอย่างเหมาะสมในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งสังคมยอมรับ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 291) ได้ให้ความหมายว่าจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เน้นเป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พระธรรมปิฎก. 2546 : 32) ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรม หมายถึง ธรรม คือ ความประพฤติ ธรรม คือการดำเนินชีวิต หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต คำจริยธรรมนี้นักปราชญ์ประเทศไทยได้บัญญัติให้ใช้สำหรับคำภาษาอังกฤษ **ethics** หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือ กฎศีลธรรม

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า จริยธรรมคือ แนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีจิตใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้แสดงออกทั้งกาย วาจา และใจในการสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เกิดความสุขแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม

1.2 องค์ประกอบของจริยธรรม

นักจิตวิทยาและนักวิชาการหลายท่านได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมได้ดังนี้
ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543 : 40-41) แบ่งจริยธรรมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตน ถือว่าการกระทำชนิดใดควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่ ความรู้เชิงจริยธรรมที่มีในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา ส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยเฉพาะในช่วงอายุ 2-10 ปี ซึ่งจะได้รับการปลูกฝังเป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้ที่เป็นบิดามารดาเปรียบเสมือนครูคนแรก จึงควรปลูกฝังให้ในระยะนี้

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนเองชอบหรือไม่ ลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของ

บุคคลส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่สำหรับบางคนในสภาพการณ์ปกติอาจมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคม นอกจากนี้ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงไปได้จากเดิม

3. เหตุผลทางจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องแสดงมูลเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ตลอดจนพัฒนาการทางด้านอื่นๆ ของบุคคลโดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและพัฒนาการทางด้านอารมณ์ด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝืนกับกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่นับเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเกิดจากการยับยั้งการทำความผิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ เช่น การลักขโมย การกล่าวเท็จ การโกงสิ่งของ เป็นต้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นในผู้มีจริยธรรมสูง พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าจริยธรรมประเภทอื่นๆ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลย่อมส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 279) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางจริยธรรมประกอบด้วยลักษณะ 4 อย่าง คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าการกระทำใดดีและเลว ควรไม่ควรปฏิบัติในทัศนะของสังคม

2. เจตคติทางจริยธรรม เป็นความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะนั้นๆ เพียงใด

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผล ในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคม

ธีราพร กุลนันทน์ (2544 : 8) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางจริยธรรมไว้ 3 มิติ ดังนี้

1. มิติของความรู้ คือ ความเข้าใจเหตุผลของความถูกต้องดีงาม ความสามารถในการตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยความคิด โดยใช้ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมในการตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดดี ถูกและควร พฤติกรรมใดไม่ดี ไม่ถูกหรือไม่ควร เป็นต้น

2. มิติของความรู้สึก คือ เป็นส่วนประกอบของอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจ ความเลื่อมใส ศรัทธา ความนิยมยินดีที่จะรับ และนำจริยธรรมนั้นๆ มาเป็นแนวปฏิบัติ

3. มิติด้านความประพฤติ คือ เป็นส่วนของการแสดงพฤติกรรมต่อตนเองต่อผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถแสดงออกให้เห็นว่า ถูกหรือไม่ถูก ควรหรือไม่ควรเพียงใด

จากองค์ประกอบของจริยธรรม สรุปได้ว่า จริยธรรม ประกอบไปด้วยปัญญา ความรู้สึก เหตุผล และพฤติกรรมการแสดงออกที่เกี่ยวกับจริยธรรมซึ่งมีกฎระเบียบและสังคมส่วน ใหญ่ ชื่นชอบ และยอมรับ

1.3 ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันแก้ปัญหาในด้าน ต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมของประชาชน การปลูกฝัง จริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน จะเห็นได้จาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงต้องการปลูกฝังจริยธรรมเพื่อให้เป็นสมบัติของ คนไทยทั้งประเทศ มีพระราชดำรัสในพระราชพิธีบวงสรวง สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ณ ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2533 สรุปความว่า จริยธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อม นามาปฏิบัติมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งประกอบด้วย (สภาการศึกษาคาทอลิก.2546 : 5)

1. การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติดั้งสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์และเป็นธรรม
2. การรู้จักข่มใจตัวเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติอยู่ในความสัตย์ความดี
3. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติดล่่วงความสัตย์ สุจริต ไม่ว่าจะด้วย เหตุประการใด
4. การรู้ละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อ ประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

จริยธรรมทั้ง 4 ประการนี้ หากแต่ละคนพยายามนำมาประพฤติปฏิบัติและเผยแพร่ โดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนา ให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์

ปราณี ตั้งใจดี (2540 : 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรม ดังนี้

1. จริยธรรมเป็นพื้นฐานการแสดงออกของการกระทำที่เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น ทั้งคุณธรรมที่เป็นบ่อเกิดซึ่งเป็นแก่นของค่านิยม
2. จริยธรรมเป็นสิ่งที่ดงามที่ควรปลูกฝังและดำรงรักษา
3. จริยธรรมนั้นผูกพันอยู่กับความสุข คือ จริยธรรมเป็นเหตุ
4. จริยธรรมเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่าง จึงควรสร้างสม จริยธรรม เพื่อนำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดี และความเต็มสมบูรณ์ในชีวิต
5. จริยธรรมเป็นสิ่งผูกพันอยู่กับคนดีและความดี และจริยธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ในความ ควบคุมของเรา
6. จริยธรรมเกี่ยวพันอยู่กับความเคยชินของการประพฤติดี ตรงกันข้ามกับกิเลสซึ่ง เป็นความเคยชินกับการประพฤติชั่ว

7. จริยธรรมก่อให้เกิดจริยธรรมอื่น ๆ คือ เมื่อฝึกจริยธรรมหนึ่งแล้วก็จะเกิดจริยธรรมด้านอื่นๆไปด้วย

จตุพร ศิลาเดช (2543 : 11-12) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมว่าเป็นพื้นฐานของการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมหรือการกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น อันจะเป็นแบบแผนของการปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ให้เป็นไปในทางที่ดีสามารถอยู่ร่วมกันในโลกและสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

ขัตติยา กรรณสูต (ขัตติยา กรรณสูต; และคนอื่นๆ. 2547 : 20-21) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ที่เชื่อว่า การบรรลุนิติภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด เนื่องจากเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมิใช่การประเมินค่าการกระทำไปในทำนองที่ว่า ดี หรือ เลว แต่จะเป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นไปเป็นลำดับ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุด คือ ขั้นที่หกของโคลเบอร์กตรงกับสิ่งหนึ่งที่นักปราชญ์ยอมรับว่าเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บริสุทธิ์ มิได้เจือเหตุผลประเภทอื่นๆ เลย เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงจึงมีลักษณะเป็น เหตุผลสากลกว้างขวาง ไม่ขัดแย้งและมีหลักฐานจากความมีหลักการไม่เข้าข้างตนเองและเป็นอุดมคติ โดยโคลเบอร์ก ได้แบ่งขั้นทางจริยธรรมเป็น 6 ขั้น โดยจัดไว้ 3 ระดับ ได้สรุปและเขียนตารางไว้ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (Preconventional Level)

ระดับนี้ บุคคลจะสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตนจะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นในระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้จะเลือกหรืองดกระทำการสิ่งใดเพราะกลัวถูกลงโทษและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน การตัดสินใจสิ่งใดดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้นๆ ว่าทำไปแล้วโดนลงโทษหรือไม่

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเท่านั้น ตัดสินการกระทำตามใจตนเองมักเป็นไปในรูปที่ต้องการรางวัลจากผู้อื่น การที่ทุกคนทำในสิ่งที่เขาต้องการเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าการกระทำนั้นจะ

ขัดกับผู้อื่น หรือความไม่ถูกต้องของสังคม ชอบการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน เช่น หนูจะขยันเรียนให้สอบได้ที่ 1 ถ้าแม่ซื้อจักรยานให้หนู

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

เป็นระดับที่กระทำไปตามความคาดหวังของผู้อื่น การทำหยาและยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติมีการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตนระดับนี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอก แต่ก็ยังมีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทั้งสามารถแสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้ ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance Orientation) ผู้มีจริยธรรมชั้นนี้มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นพอใจ เพื่อให้เขายอมรับเข้าเป็นพวก ชอบคล้อยตามคนอื่นโดยเฉพาะเพื่อน ทำตามแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ

ชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (The Law and Order Orientation) บุคคลจะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ตนจะต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดไว้ หรือคาดหวังพฤติกรรมที่ถูกต้อง เคารพกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมตั้งไว้ ความถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคม สังคมจะเป็นตัวกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional Level)

ระดับนี้ เป็นระดับที่มีจริยธรรมของตนเอง ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนย่อยและมักจะมีในอายุ 20 ปีขึ้นไป ระดับนี้มีการตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำความคิดตรึงตรองด้วยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมสากลที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นที่ยอมรับของทุกสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็นสองชั้นคือ

ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract Legalistic Orientation)

ผู้มีจริยธรรมชั้นนี้ยังยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังเห็นว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎเป็นสิ่งที่ทำได้ เมื่อได้ใช้พิจารณาด้วยเหตุผลที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) ผู้มีจริยธรรมในชั้นนี้ถือว่า ความถูกต้องตัดสินด้วยจิตสำนึกที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่ตนเลือกแล้ว และมีความสมเหตุสมผลที่เป็นสากล โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมของสิทธิมนุษยชน เคารพในศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ในแต่ละคน

การพัฒนาจริยธรรมของคนจะมีการเปลี่ยนแปลงตามวัยที่สืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ โคลเบอร์กเชื่อว่า พัฒนาการของจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้นจากขั้นที่หนึ่ง ผ่านไปตามลำดับจนถึงขั้นที่หกจะข้ามขั้นไม่ได้ (Morrison. 1998 : 259) ดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของ
โคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 - 10 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 - 10 ปี) ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (13 - 16 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (13 - 16 ปี) ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	1. ระดับก่อนเกณฑ์ (2- 10 ปี) (ระดับต่ำ) 2. ระดับตามกฎหมายเกณฑ์ (10 - 16 ปี) (ระดับกลาง) 3. ระดับเหนือกฎหมายเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป) (ระดับสูง)

ที่มา : กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 213)

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 2-4) ได้อธิบายว่า คนที่พฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั้น มีลักษณะทางจิตใจที่สำคัญ 5 ประการ โดยทฤษฎีนี้เปรียบเทียบพฤติกรรมต่างๆ ของคนดีและคนเก่งเหมือนผลไม้บนต้น เช่น ผลมะม่วง การที่จะได้ผลมะม่วงตก ผลใหญ่หวานอร่อยนั้นลำต้นและรากจะต้องสมบูรณ์ โดยทำการเปรียบเทียบลักษณะทางจิตใจ 5 ประการ ว่าเปรียบเสมือนส่วนลำต้นของต้นไม้จริยธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรม คือ

1. ทศนคติคุณธรรม ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนดี และคนเก่ง คือ มีความพอใจและเห็นความสำคัญของความดีงาม เห็นโทษของความชั่วร้ายต่าง ๆ มีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมที่ยึดคุณธรรมเป็นหลัก

2. เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือการเห็นแก่ผู้อื่น ส่วนรวมประเทศชาติและหลักสากลมากกว่าการเห็นแก่ตัว

3. ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองสามารถคาดการณ์ไกล และสามารถควบคุมตนเองให้อดใจรอได้อย่างเหมาะสม

4. ความเชื่ออำนาจในตน เชื่อว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นเพราะการกระทำของตนเองมากกว่าเกิดจากความบังเอิญ โชคเคราะห์ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วจะต้องได้รับโทษ

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความมุ่งมั่นบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรค ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน

ลักษณะทางจิตใจ 5 ประการนี้ หากมีมากในบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งอย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้าขาดลักษณะหลายประการมากเท่าใด บุคคลนั้นก็จะเป็นผู้ที่ไม่สามารถเป็นคนดีและคนเก่งได้มากเท่านั้น

สำหรับลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ ซึ่งเปรียบเสมือนรากสำคัญของต้นไม้จริยธรรมที่ซ่อนไขหาอาหารเพื่อเลี้ยงลำต้นได้อย่างเต็มที่ ได้แก่

1. สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาดเหมาะสมกับอายุ รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้ อย่างถูกต้อง รู้จักคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็มีความสามารถทางความคิดเป็นนามธรรมขั้นสูงได้

2. ประสบการณ์ทางสังคมสูง หมายถึง การเข้าใจมนุษย์และสังคมตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รู้ว่าการกระทำของตนจะส่งผลกระทบทั้งทางดี และไม่ดีแก่ผู้อื่นอย่างไรบ้าง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. สุขภาพจิตดี คือ การมีความวิตกกังวลน้อย หรือ ในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์

1.5 ประเภทของคุณธรรมที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างนักเรียน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2542 : 82) กล่าวถึงคุณธรรม 30 ประการในการส่งเสริมนักเรียนประกอบด้วย

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตากรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
5. ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่พูดปดไม่เบียดเบียน ไม่อำพรางความจริง ไม่ยุยงให้เกิดความแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบคาย
8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ
10. การเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักผิดชอบชั่วดี
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทนอดกลั้น
15. ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในตนเอง

16. ความกตัญญูทวดเวท
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและมีอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน
21. ความรับผิดชอบ
22. การมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
23. การมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับการเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการเดิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคมระหว่าง

ประเทศ

26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเล่น และการพักผ่อนหย่อนใจ

27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

28. การเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม

29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

30. การแก้ไขข้อบกพร่อง การปฏิบัติตามจริยธรรม ได้แก่ ศีลธรรม ระเบียบ กฎหมาย และจารีตประเพณี

คุณธรรม 30 ประการนี้ เป็นคุณธรรมสากลที่มุ่งสร้าง และปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับทุกคนและ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นร่วมกันของทุกศาสนา

1.6 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (2544 : 38-39) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน ดังนี้

การระดมสมอง การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มย่อยและการเรียนร่วมกัน ทั้งชั้น ผู้เรียนได้อภิปรายและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ต่างๆ วิธีการนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้แสดงพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่ การนำความรู้มาใช้ในการศึกษาเรื่องที่ เรียนและตรวจสอบความเข้าใจของตนที่ยังไม่ถูกต้องได้อีกด้วย

กรณีศึกษา เป็นการฝึกให้ผู้เรียนอ่านเรื่องสั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ให้ผู้เรียนสร้างข้อสมมติฐาน กรณีศึกษาทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ การคาดคะเน อนาคตด้วย

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานด้วยกันในกลุ่มย่อย และสมาชิกที่มีความแตกต่างกันมาร่วมกันทำงาน ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการเรียน ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นผู้รู้ เป็นแหล่งความรู้ให้กันและกัน

การโต้ว่าที่ วิธีการนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและเชื่อมโยงในสิ่งที่ศึกษาค้นคว้าเข้าด้วยกัน กิจกรรมการโต้ว่าที่ ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการจัดระบบข้อมูลความรู้ต่างๆ มาสนับสนุนความคิดเห็นของตนและใช้ทักษะทางภาษาเพื่อสื่อสารใจผู้อื่น

การจัดประสบการณ์นอกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและได้รับประสบการณ์ตรงในชีวิตจริง โดยใช้สังคมเป็นเสมือนห้องปฏิบัติการของผู้เรียนทั้งผู้เรียนและครูได้ฝึกการวางแผนล่วงหน้าก่อนที่จะรับประสบการณ์เท่านั้น

การอ่านร่วมกันในกลุ่ม ในขณะที่ทำงานกลุ่มผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่าน เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านด้วยการอภิปราย ซักถามร่วมกันกับเพื่อน

การแสดงบทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์และตามสถานการณ์ที่เป็นจริง ผู้เรียนได้ฝึกการตัดสินใจ มีการพัฒนาทักษะทางสังคม รู้จักเตรียมการด้วยการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลก่อนการแสดง

กระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (2544 : 41-43) ได้มีการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมจริยศึกษาและศาสนศึกษา

กระบวนการเรียนการสอน

1. ใช้สื่อหรือเทคนิควิธีการที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใคร่รู้เป็นลำดับแรก
2. กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและกล้าแสดงออก
3. ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การใช้

กิจกรรมเกม เพลง บทบาทสมมติ การอภิปราย การใช้กรณีศึกษา การระดมสมอง ฯลฯ

4. ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์หาเหตุผลสนับสนุน สนใจหาความรู้เพิ่มเติม และนำผลการเรียนรู้ไปปฏิบัติอย่างมีวิจารณญาณตามความสามารถของเด็กแต่ละวัย

5. สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดเน้นการเรียนรู้ของแต่ละชั้นปี
- สื่อและเทคนิควิธีกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติฝึกให้นักเรียนสังเกตและพิจารณาสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเรา เช่น ใบไม้ที่ตั้งแต่ผลิใบอ่อน แล้วค่อยๆ เปลี่ยนแปลงเป็นใบแก่ที่เหลืองจัดและร่วงหล่นลงบนพื้นดิน

2. ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่นักเรียนพบเห็นนำมาใช้เป็นสิ่งเร้าและจุดใจ เข้าสู่การสอนหลักธรรมต่างๆ

3. สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น
4. กรณีศึกษา
5. ภาพ นิทาน เกม เพลง ฯลฯ

กิจกรรมที่ควรนำมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น การบรรยาย การอธิบาย การตั้งปัญหา การศึกษาค้นคว้ารายงาน การอภิปราย การโต้เถียง การสัมภาษณ์ การสังเกต การเล่าประสบการณ์ การแสดงความคิดเห็น การแสดงละคร บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง การใช้สื่อประกอบ เช่น หุ่น นิทาน เพลง เกม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าจากเอกสารข้างต้นมีกิจกรรมหลากหลายที่จะสามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการพัฒนาความเมตตา กรุณา

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม

1.7.1 งานวิจัยในประเทศ

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : 84) ได้ศึกษาผลการใช้แม่แบบหนังสือที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลปรากฏว่า การสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิโรจน์ สุวรรณรัตน์ (2546 : 152) จัดทำคู่มือการเขียนแผนการสอน โดยเน้นการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม สำหรับครูวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี มีสาระสำคัญ คือ จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูใช้เป็นคู่มือเขียนแผนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมลงในแผนการสอน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สรุปได้ว่า สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กสามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้อย่างไร้ขอบเขต สังคมมีปัญหาคอรั้มมีสถิติหย่าร้างสูง เด็กและเยาวชนถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ดังนั้นจึงจำเป็นที่เด็กจะต้องมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ดี เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วารี นิยมธรรม (2536 : 59) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 และทดลองสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทำการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

โรมานซ์ (วรวรรณนี้ ราชสงฆ์. 2541: 54; อ้างอิงจาก Romane. 1985: 24-42) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน

ประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 มี 3 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลจริยธรรมของนักเรียนได้

ริชาร์ด และคนอื่นๆ (วรวรรณนี้ ราชสงฆ์. 2541: 54; อ้างอิงจาก Richards and other. 1984: 24-28) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบร์และพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน พบว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2) มีพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 และยังพบว่า ระดับการให้พัฒนาการเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม เพศ มีผลต่อพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนสามารถทำนายได้ดีในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

คาร์เนย์ (Carney. 1992) ได้ศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับความดีและไม่ดีด้านเหตุผลเชิงคุณธรรมของเด็กจำแนกตามอายุเพศ ผลการวิจัย การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเหตุผลเชิงคุณธรรมของเด็ก 3 ด้าน ได้แก่ ทฤษฎีคุณธรรมของเด็ก พัฒนาการเหตุผลเชิงคุณธรรม จำแนกความแตกต่างของอายุและเพศ ด้วยการวิเคราะห์คำอธิบายที่เกิดจากความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีจากชนิดของการกระทำที่เด็กเลือกมาอธิบายและนำเสนอ รวมถึงระดับการตัดสินเชิงจริยธรรม และจริยธรรมเชิงเหตุผลแบบเอื้ออาทร โดยจำแนกตามอายุ และเพศของเด็ก นอกจากนี้ยังศึกษาความเห็นของเด็กเกี่ยวกับจุดกำเนิดคุณธรรม และวิธีการที่คนใดคนหนึ่งจะเป็นคนดี ข้อมูลที่ศึกษาได้มาจากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากเด็กในศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวันและโรงเรียนของรัฐ จากการวิเคราะห์พบว่าการใส่ใจต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพจะเพิ่มขึ้นตามอายุ โดยเด็กหญิงจะเกิดขึ้นเร็วกว่าเด็กชาย สำหรับคุณธรรมด้านไม่ดีพบว่าไม่แตกต่างกันระหว่างเพศ การประเมินภาพจริยธรรมในการตัดสินและเหตุผลทางจริยธรรมแบบเอื้ออาทร ผู้วิจัยใช้มาตรฐานค่าซึ่งพัฒนามาจากของ ลีออนส์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าทั้งเด็กชายและเด็กหญิงให้เหตุผลทั้งสองประการเหมือนกันแต่เด็กหญิงมีแนวโน้มใช้จริยธรรมเชิงเหตุผลแบบเอื้ออาทรมากกว่าและเร็วกว่าเด็กชาย ส่วนเด็กชายจะใช้จริยธรรมในการตัดสินจริยธรรมไม่ดีเร็วกว่าเด็กหญิง การใช้จริยธรรมในการตัดสินการกระทำที่ดีจะเพิ่มขึ้นตามอายุทั้งสองเพศ ระดับของเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 2 ด้านแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มจริยธรรม

ครานลีย์ (Cranley.2003 : 1531-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิบัติในด้านจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทยการประพฤติปฏิบัติทางด้านจริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วยมาตรการที่โรงเรียนใช้ในการอบรมจริยธรรมนักเรียน มาตรการที่จะจัดการศึกษาโดยนำเอาจริยธรรมบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น และมาตรการเหล่านี้จะเกิดผลอย่างไรต่อนักเรียน การวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการสอนที่ต่อเนื่อง การสอนจริยธรรม โดยกำหนดระเบียบกฎของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยดำเนินตามนโยบายและระเบียบของทาง

ราชการ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 6 เดือน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงพบว่า การจัดการศึกษาด้านจริยธรรม โดยผู้บริหารและครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้นควบคุมการดูแลตนเอง การมีส่วนร่วมเป็นแบบอย่างให้กับคนอื่นได้ ความดีโดยวิธีการที่นักเรียนรู้โดยการปฏิบัติแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนในหลักสูตร สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อกัน การให้เกียรติผู้อื่น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและได้ค้นพบว่าการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาควรบูรณาการคุณภาพอบรมสั่งสอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีการฝึกอบรมควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน อย่างไรก็ตามแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีความประพฤติที่เหมาะสมตลอดเวลา แต่มีนักเรียนส่วนน้อยที่ต่อต้านในด้านการไม่ยอมเรียน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

2.1 ความหมายของความเมตตากรุณา

พระราชวรานี (ป.อ. ประยุตโต. 2538 : 92) ได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ทั้งในภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ดังนี้

เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้เป็นสุข มีจิตใจอันแผ่ไมตรี และประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์ทั่วหน้า (loving-kindness)

กรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจอันปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ (compassion)

ผกา สัตยธรรม (2544 : 184) ให้ความหมายว่า เมตตา คือ ความคิดปรารถนาที่ดีต้องการให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเจริญ ได้รับแต่สิ่งที่ดี และมีความสุข ส่วน กรุณา คือ ความสงสารและช่วยให้พ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน ลงมือปฏิบัติช่วยเหลือในสิ่งที่ทำได้ เพื่อปลดปล่อยให้ความทุกข์หมดไป

พระธรรมปิฎก (2545 : 20) ความเมตตา (ความรัก) คือ ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข คำว่ากรุณา คือ ความสงสาร คือ อยากจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดปล่อย บำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

สรจิต รัตนรัตติ (2549 : 131) เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ มีไมตรี ปรารถนาให้ทุกคนมีสุข มีเดช รักใคร่ เคารพนับถือ ผูกพันกัน ปราศจากความพยาบาท ความมั่งร้าย ความโกรธ

2.2 คุณลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตากรุณา

เจริญ ไวรวัจนกุล (2531 : 208 - 209) ได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณา ไว้ว่า หมายถึง การให้ กล่าววาจาเหมาะสม การประพฤติและแสดงออกเป็นเพื่อนที่เหมาะสม ลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่

1. ไม่ยอมริบส่วนแบ่งในสิ่งที่ตนมีอยู่แล้วและไม่จำเป็น

2. เสียสละในส่วแบ่งของตนให้กับผู้ที่ขาดแคลน และมีความจำเป็นมากกว่า
3. เลือกรับฟังในคำพูดที่ก่อให้เกิดไมตรี
4. เสนอตัวช่วยเหลือและนำบทพวนให้แก่ผู้ที่ยังไม่เข้าใจ
5. แสดงความยินดีในความสุข ความสำเร็จของผู้อื่น
6. ให้เพื่อนหยิบยืมหนังสือเครื่องเขียนเมื่อตนไม่จำเป็นต้องใช้
7. ไม่รังแกสัตว์ หรือเพื่อน
8. พุดสุภาพอ่อนโยนต่อบุคคลทั่วไป
9. แสดงความเคารพนอบน้อม
10. แบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้แก่ผู้อื่นตามกำลังของตน
11. พุดปลอบโยนผู้อื่นมีทุกข์
12. ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น
13. ไกลเกลียดความแตกแยกในหมู่คณะ
14. ไม่นำเอาคำพูดที่ไม่ดีจากคนอื่นมาเล่าให้เพื่อนฟัง
15. แสดงความเป็นเพื่อน
16. แนะนำอธิบายคนอื่น ๆ ในการเรียน และการปฏิบัติตน
17. พุดจาเป็นการให้กำลังใจแก่เพื่อน
18. ลงมือช่วยเพื่อนเมื่อได้รับการขอร้อง
19. เมื่อทำงานร่วมกันก็รับผิดชอบและช่วยกันแก้ไขร่วมกัน
20. ไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง
21. บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม
22. พุดชักชวนให้ผู้อื่นให้ปฏิบัติเพื่อส่วนรวม
23. พุดมีเหตุผล
24. เมื่อทำงานเป็นกลุ่มก็ไม่นำผลงานของกลุ่มมาเป็นผลงานของตน
25. ไม่พุดจาให้กลุ่มหมดกำลังใจในการทำงาน
26. ไม่นำเอาของส่วนรวมมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว
27. ร่วมลงมือช่วยกลุ่มแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยตลอด
28. เลือกพุดแต่สิ่งดีงามของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม

ประกาศรี สืออำไพ (2543: 63) กล่าวว่า ความเมตตากรุณาต้อง

1. แบ่งปันในสิ่งที่ตนมีอยู่จนเกินความจำเป็นอย่างเหมาะสมตามกำลังของตน
2. เสียสละในสิ่งที่ตนมีให้ผู้ที่จำเป็นกว่า แม้จะทำให้ตนขาดสิ่งนั้นไป
3. ช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นประสบทุกข์ภัยด้วยความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล
4. ยินดีกับความสุภาพความสำเร็จ ที่ผู้อื่นได้รับ

5. เห็นใจ ปลอดภัย ให้กำลังใจเมื่อเห็นผู้อื่นทุกข์ ทรมาน และหาทางช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้

6. ให้อภัยผู้ที่ทำผิด ไม่ผูกอาฆาตพยาบาท

7. ไม่ขู่ว่าจะเอาเปรียบผู้อื่น

8. บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ความเมตตากรุณา คือ พฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุขและช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ตามความสามารถของตน

2.3 ความสำคัญของความเมตตากรุณา

ชม ภูมิภาค (2539 : 9) กล่าวว่าความเมตตากรุณาเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดสันติสุข และเป็นเครื่องคำจูนสังคมตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับโลก หากมนุษย์ทุกคน หรือส่วนมากมีคุณธรรมเรื่องความเมตตากรุณาแล้ว สังคมย่อมจะมีแต่ความสุขสงบ และความก้าวหน้า ปราศจากการเอาเปรียบและกดขี่ซึ่งกันและกัน มนุษย์จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในสังคมใดก็ตามที่บุคคลมีความเมตตากรุณาน้อย สังคมนั้นย่อมจะมีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความทุกข์ยาก การกดขี่ข่มเหงรังแกซึ่งกันและกัน

พิน ดอกบัว (2542 : 297) กล่าวว่า หากทุกคนมีความเมตตาต่อกัน การล่งละเมียดศีล 5 ก็จะไม่เกิดขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีเมตตาปราณีต่อผู้อื่น ก็จะไม่ทำร้ายผู้อื่น หรือสัตว์อื่น เมื่อมีเมตตา ก็จะไม่ลัก ไม่ดองทรัพย์ของผู้อื่น เพราะจะทำให้เขาเดือดร้อน เมื่อมีเมตตา ก็จะไม่แย่งคู่ครองของผู้อื่น เพราะเป็นการทำลายเกียรติของผู้อื่น เมื่อมีเมตตา ก็จะไม่หลอกลวง ไม่ใส่ร้าย ไม่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด เมื่อมีเมตตา ก็จะไม่คำฝิ่นหรือเฮโรอีน ยาบ้าให้แก่ใคร เพราะจะทำให้คนอื่นเดือดร้อน เพราะฉะนั้นเมตตาจึงเป็นรากฐานของธรรมทั้งหลาย คนเมื่อมีเมตตา ก็ย่อมมีความปรารถนาดีซึ่งกันและกัน จึงไม่เบียดเบียนทำร้ายกันในทุกรูปแบบ เมื่อคนเราไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน สังคมก็สงบสุข

พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (2544 : 249) เมตตาทำให้เกิด 1. เข้าใจกัน 2. ทำให้เห็นใจกันได้ 3. ทำให้พึ่งพากันได้

วารสารเพื่อปลูกฝังศีลธรรมแก่สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา (2544 : 20) เมตตาธรรมควรจะเป็นนิโรธ และพื้นฐานให้คนไทยและชาวโลกทุกเชื้อชาติ ศาสนา ได้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะเมตตาธรรม เป็นธรรมสากลที่ทุกศาสนาต้องยึดเป็นข้อปฏิบัติของศาสนิกชนอยู่แล้ว จึงถือเป็นจุดร่วมกันของทุกศาสนา ที่ศาสนิกชนทั่วโลกจะยึดถือปฏิบัติร่วมกันได้ และผลทำให้เกิดสันติสุขทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมในที่สุด

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เห็นได้ว่า คุณธรรมเรื่องความเมตตากรุณานั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสันติสุขของสังคม จะต้องปลูกฝังคุณธรรมเช่นนี้ให้เกิดในหัวใจของคนไทยทุกคน จะต้องช่วยกันทั้งสถานศึกษาและชุมชน ต้องดำเนินการตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อให้เกิดเป็นอุปนิสัยการที่จะเกิด

ลักษณะนิสัย หรืออุปนิสัยได้นั้น จะต้องเกิดทั้งความเข้าใจในความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา จะต้องมิตศนคติที่ดีต่อความเมตตา กรุณาและด้วยการปฏิบัติจริง ๆ ด้วย หากจะกล่าวถึงความเมตตา กรุณาอย่างเดี่ยว ย่อมไม่สามารถจะปลูกฝังความเมตตา กรุณาลงในหัวใจคนได้ ต้องปฏิบัติจริง ๆ จึงจะมีความเมตตา กรุณาในจิตใจของคน อันจะนำไปสู่การสร้างสันติสุขในสังคม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตา กรุณา

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

ภิกษุญ เจนเจริญวงศ์ (2530: 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักเรียน จากการอ่านหนังสือภาพที่นำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 105 คนพบว่า นักเรียนที่ได้อ่านหนังสือภาพที่มีพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้งในทางบวกและทางลบ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาแตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการอ่านหนังสือภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ธีรศรา บุญรุ่ง (2549 : 77) ได้ศึกษาการสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-6 ปี โรงเรียนวัดปฐมวนาราม ประกอบด้วยนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 23 คน และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 28 คน จากการศึกษาพบว่า คะแนนความเมตตา กรุณาของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 มีความเมตตา กรุณาเพิ่มขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวแสดงว่า ความเมตตา กรุณาเป็นคุณลักษณะบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะนำวิธีการใช้คู่มือพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมมาพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อศึกษาว่า นักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางปูพื้นฐานการพัฒนาความเมตตา กรุณาให้แก่นักเรียนต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ

3.1 ความหมายของคู่มือ

ผู้ศึกษาได้รวบรวมสาระสำคัญของคู่มือนำเสนอพอสังเขปดังนี้

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่นๆ (2539 : 127) ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า หนังสือคู่มือ เป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นหนังสือที่ให้แนวทางปฏิบัติ แก่ผู้ใช้ให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

อำนวยการ เถาตระกูล (2541 : 8) ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคู่มือว่า เป็นเอกสารที่มีรายละเอียดเสนอแนะแก่ผู้ใช้ให้สามารถเข้าใจแนวทางการใช้และข้อพึงปฏิบัติที่จะช่วยให้การนำเรื่องนั้นไปใช้งานตรงตามเจตนารมณ์

สามารถ ประจักษ์ (2545 : 76) ได้สรุปความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือ ตำรา เอกสารแนะนำ หรือเป็นสื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่ไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีเนื้อหาสาระนั้น ๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที จนบรรลุสำเร็จตามเป้าหมาย

อนุชิต เชิงจำเนียร (2545 : 22) ได้สรุปความหมายของคู่มือ ไว้ว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจ และง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด และทำให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน

มงคล ชื่นชม (2545 : 5) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติตาม ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้สามารถกระทำในสิ่งนั้นๆ ได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด

สมพล ตักต์ทวีกุลกิจ (2546 : 5) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือหมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้ใช้ โดยมุ่งหวังให้ผู้ใช้สามารถดำเนินการในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้

ปราณี กรณวงษ์ (2546 : 10) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือเป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือนำไปศึกษาทำความเข้าใจและปฏิบัติตามให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

จากการที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าคู่มือ หมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ใช้สามารถดำเนินงานในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

3.2 ประเภทของคู่มือ

มีผู้กำหนดประเภทของคู่มือไว้หลากหลายพอประมวลได้ดังนี้

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคณะ (2535 : 77) ได้แบ่งคู่มือออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คู่มือการสอน หรือคู่มือการจัดกิจกรรม เป็นคู่มือที่ให้ความรู้ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. คู่มือหนังสือเรียน เป็นคู่มือที่จัดขึ้นควบคู่กับหนังสือเรียนที่เราต้องการอธิบายหนังสือนั้นได้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาหนังสือเรียน มีลักษณะกึ่งแผนการสอนกึ่งคู่มือนักเรียน

อำนาจ เกาตระกูล (2541 : 8-10) ได้อธิบายเกี่ยวกับประเภทของคู่มือว่า คู่มือมี 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่หนึ่ง คือ คู่มือหลักสูตร ในเอกสารที่มีรายละเอียดและข้อเสนอแนะแก่ผู้ใช้หลักสูตรให้สามารถเข้าใจแนวทางการใช้และข้อพึงปฏิบัติ คู่มือฝึกงานเป็นเอกสารที่เสนอแนวทางการปฏิบัติการฝึกงานของผู้เรียนทั้งในสถานศึกษา หรือ สถานประกอบการ รวมทั้งให้ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการฝึกงานได้มีแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประเภทที่สาม คือ คู่มือนักเรียนเป็นเอกสารแนะนำการปฏิบัติตนของนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษาแห่งนั้นโดยเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลของสถานศึกษา อาคารที่ตั้งกฎระเบียบ วิธีปฏิบัติ สิทธิประโยชน์สิ่งที่เป็นบริการและเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่นักเรียนจะได้รับ

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่นๆ (2542 : 153) ได้แบ่งคู่มือออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คู่มือครู เป็นหนังสือที่ให้แนวทาง คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ วิธีการ กิจกรรม สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่างๆ แก่ครู และส่วนใหญ่จะใช้กับตำราเรียน
2. คู่มือผู้เรียน แบบฝึกหัดหนังสือใช้ควบคู่กับตำราเรียนซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา สาระ คำสั่ง แบบฝึกหัด ปัญหา คำถาม ที่ว่างสำหรับเขียนคำตอบ และการทดสอบ และสามารถใช้ควบคู่ไปกับหนังสืออื่นๆ เช่น แบบเรียนสำเร็จรูป วิทยุทัศน์ เป็นต้น
3. คู่มือทั่วไป เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้แก่ผู้อ่านเพื่อให้ผู้อ่านศึกษาด้วยตนเองในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ประเภทของคู่มือแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. คู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร หมายถึง คู่มือที่ใช้เป็นแนวทางในการใช้หลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใช้ร่วมกับหนังสือเรียน
2. คู่มือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนทั่วไป หมายถึง เป็นคู่มือที่เสนอแนวทาง เทคนิคในการดำเนินกิจกรรม เกี่ยวกับโครงการที่สนับสนุนการเรียนการสอน เช่น คู่มือโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน คู่มือโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นต้น

3.3 องค์ประกอบของคู่มือ

นักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นเรื่ององค์ประกอบของคู่มือการปฏิบัติงานไว้ดังนี้ มงคล ลีลาธนากร (2546 : 41) ได้จัดทำคู่มือครูประกอบการสอนหลักสูตรการใช้โปรแกรมประมวลผลคำ ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ปก
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. คำแนะนำการใช้คู่มือ
5. ใบเตรียมการสอน

5.1 วัตถุประสงค์

5.2 วิธีสอน

5.3 หัวข้อหลักสูตร

5.4 สื่อการสอน

5.5 แบบฝึกหัดตามใบงาน

5.6 การวัดผลจากใบงาน/ใบทดสอบ

6. ใบข้อมูล/เนื้อหาตามหัวข้อวิชาเรียงตามลำดับ

7. ใบงาน

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่นๆ (2542 : 154-155) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของคู่มือโดยทั่วไปมี 8 ส่วน ได้แก่

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ ประกอบด้วย

1.1 วัตถุประสงค์ของคู่มือ

1.2 ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ

1.3 วิธีการใช้คู่มือ

1.4 คำแนะนำในการใช้คู่มือ

2. เนื้อหาสาระที่จะสอนโดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบ และอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจกระจ่าง

3. การเตรียมการสอน ประกอบรายละเอียดดังนี้

3.1 การเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น

3.2 การเตรียมวัสดุ เอกสารประกอบการสอน แบบฝึกหัด และแบบปฏิบัติ

ข้อสอบ คำเฉลย

3.3 การติดต่อและประสานงานที่จำเป็น

4. กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วนสำคัญของคู่มือ มีข้อมูลและรายละเอียดดังนี้

4.1 คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการสอน

4.2 คำแนะนำ และตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการสอน ที่ช่วยให้ผู้สอนบรรลุผล

4.3 คำถาม ตัวอย่าง แบบฝึกหัด และสิ่งต่างๆที่ใช้

4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งมาจากประสบการณ์ของผู้เขียน

ผู้เขียน

5. การวัดผลและการประเมินผล คู่มือที่ดีนั้นต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับคำสอนอย่างครบถ้วน การวัดและประเมินผลการสอน นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสอน ดังนั้น คู่มือต้องระบุรายละเอียด เช่น เครื่องมือวัดผล วิธีวัดผล เกณฑ์ประเมิน

6. ความรู้เสริม คู่มือครูที่ดีนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญ คาดคะเนได้ว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องใด และจัดหาหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริม

ความรู้ของครูอื่นทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ปัญหา ผู้เขียนคู่มือต้องมีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียน ซึ่งช่วยให้รู้ว่าการดำเนินเรื่องนั้นมีปัญหาอะไรบ้าง และจุดอ่อนในเรื่องนั้นมีอะไรบ้าง การมีประสบการณ์จะช่วยให้ผู้อ่านกระทำการสิ่งนั้นๆ ได้ราบรื่น ไม่เกิดอุปสรรค และปัญหานี้ว่ามีจุดเด่นของคู่มือ การทำหน้าที่ผู้เขียนที่ดีจะต้องแนะนำและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับผู้อ่านหรือผู้ใช้

7. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่างๆ หนังสือที่ดีควรมีแหล่งข้อมูล และแหล่งอ้างอิงเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 54) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของคู่มือ ควรประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ

- 1.1 วัตถุประสงค์ของคู่มือ
- 1.2 ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ
- 1.3 วิธีการใช้
- 1.4 คำแนะนำ

2. เนื้อหาสาระที่จะสอน ปกติเนื้อหาสาระที่จะสอนควรมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบ และอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่จะอ่าน

3. การเตรียมการสอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- 3.1 การเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็น
- 3.2 การเตรียมวัสดุ เอกสารประกอบการสอน แบบฝึกหัด และแบบปฏิบัติ

ข้อสอบ พร้อมคำเฉลย

3.3 การติดต่อและประสานงานที่จำเป็น

4. กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วนสำคัญของคู่มือ และคู่มือต้องให้ข้อมูลรายละเอียดดังนี้

- 4.1 คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีดำเนินการสอน
- 4.2 คำแนะนำ และตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการสอน ที่ช่วยให้ผู้สอนบรรลุผล
- 4.3 คำถาม ตัวอย่าง แบบฝึกหัด และสิ่งต่างๆที่ใช้
- 4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ ไม่ควรทำ

5. การวัดผลและประเมินผล คู่มือที่ดีควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับคำสอนอย่างครบถ้วน การวัดและประเมินผลการสอน นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสอน อีกองค์ประกอบหนึ่งที่คู่มือจำเป็นต้องให้รายละเอียดต่างๆ ดังนี้

- 5.1 เครื่องมือวัด
- 5.2 วิธีวัดผล
- 5.3 เกณฑ์การประเมินผล

6. ความรู้เสริม คู่มือครูที่ดีนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้ และสามารถคาดคะเนได้ว่าผู้ใช้มักประสบปัญหาเรื่องใด และจัดหาหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ครู อันทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ผู้เขียนคู่มือควรจะเป็นผู้มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมากพอสมควร ผู้เขียนคู่มือครูที่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้กับผู้อ่านในขณะที่ใช้คู่มือ จึงถือว่าเป็นผู้ทำหน้าที่ของผู้เขียนหนังสือที่ดี

8. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่างๆ หนังสือที่ดีไม่ควรขาดการให้แหล่งข้อมูลหรืออ้างอิง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

จากการที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของคู่มือ ประกอบไปด้วย

1. คำชี้แจงการเตรียมการต่างๆ
2. เนื้อหาและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน
3. คำแนะนำในเรื่องการวัดและประเมินผล
4. แหล่งอ้างอิงที่สามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้

3.4 ลักษณะของคู่มือที่ดี

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2531 : 77) ได้อธิบายเกี่ยวกับคู่มือที่ดีว่า จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย ใคร่ครวญถึงปัญหาและสถานการณ์อย่างทะลุปรุโปร่งเพื่อให้ผู้ใช้คู่มือใช้ได้เป็นอย่างดี ควรออกแบบคู่มือให้สวยงามน่าหยิบอ่าน มีรูปภาพหรือการ์ตูนประกอบเพื่อให้น่าสนใจหากเป็นเล่มควรทำปกให้สวยงาม และทนทานต่อการใช้ เขียนหน้าปกให้เด่นชัดสอดคล้องกับฮิค์ (Hick.1998 : 1981-A) วิจัยเรื่อง คู่มือนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานของบุคลากร (ทรัพยากรมนุษย์) พบว่าคู่มือนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการปฏิบัติงานของบริษัทและนโยบายทางบริษัทเพื่อลดปัญหาในการเข้าใจผิด และการที่ลูกจ้างจะฟ้องร้องบริษัท

ปรีชา ช่างขวัญยืนและคนอื่นๆ (2542: 159 – 160) ได้กล่าวถึงลักษณะคู่มือที่ดีไว้ดังนี้

1. ควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนั้นเป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้
2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ใช้ได้อะไรบ้าง
3. ควรมีส่วนนำที่จูงใจผู้ให้ว่า คู่มือนี้จะช่วยผู้ให้ได้อย่างไร
4. ควรมีส่วนให้หลักการ หรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้
5. ควรให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และ

สิ่งจำเป็นในการดำเนินงาน

6. ควรที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับขั้นตอน หรือกระบวนการในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

7. เนื้อหาสาระที่ให้นั้นควรมีความถูกต้อง สามารถช่วยให้ผู้อื่นทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

8. ควรใช้เทคนิคต่างๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้เครื่องมือได้สะดวก เช่น การจัดรูปเล่ม ขนาด การเลือกตัวอักษร การเน้นข้อความบางตอน เป็นต้น

9. ควรใช้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจจะเป็นบรรณานุกรม รายชื่อชมรม รายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบัน รายชื่อนิติบุคคล

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธุ์ (2542: 17-18) ได้กำหนดลักษณะคู่มือที่ดีเป็น 3 ด้าน ตามความเหมาะสมคือ

1. ด้านเนื้อหา

1.1 เนื้อหาสาระหรือรายละเอียดในคู่มือ ควรตรงกับเรื่องที่ศึกษา และไม่ยากเกินไปจนทำให้ไม่มีผู้สนใจจะหยิบอ่าน

1.2 การนำเสนอเนื้อหาควรให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้ที่จะศึกษา

1.3 เนื้อหาควรมีความเหมาะสมที่จะนำไปอ้างอิงได้

1.4 ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบในบางเรื่องเพื่อจะได้ทำความเข้าใจง่าย

1.5 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ด้านรูปแบบ

2.1 ตัวอักษรที่ใช้ควรมีตัวโต และมีรูปแบบที่ชัดเจน อ่านง่าย เหมาะสมกับผู้ใช้คู่มือ

2.2 ควรมีภาพหรือตัวอย่างประกอบเนื้อหา

2.3 การใช้ภาษาควรให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้คู่มือ

2.4 ลักษณะการจัดรูปเล่มควรทำให้น่าสนใจ

2.5 ระบบการนำเสนอควรเป็นระบบจากง่ายไปหายาก หรือเป็นเรื่องๆ ให้ชัดเจน

3. ด้านการนำไปใช้

3.1 ควรระบุขั้นตอน วิธีการใช้คู่มือให้ชัดเจน

3.2 มีแผนภูมิตารางตัวอย่างประกอบให้สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

3.3 มีข้อมูลเพื่อสามารถใช้เพื่อประสานงานต่างๆ ได้สะดวก และรวดเร็ว

3.4 บอกสิทธิประโยชน์ และข้อปฏิบัติให้เข้าใจง่าย

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 57) ได้ให้ความหมายของลักษณะที่ดีของคู่มือ ดังนี้

1. สามารถเข้าใจลักษณะเนื้อหา ขอบข่าย หรือสิ่งที่จะสอนได้อย่างกระจ่างชัด เช่น มองเห็น โครงร่างของการสอนทั้งหมด

2. ช่วยให้สามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดีโดยสามารถดัดแปลง และยืดหยุ่นได้เอง ไม่เป็นแนวทางบังคับ ต้องเสนอแนะแนวทางโดยสามารถปฏิบัติงานได้คล่องขึ้น

3. กิจกรรมที่เสนอแนะ หรือกำหนดไว้ควรมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้น ๆ เด็กสนใจ ปฏิบัติได้ จึงควรเลือกใช้

4. แนวการเขียน เน้นย้ำแนวปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดหมายอย่างต่อเนื่อง นั่นคือมีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน เช่น มุ่งฝึกงานกลุ่ม ทำงานเป็นกลุ่มก็ฝึกอย่างต่อเนื่อง จนเด็กมีแนวทาง ได้แนวทาง แล้วจึงฝึกเป็นรายบุคคลต่อไป

5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรม ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไปมิได้มุ่งกระจายให้แนวใหม่ทั้งหมด แต่การใช้แนวปฏิบัตินั้น ๆ ต้องเป็นการปฏิบัติได้และได้ผลด้วย

6. รูปแบบและวิธีการ ที่เป็นแนวทางในการเขียนคงรูปแบบและขั้นตอนโดยสม่ำเสมอ เพื่อสะดวกแก่การใช้

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการพัฒนาความเมตตา กรุณา

4.1 เกม

4.1.1 ความหมายของเกม

กำพล ดำรงค์วงศ์ (2535 : 11) ได้ให้คำนิยามของเกมว่า เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีสำหรับนักเรียน เพราะเกมเป็นกิจกรรมที่นักเรียนกระทำด้วยตนเอง การใช้เกมจึงเป็นประสบการณ์ตรงที่นักเรียนได้รับการสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดมีความคิดริเริ่ม เกิดจินตนาการอันเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าทางระดับสติปัญญาของนักเรียน

กรมวิชาการ (2542 : 37-38, 44) ให้ความหมาย เกม คือเป็นกิจกรรมการเล่นที่มีข้อตกลงหรือกติกาเฉพาะเรื่อง ซึ่งผู้เล่นต้องแสดงความสามารถเฉพาะตน หรือความสามารถในการร่วมใจกันของกลุ่มเพื่อแข่งขันให้ได้ชัยชนะ การสอนโดยใช้เกมเป็นสื่อช่วยให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์สนิทสนมกัน นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ความคิด และคุณธรรมในจิตใจของตน นักเรียนเกิดอารมณ์สนุก ตื่นเต้น การสอนโดยใช้เกมจึงทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน

บุหงา วิจิระศักดิ์มงคล (2542 : 35) ได้กล่าวว่า เกม (Game) เป็นการจัดสถานการณ์สมมติขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ผู้เล่นจะต้องตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่างๆ

สิริวรรณ ศรีพหล (2545 : 113) ได้กล่าวเกี่ยวกับเกมว่า เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกติกา ผู้เล่น การแข่งขัน ผู้เล่นอาจมีฝ่ายเดียว หรือหลายๆ ฝ่ายก็ได้ การเล่นเกมจะเอาชนะหรือแพ้ขึ้นอยู่กับโชค โอกาส และทักษะของผู้เล่นเอง เกมในปัจจุบันนี้มีมากมายส่วนใหญ่มุ่งจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เล่นได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ทิศนา แคมมณี (2547 : 81) ได้กล่าวว่า เกม เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดโดยการให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกาและนำเนื้อหา

และข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้

สรุปได้ว่า เกม หมายถึง กิจกรรมที่ต้องมีการแข่งขัน มีการแพ้ชนะ โดยทำตามกฎกติกา เพื่อให้เกมที่เล่นนั้นบรรลุจุดมุ่งหมาย

4.1.2 จุดมุ่งหมายของเล่นเกม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2541 : 73) การเล่นเกมมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

1. ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน
2. พัฒนานิสัยการเล่นที่ดี และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
3. ฝึกทำทางให้มีสุขภาพ และรูปทรงที่สวยงาม
4. เข้าประสาทรู้ให้ตื่นตัวตลอดเวลา
5. สร้างความเชื่อมั่น และการควบคุมตัวเอง
6. ฝึกความร่วมมือในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม

ลัดดา นิลละมณี (2541 : 179) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ของเกมแต่ละเกม ได้แก่ การมุ่งฝึกทักษะทางการดู การฟัง การพูด การอ่านตัวเลข และตัวอักษร การคำนวณนับ ฝึกให้คล่องแคล่ว ว่องไว ฝึกการปฏิบัติตามคำสั่ง ฝึกสมองและร่างกาย ฝึกความสังเกต ฝึกกระะยะทาง ฝึกความจำ ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ฝึกให้รักหมู่คณะ รักความยุติธรรม ฝึกให้รู้จักสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม และฝึกการแก้ปัญหาได้ดีที่สุด เป็นต้น

ทิตนา แคมมณี (2547 : 81) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของเกมเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้เรื่องต่างๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถโดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเองทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเล่นเกม เพื่อฝึกและสร้างให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ทักษะทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

4.1.3 ลักษณะของเกม

จรวยพร ธรณินทร์ (2532 : 1) ได้กล่าวถึงลักษณะของเกมควรเป็น ดังนี้

1. ความมุ่งหมายในการเล่น เล่นเพื่อสนุกสนานร่าเริง หรือเล่นเพื่อฝึกทักษะ ให้เล่นสิ่งที่ยากซับซ้อนต่อไปได้อีก
2. การเล่นเกมควรให้เหมาะกับสถานที่ เนื้อหาและควรระวังไม่ให้มีเศษหิน ตะปู เศษวัสดุที่มีคม ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอันตรายได้ ก่อนเล่นควรตรวจสอบความปลอดภัยของสถานที่เสียก่อน
3. จำนวนคน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เล่นร่วมกัน หรือ มีโอกาสร่วมกันมากที่สุด
4. เกมที่เล่น ควรเป็นเกมง่าย ไม่ต้องใช้อุปกรณ์มากนัก และถ้าต้องใช้อุปกรณ์ควรจัดหาได้ง่าย ไม่มีอันตรายสำหรับผู้เล่น

5. อายุ ผู้เล่นที่มีอายุต่างกัน มีความสนใจและความสามารถแตกต่างกัน จึงควรเป็นเกมที่เล่นง่าย เลิกเร็ว เปลี่ยนเกมบ่อย มีผู้นำหรือควบคุมการเล่น เพื่อสิ่งเปลี่ยนเกม หรืออธิบายวิธีเล่น

4.1.4 ประเภทของเกม

สุวิทย์ มูลคำ ; และ อรทัย มูลคำ (2545 : 91-99) ได้กล่าวว่า เกม สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ มากมายหลายประเภทตามลักษณะการเล่น อุปกรณ์ วิธีการเล่น หรือรูปแบบการเล่น เช่น

1. เกมเบ็ดเตล็ด เป็นลักษณะเกมง่ายๆ ที่สามารถจัดเล่นได้ในสถานที่ต่างๆ โดยมีจุดประสงค์ของการเล่นเพื่อให้การเล่นนั้นไปสู่จุดหมายในระยะเวลาสั้นๆ เป็นการเสริมสร้างทักษะการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญคล่องตัว เกมประเภทนี้ได้แก่ เกมประเภทสนุกสนาน เกมมีจุดหมาย เกมย้ำความว่องไว และเกมฝึกสมอง เป็นต้น

2. เกมเล่นเป็นนิยาย เป็นลักษณะของกิจกรรมการแสดงออกซึ่งท่าทางต่างๆ รวมทั้งการเคลื่อนไหวแสดงออกในรูปของการเล่นหรือการแสดงโดยการกำหนดบทบาทสมมติ หรือการแสดงละครตามความเข้าใจของผู้แสดงแต่ละคน และดำเนินเรื่องไปตามเนื้อหาหรือเรื่องที่จะเล่น

3. เกมประเภทสร้างสรรค์ ลักษณะของกิจกรรมเล่นที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออกซึ่งความสามารถในการเคลื่อนไหว ความสามารถในการใช้ภาษาสมองคิด เพื่อโต้ตอบหรือกิจกรรมการเล่นอย่างสนุกสนาน

4. เกมประเภทชิงที่หมายไล่จับ

4.1 เกมชิงที่หมาย เป็นเกมการเล่นที่ต้องอาศัยความแข็งแรง รวดเร็ว ความคล่องตัวไหวพริบ การหลอกล่อ และกลวิธีเพื่อจับเป้าหมายหรือชิงที่ให้เร็วที่สุด พัฒนาความเจริญเติบโตและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน

4.2 เกมประเภทไล่จับ เป็นเกมที่ใช้ความคล่องตัวในการหลบหลีกไม่ให้ถูกจับ ต้องอาศัยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา สมรรถภาพทางกายให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นการออกกำลังกายด้วย

5. เกมประเภทรายบุคคล เป็นเกมการแข่งขันประเภทหนึ่งที่ใช้ความสามารถและสมรรถภาพทางกายของแต่ละบุคคลเป็นหลักในการแข่งขัน ใครสามารถทำได้ดีและถูกต้องก็จะเป็นผู้ชนะ จัดเป็นเกมวัดความสามารถของผู้เรียนซึ่งควรจะเป็นลักษณะเกมการต่อสู้หรือเลียนแบบก็ได้

6. เกมแบบหมู่หรือผลัด เป็นเกมที่มีลักษณะในการแข่งขันระหว่างกลุ่ม โดยแต่ละหมู่หรือกลุ่มจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มอื่น ทุกๆ คนจะพยายามทำให้ดีที่สุด โดยอาศัยทักษะความสามารถของสมาชิกแต่ละคนมาเป็นผลรวมของกลุ่ม

7. เกมพื้นบ้าน เป็นเกมที่เด็กๆ เล่นกันในท้องถิ่นแต่ละบ้าน ซึ่งมีการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นเกมที่ต้องแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีที่มีมาแต่โบราณ เช่น เกมหมากเก็บ เกมสะบ้า เกมจ้ำจี้ เป็นต้น

8. เกมนำไปสู่กีฬาใหญ่ เป็นเกมการเล่นทั้งประเภทชุดและบุคคลที่ได้ทักษะสูงขึ้น เพื่อเป็นการนำไปสู่การเล่นกีฬาใหญ่ โดยจะนำการเล่นกีฬาใหญ่มาดัดแปลงให้มีกฎ กติกาที่น้อยลง เล่นง่ายขึ้น และเหมาะสำหรับเด็ก แต่ยังคงอาศัยหลักและทักษะแบบเดียวกันกับที่กีฬาใหญ่นั้นใช้อยู่ เช่น เกมนำฟุตบอล เกมนำบาสเกตบอล เป็นต้น

9. เกมละลายพฤติกรรม เป็นเกมที่ใช้สื่อให้ผู้เรียนที่ยังไม่เคยรู้จักกันปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเคร่งขรึม สงวนท่าที่ไม่กล้าแสดงออกมาเป็นกล้าแสดงออก เปิดใจ ร่วมกันสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง

10. เกมสนทนากาการ เป็นเกมการเล่นที่มีจุดหมาย เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน พักผ่อนหย่อนใจ เล่นได้ทุกเพศ ทุกวัย ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในการรวมกลุ่มพบปะสังสรรค์ต่างๆ

11. เกมเพื่อประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นเกมที่ใช้ประกอบการเรียนรู้โดยกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนดำเนินการไว้ชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่จัดให้ หลังจากนั้นจะมีการนำเนื้อหา ข้อมูลของเกม วิธีการเล่น และผลการเล่น มาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน

4.1.5 ประโยชน์ของเกม

พระพงศ์ บุญศิริ (2536 : 11) ได้กล่าวความสำคัญของเกมไว้ว่า

เกม เป็นกิจกรรมพลศึกษาที่ส่งเสริมทักษะ และคุณสมบัติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเคลื่อนไหว (Movement) ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวทุกรูปแบบ และทำให้ได้เคลื่อนไหว ส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย

2. ผจญภัย (Adventure) ได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น ผจญภัย กระตุ้นและจูงใจให้เกิดความตื่นตัวเร้าใจ

3. ค้นพบใหม่ (Surprise) ได้ค้นพบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

4. โอกาส (Chance) สร้างเสริมและส่งเสริมให้รู้จักโอกาส และจังหวะในการใช้ทักษะต่าง ๆ และการเล่น

5. ทักษะ (Skill) สร้างเสริมทักษะพื้นฐาน ทักษะก้าวหน้า ทักษะเคลื่อนไหว และทักษะทางกลไก

6. เกิดประสบการณ์ (Competition) เกิดประสบการณ์ในการเล่น ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

7. ความสามัคคี (Co-operation) ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

8. ได้เพื่อน (Friendship) เกิดมิตรภาพได้เพื่อน ได้เรียนรู้ลักษณะนิสัย และน้ำใจของบุคคลต่าง ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรม

9. สนุกสนาน (Joy) เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน รื่นเริง ผ่อนคลายอารมณ์เครียด

10. สมรรถภาพทางกาย (Physical Fitness) เกิดสมรรถภาพความแข็งแรง ความทนทาน และสุขภาพทางกาย

11. สมรรถภาพทางกาย (Motor Fitness) เกิดความคล่องตัว ประสาท ตา หู มือ เท้า สามารถทำงานได้อย่างสัมพันธ์กัน

12. ความพร้อม (Readiness) เกิดความพร้อมทั้งร่างกายจิตใจ ตื่นตัว กระฉับกระเฉง พร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรม

4.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เกม

4.1.6.1 งานวิจัยในประเทศ

อนุกุล มนุษย์ (2536 : 83) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในวิชาจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมเกมกับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ผลการวิจัยปรากฏว่าการสอนโดยใช้กิจกรรมเกมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือการสอนโดยใช้กิจกรรมเกมในวิชาจริยศึกษาทำให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้เกมมาสอนจริยศึกษาส่งผลให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

พรพิศ เกื่อนมณเฑียร (2542 :83) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน แต่ส่วนที่มีความเหมือนกันคือนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมและนักเรียนที่ได้ฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน มีการเรียนการสอนในขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุปที่เหมือนกัน แต่แตกต่างกันในขั้นฝึกทักษะ คือนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามในแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ส่วนนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน ผู้วิจัยฝึกด้วยบัตรคำถามซึ่งเป็นรูปภาพการ์ตูนสีสันสวยงาม เพื่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจอยากเรียนรู้ จึงเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

นฤมล ปิ่นดอนทอง (2544 : 52) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมสร้างมโนทัศน์ด้านจำนวน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 30 คน ผลจากการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมสร้างมโนทัศน์ด้านจำนวน และเด็กปฐมวัยที่เล่นปกติ มีการคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมาพร สามเตี้ย (2545 : 69) ได้ทำการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกมหาภาษา กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชายและหญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนชุมชนวัดเขี้ยวโอสถ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมทางภาษา มีความสามารถทางการเข้าใจความหมายและมีความสามารถทางการสร้างประโยคสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.1.6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮิลและรีด (Hill&Reed. 1990 : 11-20) ได้ศึกษาการนำโปรแกรมการเล่นแบบร่วมมือมาใช้กับโรงเรียนอนุบาลโดยติดต่อกับครู 6 คน ที่มีความสนใจที่จะเอาโปรแกรมการเล่นแบบร่วมมือรวมเข้าไว้ในหลักสูตรที่มีอยู่และมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ในระยะที่ 1 เป็นการจัดประสบการณ์อย่างเข้มข้นให้กับครู (โดยผู้วิจัย 2 คน) ในโรงเรียนอนุบาล 4 โรงเรียน เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ในระยะที่ 2 วิธีการที่พวกครูใช้ในโปรแกรมแบบร่วมมือมีการสังเกตและสัมภาษณ์ข้อมูลโดยการรวบรวมเป็นประจำมีการอภิปรายกับครูคนอื่น ๆ และคณะผู้วิจัยในการประชุมกลุ่ม การประเมินผลพวกครูที่อยู่ในโปรแกรมได้ผลดีมาก โดยทั่วไปแล้วพวกเขาบอกว่า เกมเป็นการพัฒนาที่มีความเหมาะสม พวกเขาสนุกไปพร้อมกับเด็กๆ และเด็กได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมที่หลากหลายโดยผ่านการมีส่วนร่วม

คาริสัน (Carison. 1999 : 230-236) ได้ทำการศึกษาการเล่นแบบร่วมมือ โดยมีการดำเนินการทั้งหมด 7 ระยะ กับเด็กเกรด 2 จำนวน 24 คน เป็นผู้สืบทอดการร่วมมือกันในการแก้ปัญหา เป้าหมายคือความสนุกสนาน กิจกรรมนี้ใช้เวลา 30 นาที และเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือและการทำงานเป็นหมู่คณะ ครูประจำชั้นใช้เกมแบบร่วมมือเข้าไปในตอนเริ่มเรียนในหน่วยที่มีการร่วมมือกันในห้องเรียน การประเมินผลนั้นจะติดตามผลทุกช่วงเวลาโดยใช้คำถาม คำตอบของนักเรียนและครูประจำชั้นให้ข้อคิดเห็นการประเมิน มีการสังเกตโดยตรงจากการเล่นเกมต่างๆ ผลพบว่าเด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือเกิดขึ้นมีความร่วมมือ มีการรวมกลุ่ม มีความมีส่วนร่วมในเกมเพิ่มขึ้น

4.2 บทบาทสมมติ

4.2.1 ความหมายของบทบาทสมมติ

กรมวิชาการ (2542 : 30-31) ได้กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออก เกิดความรู้สึก ความนึกคิดในการแสดงบทบาทของผู้อื่นที่ไม่ใช่ตนเอง ได้ทดลองหรือฝึกประสบการณ์ในการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจในเหตุการณ์ที่สมมติขึ้นมา จากความเป็นจริง การแสดงบทบาทสมมติจะให้ความรู้ความเข้าใจ และมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของนักเรียนในการปรับและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งเหล่านั้นในเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจริงได้ชีวิตประจำวันของนักเรียนแต่ละคน

ผกา สัตยธรรม (2544: 49) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกได้หลายทาง ทั้งคำพูดและการแสดงท่าทาง เช่น นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติเป็นคุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ เพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

ธีราพร กุลนันทน์ (2544 : 229) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมการสอนหนึ่งที่ได้เกิดได้แสดงอารมณ์ ท่าทางตามสถานการณ์หรือบทบาทที่สมมติขึ้น โดยให้เด็กได้มีโอกาสเลียนแบบตามความจริง เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความรู้สึก อารมณ์ และเหตุผลที่ตนเองได้สวมบทบาท เพื่อพัฒนาสู่การปรับพฤติกรรมตนเองให้มีประสิทธิภาพ เมื่อพบสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถนำความรู้สึกและพฤติกรรมในการสอนบทบาทสมมติมาอภิปรายเพื่อการเรียนรู้ต่อไป

สิริวรรณ ศรีพหล (2545 : 105) ได้กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการสอนแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเรียนโดยธรรมชาติ โดยวิธีการแสดงบทบาท กล่าว คือ เป็นการสอนที่หยิบยกเอาเหตุการณ์ ประเด็น หรือปัญหาให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยวิธีการให้ผู้เรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

ระริน ทองใบ (2545 : 16) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทสมมติเป็นการเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น ในการแสดงนั้นผู้แสดงต้องคิดคำพูด และท่าทางโดยไม่มีการเตรียมบทพูดหรือบทแสดงมาก่อน และต้องแสดงซ้ำใหม่จนกว่าจะเป็นที่พอใจและยอมรับ

เยาวพา เตชะคุปต์ (2547 : 67) การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้จากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาต่างๆ ได้

ทิตนา เขมมณี (2547 : 67) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทตามสถานการณ์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดงทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูล อภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

จากความหมายที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า บทบาทสมมติ หมายถึง การแสดงออกตามบทบาทที่นักเรียนได้รับ ทั้งคำพูดและภาษาท่าทาง

4.2.2 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการแสดงบทสมมติ

ทิตนา เขมมณี (2546 : 42-43) กล่าวว่า บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ช่วยในการสอนได้มาก ครูสามารถนำบทบาทไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ หลายด้านดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุต่าง ๆ ผู้เรียนได้แสดงบทบาทภายในสถานการณ์ที่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขบางประการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุและแรงผลักดันต่าง ๆ ที่ทำให้ตนจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างนั้น

2. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น การที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทเป็นบุคคลอื่น จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ว่า ผู้อื่นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้จะทำให้ผู้เรียนรู้จักฝึกฝนการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. ช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียน กล่าวคือ บางครั้งผู้เรียนอาจเกิดความตึงเครียดและทำให้แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น กลั่นแกล้งเพื่อน ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเรียน การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา ทำให้ผ่อนคลายความเครียดได้

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดำรงค่านิยมของตนเอง และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิตของตน ในขณะที่บทบาทสมมติผู้เรียนจะการกระทำ หรือการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นค่านิยมของตนโดยไม่รู้ตัว

5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้น มีความมั่นใจมากขึ้น สามารถปรับตัวได้ รู้จักตัดสินใจด้วยตัวเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก กล้าคัดค้านเมื่อถึงคราวจำเป็น เมื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้สึกที่เกี่ยวกับตัวเองได้ ก็นับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญทางจิตใจที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุข และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลาย ๆ บทบาท เพราะคน ๆ หนึ่งมักจะมีหลายบทบาทในชีวิตจริง เช่น เป็นพี่ เป็นลูก เป็นหลาน เป็นครู เป็นนักเรียน เป็นหัวหน้าชั้น เป็นต้น ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่าง ๆ นี้ เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจและค้นพบพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม

7. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยฝึกการปฏิบัติตนในสังคมได้มาก

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมติแทบทุกบทบาทจะมีสถานการณ์ที่ขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจึงต้องรู้จักแสวงหา ตั้งสมมติฐาน คาดคะเน และคิดในหลาย ๆ แง่ ทั้งต้องใช้วิจารณญาณไหวพริบแก้ปัญหา การแสดงบทบาทสมมติจึงเป็นการฝึกฝนในแง่นี้เป็นอย่างดี

9. ช่วยพัฒนาความสามัคคีในกลุ่มผู้เรียนให้ดีขึ้น การทำงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มจะมีปัญหาขัดแย้งกัน ซึ่งทำให้เกิดความไม่เข้าใจและแตกแยกกันได้ หากความสามัคคีภายในกลุ่มล้มเหลวย่อมทำให้การเรียนเป็นกลุ่มไม่ได้ผลดีด้วย การแสดงบทบาทสมมติช่วยแก้ปัญหาได้ เพราะเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนยอมรับผู้อื่น เป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจความสามัคคีในที่สุด

10. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน “รู้สึก คิด กระทำ” โดยปกติแล้วเมื่อผู้เรียนเผชิญปัญหาก็คงเกิด “รู้แล้วกระทำ” ไปตามความรู้สึกนั้นทันที แล้วจึงหวนกลับมา “คิด” หาวิธีที่ดีกว่า จึงเท่ากับเป็นขั้นตอน “รู้สึก กระทำ คิด” แต่การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนทำตามขั้นตอนที่ดี คือ “รู้สึก คิด กระทำ” แทน

ส่วนผกา สัตยธรรม (2534 : 52) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้การเรียนรู้สนุกสนานมีชีวิตชีวามากขึ้น ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงคุณลักษณะเด่น ๆ ในด้านต่าง ๆ ออกมา เช่น การพูดเก่ง การแสดงบทบาทเหมาะสม และมีไหวพริบ

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติดังกล่าวมาแล้วพอจะสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง มีความเข้าใจตนเอง ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนมีโอกาสดลองฝึกปฏิบัติตนในสังคมหลาย ๆ บทบาท ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสม สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

4.2.3 ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติ

ทิศนา แคมมณี (2547 : 68-70) กล่าวถึง ขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทหรือแบบไม่เตรียมบทไว้ มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. การแจกแจงและการกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่า อะไรคือปัญหาหรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจ และกำหนดขอบเขตของปัญหาที่สอน

2. การกำหนดสถานการณ์สมมติหรือบทบาทสมมติ เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่าย และชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่จะให้ผู้เรียนแสดง บทบาทสมมติที่เขียนขึ้นนี้ควรจะสามารถให้ผู้เรียนประสบปัญหา หรือขัดแย้งเพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. การอุ่นเครื่อง หมายถึง การนำผู้เรียนไปสู่เรื่องที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนฟัง

2. การเลือกตัวผู้แสดง อาจเป็นไปได้ 2 ลักษณะ คือ อาจเลือกตัวผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียง หรือตรงกันข้ามกับลักษณะของบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรกจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดี เพราะการแสดงเป็นไปโดยไม่เคอะเขิน ในกรณีหลังจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจบทบาทของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างออกไป ดังนั้นการเลือกตัวผู้แสดงจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการแสดง และการสอนเป็นสำคัญ

3. การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมติขึ้นมา เพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดฉากอาจเป็นไปได้ในลักษณะง่าย ๆ โดยการเลื่อนโต๊ะตัวเดียวไปจนถึงการจัดฉากแบบหรูหรา

4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกต และวิเคราะห์เหตุการณ์ การเตรียมผู้ชมหรือสังเกตการณ์เป็นสิ่งจำเป็น มิฉะนั้นการอภิปราย และการวิเคราะห์หลังการแสดงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

5. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะสวมบทบาทสมมติให้เป็นธรรมชาติมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดง ถ้าผู้แสดงมีความสบายใจ การแสดงจะเป็นไปอย่างธรรมชาติ ดังนั้นครูจึงจะต้องช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงด้วยวิธีต่าง ๆ

6. การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้วผู้แสดงก็เริ่มแสดงได้ การแสดงนี้ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติไม่มีการขัดกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

7. การตัดบท เมื่อผู้แสดงได้แสดงเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ครูควรตัดบทหรือหยุดการแสดง ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเยิ่นเย้อไป จะทำให้เสียเวลาผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทจะทำได้ในกรณีต่อไปนี้

- 7.1 เมื่อการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ และอภิปรายได้
- 7.2 กลุ่มจะเดาได้ว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้ามีการแสดงต่อ
- 7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ
- 7.4 การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

การวิเคราะห์การแสดงมักจะเป็นไปในรูปแบบการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายจะเป็นไปในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน การอภิปรายจะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และเน้นที่เหตุผลของการแสดงออกและพฤติกรรมที่แสดงออก โดยปกติการอภิปรายไม่มุ่งว่าใครแสดงดีไม่ดีเพียงใด นอกจากวัตถุประสงค์ของการแสดงคือการฝึกฝนทักษะการแสดง การเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ตรงขั้นนี้เป็นสำคัญ ครูจะช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิด และหาคำตอบโดยอาจใช้วิธีตั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ ครูอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือเพิ่มเติมดูผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นครูก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสรุป

หลังการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนอภิปรายทั่วไป ซึ่งโดยมากเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียน

นั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุป หรือได้แนวคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

จากขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติดังกล่าว สรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติมีขั้นตอนใหญ่ 5 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ในการใช้บทบาทสมมตินี้ครูจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหา สถานการณ์สมมติ ซึ่งครูจะต้องอธิบายให้ผู้แสดงเข้าใจบทบาทที่ตนจะต้องแสดงว่าทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้นครูจะต้องช่วยให้รู้จักและวิเคราะห์เหตุการณ์ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในตอนอภิปรายและวิเคราะห์หลังการแสดง

จากความหมายของบทบาทสมมติดังกล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนแสดงออกทั้งคำพูดและท่าทาง โดยผู้สอนเป็นผู้สร้างบทบาทและสถานการณ์สมมติขึ้นมาให้ผู้เรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน เป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้ประสบการณ์จริงในสภาพของการสมมติขึ้นมา ทั้งเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะต่าง ๆ

4.2.4 งานวิจัยในประเทศ

อุษา อินทปัญญา (2538 : 53) ได้ทำการวิจัย เรื่องผลของการใช้บทบาทสมมติ ที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2536 ที่มีมารยาทในชั้นเรียนไม่เหมาะสม จำนวน 20 คน ผลจากการศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีมารยาทดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรวรรณนี้ ราชสงฆ์ (2541 : 71) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการเปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ ที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ที่มีการใช้เหตุผลทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมา จำนวน 20 คน ผลจากการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธณิกานต์ สิริพิเชียร (2543 : 93) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ พลักรณตัวอย่าง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการสื่อสารดีขึ้นหลังจากที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ระริน ทองใบ (2545 : 63) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาแก้ววิทยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีพฤติกรรมการสื่อสารดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพา แสงพรหม (2545 : 60-62) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมติและการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจันทร์สโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำจำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรแล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน โดยที่กลุ่มที่ 1 ใช้บทบาทสมมติ กลุ่มที่ 2 ใช้เป็นกรณีตัวอย่าง พบว่า นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้กรณีตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 หุ่นเชิดมือ

4.3.1 ความหมายของหุ่น

วิภา อุตมฉันท. (2538 : 142) กล่าวว่า หุ่นเชิดมือเป็นหุ่นที่เชิดโดยการใช้มือและนิ้วสอดเข้าไปในหุ่น ตัวหุ่นเคลื่อนไหวได้จากการที่ผู้เชิดขยับมือและนิ้ว เปรียบได้กับการใส่ถุงมือนั่นเอง หุ่นเชิดมือประกอบด้วยส่วนหัวและลำตัว ซึ่งมีแขนสองข้าง หากต้องการให้หุ่นใช้แขนสองข้างได้ก็ใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางเชิดส่วนหัว นิ้วหัวแม่มือเชิดมือหุ่นข้างหนึ่ง นิ้วนาง และนิ้วก้อยเชิดมือหุ่นอีกข้างหนึ่ง การใช้นิ้วต่างๆนี้มีหลายแบบขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของหุ่นและความสะดวกของผู้เชิด

นอกจากนี้ ในรายการเพื่อการศึกษา หุ่นสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ตั้งคำถาม ตอบคำถาม จะถามซ้ำซาก คำถามฟังดูตื้นและเขย จะแก้งตอบถูกตอบผิด เพื่อชักชวนให้เด็ก ๆ ติดตามหรือตอบย้ำความเข้าใจของเด็กอย่างไรฟังก็ไม่ขัดเขิน ในกรณีเช่นนี้ ถ้าใช้คนจริงมาแสดงบทร้อยเดียวกัน จะไม่เป็นธรรมชาติและดูน่าขันเสียมากกว่า

หุ่นสามารถแสดงได้ทุกบทบาทที่คนเล่นไม่ได้ มันสามารถโยนมีด โยนจานเข้าปาก ทำท่ากลืนลงไปในห้องโดยที่เด็กไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องเหลือเชื่อ หรือเรื่องน่ากลัวแต่อย่างไร โดยสรุปแล้ว หุ่นเป็นดาราชั้นเยี่ยมสำหรับเด็กจริงๆ

หุ่นหรือตุ๊กตา เป็นสื่อที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผลิตรายการที่มุ่งเพื่อเด็กก่อนวัยเรียน และเด็กเล็กในระดับประถมศึกษา ถ้าออกแบบหุ่นหรือตุ๊กตาได้ดี มีบทน่าสนใจแล้ว รายการที่ออกมาจะมีคุณภาพดีกว่าใช้ตัวละครที่เป็นคนจริงๆแสดงเสียด้วยซ้ำ เพราะในชีวิตจริง เราจะเลือกคนที่มีความคล่องแคล่วตามบทที่เราต้องการได้ยากมาก แต่ถ้าใช้หุ่นแล้ว เราจะออกแบบอย่างไรก็ได้ ไม่ต้องเหมือนจริง จะให้เป็นตัวตลกที่ปากกว้างมาก ๆ หัวยุ่งเหยิง ตาเล็กจิ๋ว หูกาง เรียกเสียงหัวเราะจากเด็ก อย่างไรก็ดีคิดสร้างขึ้นมาก็ได้ ซึ่งจะใช้คนจริงๆแสดงทำอย่างไรก็ไม่ตลก บางครั้งเด็กๆ

เพียงเห็นรูปร่างหน้าตาของหุ่นปรากฏบนจอเท่านั้น ก็หัวเราะได้โดยไม่ต้องพูดไม่ต้องแสดงบทบาทเสียด้วยซ้ำ

4.3.2 ประเภทของหุ่น

จิตราภรณ์ เตมียกุล (2531: 34) ได้แบ่งหุ่นเพื่อใช้การศึกษาและพัฒนาเด็กเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. หุ่นหรือเงาหนังตะลุง (shadow puppet) เป็นหุ่นที่ทำมาจากแผ่นหนังหรือกระดาษแข็ง มีไม้เสียบหรือสายใยต่อเข้าส่วนร่างกายใช้เคลื่อนไหว ประกอบเรื่องที่แสดงการเล่นหุ่นเงา อาจจะเป็นภาพเงาดำลึบ หรือภาพสีต่าง ๆ ได้โดยใช้แสงไฟ
2. หุ่นมือ (hand puppet) เป็นหุ่นเชิดโดยใช้มือสอดเพื่อขยับให้มือหัวและปากของหุ่นเคลื่อนไหวได้ตามต้องการ ทำให้หลายวิธี สามารถประดิษฐ์ตัวหุ่นได้ขนาดต่าง ๆ
3. หุ่นเชิด (rod puppet) เป็นหุ่นเชิดด้วยไม้หรือสายเชือกจากข้างล่างของตัวหุ่นให้เคลื่อนไหวตามต้องการ ทำให้หลายวิธี สามารถประดิษฐ์หุ่นได้ขนาดต่าง ๆ
4. หุ่นชัก (marionette) เป็นหุ่นที่สายโยงเป็นเส้นด้ายหรือลวดติดกับหุ่นเวลาชักหรือโยกไม้ข้างบนพร้อมกับเชือกตามต้องการที่จะให้อวัยวะส่วนใดเคลื่อนไหวได้ หุ่นประเภทนี้ต้องหักใช้ให้ชำนาญในการชักตัวหุ่น

หุ่นมือเป็นหุ่นที่ง่ายและมีหลายชนิด เหมาะต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษา ทั้งนี้เพราะหุ่นมือใช้วัสดุที่ไม่สิ้นเปลืองหาได้ในท้องถิ่น การผลิตใช้เวลาน้อยกว่าหุ่นชนิดอื่น และสามารถที่จะเลือกหุ่นชนิดต่าง ๆ มาทำการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและตัวละครในนิทาน

4.3.3 คุณค่าและประโยชน์ของหุ่น

วิภา อุตมฉันท (2538 : 145 - 150) กล่าวว่า หุ่นมีประโยชน์หลายด้านด้วยกัน เช่น

1. ประโยชน์ด้านความบันเทิง มีการใช้หุ่นแสดงรายการบนเวที รายการโทรทัศน์และการแสดงหุ่นทั้งเรื่องหรือร่วมกับการแสดงประเภทอื่น ๆ เป็นที่ดึงดูดความสนใจสำหรับผู้ใหญ่และเด็กมาตลอด เช่น รายการเพลงบัลเลต์ เล่นกล ฯลฯ และบางครั้งก็ใช้หุ่นประชาสัมพันธ์ หรือโฆษณาเป็นการนำผู้ชมไปสู่โลกความฝันและความสนุกในวัยเด็ก
2. ประโยชน์ในการเรียนรู้ นิยมใช้หุ่นเพื่อการเรียนรู้ และปลูกฝังแนวความคิดต่าง ๆ ให้กับเด็กเช่น

2.1 สอนทำหุ่นในการเรียนวิชาศิลปะ โดยเน้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

2.2 ใช้หุ่นเป็นสื่อการสอนวิชาต่าง ๆ เช่น วรรณคดี ดนตรี สังคม วิทยาศาสตร์ ภาษา ฯลฯ เพราะเป็นการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

2.3 หุ่นช่วยให้เด็ก ๆ ได้รับการชี้แนะแนวทางในการประพฤติปฏิบัติคุณงามความดี

ต่าง ๆ เช่น การรักษาความสะอาด การเสียสละ ฯลฯ รวมทั้งการใช้หุ่นเพื่อเผยแพร่แนวความคิด เช่น ในเรื่องความรู้เรื่อง ประชาธิปไตย สาธารณสุข เป็นต้น

2.4 การแสดงหุ่นช่วยให้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.5 หุ่นช่วยแก้ปัญหาเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลได้ เช่น เด็กขี้อาย ดิดอ้าง ก้าวร้าว หรือมีปัญหาในด้านการสื่อสาร โดยเด็กจะสื่อสารกับผู้อื่นผ่านหุ่นจะง่ายกว่าการสื่อสารด้วยตัวเองโดยตรง

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหุ่น สรุปได้ว่า หุ่นเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้อย่างดี จึงทำให้เด็กมองเห็นภาพและเข้าใจเรื่องราวที่เล่าได้อย่างดี โดยเฉพาะหุ่นมือสามารถเลียนแบบของจริงได้ จึงให้ความรู้สึกแก่เด็กได้ดี และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังทำให้เด็กสามารถจำแนกพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องอีกด้วย แล้วนำแบบอย่างจากตัวหุ่นมือมาใช้ได้ปฏิบัติได้จริง

4.3.4 งานวิจัยในประเทศ

สุดาตี ไยพิมล (2533 : 62) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยใช้การเล่านิทานโดยใช้หุ่นนิ้วมือและการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล อายุ 5-6 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือ และการเล่านิทานโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบ มีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แต่เด็กที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ มีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ไม่สูงกว่าเด็กที่ได้ฟังการเล่านิทาน โดยใช้หุ่นประกอบ

วาริ นิยมธรรม (2536 : 59) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และทดลองสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาขึ้นกว่าก่อนทำการทดลอง สอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก ทดลองสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาความแตกต่างของแต่ละคู่พบว่า กลุ่มที่สอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณามากกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุมมีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณามากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.5 งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงหุ่น การแสดงบทบาทสมมติ และการเล่นเกม เพื่อใช้พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ซูลซ์ (Schulze. 1986 : 43-44) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและวิธีการสอนที่มีต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับอนุบาลและนักเรียนเกรด 2 ของโรงเรียนในเมืองเบนดิ-มอร์ โดยมีนักเรียนกลุ่มละ 60 คน รวม 120 คน โดยใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี คือ วิธีที่ 1 ให้เป็นเพื่อน ตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 2 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 3 ให้เพื่อนแสดงแบบและครูสอนโดยตรง วิธีที่ 4 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูสอนโดยตรง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ครูสอนโดยตรงมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ครูอธิบายตามตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและนักเรียนกลุ่มที่ใช้หุ่นเชิดมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ให้เพื่อนแสดงแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คลอร์ และเบรย์ (Clore ; Bray. 1988 : 156) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นมือและการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายระดับ 3 จำนวน 62 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง มีนิทานทั้งหมดสี่เรื่อง เลือกมาใช้หนึ่งเรื่อง โดยให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนกับตัวละครในนิทานนั้น เมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันที พบว่า เด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ วัดอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า ทัศนคติของเด็กชายทั้ง 2 โรงเรียนมีความมั่นคง เด็กชายที่เคยล่าสัตว์ก็เลิกล่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการศึกษานี้แสดงว่ามีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่มั่นคงของเด็กได้ดี

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

5.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ สำคัญ คือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในหมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา ในมาตรา 22,23,24 และมาตรา 26 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 9-10)

มาตรา 22 : หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง

ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 : กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาให้ผู้เรียนจากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผลผลิต สาระความรู้ ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา 26 : การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบความรู้ไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

5.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 2-7) ได้กล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดโครงสร้างเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่

กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
ช่วงชั้นที่ 2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
ช่วงชั้นที่ 3	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
ช่วงชั้นที่ 4	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือ กระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะ หรือ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน เป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ภาษาไทย
- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์
- 2.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.5 สุขศึกษา และ พลศึกษา
- 2.6 ศิลปะ
- 2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถความถนัด

และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้นสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง อย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

4. มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะคือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

5.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

5.2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

5.3 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-2,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

5.4 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6

ชั่วโมง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 6-9 ปี ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 307 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 152 คน เพศหญิง 155 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 47 คน เพศหญิง 53 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 50 คน เพศหญิง 50 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 107 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 55 คน เพศหญิง 52 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 6-9 ปี โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 111 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 17 คน เพศหญิง 18 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 38 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 18 คน เพศหญิง 20 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 38 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 20 คน เพศหญิง 18 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยสำรวจนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 307 คน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนประชากร

ระดับชั้น	ประชากร			
	ระดับชั้นแยกตามห้อง	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 1	ประถมศึกษาปีที่ 1/1	17	18	35
	ประถมศึกษาปีที่ 1/2	15	17	32
	ประถมศึกษาปีที่ 1/3	15	18	33
	รวม	47	53	100
ประถมศึกษาปีที่ 2	ประถมศึกษาปีที่ 2/1	18	14	32
	ประถมศึกษาปีที่ 2/2	18	20	38
	ประถมศึกษาปีที่ 2/3	14	16	30
	รวม	50	50	100
ประถมศึกษาปีที่ 3	ประถมศึกษาปีที่ 3/1	20	18	38
	ประถมศึกษาปีที่ 3/2	18	16	34
	ประถมศึกษาปีที่ 3/3	17	18	35
	รวม	55	52	107
รวม		152	155	307

2. ผู้วิจัยสรุปอย่างง่ายโดยการจับฉลากห้องได้ตัวแทน ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ห้อง 1/1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ห้อง 2/2 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ห้อง 3/1 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ระดับชั้น	กลุ่มตัวอย่าง			
	ระดับชั้นแยกตามห้อง	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 1	ประถมศึกษาปีที่ 1/1	17	18	35
ประถมศึกษาปีที่ 2	ประถมศึกษาปีที่ 2/2	18	20	38
ประถมศึกษาปีที่ 3	ประถมศึกษาปีที่ 3/1	20	18	38
รวม		55	56	111

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองโดยใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่1 จำนวน 24 ครั้ง ระดับชั้นแยกตามห้อง ๆ ละ 8 ครั้ง ครั้งๆ ละ 40 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 วันจันทร์ เวลา 08.50 – 09.30 น. และวันพุธ เวลา 12.50 - 13.30 น. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 วันพุธ เวลา 08.50 – 09.30 น. และวันจันทร์ เวลา 13.50 – 14.30 น. และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 วันอังคาร เวลา 10.50 -11.30 น. และวันศุกร์ เวลา 09.50 - 10.30 น. โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองเริ่มตั้งแต่ วันจันทร์ที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2550 สิ้นสุดวันศุกร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

วันเดือนปี	เวลา	ครั้งที่	การพัฒนาความเมตตา กรุณาต่อพฤติกรรม เป้าหมาย	กิจกรรม	เทคนิค
ป. 1/1					
จ.8 ม.ค.50	08.50-09.30	1	การให้เพื่อยืมสิ่งของหรือ อุปกรณ์การเรียน	แบ่งปัน	เกม
พ.10 ม.ค.50	12.50-13.30	2	สอนเพื่อทำการบ้านเมื่อ เพื่อนไม่เข้าใจ	ใจเขาใจเรา	หุ่นมือ
จ.15 ม.ค.50	08.50-09.30	3	ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะ เย้ยเพื่อน	ช้างแก๋จอมเกร	หุ่นมือ
พ.17 ม.ค.50	12.50-13.30	4	แบ่งอาหารหรือขนมให้ ผู้อื่นรับประทาน	เจ้าหญิงแสนดี	หุ่นมือ
จ.22 ม.ค.50	08.50-09.30	5	การให้อาหารสัตว์	อาหารของฉัน	เกม
พ.24 ม.ค.50	12.50-13.30	6	ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ตาตุหุพัง	บทบาท สมมติ
จ.29 ม.ค.50	08.50-09.30	7	ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับ บาดเจ็บ	ระดมสัตว์	เกม
พ.31 ม.ค.50	12.50-13.30	8	สรุปผลการพัฒนาความ เมตตา กรุณา	ร่วมกันแสดง ความคิดเห็น	การ อภิปราย

ตาราง 4 (ต่อ) ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

วันเดือนปี	เวลา	ครั้งที่	การพัฒนาความเมตตา กรุณาต่อพฤติกรรม เป้าหมาย	กิจกรรม	เทคนิค
ป. 2/2					
จ.8 ม.ค.50	13.50-14.30	1	การให้เพื่อนยืมสิ่งของหรือ อุปกรณ์การเรียน	สี่.....จำ ช่วยฉันด้วย	เกม
พ.10 ม.ค.50	08.50-09.30	2	สอนเพื่อทำการบ้านเมื่อ เพื่อนไม่เข้าใจ	ใจเขาใจเรา	บทบาท สมมติ
จ.15 ม.ค.50	13.50-14.30	3	ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ย เพื่อน	ปลาหมึกจอม เกเร	หุ่นมือ
พ.17 ม.ค.50	08.50-09.30	4	แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่น รับประทาน	เศรษฐีหนอน ผู้ขี้เหนียว	บทบาท สมมติ
จ.22 ม.ค.50	13.50-14.30	5	การให้อาหารสัตว์	ดูดีดี	เกม
พ.24 ม.ค.50	08.50-09.30	6	ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	เกิดอะไรขึ้น	เกม
จ.29 ม.ค.50	13.50-14.30	7	ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	นกน้อย	หุ่นมือ
พ.31 ม.ค.50	08.50-09.30	8	สรุปผลการพัฒนาความ เมตตากรุณา	ร่วมกันแสดง ความคิดเห็น	การ อภิปราย
ป. 3/1					
อ.9 ม.ค.50	10.50-11.30	1	การให้เพื่อนยืมสิ่งของหรือ อุปกรณ์การเรียน	ช่วยฉันหน่อย	เกม
ศ.12 ม.ค.50	09.50-10.30	2	สอนเพื่อทำการบ้านเมื่อ เพื่อนไม่เข้าใจ	ทำอย่างไรดี	บทบาท สมมติ
อ.16 ม.ค.50	10.50-11.30	3	ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ย เพื่อน	ลูกจิ้งมีเพื่อน	หุ่นมือ
ศ.19 ม.ค.50	09.50-10.30	4	แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่น รับประทาน	หุบเขาแห่ง ความดี	หุ่นมือ
อ.23 ม.ค.50	10.50-11.30	5	การให้อาหารสัตว์	กินอะไร	เกม
ศ.26 ม.ค.50	09.50-10.30	6	ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ต่อเติม	เกม
อ.29 ม.ค.50	10.50-11.30	7	ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	เจ้าเย็นแสนรัก	บทบาท สมมติ
ศ.10 ม.ค.50	09.50-10.30	8	สรุปผลการพัฒนาความ เมตตากรุณา	ร่วมกันแสดง ความคิดเห็น	การ อภิปราย

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบวัดความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
2. คู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ประกอบด้วย
 - 2.1 โปรแกรมพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
 - 2.2 แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
 - 2.3 แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

1. แบบวัดความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบและขอบเขตของเนื้อหาในการสร้างแบบวัดความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยทำแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 สำหรับครูอาจารย์ผู้สอนสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 1

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วเขียนตอบข้อคำถามที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือสิ่งที่ท่านต้องการให้นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด

1. ท่านคิดว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – 3) ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความเมตตาตากรุณาเป็นคนมีลักษณะเป็นเช่นไร โปรดอธิบาย

2. จากที่ท่านได้ใกล้ชิด หรือมีประสบการณ์ในการสอนนักเรียน หรือเคยพบปะกับนักเรียนคนอื่นๆ ท่านคงเคยพบเห็นและประทับใจนักเรียนที่เป็นคนมีความเมตตาตากรุณา โปรดอธิบายว่า นักเรียนคนนั้นแสดงคุณสมบัติ หรือแสดงกริยาท่าทางอาการอย่างไร จนทำให้ท่านประทับใจในความเมตตาตากรุณาของเขา (ตอบได้หลายกรณี)

3. จากที่ท่านเคยร่วมงานหรือเคยพบปะกับนักเรียนระดับต่างๆ ท่านคงเคยพบเห็นและไม่ประทับใจต่อนักเรียนที่เป็นคนไม่มีความเมตตาตากรุณา โปรดอธิบายว่าบุคคลนั้นแสดงคุณสมบัติหรือกริยา อาการอย่างไร จนท่านรู้สึกผิดหวังในการไม่มีความเมตตาตากรุณาของเขา (ตอบได้หลายกรณี)

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วเขียนตอบข้อคำถามที่ตรงกันความคิดเห็นของท่าน หรือสิ่งที่ท่านต้องการให้นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด

1. บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความเมตตากรุณาเป็นคนที่มีความเมตตาเช่นไร โปรดอธิบาย

2. จากที่ท่านเป็นผู้ปกครอง ผู้ใกล้ชิด หรือเคยพบปะกับนักเรียนในระดับต่างๆ ท่านคงเคยพบเห็นและประทับใจต่อนักเรียนที่เป็นคนมีความเมตตากรุณา โปรดอธิบายว่า บุคคลนั้นแสดงคุณสมบัติหรือแสดงกิริยาท่าทางอาการอย่างไร จนท่านประทับใจในการมีความเมตตากรุณาของเขา (ตอบได้หลายกรณี)

3. จากที่ท่านเป็นผู้ปกครอง ผู้ใกล้ชิด หรือเคยพบปะกับนักเรียนระดับต่างๆ ท่านคงเคยพบเห็นและไม่ประทับใจต่อนักเรียนที่เป็นคนไม่มีความเมตตากรุณา โปรดอธิบายว่า บุคคลนั้นแสดงคุณสมบัติ หรือกิริยาอาการอย่างไร จนท่านรู้สึกผิดหวังในการไม่มีความเมตตากรุณาของเขา (ตอบได้หลายกรณี)

1.2 ผู้วิจัยกำหนดนิยามปฏิบัติการและความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อพัฒนาข้อคำถามในแบบวัดให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการและความมุ่งหมายของการวิจัย

1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 20 ข้อ จำแนกเป็นลักษณะความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น 12 ข้อ และลักษณะความเมตตากรุณาต่อสัตว์ 8 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์คือ ผศ.ดร.ทศพร มณีศรีขำ เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องให้ครอบคลุมเนื้อหา และความถูกต้อง

1.4 ผู้วิจัยนำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 20 ข้อที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง และ อาจารย์กมลวรรณ จันทจิตต์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบวัดให้ถูกต้องในข้อคำถาม และนิยามปฏิบัติการ ตลอดจนภาษาที่ใช้ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5 เลือกข้อสอบแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา คือ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ที่เป็นตัวแทนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในข้อนั้นแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในเรื่องความเหมาะสมของภาษาและตัวเลือกเพื่อให้ข้อความให้กระชับและถูกต้องตามนิยามปฏิบัติการของข้อคำถามนั้นๆตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6 นำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 98 คน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 33 คน แบ่งเป็นเพศชาย 15 คน เพศหญิง 18 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 30 คน เพศชาย 14 คน เพศหญิง 16 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 35 คน เพศชาย 17 คน เพศหญิง 18 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัด ดังนี้

1.6.1 วิเคราะห์หาอำนาจจำแนกแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 - 0.63

1.6.2 วิเคราะห์หาค่าความยากง่ายแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.44 - 0.64

1.6.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของคอนนัค (Cronbach) ซึ่งแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

1.7 นำแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ได้ตรวจสอบแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์คือ ผศ.ดร. ทศพร มณีศรีขำ เพื่อขอความเห็นและนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

ลักษณะของแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

แบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เป็นแบบวัดในลักษณะให้ผู้ตอบเลือกตอบโดยมีคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว ประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากฎาในแต่ละด้าน ส่วนตัวเลือกจะเป็นรูปภาพ จำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ จำแนกเป็น

1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 10, 14 และ 18
2. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 16, 17 และ 20
3. ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 11, 12 และ 13
4. แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 9, 15 และ 19
5. ให้อาหารสัตว์	จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4, 5 และ 6
6. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 3 และ 7
7. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 และ 8

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนจากการทำแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีดังนี้

คำตอบถูกให้ 1 คะแนน

คำตอบผิดให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์การแปลผลคะแนนแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์การแปลผล ซึ่งอ้างอิงจาก ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. (2543 : 320) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยทั้งหมด

16.01 – 20.00 หมายถึง

12.01 – 16.00 หมายถึง

8.01 – 12.00 หมายถึง

การแปลผล

นักเรียนมีความเมตตากฎาในระดับมากที่สุด

นักเรียนมีความเมตตากฎาในระดับมาก

นักเรียนมีความเมตตากฎาในระดับปานกลาง

4.01 – 8.00	หมายถึง	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อย
0.00 – 4.00	หมายถึง	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลคะแนนแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่1 รายด้านๆละ

3 คะแนน เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายด้านที่ 1-6		การแปลผล
2.41 – 3.00	หมายถึง	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมากที่สุด
1.81 – 2.40	หมายถึง	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมาก
1.21 – 1.80	หมายถึง	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับปานกลาง
0.61 – 1.20	หมายถึง	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อย
0.00 – 0.60	หมายถึง	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อยที่สุด

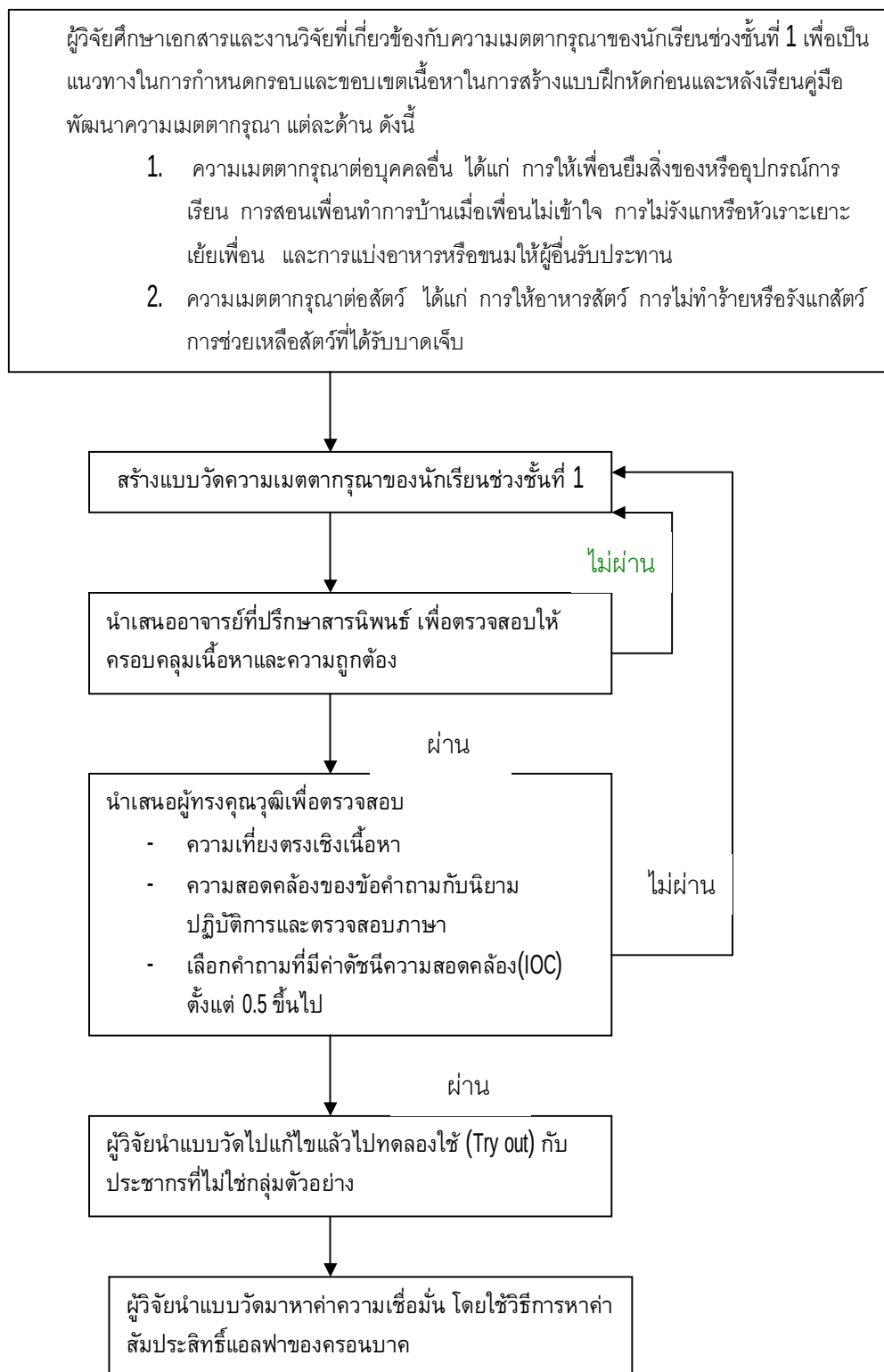
เกณฑ์การแปลผลคะแนนแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่1 รายด้านๆละ

2 คะแนน เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายด้านที่ 7 การแปลผล	
1.61 – 2.00	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมากที่สุด
1.21 – 1.60	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมาก
0.81 – 1.20	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับปานกลาง
0.41 – 0.80	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อย
0.00 – 0.40	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อยที่สุด

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการสร้างแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

กรอบแนวคิดการสร้างแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

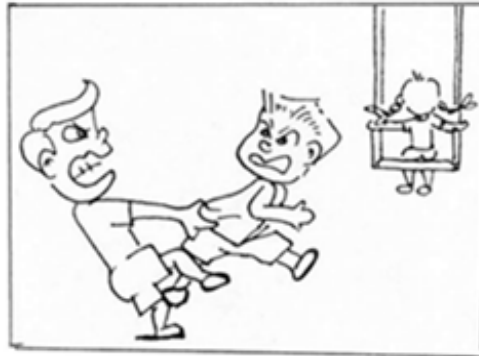

ตัวอย่างแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

- หัวข้อความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น

12. เมื่อเพื่อนชวนนักเรียนไปแกลังน้องอนุบาลที่สนามเด็กเล่น นักเรียนจะอย่างไร

ก. ห้ามไม่ให้เพื่อนแกลังน้อง

ข. ยืนดูเพื่อนแกลังน้อง

ค. แกลังน้องกันอย่างสนุกสนาน

2. คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

2.2 ผู้วิจัยศึกษาความหมาย คำจำกัดความ และลักษณะของความเมตตากรุณาจากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนิยามศัพท์เฉพาะในแต่ละด้านประกอบด้วย

2.2.1 ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น ได้แก่

2.2.1.1 ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

2.2.1.2 สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

2.2.1.3 ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน

2.2.1.4 แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน

2.2.2 ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่

2.2.2.1 ให้อาหารสัตว์

2.2.2.2 ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

2.2.2.3 ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

2.3 กระบวนการสร้างคู่มือ ผู้วิจัยสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แบ่งออกเป็น 4 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา

ชั้นที่ 2 การวางแผนการสอน

ชั้นที่ 3 การผลิตสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชั้นที่ 4 การทดสอบประสิทธิภาพคู่มือ

ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ศึกษาจุดประสงค์และขอบข่ายเนื้อหาความเมตตากรุณาเพื่อกำหนดจุดประสงค์และแบ่งเนื้อหาความเมตตากรุณาออกเป็น 2 หน่วย โดยกำหนดความคิดรวบยอด ให้ครอบคลุมเนื้อหาความเมตตากรุณาทั้ง 2 หน่วย ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น ได้แก่

1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

2. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

3. ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน

4. แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่

1. ให้อาหารสัตว์
2. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
3. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการสอน ผู้วิจัยวางแผนการสอน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในเนื้อหาความเมตตากรุณา ทั้ง 2 หน่วย ที่จะนำมาสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
2. ศึกษาและกำหนดวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยพิจารณาให้เหมาะกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย
3. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลสำหรับคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาให้สอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาแต่ละชุด
4. นำรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นมาสร้างแผนการสอนสำหรับคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาแต่ละชุด โดยกำหนดรายละเอียดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปใช้ได้ถูกต้อง โครงสร้างของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น 1 ประกอบด้วย

- 4.1 ชื่อเรื่องที่จะพัฒนา
- 4.2 ชื่อกิจกรรม
- 4.3 วัตถุประสงค์
- 4.4 สารสำคัญ
- 4.5 สารการเรียนรู้
- 4.6 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม
- 4.7 สื่อการเรียนการสอน
- 4.8 การวัดและการประเมินผล

5. ผู้วิจัยจัดทำคู่มือการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา

- 5.1 บทนำ
- 5.2 ส่วนประกอบของคู่มือ
- 5.3 คำชี้แจงสำหรับครู
- 5.4 ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูในการจัดกิจกรรม
- 5.5 แผนการสอน
- 5.6 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการร่วมกิจกรรม
- 5.7 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

5.8 แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา

ขั้นที่ 3 การผลิตสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ผู้วิจัยดำเนินการผลิต ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ซึ่งจะทำในลักษณะสื่อประสมคือนำสื่อหลายชนิดมาสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้การสอน หุ่นเชิดมือ เกม บทบาทสมมติ เอกสารสรุปบทเรียน และแบบฝึกหัดของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

2. ผู้วิจัยนำองค์ประกอบต่างๆ ที่สร้างขึ้นมาจัดเป็นหมวดหมู่ และกำหนดจำนวนครั้งเวลาปฏิบัติการตามคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีจำนวน 2 หน่วย ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น ได้แก่

ครั้งที่ 1 ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	ใช้เวลา 40 นาที
ครั้งที่ 2 สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	ใช้เวลา 40 นาที
ครั้งที่ 3 ไม่รังแกหรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	ใช้เวลา 40 นาที
ครั้งที่ 4 แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	ใช้เวลา 40 นาที

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่

ครั้งที่ 5 ให้อาหารสัตว์	ใช้เวลา 40 นาที
ครั้งที่ 6 ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ใช้เวลา 40 นาที
ครั้งที่ 7 ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	ใช้เวลา 40 นาที

3. นำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์คือ ผศ.ดร.ทศพร มณีศรีขำ เพื่อตรวจแก้ไขความบกพร่องด้านเนื้อหา กิจกรรม การเรียนรู้การสอน สำนวนภาษาและระยะเวลา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 การทดสอบประสิทธิภาพคู่มือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 98 คน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 33 คน แบ่งเป็นเพศชาย 15 คน เพศหญิง 18 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 30 คน เพศชาย 14 คน เพศหญิง 16 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 35 คน เพศชาย 17 คน เพศหญิง 18 คน เพื่อหาความบกพร่องแล้วจึงนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ไปหาประสิทธิภาพของคู่มือ ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมวิชาการ 60/60 โดยใช้สูตร การคำนวณประสิทธิภาพคู่มือ E/E

ลักษณะแบบฝึกหัดในคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

แบบฝึกหัดในคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เป็นข้อความเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่จะพัฒนา วัตถุประสงค์ สำคัญ สำคัญ การเรียนรู้ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 35 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็นกิจกรรมละ 5 ข้อตามหัวข้อของกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทุกครั้ง

ตัวอย่างแบบฝึกหัดในคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ชื่อ - นามสกุลชั้นเลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์แต่ละข้อ แล้วคิดว่าถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น นักเรียนจะตัดสินใจทำอะไร โดยเลือกคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด และไม่กระทบกระเทือนผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

วิธีตอบ ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

วัดพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น

0) ครูให้นักเรียนวาดภาพพระบายสี นักเรียนจะอย่างไร หากเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ลืมนำสีมาโรงเรียน

- ก. รีบเดินออกไป
- ข. ทำเฉย ๆ ไม่สนใจ
- ค. ส่งกล่องสีให้เพื่อนยืม

วัดพฤติกรรมด้านความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

0) หากนักเรียนเจอลูกแมวมานอนอยู่ที่หน้าบ้านนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร

- ก. นำไปปล่อยข้างถนน
- ข. เอาไม้ไล่ตี
- ค. นำอาหารมาให้

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดของนักเรียนก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีดังนี้

คำตอบถูกให้ 1 คะแนน

คำตอบผิดให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์การแปลผลจากคะแนนแบบฝึกหัดของนักเรียนก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์การแปลผล ซึ่งอ้างอิงจาก ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. (2543 : 320) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยทั้งหมด

การแปลผล

28.01-35.00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับมากที่สุด
21.01-28.00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับมาก
14.01-21.00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับปานกลาง
7.01 -14.00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับน้อย
0.00 -7.00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลจากคะแนนแบบฝึกหัดของนักเรียนก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 รายด้านทุกด้าน เป็นมีดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายด้าน

การแปลผล

4.01-5.00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับมากที่สุด
3.01-4 .00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับมาก
2.01-3.00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับปานกลาง
1.01 -2 .00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับน้อย
0.00-1.00	หมายถึง นักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับน้อยที่สุด

3. แบบประเมินคู่มือพัฒนาด้านนักเรียนมีความเข้าใจในความเมตตากรุณาในระดับของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินคู่มือ และการประเมินสื่อการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

2. ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ ในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า โดยยึดหลักในการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ของเอกชน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสำนักวิชามาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 8-9) และยึดเนื้อหาในคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา ได้แก่ เรื่องที่จะพัฒนา วัตถุประสงค์สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผล เพื่อพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละกิจกรรม

3. ผู้วิจัยนำแบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบข้อคำถามที่สร้างขึ้น ทั้งด้านเนื้อหาและภาษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาในคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ได้แก่ เรื่องที่จะพัฒนา วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผล เพื่อพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ

ลักษณะของแบบประเมินความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เป็นข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะพัฒนาเรื่องที่จะพัฒนา วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผล เพื่อพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละกิจกรรม โดยมี 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ ในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า โดยให้นักเรียนทำแบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละกิจกรรม

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย/ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ระดับ 5 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตาราง 5 แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ข้อ ที่	คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
01.	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจ เกี่ยวกับความเมตตาคุณา					
02.	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการ พัฒนาความเมตตาคุณา					
03.	ข้อความในใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด อ่านง่าย คำสังชัดเจนและ เข้าใจง่าย					
04	สื่อ และกิจกรรมต่างๆมีความน่าสนใจ มีความหลากหลาย					
05	เวลาที่ใช้ เหมาะสมกับกิจกรรมและ เนื้อหา					

เกณฑ์การประเมินผล

เกณฑ์การแปลผลแบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มี
ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51– 5.00	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองทุกขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการ โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พิจารณาขออนุญาตและให้ความร่วมมือในการนัดหมายวันเวลาในการดำเนินกิจกรรม การทดลองใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เตรียมชุดการสอน ไปงาน ไปความรู้ สื่อการเรียนการสอน แบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า

3. ปฐมนิเทศนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น โดยจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนและชี้แจงจุดประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม การปฏิบัติตนของนักเรียน วันเวลาในการเรียนกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละกิจกรรมของแต่ละชั้นเรียน

4. ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปดำเนินการใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวิจิตรวิทยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 111 คน โดยจัดกิจกรรมตามคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 24 ครั้ง แยกตามห้อง ๆ ละ 8 ครั้ง ครั้งๆละ 40 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 วันจันทร์ เวลา 08.50 – 09.30 น. และวันพุธ เวลา 12.50 -13.30 น. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 วันพุธ เวลา 08.50 – 09.30 น. และวันจันทร์ เวลา 13.50 – 14.30 น. และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 วันอังคาร เวลา 10.50-11.30 น.และวันศุกร์ เวลา 09.50-10.30 น. โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองเริ่มตั้งแต่ วันจันทร์ที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2550 สิ้นสุดวันศุกร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทุกกิจกรรม โดยการใช้การทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 60) ดังแสดงในตาราง ดังนี้

ตาราง 6 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

สอบก่อน		ทดลอง		สอบหลัง
T_1		X		T_2
ความหมายของสัญลักษณ์				
T_1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง		
X	แทน	การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1		
T_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง		

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 แต่ละด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 21 ชุด และรวมทุกด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 3 ชุด ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2

2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตาทางศาสนาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples

3. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตาทางศาสนาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples

4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คู่มือคอมพิวเตอร์ SPSS/PC+ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . 2543 :137) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2543 :143) โดยใช้สูตรดังนี้

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
-------	----	-----	-----------------------------

$\Sigma\chi$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\Sigma\chi^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้สูตร ดังนี้ (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542:235)

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา
	ΣR	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยการใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540 : 85-86)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบฝึกหัด
	ΣS_i^2	แทน	ผลรวมของค่าแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

2.3 หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดก่อนและหลังการใช้
คู่มือพัฒนาความเมตตากฎาแต่ละด้านโดยการวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (item analysis) โดยใช้สูตรดังนี้ (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542:25)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่ายของคำถามแต่ละข้อ
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

$$r = \frac{R_H - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	R _H	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
	R _L	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

2.4 หาประสิทธิภาพแบบวัดก่อนและหลังเรียนคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณา โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540 : 77-78)

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\frac{\sum \chi}{n} \times 100}{A}$$

เมื่อ	E ₁	คือ	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในคู่มือคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบวัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณา
	$\sum \chi$	=	คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบวัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณา
	A	=	คะแนนเต็มของการทำแบบวัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณา
	n	=	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\frac{\sum^f}{n}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน) หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา

$\sum^f$ = คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบวัดหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา

B = คะแนนเต็มของการทำแบบวัดหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา

n = จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา โดยใช้การทดสอบค่า t-test for dependent (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540 : 248) โดยใช้สูตรดังนี้

$$t = \frac{\sum d^2}{\sqrt{\frac{n \sum d^2 - (\sum d)^2}{n - 1}}}$$

เมื่อ df = $n - 1$

d = ค่าความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณาหลังการใช้และก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

$\sum d^2$ = ผลรวมของ d แต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum d)^2$ = ผลรวมของ d ทั้งหมดยกกำลังสอง

n = จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในคู่มือ คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของคู่มือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1
$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของความเมตตากรุณาของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1
n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
A	แทน	คะแนนเต็มของความเมตตากรุณาจากการทำแบบฝึกหัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของความเมตตากรุณาของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1
B	แทน	คะแนนเต็มของความเมตตากรุณาจากการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1
$\sum d$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนความเมตตากรุณาแต่ละด้าน ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
$(\sum d)^2$	แทน	การนำผลรวมของ d ทั้งหมดยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญทางสถิติ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากการทำแบบฝึกหัด
X_1	แทน	คะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

X_2	แทน	คะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดหลังใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาทาง ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาทางของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 แต่ละด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 21 ชุด และรวมทุกด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 3 ชุด ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2
2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตาทางของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาทางในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples
3. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตาทางของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาทางในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples
4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตาทางของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาทางของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 แต่ละด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 21 ชุด และรวมทุกด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 3 ชุด ซึ่งปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 – 9

ตาราง 7 ค่าประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 แต่ละด้านจำนวน 7 ชุด และรวมทุกด้านจำนวน 1 ชุด ($n = 35$)

คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียน ช่วง ชั้นที่ 1	n	ΣX	A	E_1	n	ΣF	B	E_2	$E_1/E_2 \times 100$
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1									
1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของ หรืออุปกรณ์การเรียน	35	107	5	61.42	35	154	5	88.00	69.79
2. สอนเพื่อนทำ การบ้านเมื่อเพื่อนไม่ เข้าใจ	35	108	5	61.71	35	153	5	87.42	70.59
3. ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	35	106	5	60.57	35	149	5	85.14	71.14
4. แบ่งอาหารหรือขนม ให้ผู้อื่นรับประทาน	35	109	5	62.28	35	152	5	86.85	71.70
5. ให้อาหารสัตว์	35	115	5	65.71	35	162	5	92.57	70.98
6. ไม่ทำร้ายหรือรังแก สัตว์	35	110	5	62.85	35	146	5	83.42	75.34
7. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับ บาดเจ็บ	35	111	5	63.42	35	152	5	86.85	73.02
รวม	35	766	5	437.71	35	1,068	5	610.28	71.72

จากตาราง 7 พบว่าประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้น
ที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่ละชุดมีค่าประสิทธิภาพระหว่าง 69.79 - 75.34 และทั้งชุด มีค่า
ประสิทธิภาพเท่ากับ 71.72

ตาราง 8 ค่าประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ละด้านจำนวน 7 ชุด และรวมทุกด้านจำนวน 1 ชุด ($n = 38$)

คู่มือพัฒนาความ เมตตากรุณาของ นักเรียน ช่วงชั้นที่ 1	n	$\sum X$	A	E_1	n	$\sum F$	B	E_2	$E_1/E_2 \times 100$
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2									
1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของ หรืออุปกรณ์การเรียน	38	123	5	64.73	38	166	5	87.36	74.09
2. สอนเพื่อนทำ การบ้านเมื่อเพื่อนไม่ เข้าใจ	38	119	5	62.63	38	160	5	84.21	74.37
3. ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	38	116	5	61.05	38	156	5	82.10	74.36
4. แบ่งอาหารหรือ ขนมให้ผู้อื่น รับประทาน	38	118	5	62.10	38	154	5	81.05	76.61
5. ให้อาหารสัตว์	38	118	5	62.10	38	156	5	82.10	75.63
6. ไม่ทำร้ายหรือรังแก สัตว์	38	117	5	61.57	38	157	5	82.63	74.51
7. ช่วยเหลือสัตว์ที่ ได้รับบาดเจ็บ	38	123	5	64.73	38	162	5	85.26	75.92
รวม	38	834	5	438.94	38	1,111	5	584.73	75.06

จากตาราง 8 พบว่าประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น
ที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ละชุดมีค่าประสิทธิภาพระหว่าง 74.09 - 76.61 และทั้งชุดมีค่า
ประสิทธิภาพเท่ากับ 75.06

ตาราง 9 ค่าประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แต่ละด้านรวมจำนวน 7 ชุด และรวมทุกด้านจำนวน 1 ชุด ($n = 38$)

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1	n	$\sum X$	A	E_1	n	$\sum F$	B	E_2	$E_1/E_2 \times 100$
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3									
1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	38	118	5	62.10	38	162	5	85.26	72.83
2. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	38	118	5	62.10	38	150	5	78.94	78.66
3. ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	38	117	5	61.57	38	159	5	83.68	73.57
4. แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	38	122	5	64.21	38	161	5	84.73	75.78
5. ให้อาหารสัตว์	38	117	5	61.57	38	154	5	81.05	75.96
6. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	38	119	5	62.63	38	166	5	87.36	71.69
7. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับความเจ็บ	38	119	5	62.63	38	161	5	84.73	73.91
รวม	38	830	5	436.84	38	1,113	5	585.7	74.57

จากตาราง 9 พบว่าประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชุด แต่ละชุดมีค่าประสิทธิภาพระหว่าง 71.69 - 78.66 และทั้งชุดมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 74.57

2. เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้าน ซึ่งปรากฏผลดังแสดงในตาราง 10 - 13

ตาราง 10 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1-3 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา
กรุณา

ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (n = 35)						
1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	1.51	.65	ปานกลาง	2.31	.67	มาก
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	1.40	.81	ปานกลาง	1.94	.63	มาก
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	1.34	.72	ปานกลาง	2.05	.63	มาก
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	1.17	.56	น้อย	2.02	.56	มาก
5. ด้านให้อาหารสัตว์	1.54	.70	ปานกลาง	2.11	.63	มาก
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	1.31	.83	ปานกลาง	1.94	.63	มาก
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	1.31	.63	มาก	1.74	.44	มากที่สุด
รวม	9.60	1.66	ปานกลาง	14.14	1.98	มาก
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (n = 38)						
1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	1.73	.64	ปานกลาง	2.63	.58	มากที่สุด
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	1.86	.77	มาก	2.65	.53	มากที่สุด
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	1.50	.68	ปานกลาง	2.57	.59	มากที่สุด
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	1.94	.69	มาก	2.36	.75	มาก
5. ด้านให้อาหารสัตว์	1.78	.74	ปานกลาง	2.57	.59	มากที่สุด
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	1.89	.72	มาก	2.55	.55	มากที่สุด
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	1.23	.63	มาก	1.86	.34	มากที่สุด
รวม	11.97	2.19	ปานกลาง	17.23	1.56	มากที่สุด
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (n = 38)						
1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	1.47	.68	ปานกลาง	2.65	.58	มากที่สุด
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	1.68	.84	ปานกลาง	2.55	.50	มากที่สุด
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	1.78	.74	ปานกลาง	2.50	.64	มากที่สุด
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	1.89	.72	มาก	2.57	.59	มากที่สุด
5. ด้านให้อาหารสัตว์	1.68	.77	ปานกลาง	2.50	.64	มากที่สุด
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	1.78	.77	ปานกลาง	2.57	.551	มากที่สุด
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	1.31	.619	มาก	1.89	.311	มากที่สุด
รวม	11.63	1.97	ปานกลาง	17.26	1.70	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่าภายหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ส่วนใหญ่มีความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมากที่สุด มากกว่าก่อนการใช้คู่มือ
พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ตาราง 11 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่1ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่1
ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา
(n=35)

ความเมตตากรุณาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ด้านให้เพื่อยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน						
ก่อนการทดลอง	1.51	.65	53	28	32	8.90**
หลังการทดลอง	2.31	.67	81			
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ						
ก่อนการทดลอง	1.40	.81	49	19	37	3.62**
หลังการทดลอง	1.94	.63	68			
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน						
ก่อนการทดลอง	1.34	.72	47	25	39	5.35**
หลังการทดลอง	2.05	.63	72			
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน						
ก่อนการทดลอง	1.17	.56	41	30	38	8.43**
หลังการทดลอง	2.02	.56	71			
5. ด้านให้อาหารสัตว์						
ก่อนการทดลอง	1.54	.70	54	20	34	4.14**
หลังการทดลอง	2.11	.63	74			
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์						
ก่อนการทดลอง	1.31	.83	46	22	36	4.60**
หลังการทดลอง	1.94	.63	68			
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ						
ก่อนการทดลอง	1.31	.63	46	15	23	3.63**
หลังการทดลอง	1.74	.44	61			
รวม						
ก่อนการทดลอง	9.60	1.66	336	159	921	11.11**
หลังการทดลอง	14.14	1.98	495			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 พบว่า หลังจากการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่
1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเมตตากรุณาสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความ
เมตตากรุณา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 12 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณา (n=38)

ความเมตตากรุณาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ด้านให้เพื่อยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน						
ก่อนการทดลอง	1.73	.64	66	34	48	8.00**
หลังการทดลอง	2.63	.58	100			
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ						
ก่อนการทดลอง	1.86	.77	71	30	42	6.91**
หลังการทดลอง	2.65	.53	101			
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน						
ก่อนการทดลอง	1.50	.68	57	41	57	11.32**
หลังการทดลอง	2.57	.59	98			
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน						
ก่อนการทดลอง	1.94	.69	74	16	38	2.82**
หลังการทดลอง	2.36	.75	90			
5. ด้านให้อาหารสัตว์						
ก่อนการทดลอง	1.78	.74	68	30	40	7.32**
หลังการทดลอง	2.57	.59	98			
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์						
ก่อนการทดลอง	1.89	.72	72	25	37	5.44**
หลังการทดลอง	2.55	.55	97			
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ						
ก่อนการทดลอง	1.23	.63	47	24	34	5.45**
หลังการทดลอง	1.86	.34	71			
รวม						
ก่อนการทดลอง	11.97	2.19	455	200	1,218	15.34**
หลังการทดลอง	17.23	1.56	655			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 พบว่า หลังจากการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่

1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเมตตากรุณาสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 13 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา
(n=38)

ความเมตตากรุณาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ด้านให้เพื่อยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน						
ก่อนการทดลอง	1.47	.68	56	45	65	12.97**
หลังการทดลอง	2.65	.58	101			
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ						
ก่อนการทดลอง	1.68	.84	64	33	47	7.60**
หลังการทดลอง	2.55	.50	97			
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน						
ก่อนการทดลอง	1.78	.74	68	27	35	6.69**
หลังการทดลอง	2.50	.64	95			
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน						
ก่อนการทดลอง	1.89	.72	72	26	50	4.52**
หลังการทดลอง	2.57	.59	98			
5. ด้านให้อาหารสัตว์						
ก่อนการทดลอง	1.68	.77	64	31	59	5.26**
หลังการทดลอง	2.50	.64	95			
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์						
ก่อนการทดลอง	1.78	.77	68	30	46	6.26**
หลังการทดลอง	2.57	.551	98			
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ						
ก่อนการทดลอง	1.31	.619	50	22	30	5.22**
หลังการทดลอง	1.89	.311	72			
รวม						
ก่อนการทดลอง	11.63	1.97	442	214	1,352	17.42**
หลังการทดลอง	17.26	1.70	656			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 พบว่า หลังจากการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเมตตากรุณาสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples ดังแสดงในตาราง 14 – 17

ตาราง 14 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 1-3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (n = 35)						
1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	3.05	.72	มาก	4.40	.69	มากที่สุด
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	3.08	.61	มาก	4.37	.64	มากที่สุด
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	3.02	.66	มาก	4.25	.74	มากที่สุด
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	3.11	.75	มาก	4.34	.72	มากที่สุด
5. ด้านให้อาหารสัตว์	3.28	.62	มาก	4.62	.54	มากที่สุด
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	3.14	.69	มาก	4.17	.70	มากที่สุด
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	3.17	.82	มาก	4.34	.80	มากที่สุด
รวม	21.88	2.04	มาก	30.51	2.00	มากที่สุด
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (n = 38)						
1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	3.23	.67	มาก	4.36	.71	มากที่สุด
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	3.13	.66	มาก	4.21	.74	มากที่สุด
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	3.05	.73	มาก	4.10	.79	มากที่สุด
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	3.10	.72	มาก	4.05	.89	มากที่สุด
5. ด้านให้อาหารสัตว์	3.10	.76	มาก	4.10	.79	มากที่สุด
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	3.07	.78	มาก	4.13	.93	มากที่สุด
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	3.23	.81	มาก	4.26	.82	มากที่สุด
รวม	21.94	2.53	มาก	29.23	2.49	มากที่สุด
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (n = 38)						
1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	3.10	.79	มาก	4.26	.75	มากที่สุด
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	3.10	.68	มาก	3.94	.89	มาก
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	3.07	.81	มาก	4.18	.76	มากที่สุด
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	3.21	.90	มาก	4.23	.78	มากที่สุด
5. ด้านให้อาหารสัตว์	3.07	.78	มาก	4.05	.76	มากที่สุด
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	3.13	.66	มาก	4.36	.71	มากที่สุด
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	3.13	.70	มาก	4.23	.85	มากที่สุด
รวม	21.84	3.09	มาก	29.28	2.47	มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า ภายหลังจากการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ส่วนใหญ่มีความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมากที่สุด มากกว่าก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ตาราง 15 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (n=35)

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1		n	$\bar{X}$	S.D	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน								
	คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	35	3.05	.72	107	47	83	10.38**
	คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	35	4.40	.69	154			
2. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ								
	คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	35	3.08	.61	108	45	71	12.23**
	คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	35	4.37	.64	153			
3. ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน								
	คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	35	3.02	.66	106	43	71	9.94**
	คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	35	4.25	.74	149			
4. แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน								
	คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	35	3.11	.75	109	43	65	12.14**
	คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	35	4.34	.72	152			
5. ให้อาหารสัตว์								
	คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	35	3.28	.62	115	47	75	13.43**
	คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	35	4.62	.54	162			
6. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์								
	คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	35	3.14	.69	110	36	52	9.17**
	คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	35	4.17	.70	146			
7. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ								
	คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	35	3.17	.82	111	41	55	15.30**
	คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	35	4.34	.80	152			
รวม	คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	35	21.88	2.04	766	302	472	27.61**
	คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	35	30.51	2.00	1,068			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 พบว่า หลังการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเมตตากรุณาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 16 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (n=38)

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	n	$\bar{X}$	S.D	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.23	.67	123	43	55	16.84**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.36	.71	166			
2. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.13	.66	119	41	63	9.34**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.21	.74	160			
3. ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.05	.73	116	40	56	10.58**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.10	.79	156			
4. แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.10	.72	118	36	56	7.59**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.05	.89	154			
5. ให้อาหารสัตว์							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.10	.76	118	38	50	10.82**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.10	.79	156			
6. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.07	.78	117	40	60	9.33**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.13	.93	157			
7. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.23	.81	123	39	55	9.94**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.26	.82	162			
รวม							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	21.94	2.53	834	277	395	27.08**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	29.23	2.49	1,111			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 พบว่า หลังการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรูณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรูณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเมตตากรูณาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 17 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากรูณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรูณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (n=38)

คู่มือพัฒนาความเมตตากรูณาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	n	$\bar{X}$	S.D	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.10	.79	118	44	68	10.51**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.26	.75	162			
2. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.10	.68	118	32	44	7.64**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	3.94	.89	150			
3. ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.07	.81	117	42	54	15.05**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.18	.76	159			
4. แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.21	.90	122	39	59	8.83**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.23	.78	161			
5. ให้อาหารสัตว์							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.07	.78	117	37	47	11.02**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.05	.76	154			
6. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.13	.66	119	47	67	15.57**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.36	.71	166			
7. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	3.13	.70	119	42	70	8.53**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	4.23	.85	161			
รวม							
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา	38	21.84	3.09	830	283	409	27.20**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังพัฒนา	38	29.28	2.47	1,113			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 พบว่า หลังการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเมตตากรุณาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้น ซึ่งปรากฏผลดังแสดงในตาราง 18 – 20

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (n=35)

ข้อ	หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณา	4.37	.64	มาก
2	เนื้อหาในกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับการพัฒนาความเมตตากรุณา	4.54	.65	มากที่สุด
3	ข้อความในใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.37	.68	มาก
4	สื่อ และกิจกรรมต่างๆมีความน่าสนใจ มีความหลากหลาย	4.45	.56	มาก
5	เวลาที่ใช้ เหมาะสมกับกิจกรรมและเนื้อหา	4.45	.74	มาก
	รวม	4.44	.43	มาก

จากตาราง 18 พบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.44 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เห็นด้วยกับกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมาก

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (n=38)

ข้อ	หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณา	4.26	.86	มาก
2	เนื้อหาในกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับการพัฒนาความเมตตากรุณา	4.44	.92	มาก
3	ข้อความในใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.44	.76	มาก
4	สื่อ และกิจกรรมต่างๆ มีความน่าสนใจ มีความหลากหลาย	4.55	.64	มากที่สุด
5	เวลาที่ใช้ เหมาะสมกับกิจกรรมและเนื้อหา	4.44	.86	มาก
	รวม	4.43	.64	มาก

จากตาราง 19 พบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.43 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เห็นด้วยกับกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมาก

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตาครูณาของนักเรียนช่วงชั้นที่1 (n=38)

ข้อ	หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตาครูณา	4.34	.74	มาก
2	เนื้อหาในกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับการพัฒนาความเมตตาครูณา	4.55	.72	มากที่สุด
3	ข้อความในใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.23	.85	มาก
4	สื่อ และกิจกรรมต่างๆมีความน่าสนใจ มีความหลากหลาย	4.50	.68	มาก
5	เวลาที่ใช้ เหมาะสมกับกิจกรรมและเนื้อหา	4.47	.86	มาก
	รวม	4.42	.53	มาก

จากตาราง 20 พบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตาครูณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.42 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เห็นด้วยกับกิจกรรมพัฒนาความเมตตาครูณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐานและวิธีการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาและนำไปใช้พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย สมมติฐานและขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือ

พัฒนาด้านความเมตตากรุณา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนจริยศึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ไปใช้พัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นเยาวชนที่มีความเมตตากรุณา

สมมติฐานในการวิจัย

ก่อนและหลังการใช้คู่มือในการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความเมตตากรุณาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 6-9 ปี ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 307 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 152 คน เพศหญิง 155 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 47 คน เพศหญิง 53 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 50 คน เพศหญิง 50 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 107 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 55 คน เพศหญิง 52 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 6-9 ปี โรงเรียนวิจิตรวิทยา สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 111 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากห้องเรียน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 17 คน เพศหญิง 18 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 38 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 18 คน เพศหญิง 20 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 38 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 20 คน เพศหญิง 18 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
2. ตัวแปรตาม คือ ความเมตตากรุณา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เป็นแบบวัดในลักษณะให้ผู้ตอบเลือกตอบโดยมีคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว ประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาในแต่ละด้าน ส่วนตัวเลือกจะเป็นรูปภาพ จำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ จำแนกเป็นลักษณะความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น 12 ข้อ และลักษณะความเมตตากรุณาต่อสัตว์ 8 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ คำตอบถูกให้ 1 คะแนน คำตอบผิดให้ 0 คะแนน เกณฑ์การแปลผลคะแนนแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 16.01 – 20.00	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 12.01 – 16.00	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 8.01 – 12.00	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.01 – 8.00	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.00 – 4.00	หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อยที่สุด

โดยให้นักเรียนทำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

2. คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ประกอบด้วย

- 2.1 กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อเรื่องที่จะพัฒนา ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล

- 2.2 คู่มือครู ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ บทนำ ส่วนประกอบของคู่มือ คำชี้แจงสำหรับครู ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูในการจัดกิจกรรม แผนการสอน ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการร่วมกิจกรรม แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น

ที่ 1 และแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แต่ละด้าน
ของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 21 ชุด และรวมทุกด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 3 ชุด ตาม
เกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2

2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้าน
โดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples

3. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น
ที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุก
ด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples

4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตา
ตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แต่ละ
ด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 21 ชุด และรวมทุกด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 3 ชุด ตาม
เกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2 พบว่า ประสิทธิภาพของ
คู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ของแต่ละระดับชั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 แต่ละชุดมีค่าประสิทธิภาพระหว่าง 69.79 - 75.34 และทั้งชุด มีค่า
ประสิทธิภาพเท่ากับ 71.72

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ละชุดมีค่าประสิทธิภาพระหว่าง 74.09 - 76.61 และทั้งชุดมีค่า
ประสิทธิภาพเท่ากับ 75.06

ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3

ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชุด แต่ละชุดมีค่าประสิทธิภาพระหว่าง 71.69 - 78.66 และทั้งชุดมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 74.57

2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples พบว่า ความเมตตา กรุณาทั้งด้านรวมและแยกเป็นรายด้านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตา กรุณา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความเมตตา กรุณาเพิ่มขึ้น

3. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples พบว่า ความเมตตา กรุณาทั้งด้านรวมและแยกเป็นรายด้านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตา กรุณา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ากิจกรรมในคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความเมตตา กรุณาเพิ่มขึ้น

4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทุกด้านเท่ากับ .43 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เห็นด้วยกับกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทุกด้านเท่ากับ .64 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เห็นด้วยกับกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมาก และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.42 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทุกด้านเท่ากับ .53 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เห็นด้วยกับกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่าคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ได้เพิ่มขึ้นจริง และจากการหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แต่ละด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 21 ชุด และรวมทุกด้านของแต่ละระดับชั้นรวมจำนวน 3 ชุด ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1/E_2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน ด้านให้อาหารสัตว์ ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ มีค่าประสิทธิภาพอยู่ระหว่าง 69.79 - 78.66 และ คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 รวมทุกด้านของแต่ละระดับชั้นมีค่าประสิทธิภาพอยู่ระหว่าง 71.72 - 75.06 แสดงว่า คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่สร้างขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 7 ด้านและทั้งชุด ที่พบผลเช่นนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเมตตากรุณาและสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากที่สุด มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน นักเรียนจึงสามารถนำสิ่งที่ได้จากการร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ การใช้บทบาทสมมติ และเกม ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการ มีความหลากหลาย ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ มาลี จุฑา (2544 : 116) กล่าวว่า ควรจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด คือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูด และแสดงความคิดเห็น เพื่อส่งเสริมการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ทำให้นักเรียนมีความสนใจและสนุกกับกิจกรรมที่จัดขึ้น และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม อันนำไปสู่การพัฒนาความเมตตากรุณาในที่สุด สอดคล้องกับ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 37,44) กล่าวว่า การสอนโดยใช้เกมเป็นสื่อนั้นช่วยให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์สนิทสนมกัน นักเรียนได้แสดงถึงความสามารถ ความคิด และคุณธรรมในจิตใจของตน นักเรียนเกิดอารมณ์สนุก ตื่นเต้น การสอนโดยใช้เกม จึงทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน และสอดคล้องกับพงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544 : 129) กล่าวว่า ในบรรยากาศของการเรียนการสอนควรมีการไต่ถาม มีการอภิปราย และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น มีการรับฟังและทำความเข้าใจ ตลอดจนซึ่งการยอมรับซึ่งกันและกัน

2. การเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้าน พบว่า ความเมตตากรุณาทั้งด้านรวมและแยกเป็นรายด้านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 1-3) ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตาตากฤณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาตากฤณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าคู่มือพัฒนาความเมตตาตากฤณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความเมตตาตากฤณาเพิ่มขึ้น ที่พบผลเช่นนี้สอดคล้องกับหลักการปลูกฝังความเมตตาตากฤณาของ ชม ภูมิภาค (2539 : 9) กล่าวคือ ให้ความคิดรวบยอดที่ต้องเกี่ยวกับความเมตตาตากฤณา เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสรุปว่า ความเมตตาตากฤณาคืออะไร ความกรุณาคืออะไร และต้องมีการทดสอบด้วย จากนั้นสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตาตากฤณา เพราะทัศนคติจะเป็นแรงหนุน และกำหนดทิศทางของพฤติกรรม บุคคลต้องเห็นประโยชน์ เห็นความจำเป็นและมีความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น บุคคลจึงจะเกิดการกระทำ โดยการให้ชมบทบาทสมมติจะเป็นวิธีสอนที่ดีอย่างหนึ่งในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตาตากฤณา ซึ่งจะใช้วิธีการสอนแบบใด มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของผู้เรียน และสุดท้ายคือฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะ โดยครูอาจสร้างสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหาขึ้นมา แล้วให้นักเรียนแสดงบทบาทเพื่อแก้ปัญหาานั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันทน์เอม (2536 : 46) กล่าวว่า เด็กในวัยอายุ 6-10 ปี เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่เพราะเป็นระยะที่เด็กจะต้องเข้าโรงเรียน จึงเรียกเด็กวัยนี้ว่า วัยเข้าโรงเรียน หรือวัยเข้ากลุ่มเพื่อน ในวัยเด็กนี้ควรพร้อมที่จะออกจากครอบครัวไปสู่สังคมนอกบ้าน และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานที่และบุคคลอื่นๆ นอกจากครอบครัวได้ ซึ่งหากมีการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จึงควรที่จะเริ่มในช่วงนี้ มีงานวิจัยสนับสนุนข้อค้นพบนี้ ได้แก่งานวิจัยของ ภิกขุญญ เจนเจริญวงศ์ (2530 : 76) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตาตากฤณาของนักเรียน จากการอ่านหนังสือภาพที่นำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 105 คนพบว่า นักเรียนที่ได้อ่านหนังสือภาพที่มีพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้งในทางบวกและทางลบ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตาตากฤณาแตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการอ่านหนังสือภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3. การเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตาตากฤณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาตากฤณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples พบว่า ความเมตตาตากฤณาทั้งด้านรวมและแยกเป็นรายด้านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตาตากฤณา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาตากฤณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ากิจกรรมในคู่มือพัฒนาความเมตตาตากฤณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความเมตตาตากฤณาเพิ่มขึ้น ที่พบผลเช่นนี้เนื่องจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นมีความหลากหลาย ได้แก่ การใช้บทบาทสมมติ หุ่นมือ และเกม เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมโดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ครั่งแล้วครั่งเล่าจึงทำให้เกิดความเมตตาตากฤณาเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (2544 : 41-43) ที่ได้กล่าวถึงวิธีการปลูกฝังคุณธรรมให้กับ

เด็กในระดับประถมศึกษาว่าต้องอาศัยเทคนิควิธีการหลายวิธี ตลอดจนการเรียนการสอนที่กระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งนี้เพราะการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ทำให้เด็กมีโอกาสรับรู้และรู้สึกไปพร้อมๆกัน ขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กในที่สุด เช่น การใช้สื่อหรือเทคนิควิธีการที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใคร่รู้เป็นลำดับแรก กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและกล้าแสดงออก ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การใช้กิจกรรมเกม เพลง บทบาทสมมติ การอภิปราย การใช้กรณีศึกษา การระดมสมอง ฯลฯ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทุกระดับชั้น เห็นด้วยกับกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในระดับมาก ที่พบผลเช่นนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเมตตา กรุณา และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนแต่ละระดับชั้น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากที่สุด มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ภายใต้บรรยากาศที่เป็นกันเอง นักเรียนเกิดความรู้สึกรักและสนใจในการทำกิจกรรม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ เป็นการสอนจริยธรรมให้กับนักเรียน ที่แตกต่างไปจากชั่วโมงจริยศึกษาโดยปกติที่ครูมักสอนแบบบรรยายและให้นักเรียนอ่านหรือจดบันทึกตาม ทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อและไม่ซึมซับในจริยธรรมนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชีราพร กุลนันทน์ (2544 : 218) ที่กล่าวว่า ในการสอนเนื้อหาวิชา หรือสารสนเทศที่เป็นข้อความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้ ซึ่งเป็นเด็กต้องผ่านทางการจัดกิจกรรม จึงจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานน่าสนใจมากขึ้น กิจกรรมที่ต้องการคัดเลือกมาใช้นั้น ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับพัฒนาการและวัยของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยความสนุกสนาน มีความหลากหลาย ซึ่งผู้กล่าวได้นำกิจกรรมที่เหมาะสมไว้ดังนี้ กิจกรรมการเล่าเรื่อง กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมการสร้างสถานการณ์ กิจกรรมการใช้เพลง เกม และการละเล่น ซึ่งสอดคล้องกับ จำเนียร โชติช่วง (2544 : 12) ได้เสนอแนะว่าชุดการแนะแนวยังใช้เทคนิคการสอนต่างๆ รวมถึงการนำมาประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุข เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น ตลอดจนปลูกฝังนิสัย เจตคติ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจริยธรรมต่างๆ ไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของ

นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 สามารถพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ได้เพิ่มขึ้นจริง ดังนั้น คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 น่าจะเป็นคู่มืออย่างหนึ่งที่ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องจะนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยพิจารณาใช้ตามความเหมาะสม

1.2 ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ไปใช้ ควรศึกษาคู่มือครูให้เข้าใจอย่างละเอียด นอกจากนี้ควรจัดเตรียมสถานที่ สื่อการเรียนการสอน ใบบาน ใบบความรู้ แบบฝึกหัดก่อนและหลังกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ให้พร้อม

1.3 ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ไปใช้ ควรดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิดทุกกลุ่ม และพยายามให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด

1.4 ครูและผู้เกี่ยวข้อง ควรตระหนักถึงความสำคัญ และส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้เทคนิคที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม และระดับอายุของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา ควรคำนึงถึงการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประกอบด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญสำหรับการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ควรคำนึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียน สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมด้วย

2.2 การนำเทคนิคแต่ละประเภทไปใช้ในการจัดกิจกรรม ควรคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละชั้นเรียนด้วยว่าสามารถร่วมปฏิบัติในแต่ละเทคนิคได้หรือไม่ เช่น การใช้เทคนิคบทบาทสมมติหากต้องใช้กับเด็กเล็กหรือเด็กที่มีพัฒนาการในการอ่านช้า ควรจัดบทให้ง่าย หรือ หลีกเลียงการใช้เทคนิคนี้

2.3 ควรมีการติดตามผลความเมตตากรุณาของนักเรียน หลังจากใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาไปแล้ว เช่น ประมาณ 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อศึกษาว่าความเมตตากรุณาของนักเรียนมีความคงทนหรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

2.4 นำเทคนิคจากการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในการวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ เช่น ความมีวินัย ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการฝึกหัดครู. (2541). โครงสร้างของคุณลักษณะจริยธรรม. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมการศาสนา. (2545). นิตานคติธรรม. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2531). ศีลธรรมและวัฒนธรรม .กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2548). คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาและความฉลาด
ทางอารมณ์. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2541). คู่มือการเสริมสร้างค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมและวินัย ระดับประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมสามัญศึกษา.(2535). หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังเสริมสร้างจริยธรรม. กรุงเทพฯ:
หน่วยศึกษานิเทศ กรมสามัญศึกษา.
- . (2543). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2544). คู่มือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ
- . (2544). กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2544). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: กองบรรณาธิการ
สำนักการศึกษา.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิริติ บุญเจือ. (2542). จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เกตุสิน โขติกเสถียร. (2546). การใช้เทคโนโลยีการสอนในห้องเรียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา
พานิช.
- กุลยา ดันดิผลาชีวะ. (2545). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรสโปร
ดักส์.
- ขัตติยา กระณสุต; และคนอื่นๆ. (2547). รายงานการวิจัยคุณธรรม พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของ
คนไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
(ป.ป.ช).

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2544). *เค้าโครงคู่มือปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม*. กรุงเทพฯ : กองวิจัยและวางแผนกระทรวงศึกษาธิการ.
- ศิริบุญ จงวุฒิเวศน์; และ มาเรียม นิลพันธ์. (2542). รายงานการวิจัยการศึกษาและจัดทำคู่มือปฏิบัติงานอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- งามนิตย์ สิริพงษ์. (2547). การส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จตุพร ศิลาเดช. (2543). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จรวพร ธรณินทร์. (2532). *เกมสนุก*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- จินตนา บุญบงการ. (2545). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตราภรณ์ เตมียกุล. (2531). การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพในการฟังนิทานของเด็กปฐมวัย โดยการใช้ภาพและหุ่นมือประกอบ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จำเนียร โชติช่วง. (2544). *เทคนิคการแนะแนว*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณการ.
- ชุตินา โชติจิรพรรณ. (2547) . ผลของการจัดกิจกรรมเล่นเกมและพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นจากบิดามารดาที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2530). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี สนิทประชากร. (2535). *วิธีการสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่*. กรุงเทพฯ: วัชรการพิมพ์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2532). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนออนไลน์ที่ค้นสังเขปเนื้อหาตามแนวการสอนแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงจันทร์ หนูทอง. (2533). ผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 227

- จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2544). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดิเรก พรสีมา. (2543). *ปฏิรูปการศึกษาไทยอย่างไร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ส. รุ่งทิพย์ ออฟ
เซ็ท.
- ดุษฎี ทรัพย์ปฐ. (2535). *ผลของการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การ
งานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ต้องจิตต์ ทะสุวรรณ. (2538) .*การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้
บทบาทสมมติที่มีต่อความเมตตา กรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญ
ศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองซูป ศรีแก้ว. (2545). *คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนมัธยมศึกษา.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ทิพย์สุดา นิลสินธพ.(2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตนา แวมมณี. (2536). *ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- , (2547). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- , (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ห้างหุ้นส่วน
จำกัด เสริมสิน พรี่เพรส ชิสเท็ม.
- ธณิกานต์ สิริพิเชียร. (2543). *การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบและ
กรณีตัวอย่าง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน
เซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์. (2532). *ผลของบทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลจริยธรรมด้านความสามัคคีของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนารีนุกูล จังหวัดอุบลราชธานี*.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

- ธีราพร กุลนันทน์. (2544). การพัฒนาทักษะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย(ทฤษฎีแนวคิดและแนวปฏิบัติ). พิมพ์ครั้งที่ 2 .นครสวรรค์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- ธีรศรา บุญรุ่ง. (2549). คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของเด็กปฐมวัย. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธารง น่วมศิริ. (2537). การทดลองใช้ข่าวหนังสือพิมพ์เป็นสถานการณ์จำลองในการสอนจริยศึกษา เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) . กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤมล ปิ่นดอนทอง. (2544). การคิดวิจารณ์ญาณของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษามิตส์มพันธ์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) . กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญมี จำปาทอง. (2547). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เรื่องศีล 10 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โดยใช้สื่อประสม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญเกื้อ คอระหาเวช. (2531). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทยาการพิมพ์.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร บุญใช้.(2538). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5 โรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปราณี ตั้งใจดี. (2540). การสร้างแบบสังเกตคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ ความมีระเบียบวินัย ความอดทนและการตรงต่อเวลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมปีที่5. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรีชา ขวัญช้างยืน; และคนอื่นๆ. (2539). วัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- ผกา สัตยธรรม. (2544). คุณธรรมของครู. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาอดิสร ธีรสีโล. (2540). คุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- พระราชวรมนี. (2538). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พริ้มเพรา คงชนะ. (2537). รายงานการวิเคราะห์หนังสือและคู่มือวิชาการงานดูแลรักษากลับมัธยมศึกษาปีที่1,2 และ3. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2533). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพไลลักษณ์ ทองรอด. (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พีระพงศ์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2541). *การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัด บุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2542). *จริยธรรมกับการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิน ดอกบัว. (2542). *พุทธศาสนากับคนไทย*. กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์.
- ภิกขุญเณ เจนเจริญวงศ์. (2530). *การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนจากการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มงคล ชื่นชม. (2545). *คู่มือการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มงคล ลีลาชนากร. (2546). *คู่มือประกอบการสอนหลักสูตรการใช้โปรแกรมประมวลผลค่าของสถานพัฒนาฝีมือแรงงาน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มลิวลัย บำรุงการ. (2531). *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรม 4 ประการ ตามพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 9 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มารศรี จันทรศมี. (2540). *การศึกษาจริยธรรมของครูและนักเรียนระดับประถมศึกษา*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2547). *การติดตามและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยนต์ ชุมจิต. (2531). *ความเป็นครู Selfetualization for teacher*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เยาวภา เดชะคุปต์. (2547). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2542). *การศึกษาปฐมวัย*. สำนักพิมพ์แม็ค. กรุงเทพฯ.

- ระริน ทองใบ. (2545). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาแก้ววิทยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542 . กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- รัตนา บำรุงญาติ. (2532) ผลของการพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้หุ่นมือ การเล่านิทาน และการใช้แถบเสียงนิทาน. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2540). สถิติทางการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุริยาสาส์.
- . (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุริยาสาส์.
- วรวรรณ ราชสงฆ์. (2541). ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารี นิยมธรรม. (2536). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์. (2532). การแสดงบทบาทสมมติในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สุวรรณรัตน์. (2546). คู่มือการเขียนแผนการสอนรายวิชา โดเน้นการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมสำหรับครูวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลวรรณ ชินพงษ์. (2539). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2530). สอนเด็กให้คิดเป็น. กรุงเทพฯ: ทิพย์ฉบับลิเคชั่น.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. และคนอื่น ๆ. (2535). ครุตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สารภี โชติรัตน์. (2541). ผลของการใช้เกม ตัวแบบ และสถานการณ์จำลองต่อพฤติกรรมการจริยธรรมของนักเรียนอนุบาล. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริวรรณ จันทะสานนท์. (2541). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์สีลม

- กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชา 20202: วิทยาการการสอน เล่ม 2 หน่วยที่ 8-15. ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- สุดาวดี ไยพิมล. (2533). ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือ และการเล่านิทานโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชา จันทน์อม. (2536). จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณ ตรีน. (2530). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมุกดาหาร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนีย์ ชินศักดิ์ชัย. (2525). การทดลองใช้หุ่นมือเป็นแม่แบบ เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภัค ไหวหากิจ. (2543). เปรียบเทียบการรับรู้วัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2546). 20 วิธีการจัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ สุขหมั่น. (2546). ผลการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2542). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนฉบับที่ 8 ในระยะ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- อนุชิต เจริญจำเนียร. (2545). คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะคนดีของนักเรียนนักศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษา อินทปัญญา. (2538). ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชวรจักรวรรค์ อ. พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อัจฉริยาภรณ์ ยัมแย้ม. (2543). การศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัสวิน นันทะแสง . (2542). การสร้างหนังสือการ์ตูนเรื่องความเสียสละความเมตตาจากกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541). การสร้างคู่มือในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำนาจ เกาตระกูล. (2541). คู่มือการเขียนแผนการสอนเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพ อาชีวศึกษา. เชียงใหม่: เอ็มพันธ์.
- Carison, J. (1999). *Cooperative Games: A Pathway to Improving Health*. Professional School Counselling. 2(3): 230-236.
- Clore, Gerald L. ; Robert M. Bray. (1988). The Effects of Childrend's stories on Behavior and Attitudes Modeling and Vikcarious Role Playing, *Resources in Education* (ERIC). 13 : 156.
- Cranley, Mary Elizabeth. (2003, November). Tessaban School: the Moral life of a Thai Paimary School. *Dissertation Abstracts International*. 64(5) : 1531-A.
- Gilford, Nancy Kay Teresa. (1993, July). The Relationship of Moral Reasoning Level Of Learning Environment. *Dissertation Abstracts International*. 54(1) : 59-A.
- Hick , Willie Mae. (1998, July). Personel Policy and Procedural Manual. *Dissertation Abstracts International*. 5(12) : 1981-A.
- Hill, T. & Reed, K" (1990). Promoting Social Competence at Preschool: The Implementation of a Cooperative Games Program, *Early Childhood Development & Care*. (59): 20.
- Narvaez, Darcia F.E. (1993, May). Moral Reasoning and Memory for General Content And Moral Arguments in Narratives (text Recall). *Dissertation Abstracts International*. 54(1) : 59-A.
- Romance, Thomas John. (1985, February) "A Program to promote Moral Development Through Elementary School Physical Education." *Dissertation Abstracts International*. 45(8) : 2442

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

1. อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ
อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง
อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์กมลวรรณ จันทจิตต์
หัวหน้างานพัฒนาผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา
โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณานักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ตารางสรุปการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ชั้น	ครั้งที่	ความเมตตากรุณา	วัตถุประสงค์	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
1.ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 1	1	ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น -ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ซึ่งเป็นการแสดงออกของความเมตตากรุณา 2. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมแสดงออกความเมตตากรุณาในการให้เพื่อนยืมอุปกรณ์สิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	แบ่งปัน	เกม	1. ชื่นนำ ครูกล่าวทักทาย สันทนาการกับนักเรียน อธิบายถึงกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2. ขั้นตอนการ ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน แล้วครูแจกอุปกรณ์การเรียนให้แต่ละกลุ่ม จะได้อุปกรณ์ต่างกัน จากนั้นครูสั่งให้แต่ละกลุ่ม วาดภาพระบายสี โดยให้ติดกรอบสี่เหลี่ยม ล้อมรอบภาพ แต่ละกลุ่มจะต้องใช้สีให้ได้ถึง 12 สี ภายในเวลา 15 นาที จึงจะได้คะแนน ขณะทำกิจกรรมจะไม่มีการพูด เมื่อจบเกมครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเกมที่ได้เล่น ว่าประสบความสำเร็จเพราะอะไร มีอุปสรรคอะไรบ้าง ครูอธิบายถึงการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการมีความเมตตากรุณา 3. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ของการเล่นเกมแบ่งปันว่าสามารถเป็นข้อคิดให้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร หากนักเรียนเจอเพื่อนที่ขาดแคลนสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วัดประเมิน
1 ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 1	2	ความแตกต่างของคุณ - สอนเพื่อนำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่ เข้าใจ	1 เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจ เกี่ยวกับ การสอนเพื่อนำ การบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจซึ่ง เป็นภาพแสดงออกของความ แตกต่าง 2 เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนา พฤติกรรมแสดงออก ความแตกต่างในการ สอนเพื่อนำการบ้านเมื่อ เพื่อนไม่เข้าใจ	ใจหาใจหา	เพื่อน	1 ชั้นนำ ครูกล่าวทักทายสวัสดีกับนักเรียนอธิบายถึง กิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ชั้นดำเนินการ ครูกล่าวทักทายอย่างมีพลังใจหาใจหา ใช้ นักเรียนฟัง เมื่อได้เสร็จครูออกคำสั่งให้นักเรียนคิด เพื่อนำ ครูนำเพื่อนำ เมื่อ ใจหาใจหาให้นักเรียนดู เมื่อภาพแสดงออกครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และ แสดงความคิดเห็นครูจึงถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัว สละแต่ตัวให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูอธิบายถึง การสอนเพื่อนำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ เป็นส่วน หนึ่งของความแตกต่าง 3 ชั้นสรุป ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อดีที่ได้จากการ ครูสอนเพื่อนำเกี่ยวกับสอนเพื่อนำการบ้านเมื่อเพื่อน ไม่เข้าใจ

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	สื่อ
1 ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 1	3	ความแตกต่างของคน - ให้เด็กหัดอ่านและเขียน	1 เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับกาลไทม์และให้เด็กหัดอ่านและเขียน กิจกรรมการแสดงของ ความแตกต่าง 2 เพื่อให้นักเรียนแสดง กิจกรรมให้เด็กหัดอ่านและเขียนได้อย่างเหมาะสม	ทำงาน เดี่ยว	หุ่น	1 ชั้นนำ ครูกล่าวทักทายทักเรียนนักเรียน กิจกรรมที่ปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ชั้นนำ ครูให้นักเรียนนำเรื่องทำงานเดี่ยว นักเรียนนำเรื่องเล่าที่ได้จากสื่อมวลชนที่เกี่ยวกับ ชีวิตหุ่น ครูให้นักเรียนนำเรื่องทำงานเดี่ยว ให้นักเรียนนำเรื่องเล่าที่ได้จากสื่อมวลชนที่เกี่ยวกับ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานและนักเรียน กิจกรรมที่สอนได้กล่าวถึงงานที่สอนไม่อย่างใด 3 ชั้นนำ ครูให้นักเรียนนำเรื่องเกี่ยวกับชีวิตที่ได้จาก สื่อมวลชนที่เกี่ยวกับกาลไทม์และให้เด็กหัดอ่านและเขียน

ชั้น ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	สื่อ
1 ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 1	4	ความแตกต่างของคน - แบ่งอาชีพของคนให้ดู รับทราบ	1 เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกที่มีเมตตา กวดขันในด้านแบ่งอาชีพ ให้คนให้ดูรับทราบ ได้อย่างเหมาะสม 2 เพื่อให้คนได้เข้าใจ และเห็นความสำคัญของการ แบ่งอาชีพของคนให้ดู รับทราบ	เล่าเรื่อง เล่น	หุ่น	1 ชั้นนำ ครูกล่าวทักทายสนทนากับนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ชั้นดำเนินการ ครูออกคำสั่งให้นักเรียนดูหุ่น เมื่อ ครูมีเสียงหุ่นนี้พร้อมใจกันเล่นให้ นักเรียนดูเนื้อหาแสดงของหุ่นเปิดโอกาสให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นร่วมกันและช่วยกัน อธิบายถึงพฤติกรรมของคนแต่ละตัวว่าเหมาะสม หรือไม่อย่างไร 3 ชั้นสรุปความรู้เกี่ยวกับหุ่นที่นักเรียนได้ จากหุ่นนี้เกี่ยวกับอาชีพของคนให้ดู รับทราบ พฤติกรรมใดแสดงถึงความมี เมตตาและควรนำไปปฏิบัติ

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วิธีการ
1 ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 1	5	ความแตกต่างด้วยตัว - ไอ้หนวดตัว	1 เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวน คำเกี่ยวกับภาพไอ้หนวด ตัวที่ประกอบแสดงถึงความ ความแตกต่าง 2 เพื่อพัฒนาทักษะการ แสดงออกถึงความแตกต่าง ความแตกต่างในด้านการใช้ ไอ้หนวดได้อย่างเหมาะสม	อาทของ ชั้น	เกม	1 ขั้นนำ ครูกล่าวทบทวน สอนนักเรียน เกี่ยวกับกิจกรรมที่ปฏิบัติในครั้ง 2 ขั้นตอนการดูภาพประกอบในภาพโดย ให้นักเรียนเป็นกลุ่มดูภาพต่าง ๆ แสดงภาพอาทของตัวแต่ละชนิดแล้วให้ นักเรียนคน 1 ใบได้ให้นักเรียนไปทูลของ ตัวเองว่าใบที่ได้มีใบใดกับอาทของใดโดยไม่ให้ มีกลุ่มใดในกลุ่มนั้น เมื่อให้นักเรียนดูภาพ ตัวเองได้แล้วให้นักเรียนดูภาพที่ครูเตรียม เกี่ยวกับภาพไอ้หนวดตัว 3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปภาพที่ สรุปภาพที่นักเรียนดูเกี่ยวกับภาพไอ้หนวด อาทของที่เห็นและบอกอย่างใด ๆ ที่เห็นได้ ไม่เหมาะสมในภาพไอ้หนวดตัว ครูให้นักเรียน ช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้เพื่อนำไปปฏิบัติ ตนในภาพแสดงออกถึงความแตกต่างด้วยตัว

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เทคนิค	วิธีการ
1ชั้น ประถมศึกษา ปีที่1	6	ความแตกต่างด้วยตัว -ไม่ทำร้ายหรือรังแก	1เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวน คำเปรียบกับภาพไม่ทำร้าย หรือรังแกตัวซึ่งมีภาพ แสดงถึงความมีเมตตา กตุม 2เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงถึงความมีเมตตา กตุมด้วยตัวได้อย่าง เหมาะสม	ตูดูฟัง	บทบาท สมมติ	1 ชั้นนำ ครูเล่าทักทาย สอนกับนักเรียน อธิบายถึงกิจกรรมที่จบไปในครั้งนี้ 2 ชั้นดำเนินการ ครูพานักเรียนพูดคุยเกี่ยวกับ การทำร้ายหรือรังแก ในนักเรียนกลุ่มกลุ่มละ 3คน จากนั้นครูนำกล่องใส่ตุ๊กตาสัตว์หลาย ชนิดไว้บนโต๊ะ ในนักเรียนแต่ละกลุ่มนำตุ๊กตาสัตว์ ๑๖ ตัวมาติดภาพแสดงอารมณ์แบบเสียใจ ขี้ดันท้องแดงทักทายจากนั้นครูพานักเรียน นักเรียนพูดคุยถึงสิ่งที่ตนเองจับได้ว่าคนอื่นนั้น โดนทำร้ายหรือรังแกอย่างไร ในกลุ่มนักเรียนที่ฟัง 3ชั้นครู ครูพานักเรียนมาเล่นบทบาทสมมติได้ จากกิจกรรม และนักเรียนพูดได้พฤติกรรมที่เป็น พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นภาพทำร้ายหรือรังแก สัตว์

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
1 ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 1	7	ความแตกต่างด้วย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้	1 เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวน เข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี แสดงออกถึงความเมตตา กรุณา 2 เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกถึงความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ได้อย่าง เหมาะสม	รวมตัว	เกม	1 ชั้นนำ ครูเล่าทักทาย สอนกับนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นตอนการ ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 6 คน แลหากระดาษมา 1 ห่อละ 1 แผ่น ให้ สมาชิกในกลุ่มช่วยกันหาสัตว์ที่ได้อีกที่สุด ภายใน 15 นาที พอสอบเสร็จแล้วให้ แต่ละกลุ่มได้อ่านสัตว์ที่ได้อีกที่สุดเป็นกลุ่มละ 1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเดินกัน ที่นี้อีก เกี่ยวกับช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ตามล่าให้เพื่อน 3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้ จากวันนี้ พฤติกรรมดีเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมใน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ นั่นให้นักเรียน นำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ชั้น ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	ผู้ฝึกสอน	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
1 ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 1	8	สรุปสภาพความพร้อม ของ	1 เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่าง ของ 2 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทาง แสดงออกถึงความไม่แตกต่าง ของได้อย่างเหมาะสม 3 เพื่อให้นักเรียนทราบ ประโยชน์ของความแตกต่าง ของ			1 ชั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สวมกับนักเรียนถึง กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไป 2 ขั้นตอนการ ครูใช้โอกาสให้นักเรียนซักถามสิ่ง ที่ไม่เข้าใจ และอธิบายให้นักเรียนฟัง นักเรียน ซักถามตอบกันได้จากความรู้ความเข้าใจกิจกรรม มี ใครบ้างปฏิบัติบ้างผลเป็นอย่างไร 3 ขั้นสรุป ครูสรุปถึงความสำคัญของความไม่แตกต่าง ของให้นักเรียนฟังอีกครั้ง และกล่าวทักทายนักเรียน ที่ใช้ความเข้าใจในการแสดงออกซึ่งความไม่แตกต่าง ของและกล่าวถึงกิจกรรม

ตารางสรุปการพัฒนาความสามารถของนักเรียนชั้นปีที่ 1

ชั้น	ครั้งที่	ความสามารถ	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วัดประเมิน
2ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 2	1	ความสามารถด้าน -ใช้เครื่องมือของอุปกรณ์ เรียน	1 เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจ เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ ของอุปกรณ์การเรียน ซึ่งเป็นภาคเรียนของ ความสามารถ 2 เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนา พฤติกรรมและการ มีความสามารถในการใช้ เครื่องมืออุปกรณ์ของ อุปกรณ์การเรียน	ฝึก ด้วยตัว	เกม	1 ชั้นนำ ครูถามทักทาย สอนกับนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นตอนการ ครูให้นักเรียนสลับกัน ครูแจก ภาพที่เป็นการสอนให้ใช้เครื่องมือในเครื่อง พร้อมกับสื่อที่ใช้ 1 แห่ง หากผู้ใดต้องการใช้ จะขอใช้กับคนอื่น เช่น ถ้าต้องการสื่อให้ดูภาพ สื่อที่เกี่ยวข้องด้วยสื่อที่สื่อของสื่ออื่นจะ ใช้หรือไม่ ให้เขาใช้หรือไม่ หรือ ถ้าผู้ใดต้องการ พร้อมกันแล้วให้ดูได้ก่อนมีแบบครูเปิดโอกาส ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียน ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่หรือยังหรือไม่ ครูอธิบายการใช้เครื่องมือของอุปกรณ์ เรียนเป็นส่วนใหญ่ของความสามารถ 3 ขั้นสูง ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดของ การเล่นแบบไปมาตามแบบใช้เครื่องมือไปใช้ ใช้เครื่องมือได้เป็นอย่างดี หากนักเรียนเจอปัญหา ขาดความรู้ของอุปกรณ์การเรียน

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วัดประเมิน
2 ^{ชั้น} ประถมศึกษา ปี 2	2	ความแตกต่างของคน - สอนเพื่อนำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่ เข้าใจ	1 เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจ เกี่ยวกับ การสอนเพื่อนนำ การบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจซึ่ง เป็นภาคแสดงออกของความ แตกต่าง 2 เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนา พฤติกรรมแสดงออก ความไม่แตกต่างในการ สอนเพื่อนำการบ้านเมื่อ เพื่อนไม่เข้าใจ	ใจหาใจหา	บทบาท สมมติ	1 ชั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สอนนักเรียน อธิบายวิธีการทบทวนวิธีคิดในชั้น 2 ^{ชั้น} ดนินการ ครูกล่าวทักทายนักเรียนอย่างอบอุ่นใจหาใจหา ให้นักเรียนฟัง เมื่อเล่าเสร็จขออาสาสมัครแสดง เพื่อนแสดงบทบาทสมมติตามเรื่อง ผู้ที่ไม่ได้ แสดงจะเป็นผู้สังเกตการณ์ เมื่อจบการแสดงครูเปิด โอกาสให้นักเรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็นครู ตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูอธิบายการบ้านเพื่อน เป็นสิ่งที่ครูพูดกับนักเรียน การสอนเพื่อนนำ การบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ เป็นส่วนหนึ่งของความ ความแตกต่าง 3 ^{ชั้น} ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปพฤติกรรมของ ตัวละครแต่ละตัวว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไรเมื่อ เพื่อนไม่เข้าใจนักเรียนหรือขาดแคลนสิ่งของ หรือไม่เข้าใจใจหาใจหา นักเรียนแสดงพฤติกรรม อย่างไรและพฤติกรรมแบบใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสม

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	สื่อ/กิจกรรม	เทคนิค	วัดดำเนินการ
2 ^{ชั้น} ประถมศึกษา ปีที่2	3	ความแตกต่างของคุณ - ให้เด็กหัดหัดหัดหัด	1 เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน 2 เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง	ภาพนิ่ง คอมพิวเตอร์	หุ่นมือ	1 ขั้นนำ ครูทักทาย สอนให้นักเรียนอธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นดำเนินการ ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มนักเรียนให้แต่ละกลุ่มเลือกตัวแทนนักเรียนมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง 3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นของตนเอง

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วีดิทัศน์
2ชั้น ประถมศึกษา ปีที่2	4	ความแตกต่างของคุณ - แบ่งอาชีพตามผู้เรียน รับทราบ	1 เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกมีความแตกต่าง ในด้านแบ่งอาชีพ ที่เรียนผู้เรียนรับทราบ ได้อย่างเหมาะสม 2 เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจ และเห็นความสำคัญของการ แบ่งอาชีพตามผู้เรียน รับทราบ	การเรียนรู้ ผู้เรียน	บทบาท สมมติ	1 ขั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สมนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นดำเนินการ ครูเล่าเรื่องราวของครูผู้ เรียน ให้นักเรียนฟัง เมื่อเล่าเสร็จขอให้นัก เรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่อง ผู้ที่ ไม่ได้แสดงความคิดเห็น เมื่อจบการแสดงครู เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็น ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมของตัวละครแต่ละตัว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูอธิบายถึงแบ่ง อาชีพตามผู้เรียนรับทราบ เป็นส่วนหนึ่งของ การเรียนรู้ความแตกต่าง 3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมของ ตัวละครแต่ละตัวเหมาะสมหรือไม่อย่างไร นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างไรบ้าง เหตุใดที่นักเรียนบางคนแสดงพฤติกรรม อย่างไรและพฤติกรรมแบบนี้เป็นพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสม

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วิธีการ
2ชั้น ประถมศึกษา ปีที่2	5	ความแตกต่างด้วยตัว - ไชยศาสตร์	1.เพื่อให้เรียนรู้ได้ทบทวน เข้าใจเกี่ยวกับภาพ ตัวที่ประกอบแสดงถึงความ ความแตกต่าง 2.เพื่อพัฒนาทักษะการ แสดงออกถึงความแตกต่าง ความแตกต่างในด้านการใช้ ไชยศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	ดูดี	เกม	1. ขั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สมนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2.ขั้นดำเนินการ ครูอธิบายคำถามก่อนเล่นโดย แจกภาพให้นักเรียนคน1ภาพให้นักเรียนดูภาพ แล้วตอบคำถามลงในกระดาษข้อสงสัยให้เขียน ใส่ลงในภาพที่นักเรียนแบ่งออกถึงความแตกต่าง ความแตกต่างไชยศาสตร์นักเรียนคนใดทำสำเร็จ เป็นอันดับสูงสุดรางวัลให้ 3.ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปภาพที่ นักเรียนได้ปฏิบัติลงไปให้นักเรียนช่วยกัน พิจารณาที่แบ่งออกเป็นกิจกรรมที่มีความแตกต่าง ความแตกต่างและช่วยกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม ไชยศาสตร์ที่เหมาะสมอย่างไรกิจกรรม ได้ไม่เหมาะสมในการไชยศาสตร์ ครูให้นักเรียน ช่วยกันสรุปข้อดีที่ได้จากกิจกรรมนี้ก่อนไปปฏิบัติ ตนในการแสดงออกถึงความแตกต่างความแตกต่าง

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เทคนิค	วัดดำเนินการ
2ชั้น ประถมศึกษา ปีที่2	6	ความแตกต่างด้วยตัว -ไม่ทำร้ายหรือรังแก	1เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวน คำเสียใจกับภาพไม่ทำร้าย หรือรังแกตัวซึ่งมีภาพ แสดงถึงความมีเมตตา กตุม 2เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงถึงความมีเมตตา กตุมด้วยตัวได้อย่าง เหมาะสม	เกิดเรียนรู้	เกม	1 ชั้นนำ ครูเล่าทบทวน สอนกับนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่ปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นตอนการ ครูพานักเรียนพูดคุยเกี่ยวกับ การทำร้ายหรือรังแก ในนักเรียนกลุ่มกลุ่มละ 3คนจากนั้นครูจะถามคำถามที่4 เหตุการณ์ในนักเรียนระดับภาพในเหตุการณ์ โดยให้หมายเลขในข้อที่กำหนดให้ให้นักเรียน ช่วยกันระดมสมองช่วยกันตั้งเรื่องจากภาพ ได้ออกมาแล้วเขียนส่งจากนั้นครูพานักเรียน พูดคุยถึงเหตุการณ์ในภาพ และให้นักเรียน ว่าเคยเจอเหตุการณ์ที่ตัวตนทำร้ายหรือไม่รู้สึก อย่างไร ในเวลาเรียนที่พอ 3ขั้นสูง ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปประโยคที่ได้ จากกิจกรรม แล้วนักเรียนสรุปได้ว่าพฤติกรรมได้เป็น พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับภาพทำร้ายหรือรังแก ตัว

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
2ชั้น ประถมศึกษา ปีที่2	7	ความแตกต่างข้อดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้	1 เพื่อให้เรียนรู้ได้ทบทวน เข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี แสดงออกถึงความเมตตา กตัญญู 2 เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกถึงความเมตตา กตัญญูต่อสัตว์ได้อย่าง เหมาะสม	นักเรียน	หุ่น	1 ขั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สอนนักเรียน ทักทายกิจกรรมที่จบไปในครั้งนี้ 2 ขั้นตอนการ ครูกล่าวถึงตัวอย่างเรื่อง "นักเรียน" ให้นักเรียนฟังเรื่องเล่าจากตัวครูออกแสดงเพื่อ ช่วยคิดหุ่น ครูนำเสนอหุ่นเรื่อง "นักเรียน" ให้นักเรียนดูเรื่องกล่าวแสดงของครูเปิด โอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นซักถามและ ช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมตัวละครแต่ละตัวว่า เหมาะสมหรือไม่อย่างไร พฤติกรรมใดควรหรือไม่ ควรแก้ไขอย่างไร 3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องที่ได จากวันนี้ พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมใน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้บ้าง นั้นให้นักเรียน นำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ชั้น ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วัดประเมิน
2ชั้น ประถมศึกษา ปีที่2	8	สู่สถานพัฒนาความแตกต่าง	1.เพื่อให้เรียนรู้ได้ทบทวน เข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่าง 2.เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกถึงความแตกต่าง ความได้อย่างเหมาะสม 3.เพื่อให้เรียนรู้บทบาท ประโยชน์ของความแตกต่าง			1.ชั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สวมกับนักเรียนถึง กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไป 2.ชั้นดำเนินการ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามสิ่งที่ ที่ไม่เข้าใจ และอธิบายให้นักเรียนฟัง ให้นักเรียน ช่วยกันตอบคำถามได้จากความรู้ความเข้าใจที่มี ใครยังไม่ปฏิบัติบ้างแสดงอย่างอื่น 3.ชั้นสรุป ครูสรุปความสำคัญของความแตกต่าง ความให้นักเรียนฟังอีกครั้ง และกล่าวขอให้นักเรียน ที่ใช้ความเข้าใจในการแสดงออกซึ่งความแตกต่าง ความแตกต่างอย่างมีคุณค่า

ตารางสรุปการพัฒนาความสามารถของนักเรียนชั้นปีที่ 1

ชั้น	ครั้งที่	ความสามารถ	วัตถุประสงค์	ผู้ฝึกสอน	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
3ชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 3	1	ความสามารถต่อยอด -ใช้ที่ยืมสิ่งของที่อุปกรณ์ เรียน	1 เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ที่ยืม สิ่งของที่อุปกรณ์การเรียน ซึ่งเป็นภาพแสดงของ ความสามารถ 2 เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนา พฤติกรรมแสดงออก ความมีมารยาทในการใช้ ที่ยืมอุปกรณ์สิ่งของหรือ อุปกรณ์การเรียน	ช่วยกันช่วย	เกม	1 ขั้นนำ ครูทักทาย สมนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นดำเนินการ ครูให้นักเรียนจับคู่กันแล้วนั่งบน พรม ครูแจกกระดาษรูปปากฟัดที่โต๊ะ ติดกับที่โต๊ะ 2 สี นักเรียนช่วยกัน ส่วนที่ติดกับโต๊ะด้วยสีแดงและระบายสี ทั้งหมดให้สวยงาม กำหนดให้ใช้ทั้งหมด 12 สี ภายใน 15 นาที แต่ละคู่บนครูเปิดโอกาสให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลง ว่า ประสบความสำเร็จหรือไม่ มีอุปสรรคอย่างไร ครูอธิบายการใช้ที่ยืมสิ่งของที่อุปกรณ์ เรียนเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถ 3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนยกย่องคู่ที่ ทำผลงานได้ดีที่สุดและให้กำลังใจ ให้ทุกคนได้กำลังใจ หกนักเรียนคนที่ ขาดคนที่ยืมสิ่งของที่อุปกรณ์การเรียน

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วัดดำเนินการ
3ชั้น ประถมศึกษา ปีที่3	2	ความแตกต่างของคุณ -สอนเพื่อนทำบ้านเมื่อเพื่อนไม่ เข้าใจ	1 เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจ เกี่ยวกับ การสอนเพื่อนทำ บ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจซึ่ง เป็นภาพแสดงของความ แตกต่าง 2 เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนา กิจกรรมการแสดงออก ความแตกต่างในการ สอนเพื่อนทำบ้านเมื่อ เพื่อนไม่เข้าใจ	ทำอย่างใกล้ชิด	บทบาท สมมติ	1 ขั้นนำ ครูทักทาย สอนนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นตอนการ ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มละ 56 คน ครูชี้ภาพสถานการณ์ที่เกี่ยวกับภาพแสดงถึงความ ความแตกต่างในด้านการสอนเพื่อนทำบ้าน เมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาแสดง ได้แสดงบทบาทสมมติสถานการณ์ที่นักเรียน ได้พบ โดยกิจกรรมที่แสดงบทบาทสมมติ อาจทั้ง กิจกรรมที่ตนเองได้ เห็นนักเรียนแสดงถึงสิ่งที่ได้พบ ของตนเองกิจกรรม เมื่อจบการแสดงครูเปิดโอกาส ให้นักเรียนซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นครูตั้ง คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมของตัวละครแต่ละตัวให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูอธิบายถึงภาพสอน เพื่อนทำบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ เป็นส่วนหนึ่ง ของภาพความแตกต่าง

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	สื่อ/กิจกรรม	เทคนิค	วิธีการ
3ชั้น ประถมศึกษา ปีที่3	3	ความแตกต่างของคน - ใจเกินกว่าจะแยกแยะ	1 เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับคนใจเกินกว่าจะแยกแยะ 2 เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมใจเกินกว่าจะแยกแยะได้อย่างเหมาะสม	สื่อไม่มี เพื่อน	หุ่น	1 ขั้นนำ ครูทักทาย สอนให้นักเรียนอธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นตอนการดูภาพที่ได้จากเรื่อง "ใจเกินกว่าจะแยกแยะ" ให้นักเรียนฟังเนื้อเรื่องแล้วตอบคำถามที่ครูถาม 3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนยกข้อดีของพฤติกรรมใจเกินกว่าจะแยกแยะ และข้อเสียของพฤติกรรมใจเกินกว่าจะแยกแยะ 4 ขั้นประเมินผล ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมใจเกินกว่าจะแยกแยะ และพฤติกรรมใจเกินกว่าจะแยกแยะที่เหมาะสม

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วัดนิเทศ
3ชั้น ประถมศึกษา ปีที่3	4	ความแตกต่างของคน - แบ่งอาชีพของคนให้รู้ รับทราบ	1 เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกที่มีเมตตา กวดขันในด้านแบ่งอาชีพ ให้คนให้รู้รับทราบ ได้อย่างเหมาะสม 2 เพื่อให้คนได้เข้าใจ และเห็นความสำคัญของการ แบ่งอาชีพของคนให้รู้ รับทราบ	บทบาท ความคิด	หุ่น	1 ชั้นนำ ครูถ่ายทอด สอนกับนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในชั้น 2 ขั้นตอนการดูแลนักเรียนเรื่องบทบาท ดีให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันคิดหาวิธี ครูนำเสนองานที่นักเรียน ทำแล้วดีให้นักเรียนดูเรื่องการแสดงละคร เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมแต่ละคนแล้ว เห็นผลหรือไม่อย่างไร พฤติกรรมใดควรหรือไม่ ควรเป็นอย่าง 3 ขั้นตอนครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้ จากชั้นเรียนเกี่ยวกับความแตกต่าง แบ่งอาชีพของคนให้รู้รับทราบ เพื่อให้คน มีความแตกต่างนั้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติ

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
3ชั้น ประถมศึกษา ปีที่3	5	ความแตกต่างด้วยตัว - ไชยศาสตร์	1 เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาหร สค์ที่ขึ้นปกแสดงออกถึง ความแตกต่าง 2 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมกา แสดงออกถึงความแตกต่าง ความแตกต่างในด้านการใช้ ยาหรสค์ได้อย่างเหมาะสม	กึ่งชั้น	เกม	1 ขั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สอนกับนักเรียน อธิบายกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นตอนการอธิบายกติกาในการเล่นโดย ให้นักเรียนจับกลุ่มกลุ่มละ56คนครูเล่าในบท กึ่งชั้นให้นักเรียนช่วยกันคิดและเขียนลงไปสค์ แต่ละคนและไปหาของลับในไม้ที่สุด และระบายสีที่ได้ให้สวยงามภายใน15นาทีกลุ่ม ใดเสร็จก่อนกลุ่มนั้นจะรับใบ 3 ขั้นสรุปครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงการให้ ยาหรสค์ที่เหมาะสม พฤติกรรมการใช้ยาหรสค์ ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ในการใช้ยาหรสค์ ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุป ข้อดีที่ได้จากการเรียนรู้ไปปฏิบัติในการ แสดงออกถึงความแตกต่างด้วยตัว

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
3ชั้น ประถมศึกษา ปีที่3	6	ความแตกต่างด้วยตัว -ไม่ทำซ้ำหรือยังแก้ตัว	1เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวน เข้าใจเกี่ยวกับการไม่ทำซ้ำ หรือยังแก้ตัวซึ่งเป็นภาระ แสดงออกถึงความมีเมตตา กรุณา 2เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกถึงความมีเมตตา กรุณาด้วยตัวได้อย่าง เหมาะสม	ด้วยตัว	เกม	1 ขั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สอนกับนักเรียน อธิบายถึงกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ 2 ขั้นตอนการ ครูให้นักเรียนดูภาพที่เกี่ยวกับ ทักทาย โดยครูได้มอบหมาย จากนั้นนักเรียน ควรรู้สึกของนักเรียน ให้ยกขึ้นแสดงความคิดเห็น ว่าถ้าตัวนี้มัน ไม่ทำซ้ำ หรือยังแก้ตัว จะเป็นอย่างไร และนักเรียนรู้สึอย่างไร จากนั้นครูนำ กล่องที่เกี่ยวกับตัวต่างๆ ให้นักเรียนสังเกต 1ให้นักเรียนคนใดก็ได้ยกตัวอย่างที่หายไปบน กระดานให้นักเรียนนั่งออกมาดูภาพที่ตัวนั้น 3ขั้นสรุปครูให้นักเรียนยกตัวอย่างข้อคิดที่ได้ จากกิจกรรมนักเรียนยกตัวอย่างพฤติกรรมที่ เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ นั้นให้นักเรียนนำไป ปฏิบัติ

ชั้น	ครั้งที่	ความแตกต่าง	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
3ชั้น ประถมศึกษา ปีที่3	7	ความแตกต่างด้วยตัว ช่วยเขียนตัวที่ได้บดเจ็บ	1 เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวน เข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเขียน ตัวที่ได้บดเจ็บเป็นภาพ แสดงออกถึงความมีเมตตา กุศล 2 เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกถึงความมีเมตตา กุศลด้วยตัวได้อย่าง เหมาะสม	ใจเย็น สนใจ	บทบาท สมมติ	1 ชั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สอนกับนักเรียน อธิบายถึงกิจกรรมที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ ขั้นดำเนินการ ครูกล่าวถึงตัวอย่างเรื่อง "ใจเย็น รัก" ให้นักเรียนฟัง เมื่อเล่าเสร็จจากสวด มนต์แสดงนิมิตแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง ผู้ที่ ไม่ได้แสดงนิมิตให้สวมหน้ากากเมื่อจบการแสดงครู เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูอธิบายถึงการไม่ รังเกียจ หรือตำหนิคนอื่น เป็นส่วนหนึ่งของ กมลไมตรีความเมตตา 3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนยกย่องอุปนิสัยที่ได้ จากกิจกรรมนี้ พฤติกรรมได้เป็นพฤติกรรมที่ เหมาะสมในการช่วยเขียนตัวที่ได้บดเจ็บ นั้น ให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ชั้น	ครั้งที่	ความเมตตาคุณ	วัตถุประสงค์	วิธีการ	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
3ชั้น ประถมศึกษา ปีที่3	8	สรุปภาพพัฒนาความเมตตา คุณ	1 เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับความเมตตา คุณ 2 เพื่อพัฒนาพฤติกรรม แสดงออกถึงความเมตตา คุณได้อย่างเหมาะสม 3 เพื่อให้นักเรียนทราบ ประโยชน์ของความเมตตา คุณ			1 ขั้นนำ ครูกล่าวทักทาย สมนกับนักเรียนถึง กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไป 2 ขั้นตอนการ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามสิ่ง ที่ไม่เข้าใจ และอธิบายให้นักเรียนฟัง ให้นักเรียน ช่วยกันตอบคำถามได้จากความรู้ที่จำกิจกรรม มี ใครนำไปปฏิบัติบ้างแล้วหรือไม่อย่างไร 3 ขั้นสรุป ครูสรุปถึงความสำคัญของความเมตตา คุณให้นักเรียนฟังอีกครั้ง และกล่าวทักทายนักเรียน ที่ใช้ความเมตตาในทางที่ดีของผู้พัฒนาความ เมตตาคุณและกล่าวปิด

คู่มือพัฒนาความเมตตาภรณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบโดยใช้สื่อประสม ที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยการสอน และหัวเรื่อง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายและเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางการพัฒนาความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และอารมณ์ ได้อย่างเหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาความเมตตาภรณ์ในนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยพฤติกรรมที่แสดงออก คือมีความเมตตาภรณ์ต่อบุคคลอื่น และ มีความเมตตาภรณ์ต่อสัตว์ ได้แก่ ให้เพื่อนยืมสิ่งของ หรือ อุปกรณ์การเรียน สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยผู้อื่น แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน ให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

แนวทางในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย นักเรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความเมตตาภรณ์ โดยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. หุ่นมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยครูเสนอแม่แบบหุ่นมือ ประกอบการเล่าเรื่อง ซึ่งเนื้อเรื่องแต่ละเรื่องจะเน้นเรื่องความเมตตาภรณ์ ในระหว่างที่ครูเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่าเรื่อง ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมทั้งทางบวกและลบของแม่แบบหุ่นมือ เมื่อเสนอแม่แบบหุ่นมือจบ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงการมีความเมตตาภรณ์

2. เกม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่นกับกลุ่ม ภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาตามที่กำหนดไว้ เกมที่นำมาใช้จะเป็นเกมที่ทำให้ เด็กได้เห็นถึงความสำคัญของความเมตตาภรณ์ โดยนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นภายหลังการเล่นเกมส์เสร็จสิ้น

3. บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการสอนเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องความเมตตาภรณ์ โดยครูสร้างสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติขึ้นมาเพื่อให้เด็กแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออก ทั้งทางด้านความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายในการเรียนรู้เรื่องความเมตตาภรณ์

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะมีขั้นตอน และกำหนดเวลา ในแต่ละขั้นตอนโดยประมาณ คือ

ชั้นที่ 1 ชั้นนำ (5 นาที) ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจ และมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ (25 นาที) ครูดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา โดยเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินไป และปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป (10 นาที) ครูและเด็กร่วมกันสนทนา สรุป และตอบคำถามเกี่ยวกับความเมตตากรุณาตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง และให้คำชมเชยเด็กที่แสดงพฤติกรรมความเมตตากรุณาขณะร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก และการให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น

ข้อควรปฏิบัติในการทำกิจกรรม

1. ข้อควรปฏิบัติสำหรับครู ในการจัดกิจกรรมควรจัดเตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรม และเทคนิคทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม อธิบายให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตามหรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ ไม่ด่วนตัดสินคำตอบของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา ใช้อารมณ์ขัน การเสริมแรง หรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตร ทั้งคำพูด นำเสียงและท่าทาง กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชม พร้อมทั้งตุล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมายหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก

2. ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียน ในการร่วมกิจกรรมนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยแสดงความคิดเห็น แสดงพฤติกรรมการพูดได้ครั้งละ 1 คน นักเรียนไม่พูดสอดแทรก ขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นให้เสร็จเสียก่อน นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างมีระเบียบ และเป็นไปตามกฎที่ตั้งไว้

การประเมินผล

ประเมินผลโดยแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงขั้นที่ 1 และจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

ชื่อกิจกรรม “ แบ่งปัน ”

เทคนิค เกม

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ซึ่งเป็น การแสดงออกของความเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความมีเมตตากรุณาในการให้เพื่อนยืม อุปกรณ์สิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

ในชีวิตประจำวันของเรา ต้องมีการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนอยู่ในสังคมโรงเรียน ในบางครั้งอาจมีเพื่อนที่ขาดแคลน หรือ มีเหตุจำเป็นที่ จะต้องใช้อุปกรณ์ที่ไม่ได้นำมา หากเราแสดงออกต่อเพื่อนโดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียน ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เราควรปฏิบัติ เพื่อแสดงถึงความมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ครูถามนักเรียนว่ามีใครที่เคยลืมหาอุปกรณ์การเรียนมาบ้าง เมื่อเพื่อนไม่ให้นักเรียนยืม นักเรียน รู้สึกอย่างไร และหากเพื่อนให้ยืมนักเรียนรู้สึกอย่างไร ความรู้สึกแตกต่างกันหรือไม่ ครูอธิบาย กิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน
2. ครูแจกอุปกรณ์การเรียนให้แต่ละกลุ่ม จะได้อุปกรณ์ต่างกัน และจะได้สีเพียงกลุ่มละ 2 แห่ง โดยสีที่ได้รับแต่ละกลุ่มจะไม่เหมือนกัน

3. ครูสั่งให้แต่ละกลุ่มวาดภาพระบายสีตามรูปตัวอย่างที่ครูนำมาให้ดู และจะต้องดีกรอบสี เหลี่ยมล้อมรอบภาพ แต่ละกลุ่มจะต้องใช้สีให้ได้ถึง 12 สี ภายในเวลา 15 นาทีจึงจะได้คะแนน ขณะ ทำกิจกรรมจะไม่มี การพูด เมื่อจบเกมครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเกมที่ได้ เล่น ว่าประสบความสำเร็จเพราะอะไร มีอุปสรรคอะไรบ้าง ครูอธิบายถึงการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรือ อุปกรณ์การเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการมีความเมตตา กรุณา

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเกมที่ได้เล่น ว่าประสบความสำเร็จ เพราะอะไร มีอุปสรรคอะไรบ้าง เมื่อเพื่อนไม่มีอุปกรณ์การเรียนหรือขาดแคลนสิ่งของ นักเรียนควร แสดงพฤติกรรมอย่างไร ครูอธิบายถึงการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการมีความเมตตา กรุณา

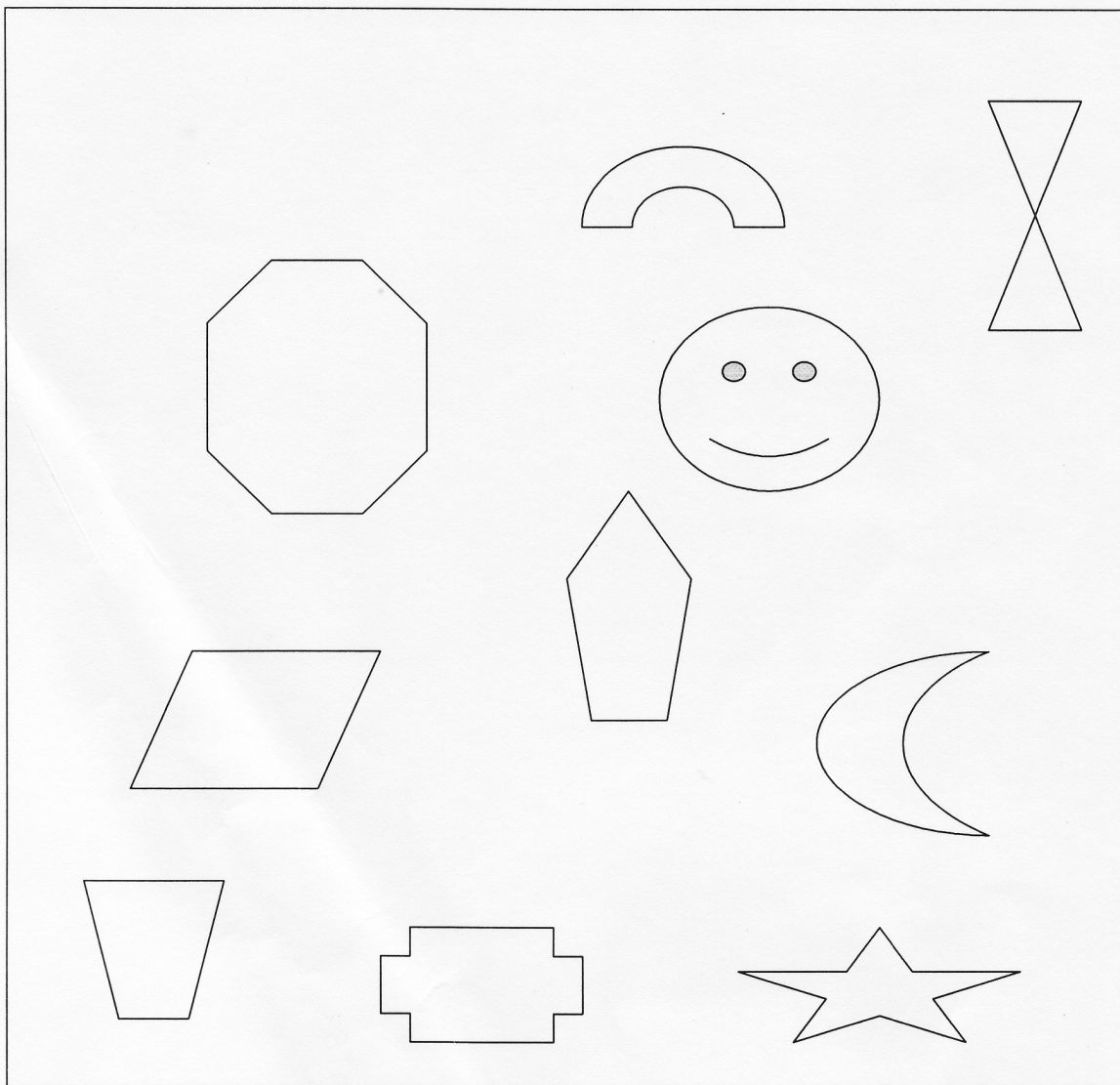
ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมทั้งพฤติกรรม การแสดงออก ความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน

อุปกรณ์

1. กระดาษ A4 ตามจำนวนกลุ่ม
2. รูปภาพตัวอย่าง
3. ไม้บรรทัด 1 อัน
4. ดินสอ 3 แท่ง
5. ปากกา 1 ด้าม
6. สีไม้ 1 กล่อง
7. ยางลบ 1 อัน

รูปภาพประกอบกิจกรรม แบ่งปัน

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

ชื่อกิจกรรม “ใจเขาใจเรา ”

เทคนิค หุ่นมือ

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับ การสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ซึ่งเป็น การแสดงออกของความเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความมีเมตตากรุณาใน การสอนเพื่อน ทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

เนื้อหา

ในชีวิตประจำวันของเรา ต้องมีการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนอยู่ในสังคมโรงเรียน ในบางครั้งอาจมีเพื่อนที่ไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูสอน หรือ ตัวเราเองก็ไม่เข้าใจ หากเราแสดงออกต่อเพื่อนโดยการสอนเพื่อนทำการบ้านในเรื่องที่เราถนัด ซึ่ง ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เราควรปฏิบัติ เพื่อแสดงถึงความมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับ การสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ครูถามนักเรียนว่ามีใครที่เคยไม่เข้าใจวิชาใดบ้าง และเคยมีเพื่อนมาช่วยสอนให้บ้างหรือไม่รู้สึก อย่างไร ในขณะเดียวกัน ถ้าเราขอให้เพื่อนสอนให้แล้วเพื่อนไม่สอนนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร ครู อธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูเล่ากรณีตัวอย่าง เรื่อง ใจเขาใจเรา ให้นักเรียนฟัง
2. เมื่อเล่าจบแล้วครูขออาสาสมัครเพื่อช่วยครูเซตหุ่นมือ
3. ครูนำเสนอละครหุ่นมือเรื่อง “ใจเขาใจเรา” ให้นักเรียนดู นักเรียนสังเกตการณ์

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นซักถาม และช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมตัวละครแต่ละตัว ตัวละครใดมีความประพฤติที่เหมาะสม ตัวละครใดประพฤติไม่เหมาะสมอย่างไร และการกระทำใดบ่งบอกถึงการมีความเมตตา กรุณา

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากละครหุ่นมือ เกี่ยวกับการสอนการบ้านเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ เน้นพฤติกรรมการแสดงออกที่นักเรียนควรปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน ความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือ

อุปกรณ์

1. กรณิ์ตัวอย่างเรื่อง “ใจเขาใจเรา”
2. บทละครหุ่นเรื่อง “ใจเขาใจเรา”
3. หุ่นมือเด็กผู้หญิง ชื่อ อาภา และ ชุติ
4. หุ่นมือเด็กผู้ชาย ชื่อ วินัย
5. หุ่นมือครู
6. หุ่นผู้บรรยาย

บทละครหุ่นเรื่อง “ใจเขาใจเรา”

หุ่นบรรยาย	วินัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วินัยไม่ค่อยมีเพื่อน สาเหตุเพราะไม่เคยช่วยเหลือ หรือให้เพื่อนยืมของเลย ทุกครั้งที่เพื่อนมายืมของ วินัยมักจะพูดว่าของฉันซื้อใหม่ยังไม่ได้ใช้ จะให้ยืมได้อย่างไร แล้วบอกเพื่อนให้ไปยืมของคนอื่นแทน
อาภา	วินัยฉันขอยืมปากกาตามหนึ่งสิ ฉันลืมนำปากกามา ขอยืมเพื่อน ๆ คนอื่นแล้วเพื่อน ๆ มีคนละด้าม ฉันเห็นเธอมีหลายด้าม
วินัย	ให้ยืมไม่ได้หรอก เพิ่งซื้อใหม่ ยังไม่ได้ใช้ อยากใช้ด้ามเก่าให้หมดก่อน
ซุลี	วินัยจะไม่ให้อาภายืมหรือ อาภากำลังไม่มีปากกาเขียนแต่วินัยมีหลายด้าม น่าจะแบ่งให้เพื่อนใช้บ้าง เวลาวินัยไม่มีของใช้บ้าง หรือมีเรื่องเดือดร้อนอะไร ใครจะช่วยเธอละ
วินัย	ไม่มีวันที่ฉันจะเดือดร้อนหรอก
หุ่นบรรยาย	ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ครูอรุณกำลังสอนเรื่องการบวก การลบ วินัยต้องเสียกะทันหันจึงขออนุญาตไปเข้าห้องน้ำ เมื่อกลับมาครูสอนเสร็จแล้วและให้ทำแบบฝึกหัดในช่วงโมง แต่วินัยไม่เข้าใจจึงทำไม่ได้
วินัย	อาภาช่วยอธิบายการบวก การลบ ให้หน่อยสิ
ซุลี	เธอก็ไปถามคนอื่นสิ (แล้วไม่สนใจวินัยอีกเลย)
วินัย	อาภาช่วยอธิบายการบวก การลบ ให้ฉันหน่อยสิ
อาภา	ฉันก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน
หุ่นบรรยาย	เพื่อน ๆ คนอื่น ๆ ก็ไม่มีใครบอกวินัยเช่นเดียวกัน วินัยเลยทำแบบฝึกหัดไม่เสร็จจึงโดนครูอรุณตี
ครูอรุณ	ทำไมเธอถึงทำไม่เสร็จ ทั้ง ๆ ที่เพื่อนคนอื่น ๆ ทำเสร็จทุกคน
วินัย	ผมไม่เข้าใจครับ ถามเพื่อน ๆ ก็ไม่มีใครอธิบายให้ฟัง คงเป็นเพราะผมไม่เคยที่จะช่วยเหลือเพื่อนเลยเวลาที่เพื่อนขาดแคลนสิ่งของ หรืออุปกรณ์การเรียน ทั้ง ๆ ที่ผมสามารถช่วยได้ พอผมเดือดร้อนบ้างเพื่อน ๆ เลยไม่ช่วย
ครูอรุณ	รู้แบบนี้ก็ดีแล้ว ถ้าวินัยอยากให้คนอื่นช่วยเหลือเมื่อวินัยมีความเดือดร้อน วินัยควรจะช่วยเหลือผู้อื่นก่อน ถึงแม้เขาจะไม่ขอร้องให้ช่วย การให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนหรือสิ่งของที่เราใช้อยู่ ไม่ได้ทำให้เราเดือดร้อน และทำให้ผู้อื่นไม่เดือดร้อนด้วย วินัยทำได้ไหมละ
วินัย	ทำได้ครับ

หุ่นบรรยาย ตั้งแต่นั้นมาใครมายืมของวินัย วินัยก็ให้เพื่อนยืมทุกครั้ง จึงเป็นที่รักของเพื่อน ๆ
เห็นไหมคะ ถ้าเรามีความเมตตากับผู้อื่น เราก็จะเป็นที่รักของผู้อื่นเช่นเดียวกัน

รูปภาพหุ่นมือ เรื่อง ใจเขาใจเรา

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน
ชื่อกิจกรรม	“ ช้างแกจอมเกร ”
เทคนิค	หุ่นมือ
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่รังแก หรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของความมีเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

การมีความเมตตากรุณา ในการไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรรู้จักและฝึกปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะในชีวิตประจำวันเราจะต้องอยู่กับเพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่นรอบตัวเรา หากเราเป็นผู้ที่ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน จะทำให้เราเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการรังแกและพูดจาหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน นักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ให้นักเรียนช่วยกันตอบหรือเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนฟัง ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูเล่านิทานเรื่องช้างแกจอมเกรให้นักเรียนฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวของช้างที่ชอบรังแกสัตว์ตัวอื่น ๆ
2. เมื่อเล่าจบแล้วครูขออาสาสมัครเพื่อช่วยครูเซตหุ่นมือ
3. ครูนำเสนอละครหุ่นมือเรื่อง “ช้างแกจอมเกร” ให้นักเรียนดู นักเรียนสังเกตการณ์
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นซักถาม และช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมตัวละครแต่ละตัว ตัวละครใดมีความประพฤติที่เหมาะสม ตัวละครใดประพฤติไม่เหมาะสมอย่างไร

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากละครหุ่นมือ เกี่ยวกับการไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน เน้นพฤติกรรมการแสดงออกที่นักเรียนควรปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน ความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือ

อุปกรณ์

1. บทนิทานเรื่อง ช้างแกจอมเกเร
2. หุ่นมือช้างแก
3. หุ่นมือหมีพี่น้อง
4. หุ่นมือผี
5. หุ่นผู้บรรยาย

บทละครหุ่น “ช้างแก่จอมเกร”

กาลครั้งหนึ่งยังมี	เจ้าหมีสองตัวน้องพี่
ตัวหนึ่งรูปร่างอ้วนพี	กินดีไม่มียบยั้ง
ตัวน้องรูปร่างผอมโซ	ชอบโชว์หุ่นอันผอมแห้ง
ร่างกายไม่มีเรียวแรง	วิ่งแข่งพ่ายแพ้ทุกที
ทั้งสองเดินเข้าป่าไป	โชคร้ายไปพบช้างแก่
มันมีอารมณ์ปรวนแปร	ที่แยเกรอก่อกวน
พี่หมีนั่นตัวอะไร	ทำไมสูงใหญ่่นากลัว
ผิวหนึ่งสีดำทั้งตัว	หัวเล็กสองหูใหญ่โต
เนื้อหนังของมันหยาบย่น	ปะปนไปด้วยขนแข็ง
สองขาของมันแข็งแรง	เรียวแรงมีมหาศาล
สองขาของมันแหลมยาว	สีขาวสวยงามน่าดู
หนู หนู ทุกคนควรรู้	ทั้งคู่ของมันแข็งแรง
ขณะที่สองพี่น้อง	จ้องมองเจ้าช้างเดินมา
เจ้าหมีตัวพี่ร้องว่า	อย่าช้าเราต้องรีบไป
เอ๊ะ นั่นเจ้าหมีพี่น้อง	พวกพ้องของมันอยู่ไหน
มันเดินเข้าป่าทำไม	วิ่งไล่คงสนุกดี
เจ้าช้างวิ่งรี่เข้าหา	ดวงตาจ้องตรงเขม็ง
ก้าวเท้าที่ยาวรีบเร่ง	ตะเบ็งเสียงกึกก้องป่า
เหล่าสัตว์ทั้งหลายเดินมา	เห็นทำไมดีวิ่งหลบ
แอบซ่อนตัวไม่ให้พบ	วิ่งหลบกันจั่วหัว
กระต่ายทั้งสองแม่ลูก	ก็ถูกเจ้าช้างรังแก
ไม่สู้ยอมเป็นผู้แพ้	ช้างแก่ก็เลยฮึกเหิม
ด้วยความเกรของมัน	วันนั้นมันเดินเที่ยวไล่
ไปพบรังผึ้งรังใหญ่	แล้วใช้วงฟาดลงไป
รังผึ้งร่วงหล่นกระจาย	สุดท้ายตอยมันทั้งฝูง
มันวิ่งกระเจิงทั่วทุ่ง	วันพรุ่งนอนชมพิษไข้
ช้างแก่คงเช็ดอีกนาน	ระรานเพื่อนน้อยลงไป
เด็กน้อยตัวนิดจำไว้	อย่าได้เกรหน้าช้าง

รูปภาพหุ่นมือเรื่อง ช้างแก่ออมเกร

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน
ชื่อกิจกรรม	“เจ้าหญิงแสนดี”
เทคนิค	หุ่นมือ
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความเมตตากรุณาในด้านการแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทานได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการแบ่งอาหารและขนมให้ผู้อื่นรับประทาน

เนื้อหา

การมีความเมตตากรุณา ในการแบ่งอาหารและขนมให้ผู้อื่นรับประทาน เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรรู้จักและฝึกปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะในชีวิตประจำวันเราจะต้องอยู่กับเพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่นรอบตัวเรา บางครั้งการแบ่งปันจะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดี ทั้งผู้ให้และผู้รับ ก่อให้เกิดความสัมพันธอันดี ทั้งยังเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่นอีกด้วย

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแบ่งขนมหรืออาหารให้ผู้อื่นรับประทาน ครูยกตัวอย่างเหตุการณ์น้ำท่วม หรือ คลื่นยักษ์ใ้ให้นักเรียนฟัง มีการส่งอาหาร เครื่องบริโภคไปให้ผู้ประสบภัย นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้าง หรือ แม้แต่การที่เรามีอาหารหรือขนม เราควรจะแบ่งปันเพื่อนหรือไม่ อย่างไร ให้นักเรียนยกตัวอย่าง ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1.ครูเล่านิทานเรื่อง “เจ้าหญิงแสนดี” ให้นักเรียนฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวของเจ้าหญิงชอบแบ่งปันอาหารหรือขนมให้ผู้อื่น และช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยาก ผลของพฤติกรรมแต่ละตัวละครเป็นอย่างไร

2. เมื่อเล่าจบแล้วครูขออาสาสมัครเพื่อช่วยครูเซตหุ่นมือ

3. ครูนำเสนอละครหุ่นมือเรื่อง “เจ้าหญิงแสนดี” ให้นักเรียนดู นักเรียนสังเกตการณ์

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นซักถาม และช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมตัวละครแต่ละตัว ตัวละครใดมีความประพฤติที่เหมาะสม ตัวละครใดประพฤติไม่เหมาะสมอย่างไร ผลของการกระทำในแต่ละพฤติกรรม และการกระทำใดบ่งบอกถึงการมีความเมตตา กรุณา

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากละครหุ่นมือ เกี่ยวกับการแบ่งอาหารหรือขนม ให้ผู้อื่นรับประทาน เน้นพฤติกรรมการแสดงออกที่นักเรียนควรปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน ความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือ

อุปกรณ์

1. นิทานเรื่อง "เจ้าหญิงแสนดี"
2. บทละครหุ่นเรื่อง "เจ้าหญิงแสนดี"
3. หุ่นมือเจ้าหญิงแสนดี
4. หุ่นมือพระราชา
5. หุ่นมือขอมาน
6. หุ่นมือแม่มด
7. หุ่นผู้บรรยาย

บทละครหุ่นเจ้าหญิงแสนดี

- หุ่นบรรยาย กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว พระราชาและพระมเหสี ได้กำเนิดเจ้าหญิงตัวน้อย ๆ ชื่อว่าเจ้าหญิงแอ่งจี้ จวบจนเจ้าหญิงเติบโตก็เป็นที่รักใคร่ของทุกคน เจ้าหญิงมักจะเอาข้าวของไปแจกจ่ายให้กับชาวเมืองเป็นประจำ วันนี้ เจ้าหญิงได้อาหารและข้าวของไปแจก มีขอทานคนหนึ่งวิ่งเข้ามาหาเจ้าหญิง
- เจ้าหญิง มีเรื่องเดือดร้อนอะไรจ๊ะ เราพอจะช่วยได้มัย
- ขอทาน ครอบครัวข้ายากจนมาก พ่อก็แก่ แม่ก็ไม่สบาย ข้าต้องออกมาขอทานเพื่อซื้อข้าวให้พ่อกับแม่กิน วันนี้ข้ายังไม่ได้เงินเลย พ่อกับแม่ไม่ได้กินข้าวมา สองสามวันแล้ว ถ้าพวกเขาอดอีกวันเดียวต้องตายแน่ ๆ เลย ข้าได้ยินมาว่าเจ้าหญิงแอ่งจี้ ชอบช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยาก เลยมาขอความช่วยเหลือจ๊ะ
- เจ้าหญิง ทุก ๆ สามวันเราจะเอาข้าวปลาอาหารมาแจกจ่ายชาวเมือง เราจะเก็บอาหารไว้ให้พ่อกับแม่เจ้า เจ้ามารับที่นี้ละ แล้วนี่แหวนข้าให้เอาไปขายเพื่อเอาเงินมารักษาแม่เจ้า
- ขอทาน เจ้าหญิงช่างมีจิตใจงดงามเหลือเกิน ถ้าให้ข้าทำอะไรเป็นการตอบแทนบอกข้าได้เลยนะจ๊ะ
- หุ่นบรรยาย ขนาดเจ้าหญิงแสนดีขนาดนี้ เด็ก ๆ เชื่อกันว่ายังมีคนอิจฉาความดีของเจ้าหญิง นั่นคือ แม่มดร้ายนั่นเอง โดย เป่ามนต์ดำให้เจ้าหญิงทำตาม
- แม่มด ฟรุ้งนี้เจ้าหญิงจะต้องเอาผ้าห่มไปแจกจ่าย แล้วต้องเอาข้าวมาจากทุกบ้าน บ้านละ 2 กระสอบเข้าใจมัย
- เจ้าหญิง เข้าใจจ๊ะ
- หุ่นบรรยาย เจ้าหญิงทำตามที่แม่มดบอกเลยโดนชาวบ้านประท้วง เจ้าหญิงเกิดความทุกข์ใจมากที่ตนเองทำเช่นนี้ จะเอาข้าวไปคืน แต่แม่มดเป่าหูไม่ให้เอาไปคืน จนชาวบ้านไม่มีข้าวกิน เจ้าหญิงต้องร้องไห้ทุกวัน ไม่เป็นตัวของตัวเอง จนขอทานรู้เข้า เลยนำความไปบอกพระราชา
- ขอทาน แยกแล้ว ๆ เจ้าหญิงโดนแม่มดเป่าหูให้นำอาหารไปแจกจ่ายชาวบ้านแล้วเอาข้าวชาวบ้านกลับมา 2 เตา ช่วยเจ้าหญิงด้วย
- พระราชา เราจะไปขอให้ท่านรุกขเทวดา ประจำเมืองช่วย
- รุกขเทวดา ข้าขอสาปเจ้าแม่มดให้กลายเป็นก้อนหินเฝ้าประตูเมือง เดียวนี้ !! เพราะเป็นคนไม่มีความเมตตากรุณาต่อคนตกทุกข์ได้ยาก ชาวเมืองไม่มีอาหารกิน เราควรแบ่งอาหารให้ เจ้าหญิงแอ่งจี้ทำถูกต้องแล้ว เราควรแบ่งอาหารหรือสิ่งของให้ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน

หุ่นบรรยาย ในที่สุดเจ้าหญิงก็กลับมาเป็นเจ้าหญิงที่แสนดี คอยแจกจ่ายข้าวปลาอาหารให้
ชาวเมืองตลอดมา เป็นที่รักของทุก ๆ คน

รูปภาพหุ่นมือ เรื่อง “เจ้าหญิงแสนดี”

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- ให้อาหารสัตว์
ชื่อกิจกรรม	“ อาหารของฉัน ”
เทคนิค	เกม
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการให้อาหารสัตว์ ที่ถูกต้อง ซึ่ง เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา
2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การให้อาหารสัตว์ เป็นสิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวันของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมีประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ อย่างไรบ้าง การให้อาหารแบบใดไม่ถูกวิธี ให้นักเรียนช่วยกันตอบ ครูยกตัวอย่างการให้อาหารสัตว์ที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเอาถุงพลาสติก หรือ ของเสียให้สัตว์กิน ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ครูให้นักเรียนยืนเป็นวงกลม
2. ครูแจกแผ่นภาพที่มีรูปสัตว์ และอาหารของสัตว์ แต่ละชนิดให้นักเรียนคนละ 1 อย่าง
3. ให้นักเรียนเดินไปจับคู่ของตนเอง โดยตนเองถือแผ่นภาพสัตว์อะไร ก็ต้องเดินไปที่นักเรียนที่ถืออาหารของสัตว์ชนิดนั้น ขณะทำกิจกรรมจะไม่มีคำพูด

4. เมื่อจับคู่ได้แล้ว ให้นักเรียนมารับกระดาษที่ครู เพื่อวาดรูปสัตว์เกี่ยวกับการให้อาหารสัตว์

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงรูปภาพแต่ละรูปภาพที่นักเรียนวาด เกี่ยวกับพฤติกรรมการให้อาหารสัตว์ที่เหมาะสมควรทำอย่างไร พฤติกรรมใดไม่เหมาะสมในการให้อาหารสัตว์ ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมเพื่อนำไปปฏิบัติตนในการแสดงออกซึ่งความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

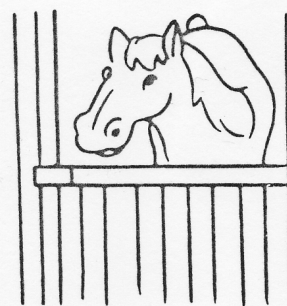
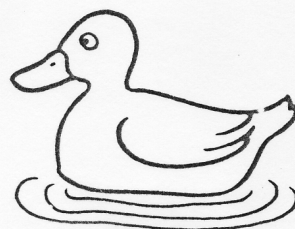
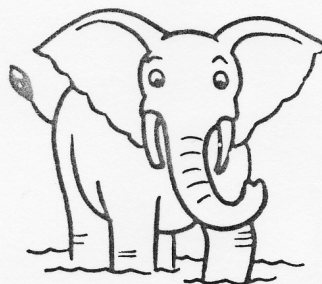
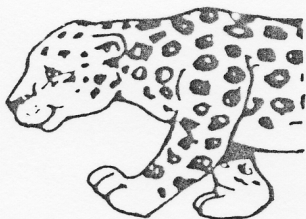
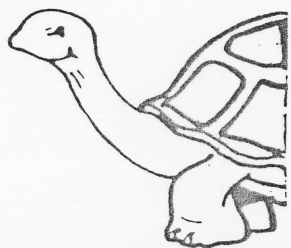
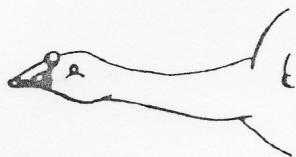
ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

อุปกรณ์

1. กระดาษ A4
 2. ดินสอ
 3. แผ่นภาพสัตว์แต่ละชนิด
 4. อาหารของสัตว์แต่ละชนิด เช่น กล้วย อ้อย หญ้า ผักบุ้ง ปลาทูล รำข้าว ข้าวเปลือก
- อาหารสุนัข
4. สีส้ม

ภาพตัวอย่างสัตว์แต่ละชนิด

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

ชื่อกิจกรรม “ ตาตุหุพัง ”

เทคนิค เกม

เวลา 25 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ ซึ่ง เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา

2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหาร หรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ หรือช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวันของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมีประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บอย่างไรบ้าง หรือนักเรียนเคยเห็นใครทำร้ายรังแกสัตว์บ้างหรือไม่ รู้สึกอย่างไร ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูให้นักเรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
2. ครูนำกล่องซึ่งใส่ตุ๊กตาสัตว์หลากหลายชนิดไว้ข้างใน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจับว่าได้สัตว์อะไร จะต้องเตรียมการแสดงร้องเลียนแบบเสียงสัตว์ชนิดนั้น พร้อมแสดงท่าประกอบ จากนั้นครูชักชวนนักเรียนพูดคุยถึงสัตว์ที่ตัวเองจับได้ ว่าเคยเห็นมันโดนทำร้ายหรือไม่ รู้สึกอย่างไร ให้เล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และนักเรียนสรุปได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นการทำร้ายหรือรังแกสัตว์ เน้นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

อุปกรณ์

1. กล่องขนาดใหญ่
2. ตุ๊กตาสัตว์หลากชนิด

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

ชื่อกิจกรรม “ ระดมสัตว์ ”

เทคนิค เกม

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา

2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ หรือช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวันของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมีประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บอย่างไรบ้าง ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แจกกระดาษขาวเทา ให้กลุ่มละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันวาดรูปสัตว์ให้ได้มากที่สุด ภายใน 15 นาที พร้อมเปิดเพลงประกอบ

3. เมื่อครบเวลากลุ่มไหนวาดสัตว์ได้เยอะสุดเป็นกลุ่มชนะ

4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันแต่งนิทาน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ ส่งตัวแทนออกมาอ่านให้เพื่อนฟัง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากเกมนี้ พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมในการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

อุปกรณ์

1. กระดาษขาวเทา
2. ดินสอ
3. กระดาษสมุดสำหรับแตงนิทาน
4. สี
5. เทปเพลง

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

ชื่อกิจกรรม “สี่จำ ช่วยฉันด้วย ”

เทคนิค เกม

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ซึ่งเป็น การแสดงออกของความเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความมีเมตตากรุณาในการให้เพื่อนยืม อุปกรณ์สิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

ในชีวิตประจำวันของเรา ต้องมีการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนอยู่ในสังคมโรงเรียน ในบางครั้งอาจมีเพื่อนที่ขาดแคลน หรือ มีเหตุจำเป็นที่ จะต้องใช้อุปกรณ์ที่ไม่ได้นำมา หากเราแสดงออกต่อเพื่อนโดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียน ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เราควรปฏิบัติ เพื่อแสดงถึงความมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ครูถามนักเรียนว่ามีใครที่เคยลืมหาอุปกรณ์การเรียนมาบ้าง เมื่อเพื่อนไม่ให้นักเรียนยืม นักเรียน รู้สึกอย่างไร และหากเพื่อนให้ยืมนักเรียนรู้สึกอย่างไร ความรู้สึกแตกต่างกันหรือไม่ ครูอธิบาย กิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูให้นักเรียนจับคู่กัน
2. ครูแจกรูปภาพซึ่งมีการกำหนดสีให้ระบายไว้ และแจกสีให้คู่ละ 1 แท่ง
3. ครูอธิบายกติกาการเล่นเกมน คือ เมื่อเกมเริ่มขึ้นแต่ละคู่จะต้องระบายสีตามที่กำหนด ถ้า จะใช้สีที่ตนไม่มี ถ้านักเรียนจะใช้สีแดง ให้ยกมือขึ้นแล้วพูดว่า “ สีแดงจำ ช่วยฉันด้วย ” คู่ที่มีสีแดง

จะต้องตัดสินใจว่าจะให้สีหรือไม่ หรือจะให้สีกับคู่ไหน หากมีเพื่อนต้องการสีนั้นพร้อมกัน จะให้ทันทีหรือไม่ เมื่อมีผู้ที่หยิบยื่นสีให้จะต้องมีการกล่าวว่า “ขอบใจ” หากไม่มีการกล่าว ผู้ให้จะยึดสีคืนทันที ครูให้เวลาในการทำกิจกรรมนี้ 20 นาที

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเกมที่ได้เล่น ว่าประสบความสำเร็จเพราะอะไร มีอุปสรรคอะไรบ้าง เมื่อเพื่อนไม่มีอุปกรณ์การเรียนหรือขาดแคลนสิ่งของ นักเรียนควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร ครูอธิบายถึงการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน เป็นส่วนหนึ่งของ การมีความเมตตากรุณา

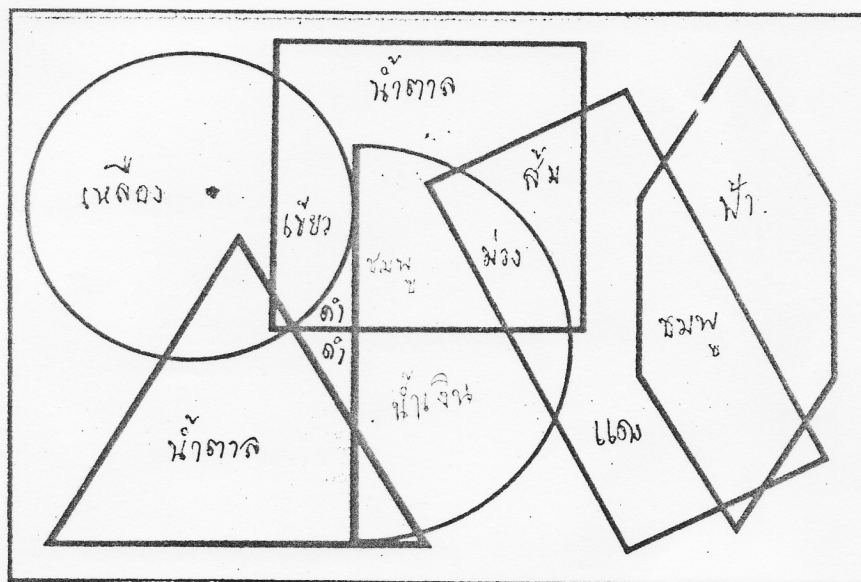
ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมทั้งพฤติกรรมการแสดงออก ความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน

อุปกรณ์

1. กระดาษรูปภาพ
2. สีไม้หลากสี

ตัวอย่างภาพกิจกรรม สีจ๋า ช่วยฉันด้วย

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

ชื่อกิจกรรม “ใจเขาใจเรา ”

เทคนิค บทบาทสมมติ

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับ การสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ซึ่งเป็น การแสดงออกของความเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความมีเมตตากรุณาใน การสอนเพื่อน ทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

เนื้อหา

ในชีวิตประจำวันของเรา ต้องมีการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนอยู่ในสังคมโรงเรียน ในบางครั้งอาจมีเพื่อนที่ไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูสอน หรือ ตัวเราเองก็ไม่เข้าใจ หากเราแสดงออกต่อเพื่อนโดยการสอนเพื่อนทำการบ้านในเรื่องที่เราถนัด ซึ่ง ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เราควรปฏิบัติ เพื่อแสดงถึงความมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับ การสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ครูถามนักเรียนว่ามีใครที่เคยไม่เข้าใจวิชาใดบ้าง และเคยมีเพื่อนมาช่วยสอนให้บ้างหรือไม่รู้สึก อย่างไร ในขณะเดียวกัน ถ้าเราขอให้เพื่อนสอนให้แล้วเพื่อนไม่สอนนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร ครู อธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูเล่ากรณีตัวอย่าง เรื่อง ใจเขาใจเรา ให้นักเรียนฟัง
2. ครูเลือกผู้แสดงโดยขออาสาสมัคร
3. ครูแจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงแต่ละคนอ่านและเตรียมตัวแสดง โดยครูช่วย

ชักซ้อมให้

4. จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
5. นักเรียนที่ไม่ได้แสดงจะเป็นผู้สังเกตการณ์ และ ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเหตุการณ์
ในเรื่อง
6. เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มแสดงบทบาทสมมติ ตามบทบาทของแต่ละคน
7. เมื่อจบการแสดงครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น ครูตั้งคำถาม
เกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร พฤติกรรมแบบใดเป็นพฤติกรรมที่ควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ครูอธิบายถึงการสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ เป็นส่วนหนึ่งของการมีความเมตตากรุณา

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน

อุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “ใจเขาใจเรา”
2. บทตัวละคร

เอกสารประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง “ใจเขาใจเรา”

วินัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วินัยไม่ค่อยมีเพื่อน สาเหตุเพราะไม่เคยช่วยเหลือหรือให้เพื่อนยืมของเลย ทุกครั้งที่เพื่อนมายืมของ วินัยมักจะพูดว่าของฉันซื้อใหม่ยังไม่ได้ใช้ จะให้ยืมได้อย่างไร แล้วบอกเพื่อนให้ไปยืมของคนอื่นแทน

วันหนึ่งอากาศเดินไปยืมปากกาจากซุลี เพราะปากกาของอากาศหมด แต่ซุลีมีปากกาด้ามเดียว จึงบอกให้อากาศไปยืมวินัย แต่วินัยไม่ให้ยืม เพราะเพิ่งซื้อปากกามาใหม่และยังไม่ได้ใช้ ซุลีให้วินัยให้อากาศยืมปากกาด้ามเก่า แต่วินัยก็ไม่ให้เพราะยังไม่อยากใช้ปากกาด้ามใหม่ แล้วถามอากาศว่าทำไมไม่ไปยืมเพื่อนคนอื่น

อากาศ : ขอยืมเพื่อนคนอื่นแล้ว แต่เพื่อนมีคนละด้าม เท่านั้น

ซุลี : วินัยจะไม่ให้อากาศยืมหรือ อากาศกำลังไม่มีปากกาเขียนแต่วินัยมี 2 ด้าม น่าจะแบ่งให้เพื่อนใช้บ้าง เวลาวินัยไม่มีของใช้บ้าง หรือมีเรื่องเดือดร้อนอะไร ใครจะช่วยเธอละ

วินัย : ไม่มีวันที่ฉันจะเดือดร้อนหรอก

ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ครูอรุณีกำลังสอนเรื่องการบวก การลบ วินัยต้องเสียกะทันหันจึงขออนุญาตไปเข้าห้องน้ำ เมื่อกลับมาครูสอนเสร็จแล้วและให้ทำแบบฝึกหัดในชั่วโมง แต่วินัยไม่เข้าใจจึงทำไม่ได้ วินัยขอให้ซุลีช่วยอธิบายให้ฟังซุลีไม่สนใจ วินัยหันไปถามอากาศ อากาศบอกว่าเธอก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน วินัยพยายามถามเพื่อนคนอื่น ๆ แต่ไม่มีใครบอก วินัยทำไม่เสร็จจึงโดนครูอรุณีตี ครูอรุณีถามว่าทำไมวินัยถึงทำไม่เสร็จ วินัยตอบครูว่าไม่เข้าใจ ถามเพื่อน ๆ ก็ไม่อธิบายให้ฟัง คงเป็นเพราะเขาไม่เคยที่จะช่วยเหลือเพื่อนเลยเวลาที่เพื่อนขาดแคลนสิ่งของ หรืออุปกรณ์การเรียน วินัยก็ไม่เคยให้เพื่อนยืม ทั้ง ๆ ที่ตนเองสามารถช่วยได้ พอตนเองเดือดร้อนบ้างเพื่อน ๆ เลยไม่ช่วย ครูอรุณีจึงสอนวินัยว่า ถ้าวินัยอยากให้คนอื่นช่วยเหลือเมื่อวินัยมีความเดือดร้อน วินัยก็ควรจะช่วยเหลือผู้อื่นก่อน ถึงแม้เขาจะไม่ขอร้องให้ช่วย การให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนหรือสิ่งของที่เรา มีอยู่ ไม่ได้ทำให้เราเดือดร้อน และทำให้ผู้อื่นไม่เดือดร้อนด้วย เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีทั้งผู้ให้และผู้รับ วินัยทำได้ไหมละ วินัยตอบว่าทำได้

บทบาทของตัวละครในเรื่อง ใจเขาใจเรา

บทบาทของวินัย

ฉันชื่อ วินัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ฉันไม่ค่อยมีเพื่อน เพราะไม่เคยให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนหรือสิ่งของเลย อาภามาขอยืมปากกาฉัน แต่ฉันไม่ให้ยืม บอกให้ไปยืมเพื่อนคนอื่นแทน ชูลีว่าฉันที่มีปากกา 2 ด้ามแล้วไม่ให้อาภายืม และว่าฉันไม่เคยให้เพื่อนยืมอะไรเลย ทั้ง ๆ ที่ช่วยได้ ถ้าฉันเดือดร้อนแล้วใครจะช่วย ฉันตอบว่า ไม่มีทางที่ฉันจะเดือดร้อน ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ ฉันต้องเสียเลยขออนุญาตไปห้องน้ำทำให้ไม่เข้าใจแบบฝึกหัด ถามอาภาและชูลีก็ไม่ยอมอธิบายให้ฟัง เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ไม่ยอมอธิบาย ฉันเลยทำไม่เสร็จจึงโดนครูอรุณีตี และถามว่าเพราะอะไรเพื่อนจึงไม่ยอมอธิบาย ฉันเลยเล่าให้ครูฟังว่าฉันไม่เคยให้เพื่อนยืมอะไรเลย ไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนอะไร ทั้งที่ฉันช่วยได้ฉันก็ไม่ช่วย

บทบาทของชูลี

ฉันชื่อชูลี อาภามาขอยืมปากกาฉัน แต่ฉันมีด้ามเดียว เลยให้ไปขอยืมวินัย วินัยไม่ยอมให้อาภายืมทั้งที่มี 2 ด้าม ฉันเลยว้าวินัย ว่าวินัยไม่เคยให้เพื่อนยืมอะไรเลย ทั้ง ๆ ที่เพื่อนเดือดร้อนและวินัยช่วยได้ หากวินัยเดือดร้อนก็จะมีใครช่วยวินัย ในชั่วโมงคณิตศาสตร์วินัยขอให้ฉันอธิบายการบ้านให้ฟัง แต่ฉันไม่สนใจ

บทบาทของอาภา

ฉันชื่ออาภา ปากกาของฉันหมึกหมดและสหกรณ์โรงเรียนยังไม่เปิด จึงไปขอยืมปากกาเพื่อนคนอื่น แต่เพื่อนมีกันคนละด้ามเท่านั้น ชูลีบอกให้ไปยืมวินัยซึ่งมี 2 ด้าม แต่วินัยไม่ให้ยืม เพราะไม่อย่างใช้ด้ามใหม่ ในชั่วโมงคณิตศาสตร์วินัยขอให้ฉันอธิบายการบ้านให้ฟัง แต่ฉันไม่สนใจ

บทบาทของครูอรุณี

ฉันเป็นครูคณิตศาสตร์ชื่ออรุณี วินัยทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ไม่เสร็จจึงถูกฉันตี ฉันถามวินัยว่าทำไมทำไม่เสร็จ วินัยตอบฉันว่า เขาไม่เข้าใจ ถามเพื่อน ๆ แล้วเพื่อน ๆ ไม่ยอมบอก ฉันถามว่าเพราะอะไร วินัยตอบว่าเพราะเขาไม่เคยให้เพื่อนยืมสิ่งของ หรือช่วยเหลือเพื่อนเลย เมื่อตนเองเดือดร้อนจึงไม่มีใครช่วย ฉันจึงสอนวินัยว่า ถ้าวินัยอยากให้คนอื่นช่วยเหลือเมื่อวินัยมีความเดือดร้อน วินัยก็ควรจะช่วยเหลือผู้อื่นก่อน ถึงแม้เขาจะไม่ขอร้องให้ช่วย การให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนหรือสิ่งของที่เราถืออยู่ ไม่ได้ทำให้เราเดือดร้อน และทำให้ผู้อื่นไม่เดือดร้อนด้วย เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีทั้งผู้ให้และผู้รับ วินัยทำได้ไหมละ วินัยตอบว่าทำได้

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน
ชื่อกิจกรรม	“ปลาหมึกจอมเกร”
เทคนิค	หุ่นมือ
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่รังแก หรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของความมีเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

การมีความเมตตากรุณา ในการไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรรู้จักและฝึกปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะในชีวิตประจำวันเราจะต้องอยู่กับเพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่นรอบตัวเรา หากเราเป็นผู้ที่ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน จะทำให้เราเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการรังแกและพุดจาหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน นักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ให้นักเรียนช่วยกันตอบหรือเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนฟัง ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูเล่านิทานเรื่องปลาหมึกจอมเกรให้นักเรียนฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวของปลาหมึกยักษ์ที่ชอบรังแกสัตว์ตัวอื่น ๆ ในท้องทะเล
2. เมื่อเล่าจบแล้วครูขออาสาสมัครเพื่อช่วยครูเชิดหุ่นมือ
3. ครูนำเสนอละครหุ่นมือเรื่อง “ปลาหมึกจอมเกร” ให้นักเรียนดู นักเรียนสังเกตการณ์
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นซักถาม และช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมตัวละครแต่ละตัว ตัวละครใดมีความประพฤติที่เหมาะสม ตัวละครใดประพฤติไม่เหมาะสมอย่างไร

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากละครหุ่นมือ เกี่ยวกับการไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน เน้นพฤติกรรมการแสดงออกที่นักเรียนควรปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน ความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือ

อุปกรณ์

1. บทนิทานเรื่องปลาหมึกจอมเกร
2. หุ่นมือปลาหมึกยักษ์
3. หุ่นมือปลาดาว
4. หุ่นมือปลาวาฬ
5. หุ่นมือสาหร่าย
6. หุ่นมือชาวประมง
7. หุ่นผู้บรรยาย

บทละครหุ่นปลาหมึกจอมเกร

หุ่นบรรยาย	นานมาแล้วในท้องทะเลอันกว้างใหญ่ มีสัตว์ทะเลนานาชนิด อาศัยอยู่ แต่มีสัตว์ทะเลตัวหนึ่งที่นิสัยไม่ดี ชอบรังแกสัตว์ตัวอื่น ๆ อยู่เป็นประจำ มัน คือ เจ้าปลาหมึกยักษ์
หุ่นสาหร่าย	เจ้าปลาหมึกยักษ์ ทำไมชอบรังแกสัตว์ที่อ่อนแอกว่า เป็นการกระทำที่ไม่ดี
หุ่นปลาหมึก	ข้าใหญ่สุดที่นี่ เจ้าไม่ต้องมาสอนข้า ฮ่าฮ่า!! เป็นแค่สาหร่าย ทำมาอวดดี ตายคาหนด ข้าซะเถอะ
หุ่นบรรยาย	วัน ๆ เจ้าปลาหมึก ไม่ทำอะไร เอาแต่แก่ง รังแกสัตว์อื่น ๆ วันหนึ่งมีปลาวาฬว่ายน้ำมา ปลาหมึกจึงว่ายน้ำตาม คิดในใจว่า
หุ่นปลาหมึก	ได้ยินมาว่าปลาวาฬเก่งกาจนักหนา ถ้าเจอกับจ้าวทะเลอย่างข้าคงสนุกแน่ ๆ
หุ่นปลาวาฬ	ทำไมเจ้าถึงว่ายน้ำตามข้ามา ข้าเป็นถึงเจ้าทะเล เจ้าไม่ควรมาว่ายน้ำตามข้า
หุ่นปลาหมึก	ใครบอกว่าเจ้าเป็นจ้าวทะเล ใคร ๆ แกวนี่ก็รู้ว่าข้าน่าเกรงขามที่สุด เจ้าควรจะเคารพและขออนุญาตข้าก่อนที่จะว่ายน้ำในทะเลแห่งนี้ รู้ไว้ด้วย
หุ่นปลาวาฬ	ข้าไม่กลัวใครทั้งนั้นแหละ รวมทั้งเจ้าด้วย พรุ่งนี้เรามาต่อสู้กันดีกว่า จะได้รู้ว่าใครเก่งกว่ากัน
หุ่นบรรยาย	เหตุการณ์ครั้งนี้อยู่ในสายตาของปลาตาว ซึ่งเห็นว่าควรจะมีใครมาปราบเจ้าปลาหมึกยักษ์จอมเกร
ปลาตาว	เจ้าต้องระวังตัวด้วยนะ ปลาหมึกยักษ์ร้ายมาก ๆ เลย ข้าได้ยินมาว่า มันลงไปกันทะเลหาโคลนที่ดำที่สุดดูดเข้ามาไว้ในร่างกาย เพื่อจะเอามาทำร้ายเจ้า
ปลาวาฬ	ขอบใจเจ้ามากที่เตือนข้า
หุ่นบรรยาย	และแล้ววันประลองฝีมือก็มาถึง เจ้าปลาหมึกยักษ์ ฟันโคลนสีดำเข้าไปปลาวาฬทันที ทำให้น้ำเป็นสีดำ ปลาวาฬเลยถอยออกมาตั้งหลักก่อน ระหว่างนั้นมีเรือชาวประมงผ่านมา
ชาวประมง 1	ดูน้ำตรงนั้นสิ เป็นโคลนสีดำ ต้องเป็นฝีมือเจ้าปลาหมึกแน่ ๆ เลย
ชาวประมง 2	ไปจับกันเถอะ ทำทางจะตัวใหญ่ซะด้วย
หุ่นบรรยาย	ว่าแล้วชาวประมงก็เหวี่ยงแหจับปลาหมึก ไม่มีสัตว์ตัวไหนติดร่างแหไปด้วย เพราะว่ายน้ำหนีโคลนปลาหมึกกันไปหมด
ปลาหมึก	โอ้ย โอ้ย ใครก็ได้ช่วยข้าด้วย
ปลาตาว	ไม่มีใครอยากช่วยเจ้าหรอก เพราะเจ้าชอบรังแกผู้อื่น สมควรแล้วที่เจ้าจะโดน จับไป ไม่ต้องมารังแกพวกเรานะอีก ท้องทะเลของเราจะได้อยู่อย่างมีความสุขซักที
หุ่นบรรยาย	เห็นไหมละคะเด็ก ๆ การที่เป็นคนเกร ชอบเยาะเย้ยผู้อื่น เป็นการกระทำที่ไม่มีใครชอบเลย เด็ก ๆ อย่าทำตัวแบบเจ้าปลาหมึกยักษ์นะคะ

ภาพหุ่นมือ เรื่อง ปลาหมึกจอมเกเร

ก
จ
ก

ร

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน

ชื่อกิจกรรม “เศรษฐีหนอนผู้ขี้เหนียว ”

เทคนิค บทบาทสมมติ

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความเมตตากรุณาในด้านการแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทานได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการแบ่งอาหารและขนมให้ผู้อื่นรับประทาน

เนื้อหา

การมีความเมตตากรุณา ในการแบ่งอาหารและขนมให้ผู้อื่นรับประทาน เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรรู้จักและฝึกปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะในชีวิตประจำวันเราจะต้องอยู่กับเพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่นรอบตัวเรา บางครั้งการแบ่งปันจะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดี ทั้งผู้ให้และผู้รับ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ทั้งยังเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่นอีกด้วย

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแบ่งขนมหรืออาหารให้ผู้อื่นรับประทาน ครูยกตัวอย่างเหตุการณ์น้ำท่วม หรือ คลื่นยักษ์ใ้ให้นักเรียนฟัง มีการส่งอาหาร เครื่องบริโภคไปให้ผู้ประสบภัย นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้าง หรือ แม้แต่การที่เรามีอาหารหรือขนม เราควรจะแบ่งปันเพื่อนหรือไม่ อย่างไร ให้นักเรียนยกตัวอย่าง ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูเล่านิทานเรื่อง "เศรษฐีหนอนผู้ขี้เหนียว" ให้นักเรียนฟัง
2. ครูเลือกผู้แสดงโดยขออาสาสมัคร
3. ครูแจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงแต่ละคนอ่านและเตรียมตัวแสดง
4. จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

5. นักเรียนที่ไม่ได้แสดงจะเป็นผู้สังเกตการณ์ และ ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเหตุการณ์ในเรื่อง

6. เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มแสดงบทบาทสมมติ ตามบทบาทของแต่ละคน

7. เมื่อจบการแสดงครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็นครูตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร พฤติกรรมแบบใดเป็นพฤติกรรมที่ควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ครูอธิบายถึงการแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน เป็นส่วนหนึ่งของการมีความเมตตากรุณา

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน

อุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “เศรษฐีหนอนผู้ขี้เหนียว”
2. บทตัวละคร

เอกสารประกอบการแสดงบทบาทสมมติ “เศรษฐีหนอนผู้ขี้เหนียว”

ณ หมู่บ้านหนอนแก้ว ปีนี้หมู่บ้านเกิดแห้งแล้ง พืชผัก ผลไม้ ล้มตาย ประชากรหนอนต้องเดือดร้อน แต่มีเศรษฐีหนอนตัวหนึ่งไม่ยอมช่วยเหลือชาวบ้านเลย วันหนึ่ง เศรษฐีหนอนออกไปเดินเล่นที่ลำธาร เจอเจ้าตักแตนตัวหนึ่ง

ตักแตน : ข้ากำลังจะไปหมู่บ้านข้าง ๆ กลังมีงานเลี้ยงฉลอง ได้ยินว่ามีผักขมอบเนยด้วย ข้าจะไปขอแบ่งมาให้ลูก ๆ ข้ากิน

เศรษฐีหนอนได้ยิน เกิดอยากกินผักขมอบเนยบ้าง แต่กลัวเปลืองเงิน เลยนั่งคิดนอนคิด 3 วันว่าจะทำอย่างไรดี จนภรรยาสงสัย

ภรรยาเศรษฐีหนอน : ทำไมพี่ถึงไม่กินอะไรมา 3 วันแล้วจะมีอะไรไร้เปล่า

เศรษฐีหนอน : ข้าอยากกินผักขมอบเนย แต่กลัวเปลืองเงินนะ เพราะเนยมันแพงมาก ๆ

ได้ยินดังนั้นภรรยาเศรษฐีหนอนก็บอกว่าจะทำให้กิน แต่เศรษฐีบอกว่ากินด้วยกันมันเปลือง ภรรยาเศรษฐีหนอนเลยบอกว่าจะให้เศรษฐีหนอนกินคนเดียว ตกค่ำ ภรรยาเศรษฐีหนอนแอบขึ้นไปทำผักขมบนต้นไม้ เพราะกลัวว่าจะมีใครผ่านมาขอแบ่งกิน

ขณะเดียวกันเจ้าโจรกระรอกเห็นเศรษฐีหนอนและภรรยาสาละวนทำอาหาร ก็รีบกระโดดลงมาปล้น บังเอิญเจ้านกฮูกบินผ่านมาเห็นพอดี เลยร้องให้ชาวบ้านช่วย ชาวบ้านช่วยจับโจรกระรอกได้

โจรกระรอก : ปล่อยข้าไปเหอะ ข้าจำเป็นต้องทำอย่างนี้เพราะหมู่บ้านข้าแห้งแล้ง ลูก ๆ ข้าอีก 5 ตัวกำลังจะอดตาย

ชาวบ้าน : หมู่บ้านพวกเราแห้งแล้งเหมือนกัน แต่มีใครประพดิดัวเยี่ยงเจ้า

เศรษฐีหนอนได้ยินก็สะท้อนใจ รู้สึกสำนึกผิดที่ตนเองไม่เคยแบ่งอาหารให้ใครเลย แต่ชาวบ้านกลับมาช่วย เศรษฐีหนอนคิดได้ดังนั้นก็กล่าวขอโทษพวกชาวบ้าน หลังจากนั้นเศรษฐีหนอนก็แบ่งอาหารและขนมมเนย ให้ชาวบ้านทุกวัน ฝนกลับมาตกต้องตามฤดูกาล หนอนทุกตัวต่างอยู่กันอย่างมีความสุข

บทบาทของตัวละครในเรื่อง "เศรษฐีหนอนผู้ขี้เหนียว"

บทบาทของเศรษฐีหนอน

ฉันเป็นเศรษฐีหนอนผู้ขี้เหนียว ไม่ชอบแบ่งอาหารให้ใคร วันหนึ่งฉันได้ยินจากตักแตนว่า กำลังจะเดินทางไปขอแบ่งผักขมมอบเนย ที่งานเลี้ยงฉลองของหมู่บ้านใกล้ ๆ ทำให้ฉันนึกอยากกิน ผักขมมอบเนย แต่ไม่รู้จะทำไง เพราะกลัวเปลืองเงินซื้อเนยซึ่งแพงมาก ฉันคิดมากโดยไม่กินอะไรอยู่ 3 วัน ภรรยาเลยบอกว่าจะทำให้กิน ขณะทำผักขมมอบเนยอยู่มีโจรเข้ามาปล้นบ้านฉัน นกฮูกผ่านมา เห็น จึงร้องให้ชาวบ้านช่วยจับโจรกระรอก ฉันสำนึกผิดที่ไม่ชอบแบ่งอาหารให้ชาวบ้าน เพราะเวลา ฉันเดือดร้อนชาวบ้านก็มาช่วย ฉันเลยให้สัญญาว่าต่อไปจะแบ่งอาหารให้ผู้อื่นอยู่เสมอ

บทบาทของภรรยาเศรษฐีหนอน

ฉันเป็นภรรยาของเศรษฐีหนอน เห็นเศรษฐีหนอนไม่กินอะไรเลยมา 3 วัน จึงเข้าไปถามและ ได้รู้ว่าเพราะเศรษฐีอยากกินผักขมมอบเนย ฉันจึงทำให้โดยขึ้นไปทำบนต้นไม้ เพราะกลัวจะมีใครมา ขอแบ่ง

บทบาทของตักแตน

ฉันเดินมาเจอเศรษฐีหนอน ถามฉันว่าจะไปไหน ฉันบอกว่าจะไปขอแบ่งผักขมมอบเนยที่ หมู่บ้านใกล้ ๆ เพราะที่นั่นกำลังมีงานเลี้ยงฉลอง

บทบาทของโจรกระรอก

ฉันเป็นกระรอก อาศัยอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง หมู่บ้านเกิดความแห้งแล้ง ลูก ๆ ทั้ง 5 ตัว เลยไม่มีอาหารกิน ฉันเลยต้องมาเป็นโจร ปล้นบ้านเศรษฐีหนอน เลยโดนชาวบ้านช่วยกันจับ ฉันสัญญาว่าจะไม่เป็นโจรอีก

บทบาทของนกฮูก

ฉันบินผ่านมาเห็นบ้านเศรษฐีกำลังโดนโจรกระรอกปล้น เลยร้องให้ชาวบ้านมาช่วยจับโจร กระรอก

บทบาทของชาวบ้าน

พวกเราเป็นชาวบ้าน ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากเศรษฐีหนอนเลย คืนหนึ่ง ได้ยินเสียง นกฮูกร้องให้ไปช่วยเศรษฐีหนอนซึ่งโดนโจรกระรอกปล้น พวกเราจึงเข้าไปจับตัวโจรกระรอกไว้ได้ ตั้งแต่นั้นมาเศรษฐีหนอนก็สำนึกผิดและแบ่งปันอาหารให้พวกเราอยู่เสมอ

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- ให้อาหารสัตว์
ชื่อกิจกรรม	“ดูดีดี”
เทคนิค	เกม
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการให้อาหารสัตว์ ที่ถูกต้อง ซึ่ง เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา
2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหาร หรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การให้อาหารสัตว์ เป็นสิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวันของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับ สัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมีประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ อย่างไรบ้าง การให้อาหารแบบใดไม่ถูกวิธี ให้นักเรียนช่วยกันตอบ ครูยกตัวอย่างการให้อาหารสัตว์ที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเอาถุงพลาสติก หรือ ของเสียให้สัตว์กิน ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูแจกภาพประกอบกิจกรรมให้นักเรียน
2. ครูอธิบายวิธีการทำกิจกรรม คือ ให้นักเรียนดูรูปภาพ พร้อมตอบคำถามที่กำหนดให้ และให้นักเรียนระบายสีผู้ที่มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ภายในเวลา 15 นาที นักเรียนคนใดเสร็จคนแรก ครูมีรางวัลให้

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงรูปภาพแต่ละรูปภาพที่นักเรียนวาด เกี่ยวกับพฤติกรรมการให้อาหารสัตว์ที่เหมาะสมควรทำอย่างไร พฤติกรรมใดไม่เหมาะสมในการให้อาหารสัตว์ ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมเพื่อนำไปปฏิบัติตนในการแสดงออกซึ่งความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

อุปกรณ์

1. รูปภาพประกอบกิจกรรม
2. สี
3. ดินสอ

ภาพประกอบกิจกรรม ดูดีดี

มีเด็กทั้งหมด.....คน

มีลูกโป่งทั้งหมด.....ใบ

มีดอกไม้ทั้งหมด.....ดอก

มีไก่ทั้งหมด.....ตัว

มีแมวทั้งหมด.....ตัว

มีสุนัขทั้งหมด.....ตัว

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

ชื่อกิจกรรม “เกิดอะไรขึ้น”

เทคนิค เกม

เวลา 25 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ ซึ่ง เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา

2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหาร หรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ หรือช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็น สิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวัน ของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่าง เหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมี ประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บอย่างไรบ้าง หรือนักเรียนเคยเห็นใครทำร้ายรังแกสัตว์บ้างหรือไม่ รุสึทอย่างไร ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครู ให้นักเรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
2. ครูแจกรูปภาพประกอบกิจกรรมให้แก่ละกลุ่ม อธิบายกิจกรรม คือ ในรูปภาพจะมีรูป เหตุการณ์ 4 เหตุการณ์ ให้นักเรียนใส่หมายเลขลงไปตามลำดับเหตุการณ์ ระบายสีให้สวยงาม และ ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง ถึงเหตุการณ์ที่กลุ่มเรียงลำดับ พร้อมสรุป

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และนักเรียนสรุปได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นการทำร้ายหรือรังแกสัตว์ เน้นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ

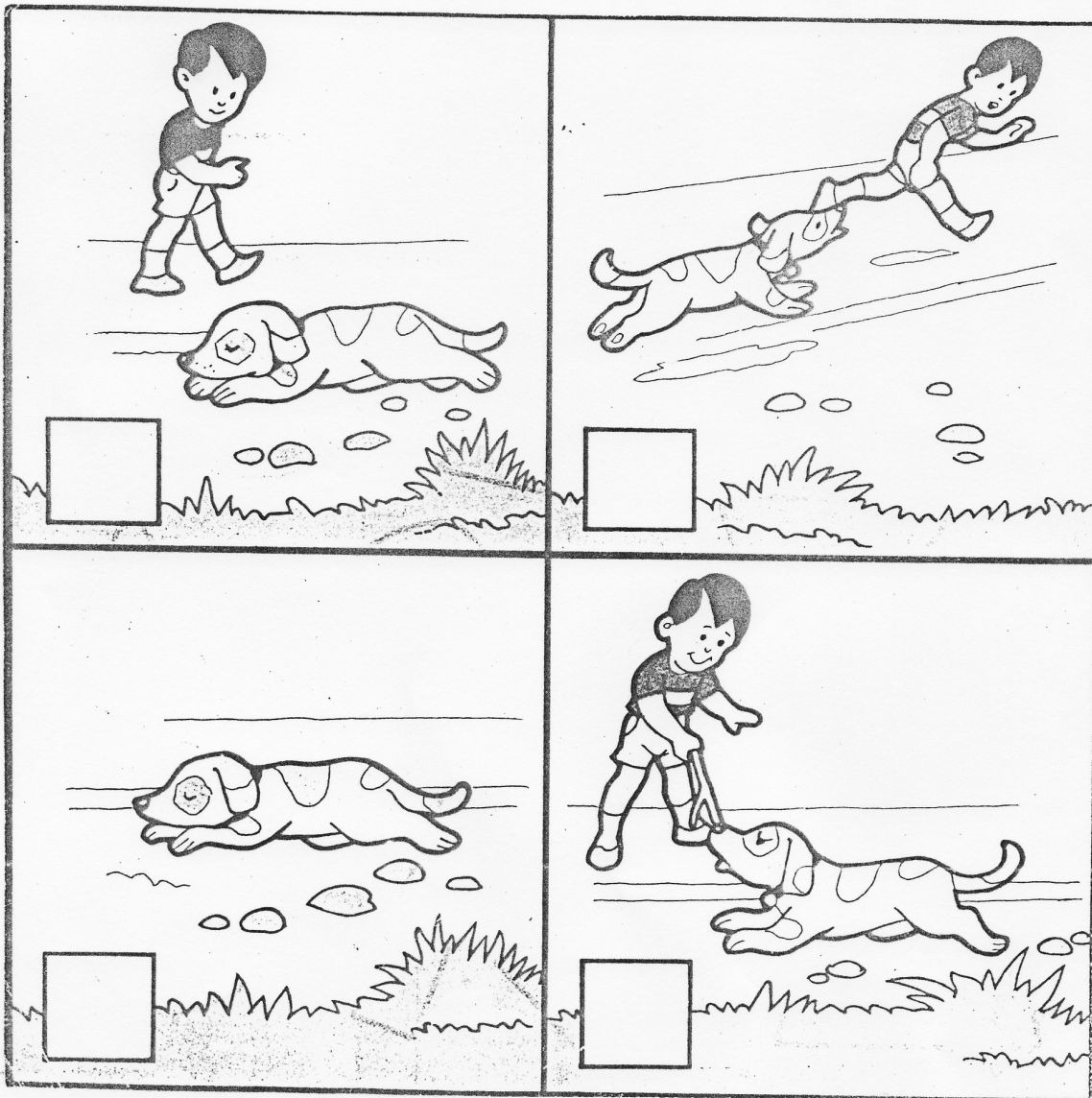
ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

อุปกรณ์

1. ภาพประกอบกิจกรรม
2. สี

ภาพประกอบกิจกรรม “เกิดอะไรขึ้น”

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ
ชื่อกิจกรรม	“ นกน้อย ”
เทคนิค	หุ่นมือ
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา

2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ หรือช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวันของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมีประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บอย่างไรบ้าง ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูเล่ากรณีตัวอย่าง เรื่อง นกน้อย ให้นักเรียนฟัง
2. ครูขออาสาสมัครช่วยครูเชิดหุ่นมือ
3. ครูและนักเรียนอาสาสมัครเชิดหุ่นมือ เรื่อง นกน้อยให้นักเรียนดู

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมหุ่นมือเรื่อง นกน้อย พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมในการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

อุปกรณ์

1. กรณีสัวอย่าง เรื่อง นกน้อย
2. หุ่นมือเด็กผู้หญิงชื่อ ตี๊ดตี
3. หุ่นมือเด็กผู้ชายชื่อ ต้อม
4. หุ่นมือแม่
5. หุ่นมือ นกน้อย
6. หุ่นผู้บรรยาย

บทละครหุ่น เรื่อง นกน้อย

หุ่นผู้บรรยาย	เช้าวันหยุดวันหนึ่ง ต้อมและดีดีเป็นพี่ชายและน้องสาวกัน ออกมาเล่นที่สวนหน้าบ้าน ซึ่งมีสระน้ำอยู่บริเวณนั้นด้วย ดีดีผู้เป็นน้องสาว เห็นนกน้อยตัวหนึ่ง ตัวเปียกอยู่ใกล้ๆ สระน้ำ จึงเรียกต้อม ผู้เป็นพี่ชาย
ดีดี	พี่ต้อม มาดูนกตัวนี้สิ ทำทางจะตกน้ำ ตัวเปียก แล้วบินไม่ได้ด้วย
ต้อม	ไหนดูซิ เรามาช่วยกันจับไปเล่นกับเพื่อนๆ ดีกว่าดีดี
ดีดี	จะดีเหรอ พี่ต้อม มันน่าสงสารนะ ดูซิ ตัวเปียกไปหมดทำทางจะหนาว ถ้าเราเอามาไปเล่น มันต้องตายแน่ๆ เลย เอาไปให้แม่ดูดีกว่า
หุ่นบรรยาย	แล้วดีดีก็เอานกไปให้แม่ดู แม่จึงพานกน้อยไปหาสัตวแพทย์ จนนกน้อยแข็งแรงดี บินได้
ต้อม	เราไปซื้อกรงมาเลี้ยงไว้ดูเล่นกันเถอะ
แม่	ไม่ได้หรอกจ๊ะลูก เราควรจะปล่อยให้มันไปอยู่ตามธรรมชาติ ถ้าเราขังมันเอาไว้ มันคงไม่มีความสุข ถ้ามีใครมาจับเราไปขังไว้ เราก็คงจะไม่ชอบเหมือนกันใช่ไหม
ต้อม	จ๊ะ
ต้อม	ครับ

รูปภาพหุ่นมือ เรื่อง นกน้อย

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

ชื่อกิจกรรม “ช่วยฉันหน่อย”

เทคนิค เกม

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ซึ่งเป็นการแสดงออกของความเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความมีเมตตากรุณาในการให้เพื่อนยืมอุปกรณ์สิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

ในชีวิตประจำวันของเรา ต้องมีการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนอยู่ในสังคมโรงเรียน ในบางครั้งอาจมีเพื่อนที่ขาดแคลน หรือ มีเหตุจำเป็นที่จะต้องใช้อุปกรณ์ที่ไม่ได้นำมา หากเราแสดงออกต่อเพื่อนโดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เราควรปฏิบัติ เพื่อแสดงถึงความมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ครูถามนักเรียนว่ามีใครที่เคยลืมหาอุปกรณ์การเรียนมาบ้าง เมื่อเพื่อนไม่ให้นักเรียนยืม นักเรียนรู้สึกอย่างไร และหากเพื่อนให้ยืมนักเรียนรู้สึกอย่างไร ความรู้สึกแตกต่างกันหรือไม่ ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

- 1.ครูให้นักเรียนจับคู่กันแล้วนั่งเป็นวงกลม
- 2.ครูแจกกระดาษรูปภาพสัตว์ซึ่งมีส่วนที่ผิดปกติปรากฏอยู่ ให้นักเรียนระบายสีแดงในส่วนที่ผิดปกติ จากนั้นระบายสีรูปภาพให้ครบทุกรูปโดยกำหนดให้จะต้องใช้สี 12 สี

3.ครูแจกสีให้กลุ่มละ 2 สี โดยแต่ละกลุ่มสีที่ได้รับจะแตกต่างกันจากนั้นให้ลงมือทำกิจกรรม โดยห้ามลูก นักเรียนจะอย่างไร เมื่อต้องการสีอื่นๆ ให้ครบทั้ง 12 สี เมื่อจบเกมครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเกมที่ได้เล่น ว่าประสบความสำเร็จเพราะอะไร มีอุปสรรคอะไรบ้าง ครูอธิบายถึงการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการมีความเมตตากรุณา

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเกมที่ได้เล่น ว่าประสบความสำเร็จเพราะอะไร มีอุปสรรคอะไรบ้าง เมื่อเพื่อนไม่มีอุปกรณ์การเรียนหรือขาดแคลนสิ่งของ นักเรียนควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร ครูอธิบายถึงการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการมีความเมตตากรุณา

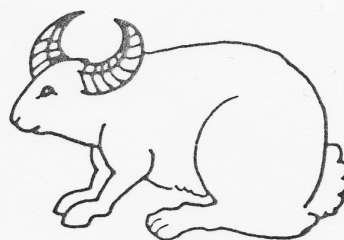
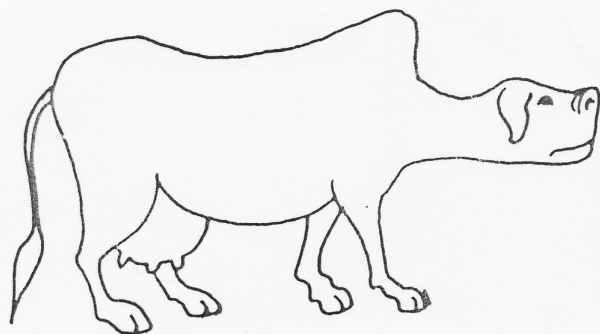
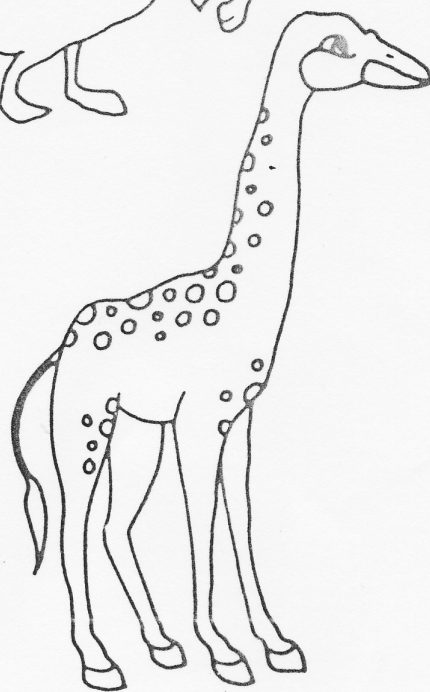
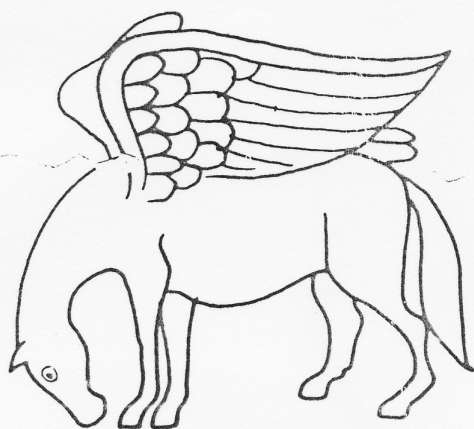
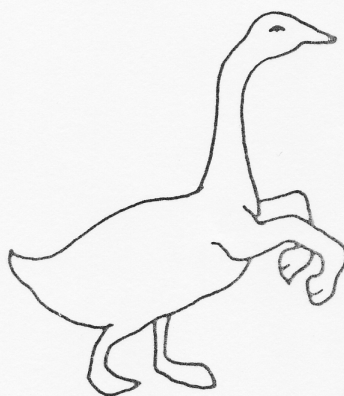
ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมทั้งพฤติกรรมการแสดงออก ความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน

อุปกรณ์

1. รูปภาพกิจกรรม
2. สีไม้

รูปภาพกิจกรรม ช่วยฉันทน้อย

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

ชื่อกิจกรรม “ ทำอย่างไรดี ”

เทคนิค บทบาทสมมติ

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับ การสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ซึ่งเป็นการแสดงออกของความเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความเมตตากรุณาในการสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

เนื้อหา

ในชีวิตประจำวันของเรา ต้องมีการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนอยู่ในสังคมโรงเรียน ในบางครั้งอาจมีเพื่อนที่ไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูสอน หรือตัวเราเองก็ไม่เข้าใจ หากเราแสดงออกต่อเพื่อนโดยการสอนเพื่อนทำการบ้านในเรื่องที่เราถนัด ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เราควรปฏิบัติ เพื่อแสดงถึงความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับ การสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ครูถามนักเรียนว่ามีใครที่เคยไม่เข้าใจวิชาใดบ้าง และเคยมีเพื่อนมาช่วยสอนให้บ้างหรือไม่รู้สึกอย่างไร ในขณะเดียวกัน ถ้าเราขอให้เพื่อนสอนให้แล้วเพื่อนไม่สอนนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

- 1.ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 5-6 คน
- 2.ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับฉลากสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกถึงความเมตตากรุณาในด้าน การสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

3.นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่นักเรียนได้รับ โดยพฤติกรรมที่แสดงบทบาทสมมติ อาจมีทั้งพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี ให้นักเรียนแสดงถึงผลที่ได้รับของแต่ละพฤติกรรม

4.เมื่อจบการแสดงของแต่ละกลุ่มครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็น ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการสอน การบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ เน้นพฤติกรรมการแสดงออกที่นักเรียนควรปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน

อุปกรณ์

1.ฉลากสถานการณ์เกี่ยวกับการแสดงออกถึงความมีเมตตา กรุณาในด้านการสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ มีดังนี้

- มะลิและวารุณี เป็นนักเรียนชั้นเดียวกัน ในวิชาคณิตศาสตร์ มะลิถูกคุณครูดุ และเขียน 1 ที่ เพราะไม่ทำการบ้าน ช่วงพักกลางวันมะลิเดินไปหาวารุณีด้วยสีหน้าเศร้า ให้นักเรียนช่วยกันคิดสถานการณ์ต่อจากนี้ เพื่อแสดงบทบาทสมมติ

- คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่นักเรียนหลายคนไม่ค่อยจะเข้าใจ เมื่อครูให้การบ้านนักเรียนหลายคนจึงไม่ค่อยทำการบ้านมาส่ง ยูพา และ ราณี เป็นนักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์เก่งที่สุดในห้อง มักจะทำงานมาส่งที่ครูสั่งตามกำหนดอยู่เสมอ แล้วเราจะทำอะไร กับเพื่อน ๆ ที่ไม่เข้าใจดีละ ให้นักเรียนช่วยกันคิดสถานการณ์ต่อจากนี้ เพื่อแสดงบทบาทสมมติ

- สมใจไม่เข้าใจบทเรียนที่ครูสอน วันหนึ่งเมื่อมีเวลาว่าง เธอจึงเข้าไปพบคุณครูเพื่อซักถามเพิ่มเติม แต่คุณครูมีงานยุ่งมากและกำลังจะเข้าประชุม จึงบอกให้สมใจไปหา สายรุ้ง ซึ่งเข้าใจเรื่องที่ครูสอนดี ให้นักเรียนช่วยกันคิดสถานการณ์ต่อจากนี้ เพื่อแสดงบทบาทสมมติ

- นารีลีม้นำหนังสือเรียนภาษาไทยมาโรงเรียน เมื่อถึงชั่วโมงภาษาไทย ครูให้นักเรียนแต่ละคนอ่านหนังสือแล้วจะให้นักเรียนตอบคำถาม แต่สัปดาห์ไม่มีหนังสืออ่าน เลยไม่เข้าใจที่ครูถาม ให้นักเรียนช่วยกันคิดสถานการณ์ต่อจากนี้ เพื่อแสดงบทบาทสมมติ

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน
ชื่อกิจกรรม	“ สุกิจไม่มีเพื่อน ”
เทคนิค	หุ่นมือ
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่รังแก หรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของความมีเมตตากรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

การมีความเมตตากรุณา ในการไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรรู้จักและฝึกปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะในชีวิตประจำวันเราจะต้องอยู่กับเพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่นรอบตัวเรา หากเราเป็นผู้ที่ไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน จะทำให้เราเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่น

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการรังแกและพุดจาหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน นักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ ผลของการที่ชอบเป็นคนรังแกเพื่อนหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนจะเป็นอย่างไร นักเรียนช่วยกันตอบ ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูเล่ากรณีตัวอย่างเรื่อง “สุกิจไม่มีเพื่อน” ให้นักเรียนฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวของเด็กที่ชอบรังแกและพุดจาหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน ทำให้ไม่มีใครอยากจะเป็นเพื่อน
2. เมื่อเล่าจบแล้วครูขออาสาสมัครเพื่อช่วยครูเซตหุ่นมือ
3. ครูนำเสนอละครหุ่นมือเรื่อง “สุกิจไม่มีเพื่อน” ให้นักเรียนดู นักเรียนสังเกตการณ์
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นซักถาม และช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมตัวละครแต่ละตัว ตัวละครใดมีความประพฤติที่เหมาะสม ตัวละครใดประพฤติไม่เหมาะสมอย่างไร ผลของการที่เป็นคนชอบรังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยผู้อื่นเป็นอย่างไร

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากละครหุ่นมือ เกี่ยวกับการไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน ผลของการรังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยผู้อื่น เน้นพฤติกรรมการแสดงออกที่นักเรียนควรปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน ความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือ

อุปกรณ์

1. กรณีตัวอย่างเรื่อง “สุกิจไม่มีเพื่อน”
2. บทละครหุ่นเรื่อง “สุกิจไม่มีเพื่อน”
3. หุ่นมือเด็กผู้หญิง ชื่อ ราตรี มีนา
4. หุ่นมือเด็กผู้ชาย ชื่อ สุกิจ
5. หุ่นมือครู ชื่อ ครูสมร
6. หุ่นผู้บรรยาย

บทละครหุ่นเรื่อง "สุกิจไม่มีเพื่อน"

หุ่นบรรยาย	ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตอนเช้ามีนาและราตรีมีหน้าที่ทำความสะอาดห้องเรียน ทั้งสองช่วยกันทำอย่างขยันขันแข็ง
มีนา	ราตรีฉันเอาแปรงลบกระดานไปทำความสะอาดก่อนนะ
ราตรี	รอฉันด้วย ฉันจะเอากล่องไปเปลี่ยนน้ำเหมือนกัน
หุ่นบรรยาย	และทั้งสองก็เดินออกจากห้องเรียน แต่ราตรีเดินสะดุดขาตัวเองหกล้ม ทำให้น้ำหกเลอะเทอะพื้น
มีนา	ราตรีเธอเป็นอะไรไปเล่าจะ เจ็บตรงไหนบ้าง ฉันจะช่วยเธอเช็ดน้ำนะ
ราตรี	ขอบใจมากจะมีนา
หุ่นบรรยาย	ขณะที่ทั้งสองกำลังเช็ดน้ำอยู่นั้น สุกิจก็เดินมาพอดี
สุกิจ	พวกเธอสองคนทำน้ำหกหรือ ฮ่า ฮ่า สมน้ำหน้า อยากชุ่มช้ำไม่รู้จักรวัง ต้องทำความสะอาดสนุกไหมละ
มีนา	นี่สุกิจ ถ้าไม่ช่วย เธอก็ไม่ต้องมาหัวเราะเยาะเย้ยพวกเราหรอกนะ
สุกิจ	เฮอะ เรื่องอะไรฉันต้องช่วยเธอเช็ด เป็นคนทำก็เช็ดเองสิ อยากชุ่มช้ำกันเอง ฮ่า ฮ่า ฮ่า ไปละ
หุ่นบรรยาย	ที่สนามเด็กเล่น ราตรีและมีนาเดินไปเจอสุกิจกำลังรังแกน้องอนุบาลอยู่จึงเข้าไปเตือน
ราตรี	นี่สุกิจ เธอเป็นพี่ไม่ควรจะรังแกน้องนะ
สุกิจ	เรื่องของฉัน ยายชุ่มช้ำทั้งสองไม่ต้องมายุ่ง ฮ่า ฮ่า
มีนา	สุกิจทำไมเธอถึงชอบรังแกและหัวเราะเยาะคนอื่น เธอจะไม่มีเพื่อนคบด้วยนะเพราะไม่มีใครชอบพฤติกรรมแบบนี้
สุกิจ	เฮอะ ไม่มีทาง ฉันไม่เชื่อหรอก
หุ่นบรรยาย	ช่วงพักกลางวันราตรีชวนมีนาไปเล่นที่สนามสุกิจ ขอไปเล่นด้วย แต่ไม่มีใครอยากยุ่งด้วย ในที่สุดสุกิจก็ไม่มีเพื่อนเล่นด้วย จึงนั่งคนเดียวในห้องเรียน ครูสมรเดินเข้ามาเห็น
ครูสมร	สุกิจทำไมเธอมานั่งอยู่ที่นี้คนเดียว ไม่อยากเล่นกับเพื่อนหรือ
สุกิจ	ผมก็อยากเล่นครับแต่ไม่มีใครอยากเล่นกับผมเลย เดี่ยวนี้เวลาเพื่อนเขาคุยหรือเล่นกัน พอผมเดินเข้าไปเพื่อนก็เลิกคุยเลิกเล่นเลยครับ ไม่รู้เป็นเพราะอะไร
ครูสมร	เพราะตัวเธอใจสุกิจ เธอชอบรังแกและหัวเราะเยาะเพื่อนอยู่เสมอ เพื่อน ๆ เขาไม่ชอบ ลองคิดดูนะถ้ามีคนมารังแกหรือหัวเราะเยาะเธอ เธอจะรู้สึกอย่างไร

สุกิจ ผมคงรู้สึกเสียใจมากครับ
 ครูสมร เพื่อน ๆ ก็คงจะเป็นอย่างที่เราารู้สึกนั้นแหละ ถ้าเรารู้แล้วว่าไม่มีเพื่อน
 เพราะอะไร เธอจะปรับปรุงตัวเองได้หรือเปล่า
 สุกิจ ได้ครับ ผมจะไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเพื่อนอีกแล้วครับ
 ครูสมร ดีมากจ้ะ
 หุ่นบรรยาย เห็นไหมคะเด็ก ๆ เพราะสุกิจชอบรังแกและหัวเราะเยาะเพื่อน จึงไม่มีใคร
 อยากจะเล่นด้วย เด็ก ๆ อย่าทำแบบสุกิจนะคะ

รูปภาพหุ่นมือ เรื่อง สุกิจไม่มีเพื่อน

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน
ชื่อกิจกรรม	“ หุบเขาแห่งความดี ”
เทคนิค	หุ่นมือ
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกความเมตตากรุณาในด้านการแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทานได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการแบ่งอาหารและขนมให้ผู้อื่นรับประทาน

เนื้อหา

การมีความเมตตากรุณา ในการแบ่งอาหารและขนมให้ผู้อื่นรับประทาน เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรรู้จักและฝึกปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะในชีวิตประจำวันเราจะต้องอยู่กับเพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่นรอบตัวเรา บางครั้งการแบ่งปันจะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดี ทั้งผู้ให้และผู้รับ ก่อให้เกิดความสัมพันธอันดี ทั้งยังเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่นอีกด้วย

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแบ่งขนมหรืออาหารให้ผู้อื่นรับประทาน ครูยกตัวอย่างเหตุการณ์น้ำท่วม หรือ คลื่นยักษ์ใ้ให้นักเรียนฟัง มีการส่งอาหาร เครื่องบริโภคไปให้ผู้ประสบภัย นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้าง หรือ แม้แต่การที่เรามีอาหารหรือขนม เราควรจะแบ่งปันเพื่อนหรือไม่ อย่างไร ให้นักเรียนยกตัวอย่าง ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูเล่านิทานเรื่อง “หุบเขาแห่งความดี” ให้นักเรียนฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวของเด็กที่ชอบแบ่งปันอาหารหรือขนมให้ผู้อื่น กับเด็กที่ไม่เคยนึกถึงผู้อื่นเลย ผลของพฤติกรรมแต่ละตัวละครเป็นอย่างไร
2. เมื่อเล่าจบแล้วครูขออาสาสมัครเพื่อช่วยครูเซตหุ่นมือ
3. ครูนำเสนอละครหุ่นมือเรื่อง “หุบเขาแห่งความดี” ให้นักเรียนดู นักเรียนสังเกตการณ์

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นซักถาม และช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมตัวละครแต่ละตัว ตัวละครใดมีความประพฤติที่เหมาะสม ตัวละครใดประพฤติไม่เหมาะสมอย่างไร ผลของการกระทำในแต่ละพฤติกรรม และการกระทำใดบ่งบอกถึงการมีความเมตตา กรุณา

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากละครหุ่นมือ เกี่ยวกับการแบ่งอาหารหรือขนม ให้ผู้อื่นรับประทาน เน้นพฤติกรรมการแสดงออกที่นักเรียนควรปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน ความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือ

อุปกรณ์

1. กรณีตัวอย่างเรื่อง “หุบเขาแห่งความดี”
2. บทละครหุ่นเรื่อง “หุบเขาแห่งความดี”
3. หุ่นมือเด็กผู้หญิง ชื่อ แก้ว
4. หุ่นมือเด็กผู้ชาย ชื่อ กอง
5. หุ่นมือชายแก่
6. หุ่นมือก๊อนหิน
7. หุ่นผู้บรรยาย
8. หุ่นมือเทวดา
9. หุ่นเด็กผู้ชาย

บทละครหุ่น เรื่อง หุบเขาแห่งความดี

- หุ่นบรรยาย กองกับแก้วเป็นพี่น้องกัน กองเป็นพี่ แก้วเป็นน้อง กองเป็นพี่ชายมีนิสัยชอบ
รังแก และเอาไรต์เอาเปรียบคนอื่นอยู่เสมอ ส่วนแก้วน้องสาวเป็นเด็กใจดีมี
เมตตากับทุก ๆ คน เมื่อพ่อแม่ไปทำงานในไร่ แก้วต้องทำงานหนักอยู่คนเดียว
กองจะเข้ามาช่วยแก้วก็ต่อเมื่อมีพ่อแม่คอยดูอยู่เท่านั้น
- หุ่นบรรยาย คินหนึ่งมีพายุใหญ่ และฝนตกหนัก ในขณะที่แก้วกำลังจะเคลิ้มหลับ ก็ได้ยิน
เสียงคนแกล้งแว่ว ๆ อยู่ที่หน้าประตู
- ชายแก่ อูย หิว หิวเหลือเกิน
- แก้ว เอ๊ะ! เสียงใครมาร้องอยู่แถวนี้ละ เราไปเปิดประตูดูดีกว่า อ้อ คุณลุงนี่เอง คุณ
ลุงเข้ามาในกระท่อมก่อนสิคะ คุณลุงคงจะหิว เต๋ยวหนูจะไปแบ่งอาหารมาให้ละ
คะ
- กอง เอ๊ย ตาแก่ แก้วเข้ามาในบ้านของข้าทำไม แล้วยังจะมากินข้าวของข้าอีก ไป
ออกไป (ทำท่าผลักและไล่ชายแก่)
- แก้ว พี่กองคะ คุณลุงน่าสงสารนะคะ ดูลิขั้วก็ยังไม่ได้กินเลย
- กอง (ผลักแก้ว) สงสาร นี่แหละ สงสาร วันหลังไม่ต้องแบ่งอาหาร หรือให้ใครเข้าบ้าน
อีกนะ จำเอาไว้
- หุ่นบรรยาย คินนั้นแก้วนอนร้องไห้สงสารชายแก่จนหลับไป แต่แล้วแก้วก็ต้องตกใจขึ้นมา
กลางดึกเมื่อมีใครคนหนึ่งมาปลุก
- ชายแก่ หนูแก้ว ลุงเป็นเทวดาปลอมตัวมา ลุงเห็นว่าหนูเป็นคนดีมีความเมตตากรุณา
ลุงจึงอยากตอบแทนความดีของหนู พรุ่งนี้เข้าขอให้หนูนำน้ำขันทองหนึ่งขันไปบน
ภูเข่า บนนั้นมีลำธารที่น้ำแห่งอยู่สายหนึ่ง มีแต่ก้อนกรวดเต็มไปหมด ให้หนู
หยดน้ำลงไปในลำธารนั้น ความดีมีเมตตากรุณาของหนู จะทำให้ก้อนกรวด
เหล่านั้นกลายเป็นทองคำ
- หุ่นบรรยาย เช้าวันรุ่งขึ้น แก้วตักน้ำใส่ขันจนเต็มเตรียมตัวออกเดินทางไปตามที่เทวดาบอก
แต่แล้วกองพี่ชายของแก้วก็มาพบเข้าพอดี แก้วจึงเล่าความจริงให้กองฟัง กอง
ได้ฟังดังนั้นจึงคว้าขันน้ำของแก้วแล้วจึงเดินตามกองขึ้นไปบนเขา ระหว่างทาง
แก้วได้พบชายแก่คนหนึ่ง
- ชายแก่ อูย หิว หิวน้ำเหลือเกิน ขอน้ำกินหน่อย
- แก้ว คุณลุงหิวน้ำหรือคะ
- ชายแก่ ใช่ ลุงหิวน้ำจะขาดใจตายอยู่แล้ว เมื่อก็มีเด็กผู้ชายคนหนึ่งเดินผ่านไป ลุงขอน้ำ
ดื่ม แต่เด็กคนนั้นไม่ยอมให้ อูย หิว หิวจริง ๆ

- หุ่นบรรยาย แก้วส่งสารชายแก่ผู้นั้นมาก จึงส่งกระบอกน้ำให้ ชายแก่รับมาดื่มหมดไป
 ครั้งหนึ่ง แล้วจึงส่งคืนให้แก้ว แก้วเดินทางต่อไปไม่นานก็ได้พบเด็กชายเล็ก ๆ
 คนหนึ่ง
- เด็กชาย พี่ครับ ผมหิวน้ำ ขอน้ำผมกินหน่อย เมื่อก็มีเด็กผู้ชายคนหนึ่งผ่านมา ผมขอดื่ม
 น้ำเขาก็ไม่ให้ผมดื่ม ผมหิวน้ำ อือ อือ อือ
- หุ่นบรรยาย เด็กคนนั้นดื่มน้ำของแก้วจนหมดกระบอก เมื่อแก้วขึ้นไปถึงลำธาร จึงมีแต่
 กระบอกเปล่าไม่มีน้ำเหลือเลยสักหยดเดียว แต่บนนั้นมีดอกไม้สีขาวสะอาด
 บานสะพรั่งอยู่มากมาย ดอกไม้เหล่านั้น มีหยดน้ำเล็ก ๆ เกาะอยู่ตามกลีบ
 ดอกไม้ แก้วจึงค่อย ๆ หยด หยด หยด น้ำในดอกไม้ลงไปในลำธาร ด้วยความดี
 ของแก้ว ก้อนกรวดในลำธารทุกก้อน ก็กลายเป็นทองคำ ยกก้อนกรวดก้อน
 หนึ่ง ซึ่งยังเป็นก้อนกรวดธรรมดา ก้อนกรวดก้อนนั้น ก็ คือทอง พี่ชายของแก้ว
 นั่นเอง
- แก้ว พี่ทอง พี่ทองกลายเป็นก้อนกรวดไปเสียแล้ว หนูจะบอกให้ลุงเทวดาช่วยพี่นะ
 ลุงเทวดาเจ้าขา ช่วยพี่ชายของหนูด้วย หนูไม่อยากได้ทองคำ หนูอยากได้
 พี่ชายของหนูคืนมา
- ชายแก่ ก็ได้ลุงจะช่วยเจ้า แต่เจ้าจะต้องสัญญาว่าจะต้องเป็นเด็กดีมีความเมตตากรุณา
 ต่อผู้อื่น รู้จักแบ่งอาหารหรือ ขนม ให้ผู้อื่นด้วย ไม่รังแกน้อง และช่วยพ่อแม่
 ทำงานบ้าน
- ทอง ครับ ๆ ผมสัญญาว่าผมจะเป็นเด็กดีมีความเมตตากรุณา ต่อผู้อื่นครับ
- หุ่นบรรยาย หลังจากนั้นทองก็ได้กลับเป็นคนดังเดิม และเป็นเด็กดีที่ใคร ๆ รัก และ ก็พากัน
 พุดถึงทองและแก้วอยู่เสมอ เห็นไหมละคะเด็ก ๆ การที่เราจะแสดงความ
 เมตตากรุณา แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน ทำได้ไม่ยากเลยใช่ไหม
 คะ เด็ก ๆ อย่าลืมไปปฏิบัตินะคะ จะได้เป็นเด็กดี

รูปภาพหุ่นมือ เรื่อง หุบเขาแห่งความดี

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา	- ให้อาหารสัตว์
ชื่อกิจกรรม	“ กินอะไร ”
เทคนิค	เกม
เวลา	40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการให้อาหารสัตว์ ที่ถูกต้อง ซึ่ง เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา
2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหาร หรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การให้อาหารสัตว์ เป็นสิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวันของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับ สัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมีประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ อย่างไรบ้าง การให้อาหารแบบใดไม่ถูกวิธี ให้นักเรียนช่วยกันตอบ ครูยกตัวอย่างการให้อาหารสัตว์ที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเอาถุงพลาสติก หรือ ของเสียให้สัตว์กิน ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 5-6 คน
2. ครูแจกแผ่นภาพที่มีรูปสัตว์ แต่ละชนิด ให้นักเรียนช่วยกันคิดและเขียนว่าสัตว์อะไรกินอาหารชนิดใด ให้ได้มากที่สุดภายใน 15 นาที กลุ่มใดทำได้มากที่สุด จะเป็นกลุ่มชนะ ครูมีรางวัลแจกให้

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติและช่วยกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับพฤติกรรมการให้อาหารสัตว์ที่เหมาะสมควรทำอย่างไร พฤติกรรมใดไม่เหมาะสมในการให้อาหารสัตว์ ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมเพื่อนำไปปฏิบัติตนในการแสดงออกซึ่งความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

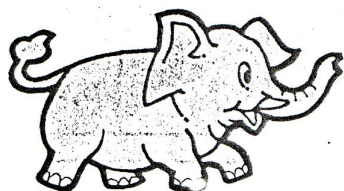
อุปกรณ์

1. ใบงานกิจกรรม “กินอะไร”
2. ดินสอ

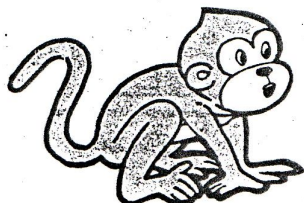
ใบงานกิจกรรม กินอะไร

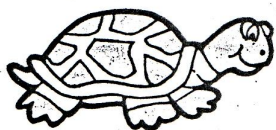
วัวกิน

ช้างกิน

ลิงกิน

เต่ากิน

เสือกิน

จิ้งจกกิน

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

ชื่อกิจกรรม “ ต่อเติม ”

เทคนิค เกม

เวลา 25 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ ซึ่ง เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา

2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหาร หรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ หรือช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวันของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมีประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บอย่างไรบ้าง หรือนักเรียนเคยเห็นใครทำร้ายรังแกสัตว์บ้างหรือไม่ รู้สึกอย่างไร ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพสัตว์ที่มีอวัยวะบางส่วนหายไป โดยติดรูปไว้บนกระดานและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการที่สัตว์เหล่านี้โดนรังแก หรือ มีอวัยวะขาดหายไปนักเรียนรู้สึกอย่างไร

2. ครูนำอวัยวะของสัตว์แต่ละชนิดเป็นชิ้นส่วนใส่ลงในกล่อง ให้นักเรียนออกมาจับในกล่อง นักเรียนคนใดจับได้อวัยวะ ที่ตรงกับภาพบนกระดานที่หายไปให้นำไปต่อให้สมบูรณ์

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และนักเรียนสรุปได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นการทำร้ายหรือรังแกสัตว์ เน้นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ

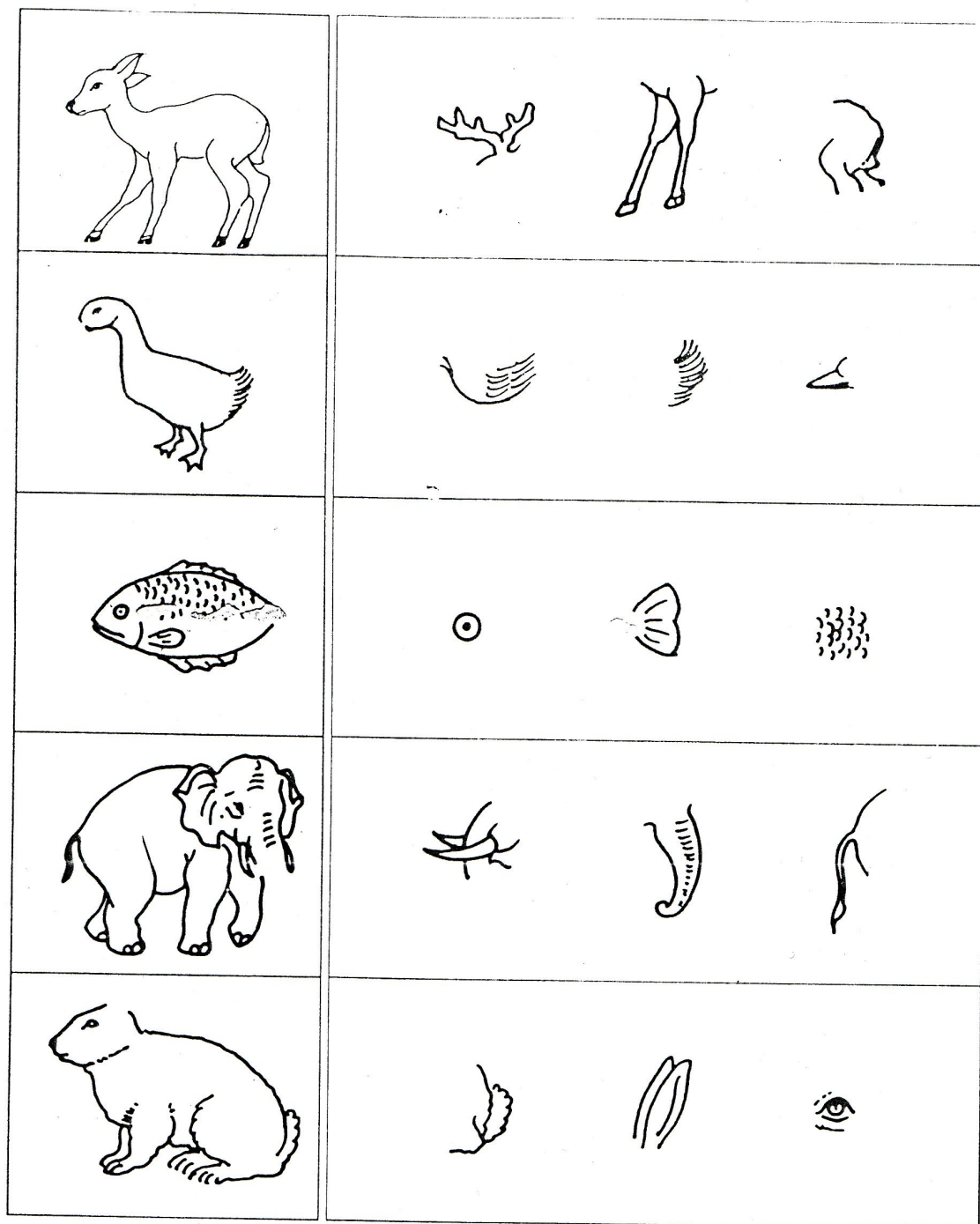
ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

อุปกรณ์

1. กล่องใส่ฉลากรูปอวัยวะสัตว์
2. แผ่นรูปภาพสัตว์ที่มีอวัยวะขาดหาย

ภาพประกอบกิจกรรม ต่อเติม

กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ความเมตตากรุณา - ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

ชื่อกิจกรรม “เจ้าเย็นแสนรัก”

เทคนิค บทบาทสมมติ

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา

2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

สัตว์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มานาน ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือใช้แรงงาน อีกทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่น การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ หรือช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งที่นักเรียนควรพึงปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะในชีวิตประจำวันของเราบางครั้งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัตว์อยู่เสมอ นักเรียนจึงควรรู้จักแสดงออกต่อสัตว์อย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทายและพูดคุยกับนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงออกต่อสัตว์ นักเรียนคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงบ้าง นักเรียนมีวิธีการดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างไร สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ นักเรียนมีประสบการณ์ที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ การให้อาหารสัตว์ ไม่ทำร้ายรังแกสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บอย่างไรบ้าง ครูอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ครูเล่านิทานเรื่อง "เจ้าเย็นแสนรัก" ให้นักเรียนฟัง
2. ครูเลือกผู้แสดงโดยขออาสาสมัคร
3. ครูแจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงแต่ละคนอ่านและเตรียมตัวแสดง
4. จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
5. นักเรียนที่ไม่ได้แสดงจะเป็นผู้สังเกตการณ์ และ ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเหตุการณ์ในเรื่อง

6. เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มแสดงบทบาทสมมติ ตามบทบาทของแต่ละคน

7. เมื่อจบการแสดงครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็นครูตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร พฤติกรรมแบบใดเป็นพฤติกรรมที่ควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ครูอธิบายถึงการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นส่วนหนึ่งของการมีความเมตตา กรุณา

ขั้นประเมินผล

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกความรู้สึก การให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถามตอบของนักเรียน

อุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “เจ้าเย็นแสนรัก”
2. บทตัวละคร

เอกสารประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง “เจ้าเหียนแสนรัก”

บ้านของต้อยติ่ง อยู่ชายทุ่งติดกับภูเขา ต้อยติ่งชอบไปวิ่งเล่นกับเพื่อน ๆ ที่ทุ่งนา และขอยืมจักรยานเพื่อนถีบเป็นประจำ วันหนึ่งต้อยติ่งขอตาซื้อจักรยาน แต่ตาบอกว่ามันแพง ไว้โตกว่านี้จึงจะซื้อให้

วันหนึ่งต้อยติ่งนั่งเล่นอยู่ใต้ต้นไม้ ได้ยินเสียงลูกหมาร้องโกล้ง โกล้ง มีหมาหนามพันขาอยู่ ต้อยติ่งจึงช่วยแกะหมาหนามที่เกี่ยวขาลูกหมา แล้วอุ้มกลับไปบ้านให้ตาดู แล้วตั้งชื่อว่า เจ้าเหียน ทุกวันต้อยติ่งจะวิ่งเล่นกับเจ้าเหียนอยู่เสมอ วันหนึ่งมีเพื่อนบ้านมาบอกว่า เจ้าเหียนเป็นหมาของลูกสาวหมอยี่ตลาด วันก่อนหมอยี่มาพบจึงอยากจะขอมันคืน ตาจึงนำเรื่องไปบอกต้อยติ่ง ต้อยติ่งเสียใจมาก พาเจ้าเหียนไปร้องไห้ที่ใต้ต้นไม้ที่เคยเจอเจ้าเหียนครั้งแรก พร้อมทั้งคิดว่าจะคืนให้เจ้าของหรือไม่ ในที่สุด ต้อยติ่งก็ตัดสินใจไปบอกตา

ต้อยติ่ง : ตาครับ ผมตัดสินใจแล้วว่าคืนเจ้าเหียนให้เจ้าของ เพราะเจ้าของคงจะรักเจ้าเหียนเหมือนกัน ผมคิดว่าผมได้ช่วยให้เจ้าเหียนหายจากการบาดเจ็บ ผมก็ดีใจแล้วครับ

ตา : ตาดีใจมากนะ ที่หนูเป็นเด็กดีมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ และเข้าใจผู้อื่น ตาคิดว่าถึงเวลาแล้วที่หนูจะมีจักรยานเป็นของตนเอง

แล้วตาก็ตือจักรยานให้ต้อยติ่ง เพราะเห็นว่าต้อยติ่งเป็นเด็กดี

บทบาทของตัวละครในเรื่อง “เจ้าเย็นแสนรัก”

บทบาทของต้อยติ่ง

ผมชื่อเด็กชายต้อยติ่ง อายุ 8 ขวบ อาศัยอยู่กับตาที่ขายทุ่ง ชอบขี่มจักรยานเพื่อนถีบเป็นประจำ วันหนึ่งขณะที่ผมนั่งเล่นอยู่ใต้ต้นไม้ ก็เจอลูกหมาตัวหนึ่งกำลังโดนหญ้าหนามเกี่ยวขาอยู่เลยเข้าไปช่วยเหลือ แล้วนำมันกลับไปเลี้ยงที่บ้าน ตั้งชื่อให้มันว่าเจ้าเย็น ทุกเย็นผมจะวิ่งเล่นกับเจ้าเย็น วันหนึ่งเจ้าของเจ้าเย็นมาเห็นและอยากได้คืน ผมเลยต้องคืนให้ เพราะเจ้าของคงรักมันเหมือนกัน ผมแค่ได้ช่วยเหลือให้มันหายจากการบาดเจ็บก็พอใจแล้ว

บทบาทของตา

ฉันเป็นตาของต้อยติ่ง สัญญากับต้อยติ่งว่าจะซื้อจักรยานให้ต้อยติ่งเมื่อต้อยติ่งโตขึ้น วันหนึ่งมีคนมาบอกว่า ลูกหมาที่ต้อยติ่งเก็บมาเลี้ยง เป็นของลูกสาวหมอในตลาด ต้องการมันคืน ฉันเลยไปบอกต้อยติ่ง ให้ต้อยติ่งตัดสินใจ ต้อยติ่งตัดสินใจคืนหมาให้เจ้าของ ฉันชื่นชม และซื้อจักรยานให้เป็นรางวัล

บทบาทของเพื่อนบ้าน

ฉันเป็นเพื่อนบ้านของต้อยติ่ง ฉันไปบอกตาของต้อยติ่งว่าเจ้าของหมาต้องการหมาคืน เพราะหมาที่ต้อยติ่งเก็บมาเลี้ยงเป็นหมาของลูกสาวหมอในตลาด

ภาคผนวก ค

แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณานักเรียนช่วงชั้นที่ 1

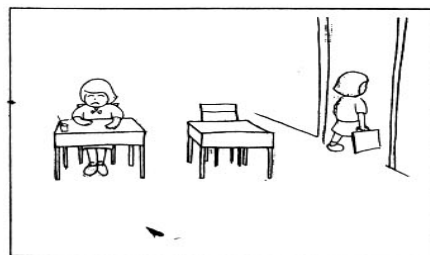
แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

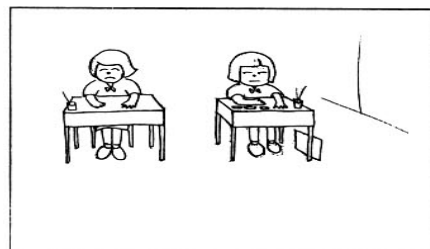
คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. ครูให้นักเรียนวาดภาพระบายสี นักเรียนจะทำอย่างไรหากเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ลืมนำสีมาโรงเรียน

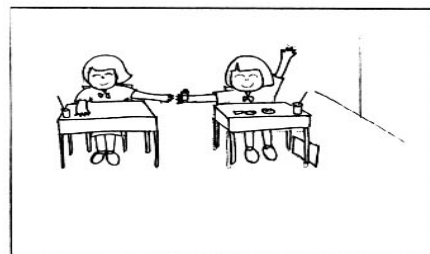
ก. รีบเดินออกไป

ข. ทำเฉย ๆ ไม่สนใจ

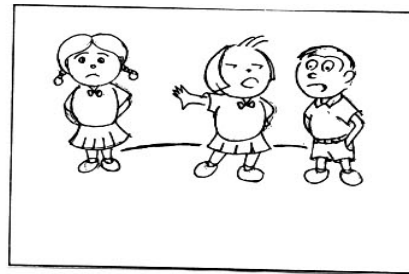

ค. ส่งกล่องสีให้เพื่อนยืม

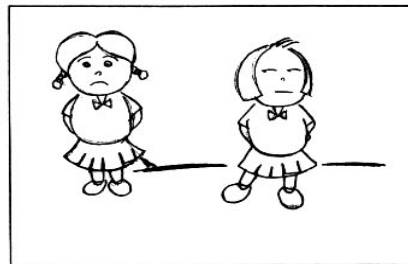

2. นักเรียนนำดินน้ำมันมาโรงเรียนหลายก้อน แต่ครูสั่งให้นำมา 2 ก้อน น้ำฝนเพื่อนร่วมชั้นลืมนำดินน้ำมันมา นักเรียนจะอย่างไร

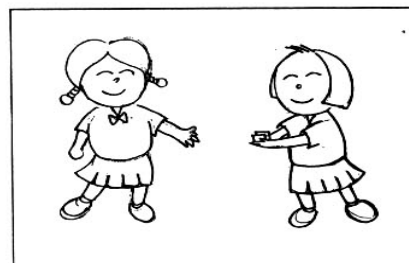
ก. บอกเพื่อน ๆ ว่าไม่ต้องแบ่งให้น้ำฝน

ข. ทำเฉย ๆ ไม่สนใจ

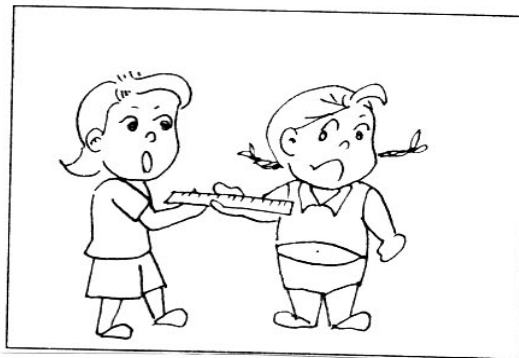

ค. แบ่งดินน้ำมันให้ 2 ก้อน

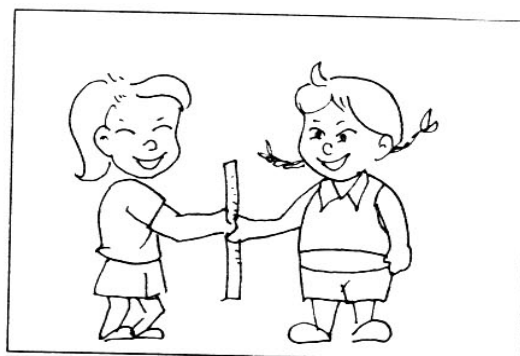

4. เมื่อเพื่อนขอยืมไม้บรรทัดของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร

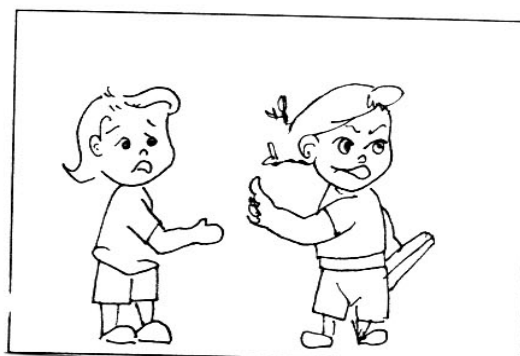
ก. ให้ยืม แต่ไม่พอใจ

ข. ให้ยืมด้วยความเต็มใจ

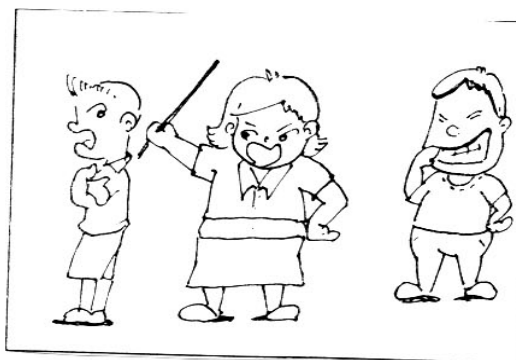

ค. ไม่ให้ยืม

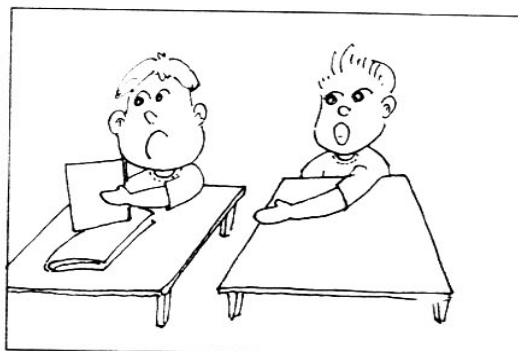

5. หากเพื่อนที่นั่งใกล้ ๆ นักเรียน ไม่ได้นำหนังสือเรียนมา นักเรียนจะอย่างไร

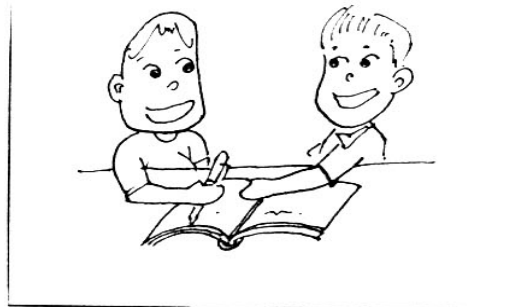
ก. ฟ้องครู

ข. นั่งดูหนังสือคนเดียว

ค. เรียกเพื่อนให้ดูหนังสือด้วยกัน

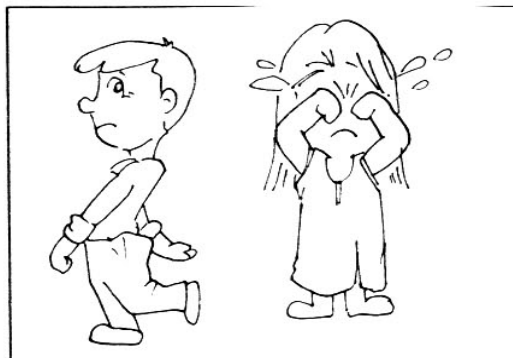
แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

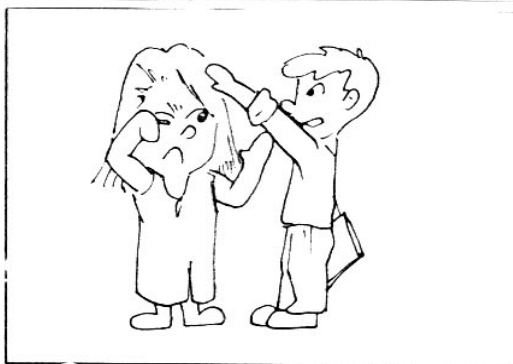
คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. เมื่อนักเรียนเดินมาเจอเพื่อนกำลังร้องไห้ เพราะสอบตกวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนจะอย่างไร

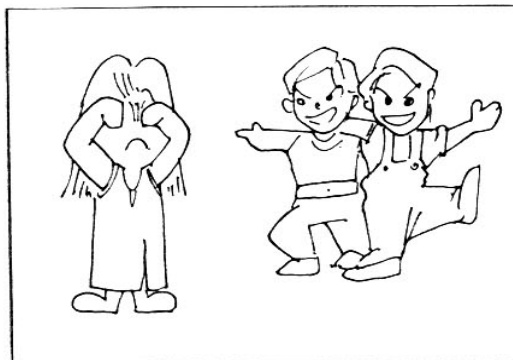
ก. เดินผ่านไป ไม่สนใจ

ข. ปลอบใจและช่วยสอนให้

ค. ชวนเพื่อนอีกคนมาหัวเราะเยาะ

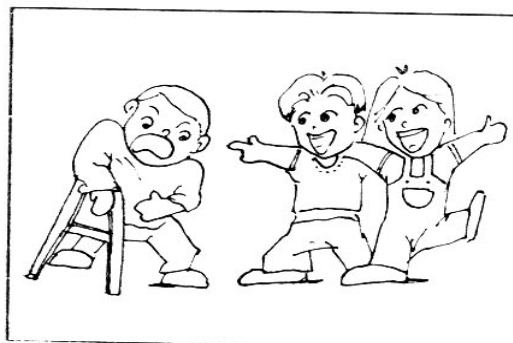

2. รูปภาพในข้อใด แสดงถึงความเมตตา กรุณาต่อนุคคลอื่น

ก.

ข.

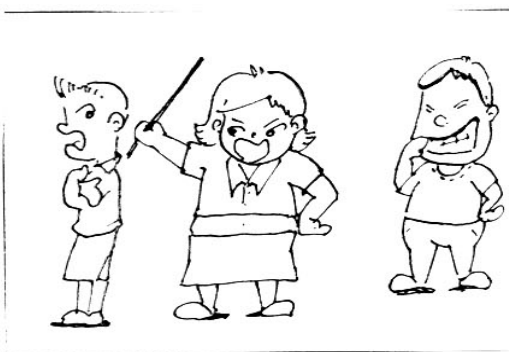

ค.

3. เด็กชายจอม กำลังถูกแม่ตีเพราะสอบตกวิชาสังคม นักเรียนจะอย่างไร หากนักเรียนเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกับจอม

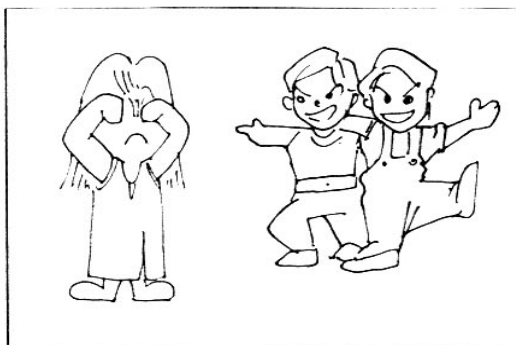
ก. ยืนหัวเราะที่จอมถูกแม่ตี

ข. ช่วยสอนการบ้านให้

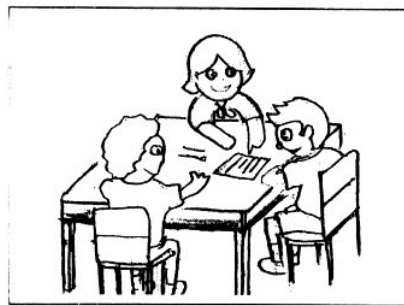

ค. ขวนเพื่อนคนอื่นมาหัวเราะเยาะ

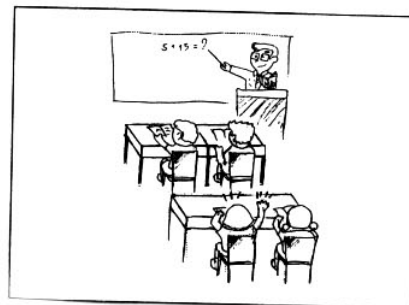

4. ถ้านักเรียน เรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้เก่งมาก แต่เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนสอบตกกันหลายคน นักเรียนจะ
ทำอะไร

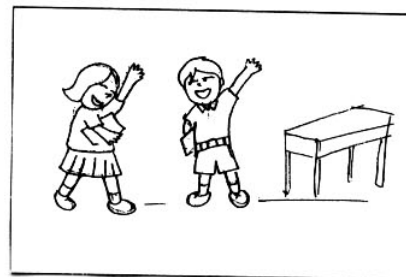
ก. ช่วยสอนให้เพื่อน

ข. เรียนต่อไป ไม่สนใจใคร

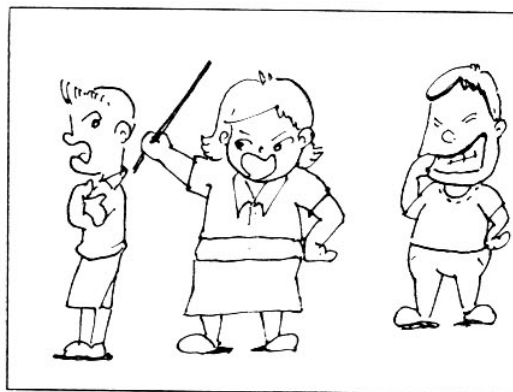

ค. ขวนเพื่อนไปเล่น

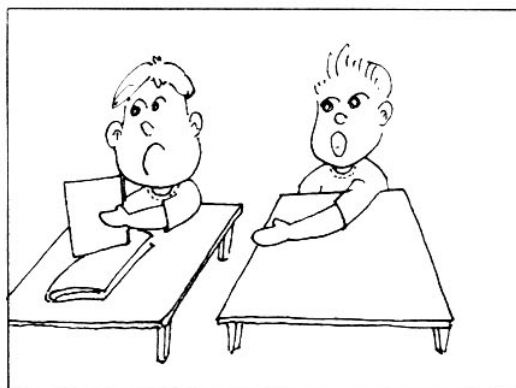

5. แดนมักจะถูกรุ้ เพราะไม่ทำการบ้านมาส่งครูเป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนแดน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ยื่นหัวเราะเมื่อแดนถูกรุ้

ข. ไม่สนใจ

ค. ช่วยสอนการบ้านให้แดน

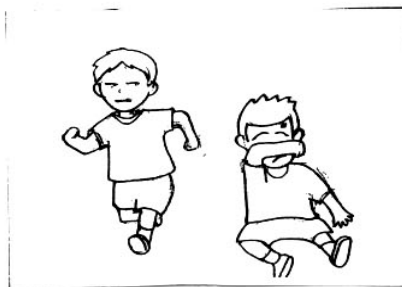
แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ด้านไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน

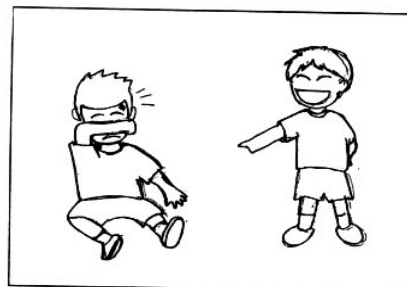
คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนกำลังร้องไห้ เพราะถูกรังแกนักเรียนจะอย่างไร

ก. รีบเดินผ่านไป

ข. หัวเราะสมน้ำหน้า

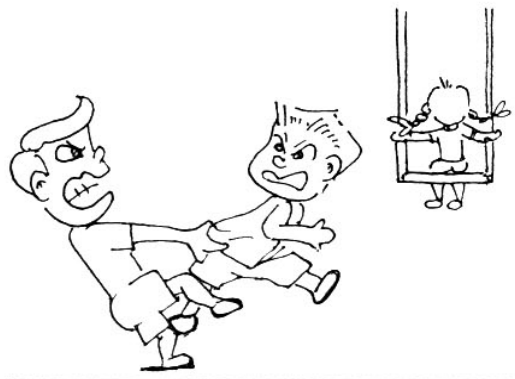

ค. ช่วยพยุงไปส่งถึงบ้าน

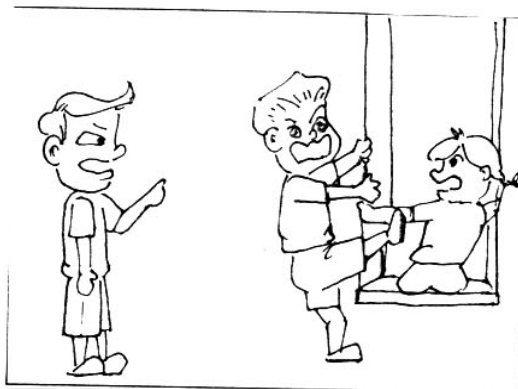

2. เมื่อเพื่อนชวนนักเรียนไปแกลังนึ่งอนุบาลที่สนามเด็กเล่น นักเรียนจะอย่างไร

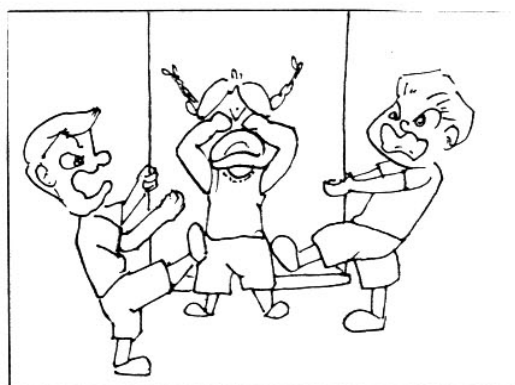
ก. ห้ามไม่ให้เพื่อนแกลังนึ่ง

ข. ยินดีเพื่อนแกลังนึ่ง

ค. แกลังนึ่งกันอย่างสนุกสนาน

3. นักเรียนเดินทางกลับบ้านขณะฝนตก เจอเพื่อนกำลังเดินตากฝนอยู่ นักเรียนจะอย่างไร

ก. เรียกเพื่อนเข้ามาในร่มด้วยกัน

ข. รีบเดินผ่านไป ไม่สนใจ

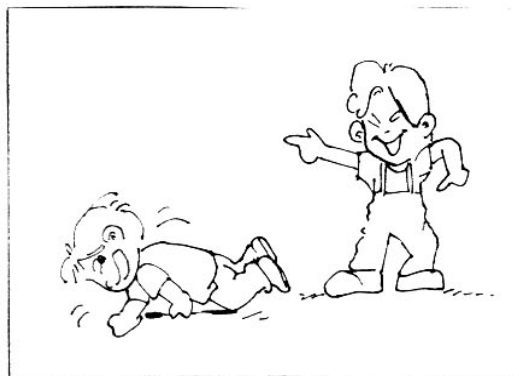

ค. เตะน้ำฝนใส่เพื่อนแล้วหัวเราะเยาะ

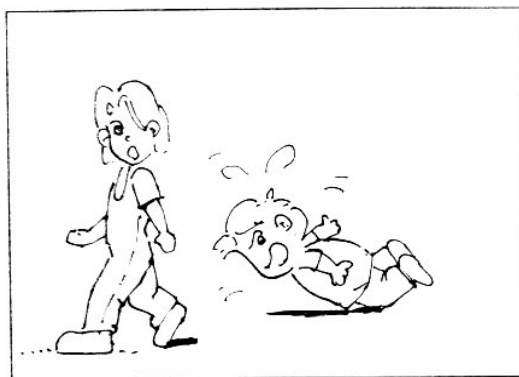

4. ได้ังวิงสะดุขาดัวเองหกล้ม นักเรียนอยู่ในเหตุการณ์นี้จะทำอย่างไร

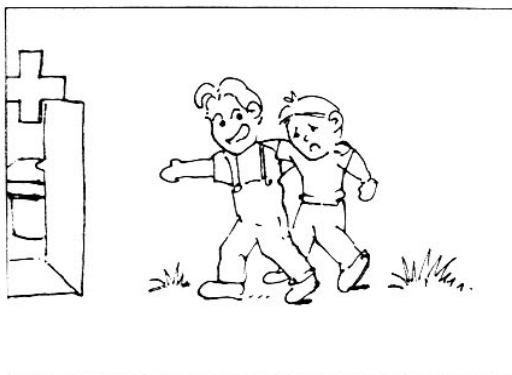
ก. หัวเราะชอบใจ

ข. รีบเดินผ่านไป

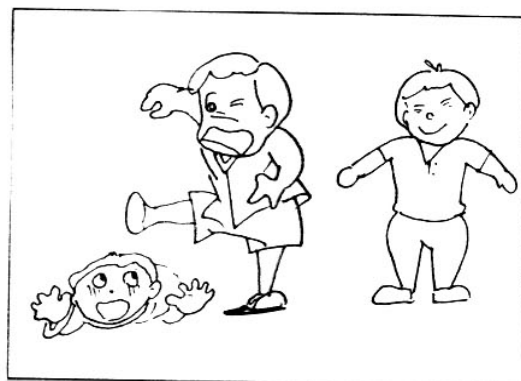

ค. พาเพื่อนไปห้องพยาบาล

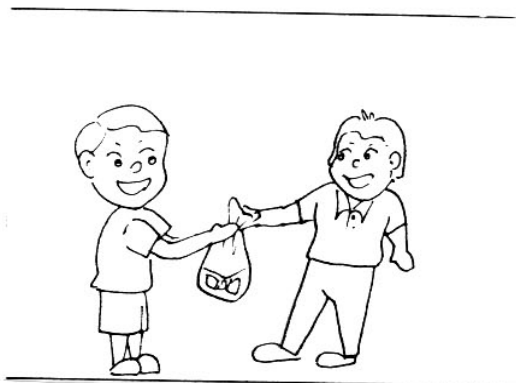

5. ภาพในข้อใดที่แสดงถึงบุคคลที่**ไม่**มีความเมตตา กรุณา

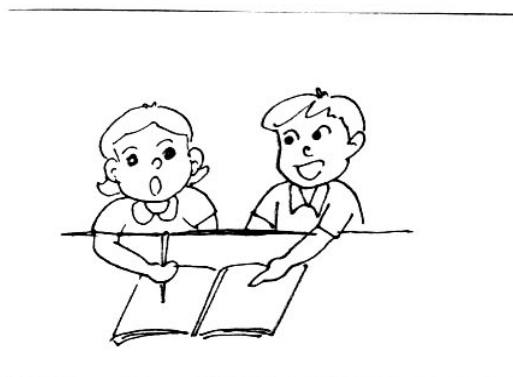
ก.

ข.

ค.

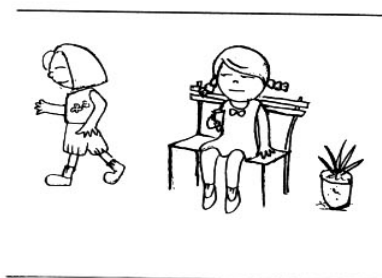
แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน

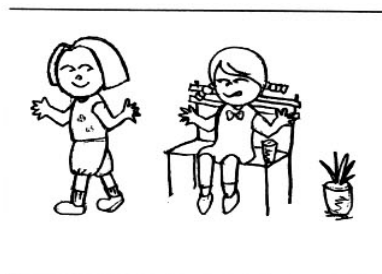
คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. นักเรียนนั่งกินขนมอยู่ตรงเก้าอี้ข้างสนาม เพื่อนของนักเรียนเดินผ่านมา นักเรียนจะอย่างไร

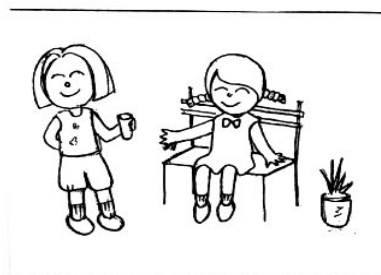
ก. ไม่สนใจ ไม่พูดด้วย

ข. ทักทายแต่บอกว่าขนมหมดแล้ว

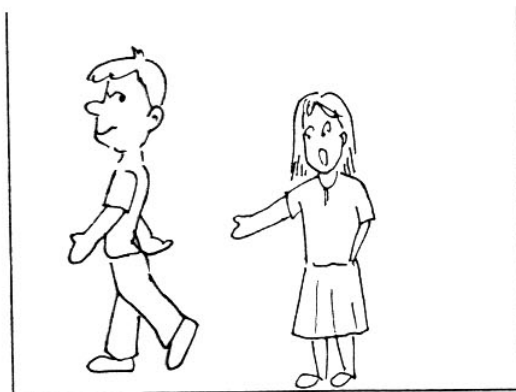

ค. ชวนเพื่อนกินขนมด้วยกัน

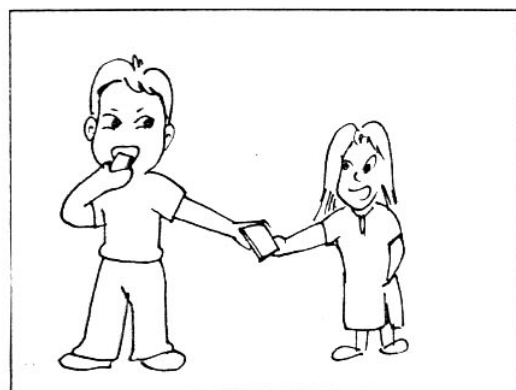

2. นักเรียนกำลังกินขนมอยู่ มีเด็กคนหนึ่งร้องไห้อยากกินขนมของนักเรียน รูปใดแสดงถึงควมมีเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น

ก.

ข.

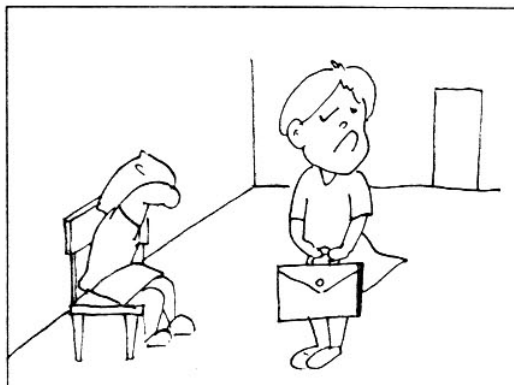

ค.

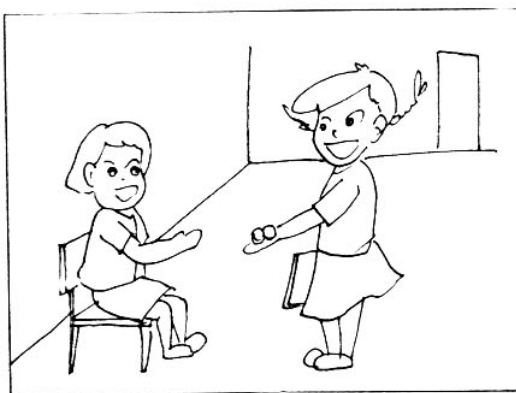

3. นักเรียนเดินมาเจอเพื่อนนั่งร้องไห้อยู่ในห้องเรียน เพราะทำเงินหาย ไม่มีเงินซื้อขนม นักเรียนจะทำอย่างไร

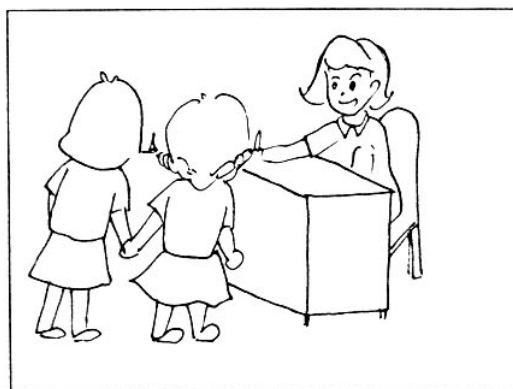
ก. เดินผ่านไป ไม่สนใจ

ข. แบ่งขนมให้เพื่อนทาน

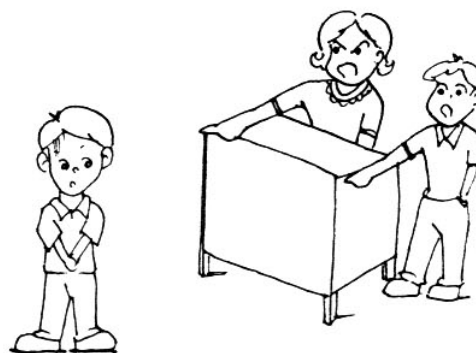

ค. ไปบอกคุณครู

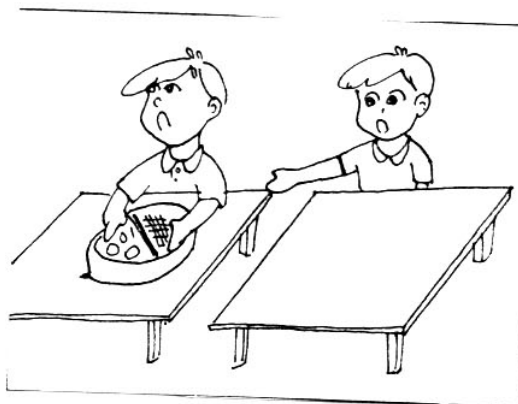

4. เมื่อเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ นักเรียน ไม่ได้นำอาหารกลางวันมาโรงเรียน นักเรียนจะอย่างไร

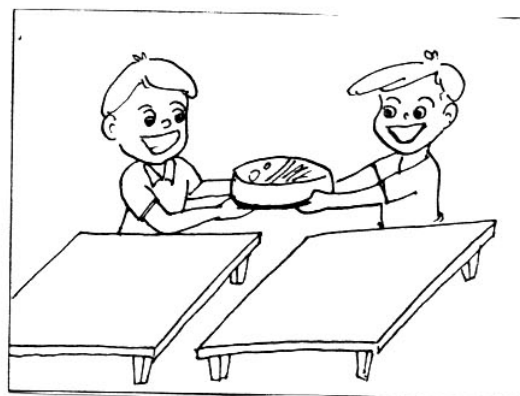
ก. ไปบอกคุณครู

ข. ไม่สนใจ

ค. แบ่งอาหารให้เพื่อน

5. เด็กหญิงไก่ เป็นคนเห็นแก่ตัวมาก ไม่เคยแบ่งอะไรให้ใครเลย วันนี้เด็กหญิงไก่ทำเงินหาย ไม่มีเงินซื้ออาหารเที่ยง นักเรียนเป็นเพื่อนกับเด็กหญิงไก่ จะทำอย่างไร

ก. ไม่แบ่งอาหารให้เพราะเด็กหญิงไก่เป็นคนเห็นแก่ตัว

ข. ไม่แบ่งอาหารให้และบอกให้เพื่อน ๆ ไม่แบ่งด้วย

ค. แบ่งให้เพื่อนกินด้วยกัน

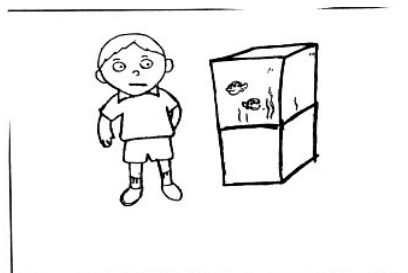
แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตาภรณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ด้านให้อาหารสัตว์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. พ่อของต้นเลี้ยงปลาสวยงามไว้ในบ้าน วันนี้พ่อไม่อยู่ ไปต่างจังหวัดหลายวัน ถ้านักเรียนเป็นต้น นักเรียนจะอย่างไร

ก. เดินไปเดินมาข้าง ๆ ตู้ปลา

ข. จับปลามาเล่น

ค. ให้อาหารปลา

2. หากนักเรียนเจอลูกแมวมานอนอยู่หน้าบ้านของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร

ก. นำไปปล่อยข้างถนน

ข. เอาไม่ไ้ดี

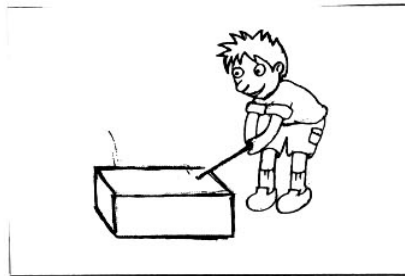

ค. นำอาหารมาให้

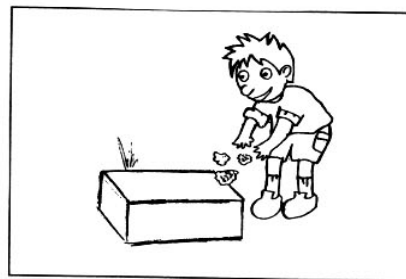

3. ที่โรงเรียนของนักเรียนมีการเลี้ยงปลาสวยงามไว้ในอ่าง เพื่อไว้ดูสวยงาม นักเรียนจะอย่างไรกับปลาในอ่าง

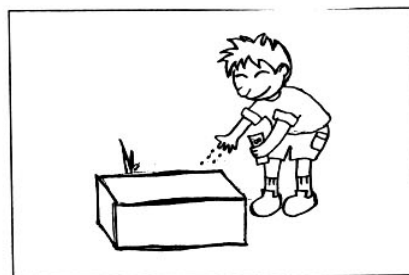
ก. ใช้ไม้ไล่ตีปลาในอ่าง

ข. ใส่เศษขยะลงในอ่าง

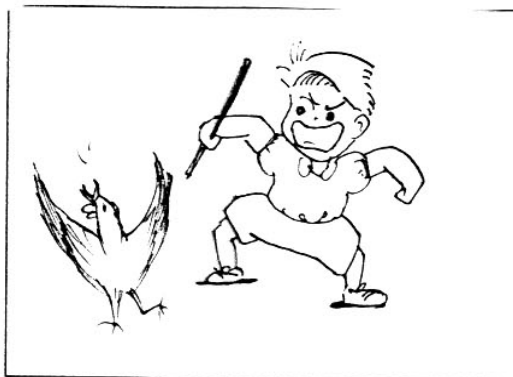

ค. ใส่อาหารให้ปลาทุกวัน

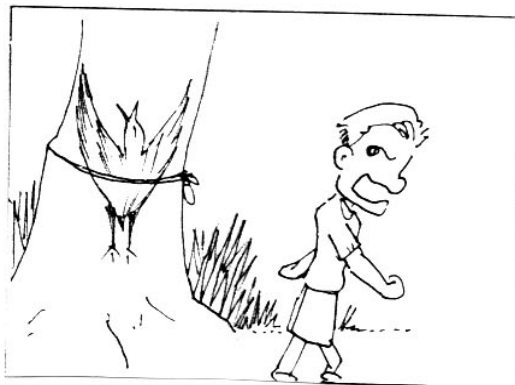

4. มีแม่ไก่ตัวหนึ่งหลงเข้ามาในบริเวณบ้านของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร

ก. ใช้ไม้ไล่ตีให้ออกไป

ข. จับมัดไว้

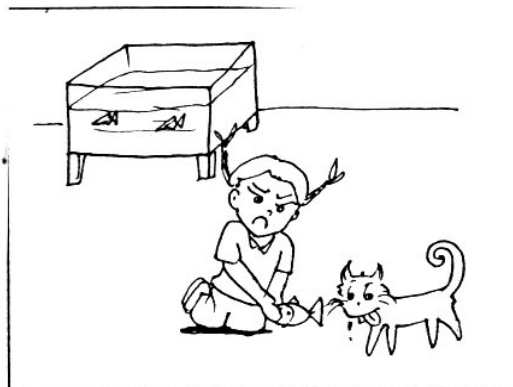

ค. นำอาหารมาให้กิน

5. รูปภาพในข้อใดที่แสดงถึงความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

ก.

ข.

ค.

แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. แก้วกับนิตไปเที่ยวทะเล นิตขุดหอยออกมากองไว้หลายตัว ถ้านักเรียนเป็นแก้ว นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขวนขุดหอยแข่งกัน

ข. เอาขวดมาใส่หอยที่นิตขุดไว้

ค. บอกนิตไม่ให้ขุดหอยและปล่อยให้ทะเลไป

2. หากนักเรียนเจอหนูตัวเล็ก ๆ อยู่ในกล่องเก็บของ นักเรียนจะอย่างไร

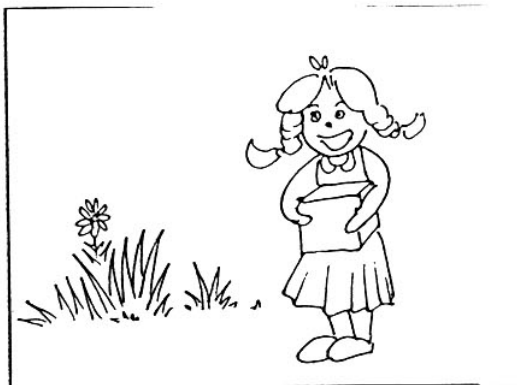
ก. เรียกแมวมามากิน

ข. เอาไม้ไล่ตี

ค. เอาไปปล่อยที่สนาม

3. เมื่อเพื่อนชวนนักเรียนไปจับแมลงปอ นักเรียนจะอย่างไร

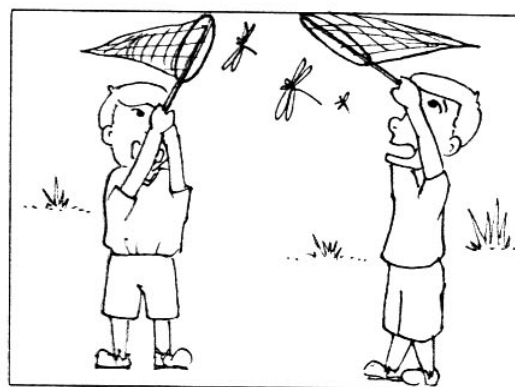
ก. ไม่ไปกับเพื่อน

ข. ไล่แมลงปอให้ไปไกล ๆ จะได้ไม่โดนเพื่อนจับ

ค. ไปจับแมลงปออย่างสนุกสนาน

4. ในขณะที่นักเรียนเล่นก่อกองทราย มีกิ้งกือคลานเข้ามา นักเรียนจะอย่างไร

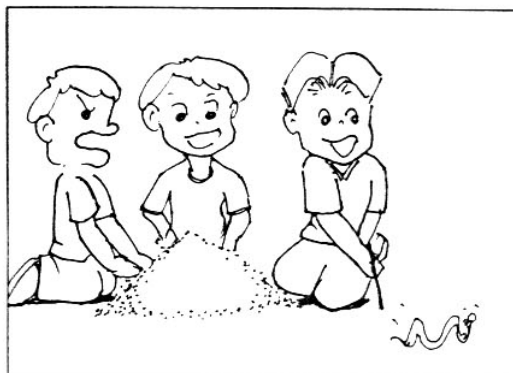
ก. ใช้เท้าเหยียบให้ตาย

ข. ช่วยกันเอาไม้ตี

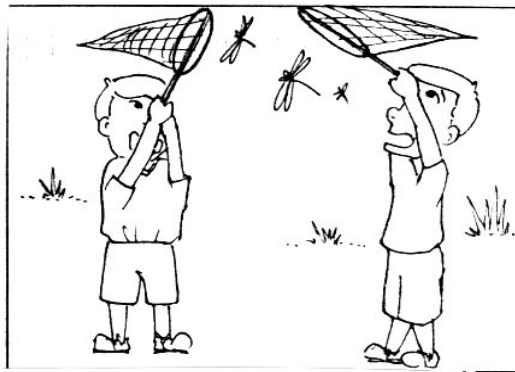

ค. เอาไม้เขี่ยให้ไปไกล ๆ

5. รูปภาพในข้อใดที่แสดงถึงการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

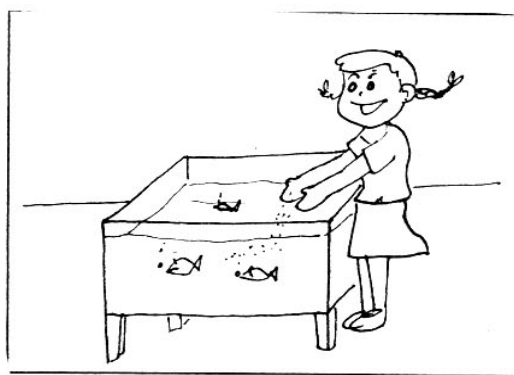
ก.

ข.

ค.

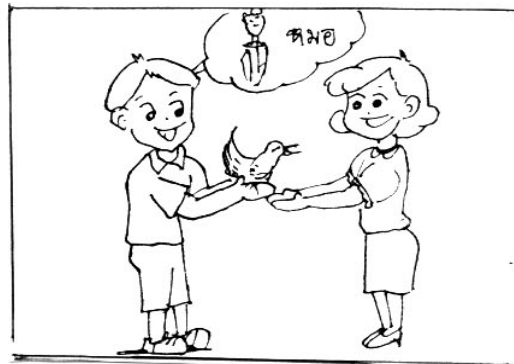
แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. เมื่อนักเรียนไปเจอลูกนกตกจากต้นไม้ ข้อใดแสดงถึงความเมตตากรุณาต่อสัตว์

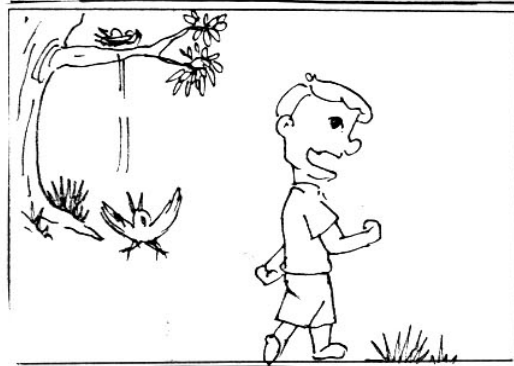
ก. พาไปหาสัตวแพทย์

ข. นำไปเล่นกับเพื่อน

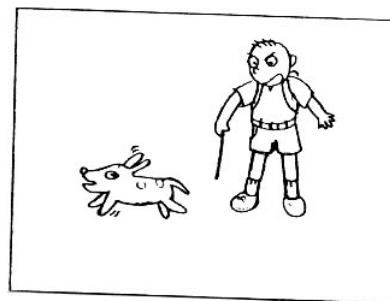

ค. เดินผ่านไปไม่สนใจ

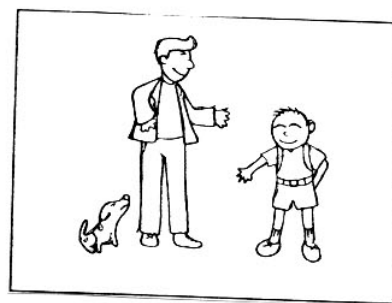

2. ขณะเดินไปโรงเรียน นักเรียนเจอสุนัขที่เคยไล่เห่านักเรียนทุกวันนอนบาดเจ็บ นักเรียนจะอย่างไร

ก. หาไม้มาตีให้สะใจ

ข. วิ่งไปบอกเจ้าของสุนัข

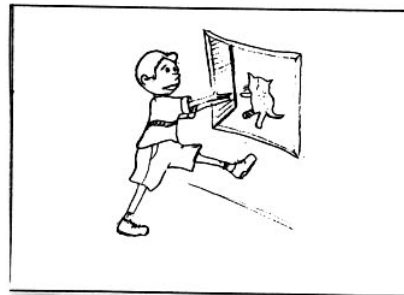

ค. รีบเดินผ่านไป ไม่สนใจ

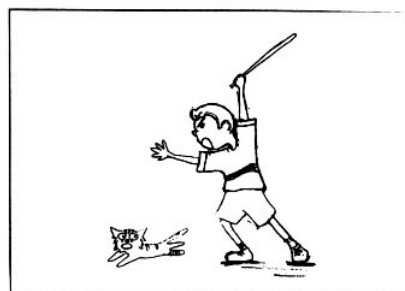

3. วันหนึ่งมีแมวตัวหนึ่งขาหัก เข้ามาหลบในบ้านของนักเรียน ปรากฏว่าเป็นแมวตัวที่เคยเข้ามากินปลาในบ้านของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร

ก. จับแมวโยนออกนอกหน้าต่าง

ข. หาไม้ไล่ตีทันที

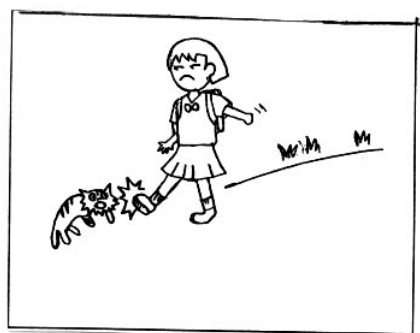

ค. อุ้มไปส่งเจ้าของ

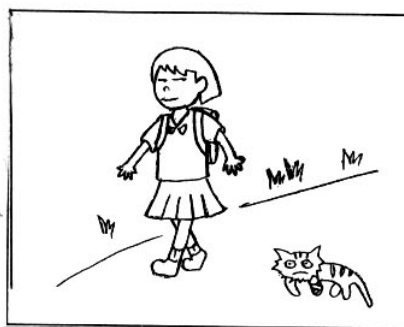

4. ขณะที่นักเรียนกำลังรีบไปโรงเรียน ระหว่างทางพบแมวบาดเจ็บนอนอยู่ข้างถนน นักเรียนจะทำอย่างไร

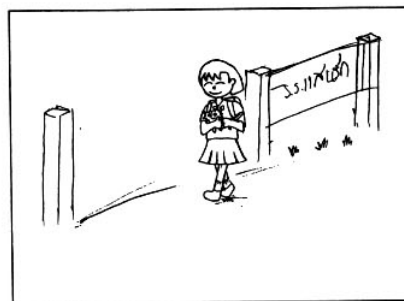
ก. เตะแมวแล้วรีบเดินหนีไป

ข. ไม่สนใจ รีบเดินไปโรงเรียน

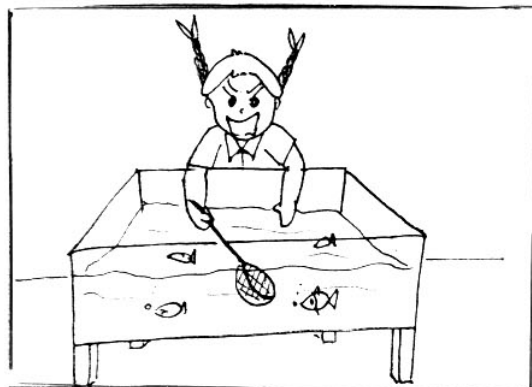

ค. อุ้มแมวไปใส่ยาที่โรงเรียน

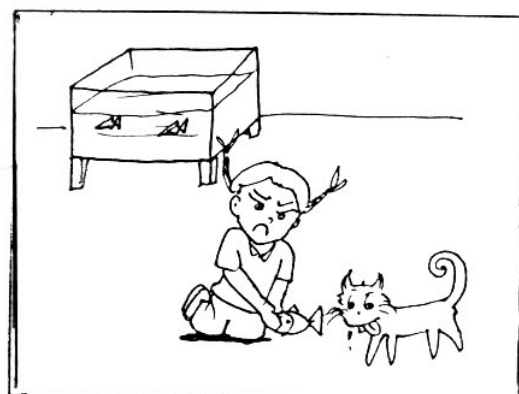

5. รูปภาพในข้อใดแสดงถึงควมมีเมตตากรุณาช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

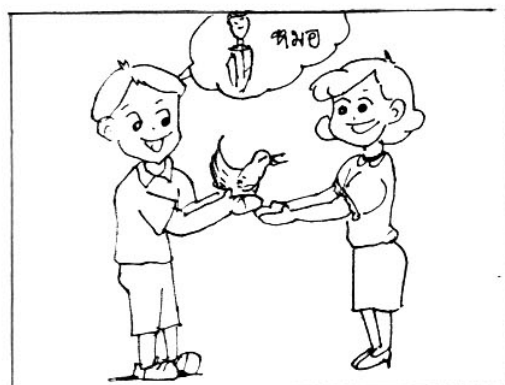
ก.

ข.

ค.

ภาคผนวก ง
แบบเฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลัง
พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

- ข้อ 1. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 2. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 3. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 4. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 5. ตอบ ข้อ ค

2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

- ข้อ 1. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 2. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 3. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 4. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 5. ตอบ ข้อ ค

3. ด้านไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน

- ข้อ 1. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 2. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 3. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 4. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 5. ตอบ ข้อ ก

4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน

- ข้อ 1. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 2. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 3. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 4. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 5. ตอบ ข้อ ค

5. ด้านให้อาหารสัตว์

- ข้อ 1. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 2. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 3. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 4. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 5. ตอบ ข้อ ข

6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

ข้อ 1. ตอบ ข้อ ค

ข้อ 2. ตอบ ข้อ ค

ข้อ 3. ตอบ ข้อ ข

ข้อ 4. ตอบ ข้อ ค

ข้อ 5. ตอบ ข้อ ก

7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

ข้อ 1. ตอบ ข้อ ก

ข้อ 2. ตอบ ข้อ ข

ข้อ 3. ตอบ ข้อ ค

ข้อ 4. ตอบ ข้อ ค

ข้อ 5. ตอบ ข้อ ค

ภาคผนวก จ

แบบวัดความเมตตากรุณานักเรียนช่วงชั้นที่ 1

แบบวัดความเมตตาภรณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข หรือ ค ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. หากนักเรียนเจอหนูตัวเล็ก ๆ อยู่ในกล่องเก็บของ นักเรียนจะอย่างไร

ก. เรียกแมวมารับ

ข. เอาไม้ตี

ค. เอาไปปล่อยที่สนาม

2. เมื่อนักเรียนเดินไปเจอลูกนกตกจากต้นไม้ ข้อใดแสดงถึงความเมตตาภรณ์ต่อสัตว์

3. เมื่อเพื่อนชวนนักเรียนไปจับแมลงปอ นักเรียนจะอย่างไร

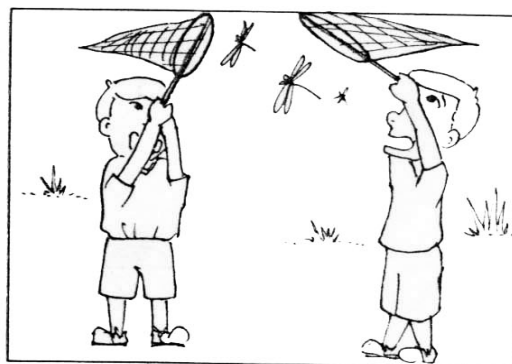
ก. ไม่ไปกับเพื่อน

ข. ไปไล่แมลงปอให้ไปไกล ๆ

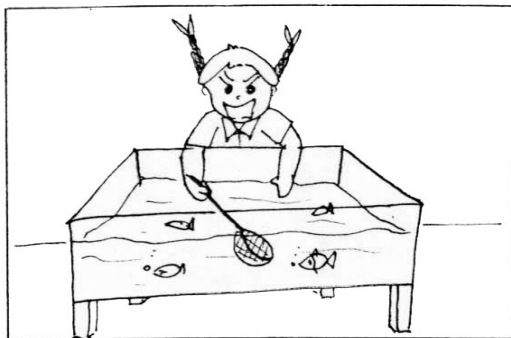

ค. ไปจับแมลงปออย่างสนุก

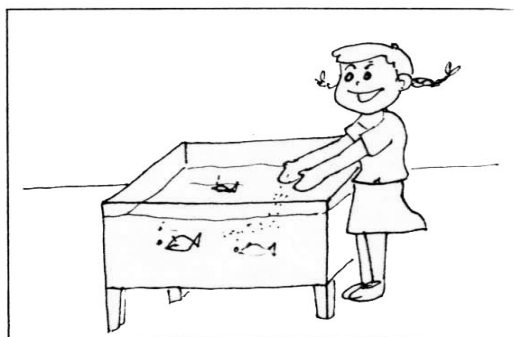

4. ข้อใดแสดงถึงความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

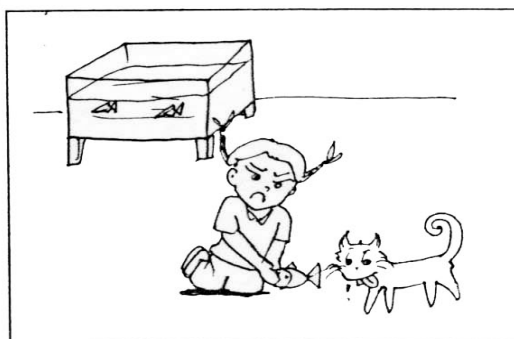
ก.

ข.

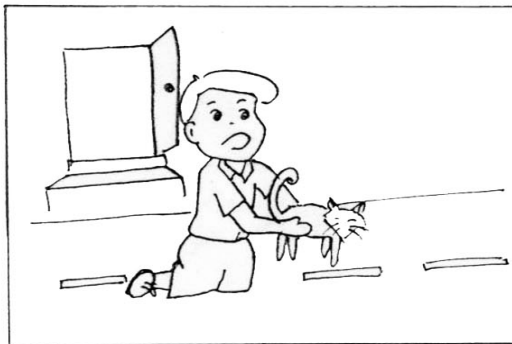

ค.

5 หากนักเรียนเจอลูกแมวมานอนอยู่ที่หน้าบ้าน นักเรียนจะอย่างไร

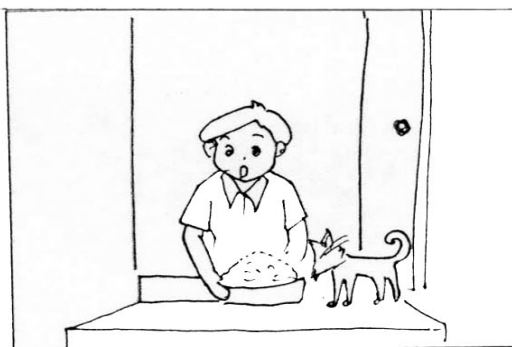
ก. นำไปปล่อย

ข. เขาไม่ไล่ตี

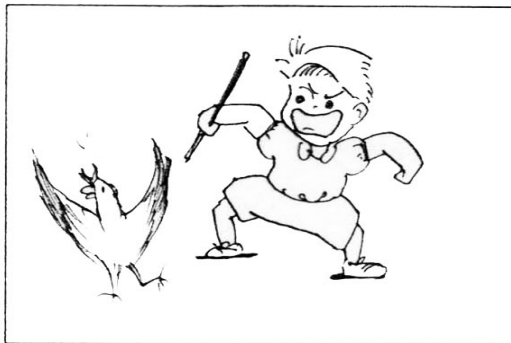

ค. นำอาหารมาให้

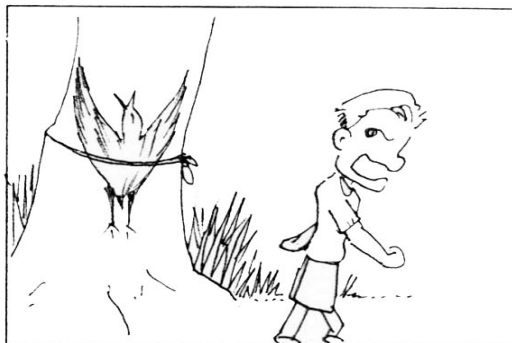

6. รูปใดแสดงถึงความเมตตาจากภูณาคต่อสัตว์

ก.

ข.

ค.

7. ในขณะที่นักเรียนกำลังเล่นก่อกองทราย มีกิ้งกือคลานเข้ามา นักเรียนจะอย่างไร

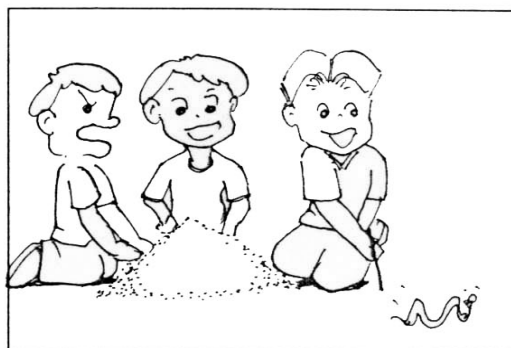
ก. ใช้เท้าเหยียบให้ตาย

ข. ช่วยกันเอาไม้ตี

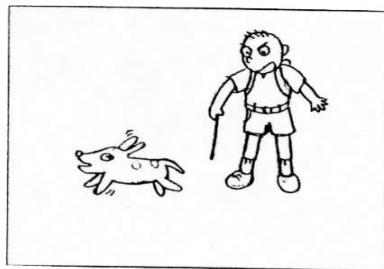

ค. เอาไม้เขี่ยให้ไปไกล ๆ

8. ขณะเดินไปโรงเรียน นักเรียนเจอสุนัขที่เคยได้เห่านักเรียนทุกวันนอนบาดเจ็บ นักเรียนจะอย่างไร

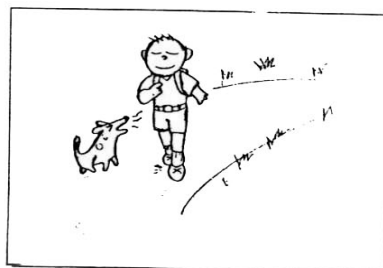
ก. หาไม้มาตีให้สะใจ

ข. วิ่งไปบอกเจ้าของสุนัข

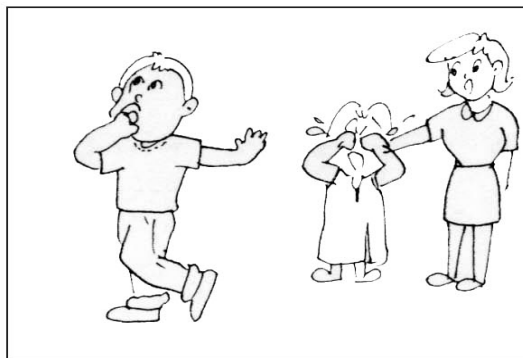

ค. รีบเดินผ่านไป ไม่สนใจ

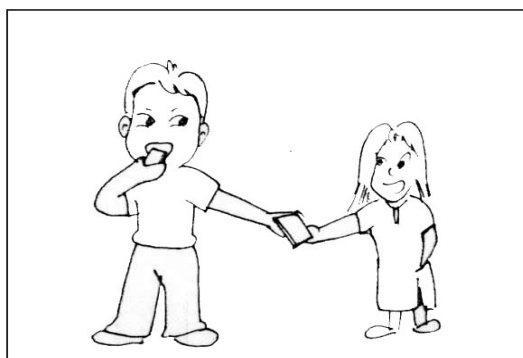

9. นักเรียนกำลังกินขนมอยู่ มีเด็กคนหนึ่งร้องไห้อยากกินขนมของนักเรียน รูปใดแสดงถึงความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น

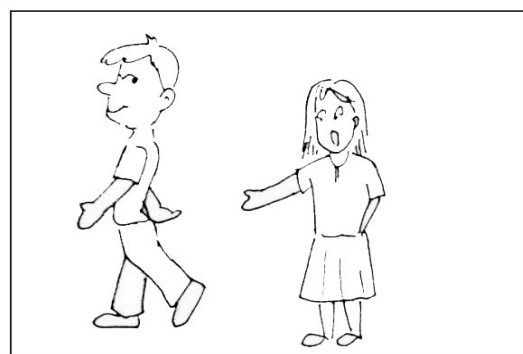
ก.

ข.

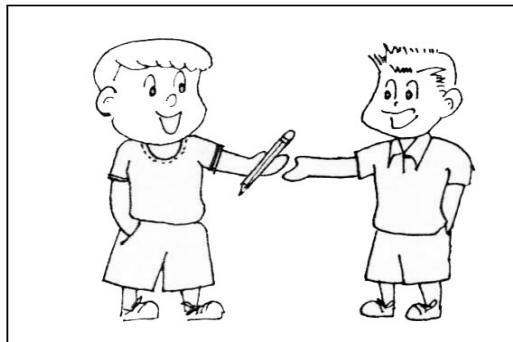

ค.

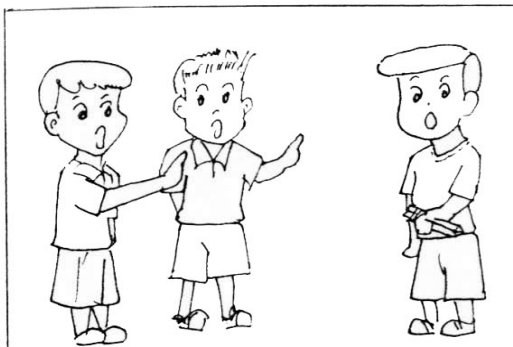

10. เมื่อเพื่อนไม่ได้นำดินสอมาโรงเรียน นักเรียนจะอย่างไร

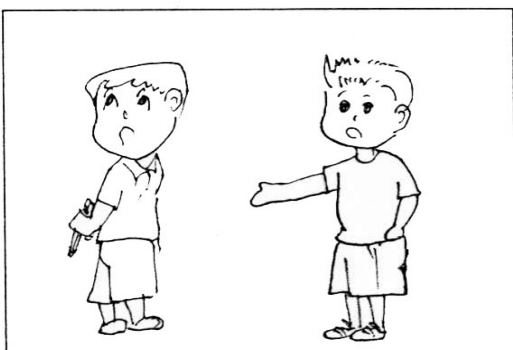
ก. แบ่งให้เพื่อนยืม

ข. บอกให้ไปยืมคนอื่น

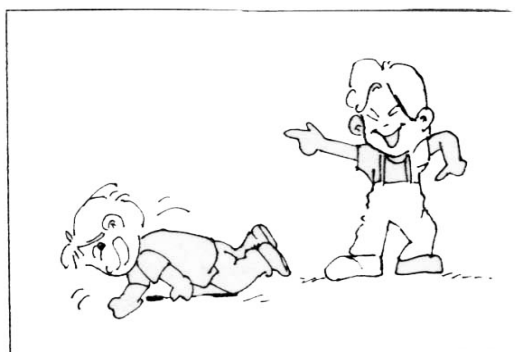

ค. ไม่ให้ยืม

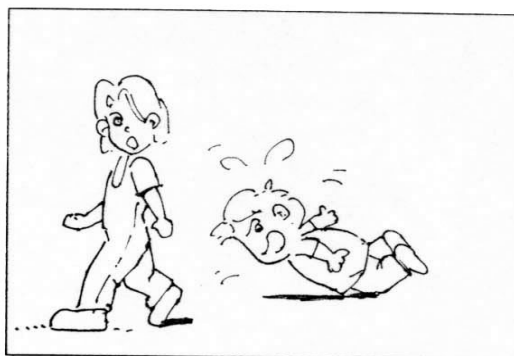

11. ได้ังวังละดูดาตัวเองหกล้ม นักเรียนอยู่ในเหตุการณ์นี้จะทำอย่างไร

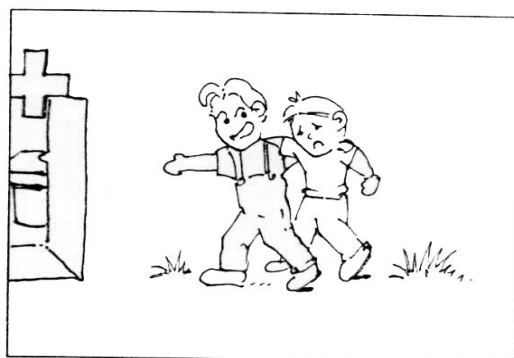
ก. หัวเราะขบใจ

ข. รีบเดินผ่านไป

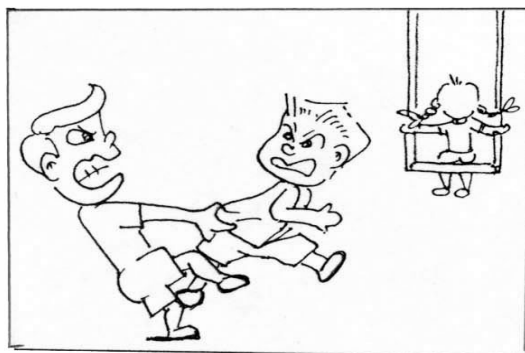

ค. พาเพื่อนไปห้องพยาบาล

12. เมื่อเพื่อนชวนนักเรียนไปแกลัง้้องอนุบาลที่สนามเด็กเล่น นักเรียนจะอย่างไร

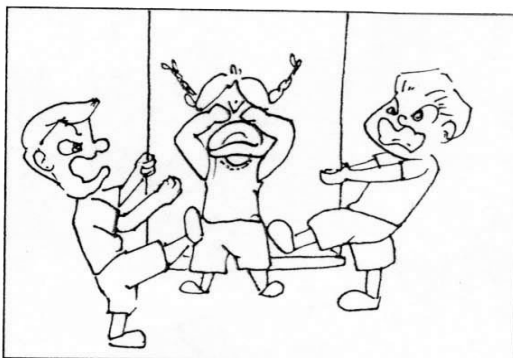
ก. ห้ามไม่ให้เพื่อนแกลัง้้อง

ข. ยินดีเพื่อนแกลัง้้อง

ค. แกลัง้้องกันอย่างสนุกสนาน

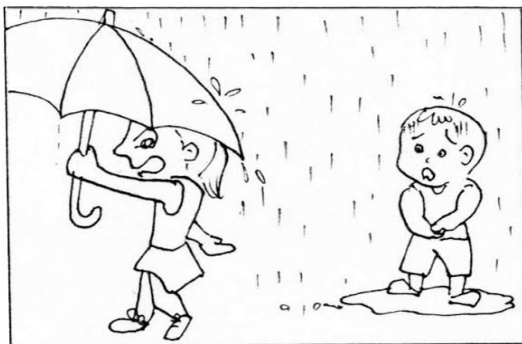

13. นักเรียนเดินทางกลับบ้านขณะฝนตก เจอเพื่อนกำลังเดินตากฝนอยู่ นักเรียนจะอย่างไร

ก. เรียกเพื่อนเข้ามาในร่มด้วยกัน

ข. รีบเดินผ่านไป ไม่สนใจ

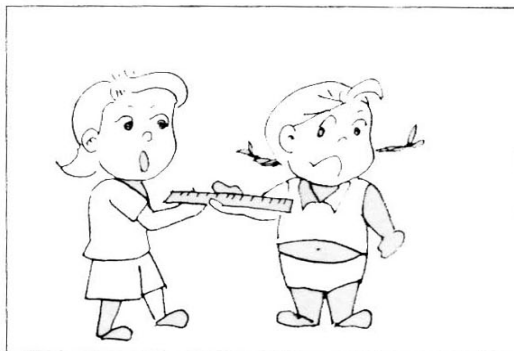

ค. เตะน้ำฝนใส่เพื่อน

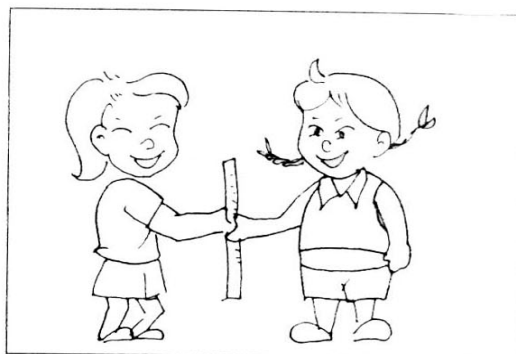

14. เมื่อเพื่อนขอยืมไม้บรรทัดของฉัน นักเรียนจะอย่างไร

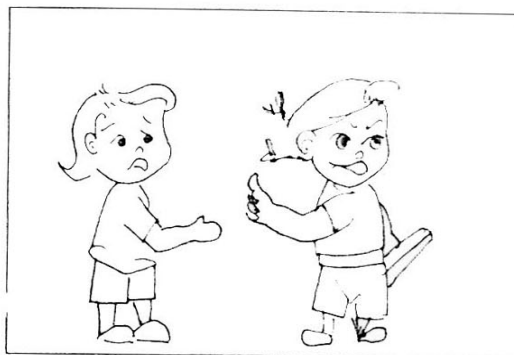
ก. ให้ยืม แต่ไม่พอใจ

ข. ให้ยืมด้วยความเต็มใจ

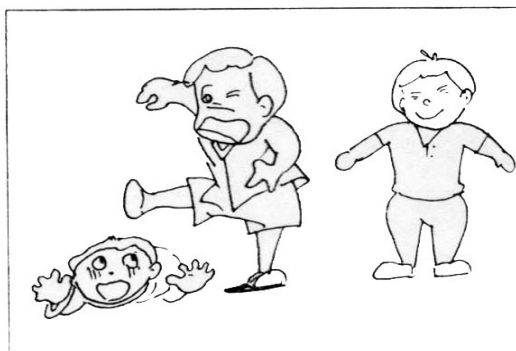

ค. ไม่ให้ยืม

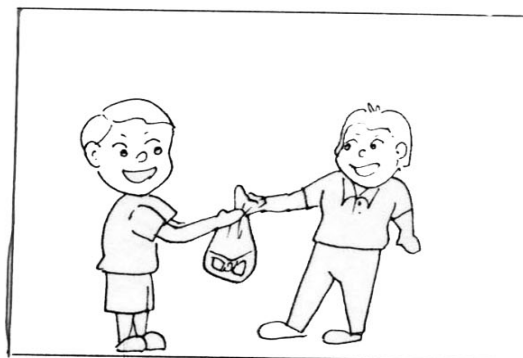

15. รูปใดแสดงถึงบุคคลที่ไม่มีความเมตตา กรุณา

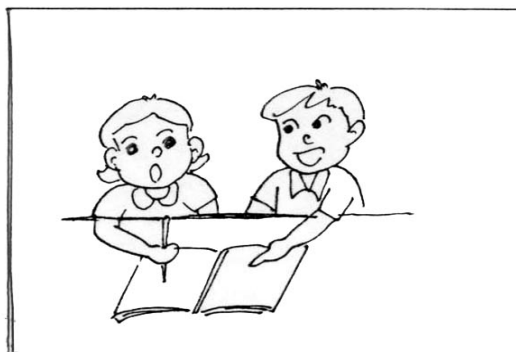
ก.

ข.

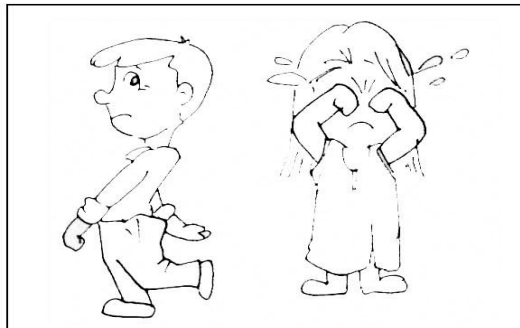

ค.

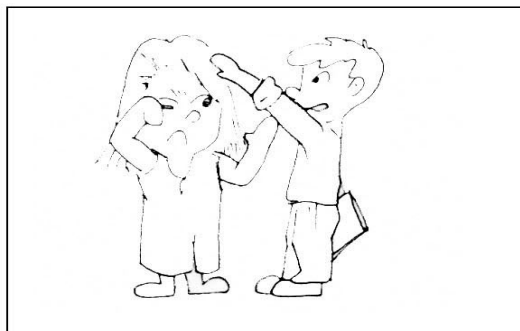

16. เมื่อนักเรียนเดินมาเจอเพื่อน กำลังร้องไห้ เพราะสอบตกวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนจะทำอย่างไร

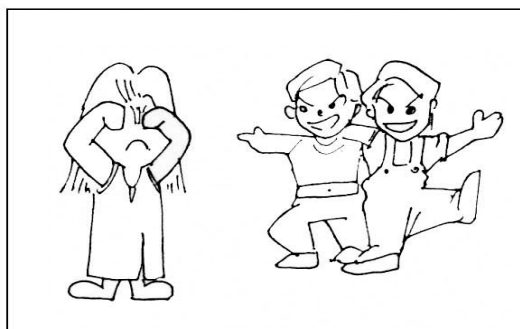
ก. เดินผ่านไป ไม่สนใจ

ข. ปลอบใจ และ ช่วยสอนให้

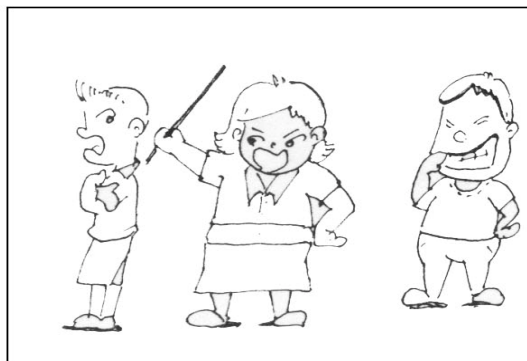

ค. ขวนเพื่อนอีกคนมาหัวเราะเยาะ

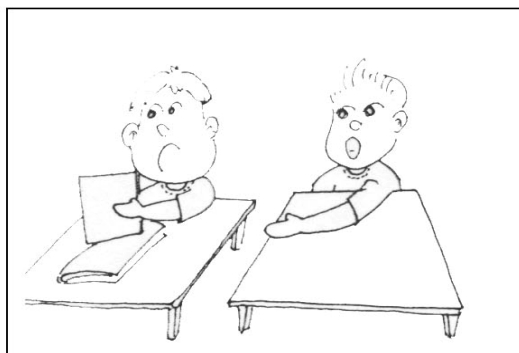

17. รูปในข้อใดแสดงถึงผู้มีเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น

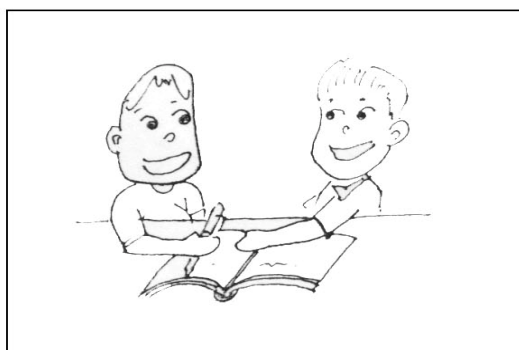
ก

ข

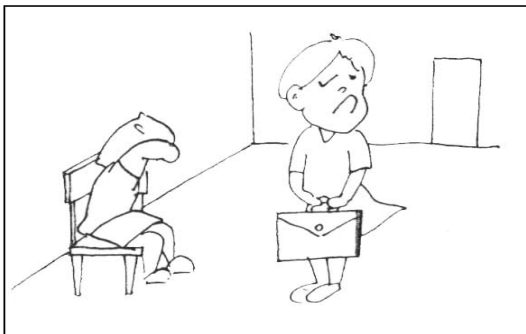

ค

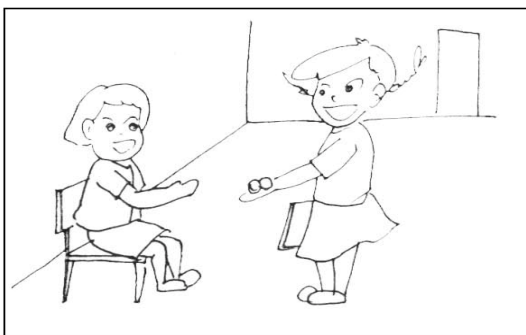

18. นักเรียนเดินมาเจอเพื่อนนั่งร้องไห้อยู่ในห้องเรียน เพราะไม่ได้นำเงินมา นักเรียนจะอย่างไร

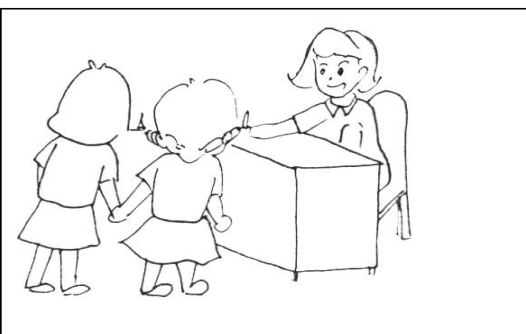
ก. เดินผ่านไป ไม่สนใจ

ข. แบ่งเงินให้เพื่อนยิ้ม

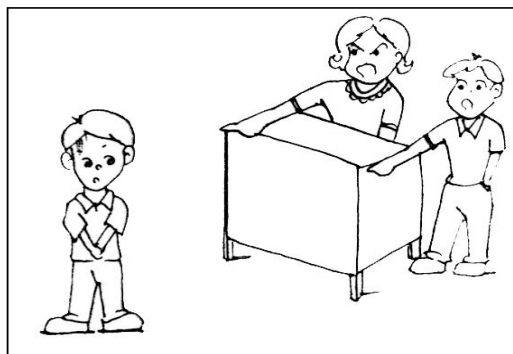

ค. ไปบอกคุณครู

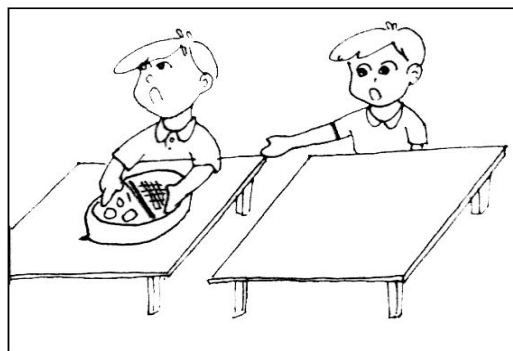

19. เมื่อเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ นักเรียน ไม่ได้นำอาหารกลางวันมาโรงเรียน นักเรียนจะอย่างไร

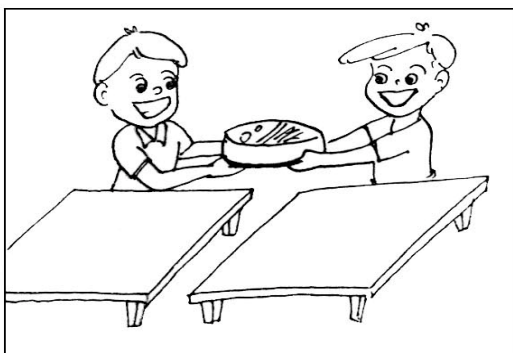
ก. ไปบอกคุณครู

ข. ไม่สนใจ

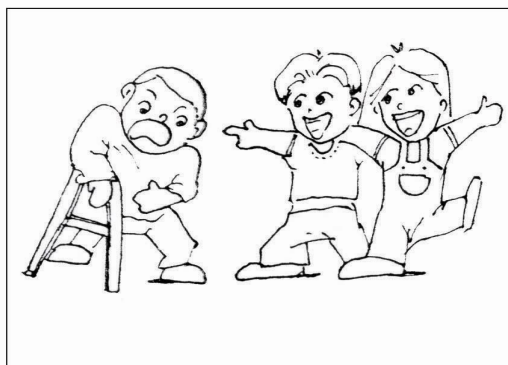

ค. แบ่งอาหารให้เพื่อน

20. รูปในข้อใดแสดงถึงความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น

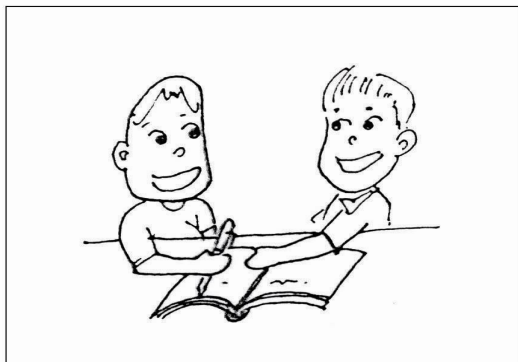
ก.

ข.

ค.

ภาคผนวก จ

เฉลยแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

เฉลยแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

- ข้อ 1. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 2. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 3. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 4. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 5. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 6. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 7. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 8. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 9. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 10. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 11. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 12. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 13. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 14. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 15. ตอบ ข้อ ก
- ข้อ 16. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 17. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 18. ตอบ ข้อ ข
- ข้อ 19. ตอบ ข้อ ค
- ข้อ 20. ตอบ ข้อ ค

ภาคผนวก ข

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 1

แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	1	+1	+1	+1	3	1
	2	+1	+1	+1	3	1
	3	+1	+1	+1	3	1
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	4	+1	+1	0	2	.67
	5	+1	+1	+1	3	1
	6	+1	+1	+1	3	1
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	7	+1	+1	+1	3	1
	8	+1	+1	+1	3	1
	9	+1	+1	+1	3	1
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	10	+1	+1	+1	3	1
	11	+1	+1	+1	3	1
	12	+1	+1	+1	3	1
5. ด้านให้อาหารสัตว์	13	+1	+1	+1	3	1
	14	+1	0	+1	2	.67
	15	+1	+1	+1	3	1
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	16	+1	+1	+1	3	1
	17	+1	+1	+1	3	1
	18	+1	+1	+1	3	1
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	19	+1	+1	+1	3	1
	20	+1	+1	+1	3	1

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 1

แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1	ข้อที่	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ค่าความ ยากง่าย (p)	หมายเหตุ
1. ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	1	.63	.60	ใช้ได้
	2	.39	.44	ใช้ได้
	3	.54	.58	ใช้ได้
2. ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	4	.46	.62	ใช้ได้
	5	.50	.57	ใช้ได้
	6	.38	.53	ใช้ได้
3. ด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อน	7	.56	.50	ใช้ได้
	8	.31	.62	ใช้ได้
	9	.54	.58	ใช้ได้
4. ด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทาน	10	.34	.55	ใช้ได้
	11	.47	.55	ใช้ได้
	12	.41	.64	ใช้ได้
5. ด้านให้อาหารสัตว์	13	.61	.56	ใช้ได้
	14	.58	.63	ใช้ได้
	15	.50	.57	ใช้ได้
6. ด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	16	.60	.58	ใช้ได้
	17	.52	.57	ใช้ได้
	18	.56	.58	ใช้ได้
7. ด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	19	.56	.61	ใช้ได้
	20	.48	.59	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .88

ภาคผนวก ซ

ตารางเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาด้านความเมตตากรุณา
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ตาราง 23 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตา กรุณา ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน
 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
 การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (n = 35)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	4	1	1
2	4	5	1	1
3	3	4	1	1
4	4	5	1	1
5	4	5	1	1
6	3	4	1	1
7	3	3	0	0
8	4	5	1	1
9	3	4	1	1
10	3	5	2	4
11	2	4	2	4
12	3	4	1	1
13	2	3	1	1
14	2	4	2	4
15	3	5	2	4
16	2	5	3	9
17	4	4	0	0
18	3	5	2	4
19	4	5	1	1
20	3	4	1	1
21	3	5	2	4
22	3	4	1	1
23	3	5	2	4
24	4	5	1	1
25	3	4	1	1
26	4	5	1	1
27	2	3	1	1

ตาราง 23 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	2	5	3	9
29	3	5	2	4
30	4	4	0	0
31	3	5	2	4
32	4	5	1	1
33	2	3	1	1
34	2	5	3	9
35	3	4	1	1
รวม	107	154	$\sum d = 47$	$\sum d^2 = 83$
$\bar{X}$	3.05	4.40		
S.D.	.72	.69		

ตาราง 24 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 35$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	4	5	1	1
2	3	4	1	1
3	4	5	1	1
4	4	5	1	1
5	3	4	1	1
6	2	3	1	1
7	4	5	1	1
8	3	4	1	1
9	4	5	1	1
10	3	5	2	4
11	2	4	2	4
12	3	4	1	1
13	3	5	2	4
14	4	5	1	1
15	3	5	2	4
16	3	4	1	1
17	3	4	1	1
18	3	4	1	1
19	2	5	3	9
20	3	4	1	1
21	3	4	1	1
22	4	5	1	1
23	2	3	1	1
24	3	4	1	1
25	3	4	1	1
26	3	4	1	1
27	3	3	0	0

ตาราง 24 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	4	5	1	1
29	3	4	1	1
30	3	4	1	1
31	3	5	2	4
32	3	5	2	4
33	3	4	1	1
34	3	5	2	4
35	2	5	3	9
รวม	108	153	$\sum d = 45$	$\sum d^2 = 71$
$\bar{X}$	3.08	4.37		
S.D.	.61	.64		

ตาราง 25 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการ
ใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 35$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	4	1	1
2	3	5	2	4
3	4	5	1	1
4	3	5	2	4
5	4	4	0	0
6	4	5	1	1
7	3	2	-1	1
8	3	5	2	4
9	2	4	2	4
10	3	4	1	1
11	3	3	0	0
12	4	5	1	1
13	2	4	2	4
14	4	5	1	1
15	3	5	2	4
16	2	3	1	1
17	4	4	0	0
18	4	5	1	1
19	3	4	1	1
20	2	4	2	4
21	3	4	1	1
22	3	4	1	1
23	2	3	1	1
24	3	4	1	1
25	3	5	2	4
26	3	4	1	1
27	3	5	2	4

ตาราง 25 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	2	4	2	4
29	2	4	2	4
30	3	5	2	4
31	3	4	1	1
32	3	5	2	4
33	3	4	1	1
34	4	5	1	1
35	3	4	1	1
รวม	106	149	$\sum d = 43$	$\sum d^2 = 71$
$\bar{X}$	3.02	4.25		
S.D.	.66	.74		

ตาราง 26 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านแบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทานของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 35$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	2	3	1	1
2	4	5	1	1
3	5	5	0	0
4	4	5	1	1
5	2	3	1	1
6	3	5	2	4
7	2	4	2	4
8	3	4	1	1
9	3	4	1	1
10	4	4	0	0
11	3	5	2	4
12	3	3	0	0
13	3	4	1	1
14	3	5	2	4
15	3	4	1	1
16	3	4	1	1
17	2	4	2	4
18	3	5	2	4
19	3	5	2	4
20	3	4	1	1
21	4	5	1	1
22	3	5	2	4
23	3	4	1	1
24	2	3	1	1
25	4	5	1	1
26	4	5	1	1
27	3	4	1	1

ตาราง 26 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	5	2	4
29	4	5	1	1
30	2	3	1	1
31	2	4	2	4
32	4	5	1	1
33	4	5	1	1
34	3	4	1	1
35	3	5	2	4
รวม	109	152	$\sum d = 43$	$\sum d^2 = 65$
$\bar{X}$	3.11	4.34		
S.D.	.75	.72		

ตาราง 27 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรณาด้าน ให้อาหารสัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความ
เมตตากรณานักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 35$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	4	5	1	1
2	3	4	1	1
3	3	4	1	1
4	4	5	1	1
5	4	5	1	1
6	3	5	2	4
7	4	5	1	1
8	3	5	2	4
9	4	5	1	1
10	3	5	2	4
11	3	5	2	4
12	3	4	1	1
13	4	5	1	1
14	4	5	1	1
15	3	5	2	4
16	4	5	1	1
17	4	4	0	0
18	3	4	1	1
19	3	5	2	4
20	3	4	1	1
21	2	5	3	9
22	4	5	1	1
23	3	5	2	4
24	3	5	2	4
25	3	4	1	1
26	3	5	2	4
27	3	4	1	1

ตาราง 27 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	2	3	1	1
29	4	5	1	1
30	2	4	2	4
31	3	4	1	1
32	4	5	1	1
33	4	5	1	1
34	3	5	2	4
35	3	4	1	1
รวม	115	162	$\sum d = 47$	$\sum d^2 = 75$
$\bar{X}$	3.28	4.62		
S.D.	.62	.54		

ตาราง 28 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากฤณาด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือ
พัฒนาความเมตตากฤณของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (n = 35)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	4	1	1
2	4	5	1	1
3	3	4	1	1
4	4	4	0	0
5	4	5	1	1
6	3	4	1	1
7	3	4	1	1
8	3	5	2	4
9	4	5	1	1
10	4	5	1	1
11	3	5	2	4
12	3	3	0	0
13	2	4	2	4
14	3	5	2	4
15	4	5	1	1
16	2	3	1	1
17	3	4	1	1
18	2	3	1	1
19	4	3	-1	1
20	3	4	1	1
21	2	3	1	1
22	3	5	2	4
23	4	4	0	0
24	3	4	1	1
25	3	4	1	1
26	4	4	0	0
27	3	5	2	4

ตาราง 28 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	4	5	1	1
29	3	4	1	1
30	3	4	1	1
31	4	5	1	1
32	3	4	1	1
33	3	4	1	1
34	2	4	2	4
35	2	3	1	1
รวม	110	146	$\sum d = 36$	$\sum d^2 = 52$
$\bar{X}$	3.14	4.17		
S.D.	.69	.70		

ตาราง 29 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตาการุณยด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้
คู่มือพัฒนาความเมตตาการุณยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (n = 35)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	4	5	1	1
2	2	3	1	1
3	4	5	1	1
4	3	5	2	4
5	4	5	1	1
6	2	3	1	1
7	3	4	1	1
8	4	5	1	1
9	3	5	2	4
10	3	5	2	4
11	3	4	1	1
12	2	3	1	1
13	4	5	1	1
14	2	3	1	1
15	4	5	1	1
16	3	4	1	1
17	4	4	0	0
18	4	5	1	1
19	4	5	1	1
20	3	4	1	1
21	2	3	1	1
22	4	5	1	1
23	3	4	1	1
24	4	5	1	1
25	2	4	2	4
26	4	5	1	1
27	4	5	1	1

ตาราง 29 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	2	3	1	1
29	3	4	1	1
30	3	5	2	4
31	4	5	1	1
32	2	3	1	1
33	3	5	2	4
34	4	5	1	1
35	2	4	2	4
รวม	111	152	$\sum d = 41$	$\sum d^2 = 55$
$\bar{X}$	3.17	4.34		
S.D.	.82	.80		

ตาราง 30 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตา กรุณา ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (n = 38)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	5	2	4
2	3	4	1	1
3	4	5	1	1
4	3	4	1	1
5	2	3	1	1
6	3	4	1	1
7	4	5	1	1
8	4	5	1	1
9	4	5	1	1
10	3	4	1	1
11	4	5	1	1
12	3	5	2	4
13	2	3	1	1
14	4	5	1	1
15	4	5	1	1
16	3	4	1	1
17	3	4	1	1
18	3	4	1	1
19	2	3	1	1
20	4	5	1	1
21	2	3	1	1
22	4	5	1	1
23	3	5	2	4
24	3	5	2	4
25	3	4	1	1
26	3	4	1	1
27	4	5	1	1

ตาราง 30 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	3	0	0
29	4	5	1	1
30	2	4	2	4
31	3	4	1	1
32	3	4	1	1
33	4	5	1	1
34	3	4	1	1
35	4	5	1	1
36	4	5	1	1
37	3	4	1	1
38	3	5	2	4
รวม	123	166	$\sum d = 43$	$\sum d^2 = 55$
$\bar{X}$	3.23	4.36		
S.D.	.67	.71		

ตาราง 31 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตาครูณาด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาครูณานักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	5	2	4
2	2	3	1	1
3	3	5	2	4
4	3	4	1	1
5	4	5	1	1
6	2	3	1	1
7	3	4	1	1
8	3	5	2	4
9	3	4	1	1
10	4	3	-1	1
11	3	4	1	1
12	2	4	2	4
13	3	4	1	1
14	4	5	1	1
15	3	4	1	1
16	3	5	2	4
17	3	3	0	0
18	4	5	1	1
19	2	3	1	1
20	3	5	2	4
21	3	5	2	4
22	4	4	0	0
23	3	4	1	1
24	3	4	1	1
25	3	5	2	4
26	3	4	1	1
27	2	3	1	1

ตาราง 31 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	4	1	1
29	3	5	2	4
30	3	4	1	1
31	4	5	1	1
32	3	4	1	1
33	4	4	0	0
34	5	5	0	0
35	3	5	2	4
36	3	4	1	1
37	3	3	0	0
38	4	5	1	1
รวม	119	160	$\sum d = 41$	$\sum d^2 = 63$
$\bar{X}$	3.13	4.2		
S.D.	.66	.74		

ตาราง 32 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากฤณด้านไม่รังแก หรือ หัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากฤณของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (n = 38)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	4	5	1	1
2	3	4	1	1
3	2	3	1	1
4	3	5	2	4
5	2	4	2	4
6	3	3	0	0
7	4	5	1	1
8	4	4	0	0
9	3	5	2	4
10	3	4	1	1
11	2	3	1	1
12	3	4	1	1
13	3	3	0	0
14	4	5	1	1
15	2	4	2	4
16	4	4	0	0
17	4	5	1	1
18	3	4	1	1
19	3	4	1	1
20	2	3	1	1
21	2	3	1	1
22	3	4	1	1
23	2	2	0	0
24	3	4	1	1
25	4	5	1	1
26	2	4	2	4
27	3	5	2	4

ตาราง 32 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	4	5	1	1
29	3	4	1	1
30	4	5	1	1
31	3	5	2	4
32	3	4	1	1
33	3	3	0	0
34	3	4	1	1
35	2	4	2	4
36	4	5	1	1
37	4	5	1	1
38	3	4	1	1
รวม	116	156	$\sum d = 40$	$\sum d^2 = 56$
$\bar{X}$	3.05	4.10		
S.D.	.73	.79		

ตาราง 33 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากฤณาด้าน แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทานของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	5	2	4
2	3	4	1	1
3	3	3	0	0
4	4	5	1	1
5	4	3	-1	1
6	3	4	1	1
7	4	5	1	1
8	3	4	1	1
9	3	4	1	1
10	2	3	1	1
11	3	5	2	4
12	4	5	1	1
13	3	4	1	1
14	2	5	3	9
15	3	4	1	1
16	3	4	1	1
17	4	5	1	1
18	2	3	1	1
19	3	4	1	1
20	3	3	0	0
21	2	3	1	1
22	2	3	1	1
23	2	3	1	1
24	3	4	1	1
25	2	3	1	1
26	2	2	0	0
27	3	5	2	4

ตาราง 33 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	4	3	-1	1
29	4	5	1	1
30	3	5	2	4
31	4	4	0	0
32	4	5	1	1
33	4	5	1	1
34	3	3	0	0
35	3	5	2	4
36	4	5	1	1
37	3	4	1	1
38	4	5	1	1
รวม	118	154	$\sum d = 36$	$\sum d^2 = 56$
$\bar{X}$	3.10	4.05		
S.D.	.72	.89		

ตาราง 34 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากฤณาด้านให้อาหารสัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความ
เมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	4	1	1
2	4	5	1	1
3	3	4	1	1
4	4	4	0	0
5	2	4	2	4
6	3	5	2	4
7	4	5	1	1
8	4	4	0	0
9	2	3	1	1
10	3	4	1	1
11	4	5	1	1
12	2	2	0	0
13	3	4	1	1
14	4	5	1	1
15	3	4	1	1
16	2	3	1	1
17	3	4	1	1
18	3	4	1	1
19	4	4	0	0
20	2	4	2	4
21	3	5	2	4
22	3	3	0	0
23	2	3	1	1
24	4	5	1	1
25	2	3	1	1
26	3	5	2	4
27	3	4	1	1

ตาราง 34 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	4	1	1
29	4	5	1	1
30	2	3	1	1
31	3	5	2	4
32	4	5	1	1
33	4	5	1	1
34	4	5	1	1
35	3	4	1	1
36	4	4	0	0
37	3	4	1	1
38	2	3	1	1
รวม	118	156	$\sum d = 38$	$\sum d^2 = 50$
$\bar{X}$	3.10	4.10		
S.D.	.76	.79		

ตาราง 35 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือ
พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	5	2	4
2	3	5	2	4
3	2	3	1	1
4	4	5	1	1
5	4	5	1	1
6	4	3	-1	1
7	3	5	2	4
8	4	5	1	1
9	3	5	2	4
10	4	5	1	1
11	4	5	1	1
12	3	4	1	1
13	2	3	1	1
14	3	4	1	1
15	2	2	0	0
16	3	4	1	1
17	2	4	2	4
18	4	5	1	1
19	3	5	2	4
20	3	4	1	1
21	2	3	1	1
22	3	4	1	1
23	2	2	0	0
24	3	4	1	1
25	2	2	0	0
26	2	4	2	4
27	3	5	2	4

ตาราง 35 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	4	1	1
29	3	4	1	1
30	3	4	1	1
31	4	5	1	1
32	3	4	1	1
33	3	5	2	4
34	3	4	1	1
35	2	3	1	1
36	5	5	0	0
37	4	5	1	1
38	4	4	0	0
รวม	117	157	$\sum d = 40$	$\sum d^2 = 60$
$\bar{X}$	3.07	4.13		
S.D.	.78	.93		

ตาราง 36 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากฤณาด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้
คู่มือพัฒนาความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (n = 38)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	4	5	1	1
2	3	4	1	1
3	3	5	2	4
4	2	3	1	1
5	4	5	1	1
6	2	4	2	4
7	2	3	1	1
8	4	5	1	1
9	3	4	1	1
10	5	5	0	0
11	4	3	-1	1
12	3	4	1	1
13	4	5	1	1
14	1	2	1	1
15	3	5	2	4
16	3	4	1	1
17	3	5	2	4
18	3	4	1	1
19	4	3	-1	1
20	3	4	1	1
21	3	5	2	4
22	3	4	1	1
23	2	3	1	1
24	3	4	1	1
25	2	3	1	1
26	4	5	1	1
27	4	5	1	1

ตาราง 36 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	5	2	4
29	4	5	1	1
30	3	4	1	1
31	4	5	1	1
32	3	4	1	1
33	4	5	1	1
34	4	5	1	1
35	3	4	1	1
36	4	5	1	1
37	3	4	1	1
38	4	5	1	1
รวม	123	162	$\sum d = 39$	$\sum d^2 = 55$
$\bar{X}$	3.23	4.26		
S.D.	.81	.82		

ตาราง 37 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตา กรุณา ด้านให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	4	1	1
2	3	4	1	1
3	4	5	1	1
4	2	3	1	1
5	3	3	0	0
6	4	5	1	1
7	3	5	2	4
8	2	3	1	1
9	4	5	1	1
10	3	4	1	1
11	3	5	2	4
12	4	5	1	1
13	3	5	2	4
14	2	3	1	1
15	3	5	2	4
16	3	4	1	1
17	2	4	2	4
18	4	5	1	1
19	3	5	2	4
20	3	4	1	1
21	3	4	1	1
22	2	4	2	4
23	2	3	1	1
24	5	5	0	0
25	2	5	3	9
26	3	3	0	0
27	4	5	1	1

ตาราง 37 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	4	1	1
29	3	4	1	1
30	4	5	1	1
31	2	4	2	4
32	4	5	1	1
33	3	3	0	0
34	4	5	1	1
35	2	4	2	4
36	4	5	1	1
37	3	4	1	1
38	4	4	0	0
รวม	118	162	$\sum d = 44$	$\sum d^2 = 68$
$\bar{X}$	3.10	4.26		
S.D.	.79	.75		

ตาราง 38 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตา กรุณา ด้านสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	5	2	4
2	2	2	0	0
3	3	4	1	1
4	4	5	1	1
5	3	4	1	1
6	2	3	1	1
7	3	4	1	1
8	2	3	1	1
9	3	5	2	4
10	3	4	1	1
11	4	5	1	1
12	2	2	0	0
13	3	4	1	1
14	3	4	1	1
15	3	4	1	1
16	2	3	1	1
17	3	4	1	1
18	4	4	0	0
19	4	3	-1	1
20	3	4	1	1
21	2	4	2	4
22	2	3	1	1
23	3	3	0	0
24	4	5	1	1
25	3	4	1	1
26	4	5	1	1
27	4	5	1	1

ตาราง 38 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	3	0	0
29	3	4	1	1
30	4	5	1	1
31	3	4	1	1
32	3	4	1	1
33	4	4	0	0
34	4	5	1	1
35	3	2	-1	1
36	3	5	2	4
37	3	4	1	1
38	4	5	1	1
รวม	118	150	$\sum d = 32$	$\sum d^2 = 44$
$\bar{X}$	3.10	3.94		
S.D.	.68	.89		

ตาราง 39 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านไม่รังแกหรือหัวเราะเยาะเย้ยเพื่อนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการ
ใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (n = 38)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	4	5	1	1
2	3	4	1	1
3	4	5	1	1
4	3	4	1	1
5	4	5	1	1
6	2	3	1	1
7	3	5	2	4
8	2	3	1	1
9	4	5	1	1
10	3	4	1	1
11	4	5	1	1
12	3	4	1	1
13	4	5	1	1
14	3	4	1	1
15	3	5	2	4
16	2	3	1	1
17	4	5	1	1
18	3	4	1	1
19	3	4	1	1
20	3	4	1	1
21	2	3	1	1
22	2	4	2	4
23	3	4	1	1
24	2	4	2	4
25	2	3	1	1
26	3	3	0	0
27	5	5	0	0

ตาราง 39 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	4	1	1
29	2	3	1	1
30	4	5	1	1
31	2	3	1	1
32	4	5	1	1
33	3	4	1	1
34	3	4	1	1
35	2	4	2	4
36	3	5	2	4
37	4	5	1	1
38	4	5	1	1
รวม	117	159	$\sum d = 42$	$\sum d^2 = 54$
$\bar{X}$	3.07	4.18		
S.D.	.81	.76		

ตาราง 40 เปรียบเทียบความคะแนนเมตตากฎณาด้าน แบ่งอาหารหรือขนมให้ผู้อื่นรับประทานของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากฎณานักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	4	4	0	0
2	4	5	1	1
3	3	5	2	4
4	3	4	1	1
5	3	4	1	1
6	4	4	0	0
7	2	3	1	1
8	3	4	1	1
9	5	5	0	0
10	3	5	2	4
11	3	5	2	4
12	4	5	1	1
13	3	5	2	4
14	3	4	1	1
15	2	3	1	1
16	2	4	2	4
17	4	3	-1	1
18	2	3	1	1
19	5	5	0	0
20	4	5	1	1
21	3	4	1	1
22	2	3	1	1
23	3	5	2	4
24	2	3	1	1
25	2	3	1	1
26	4	5	1	1
27	3	5	2	4

ตาราง 40 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	4	5	1	1
29	3	4	1	1
30	4	4	0	0
31	3	5	2	4
32	4	5	1	1
33	5	5	0	0
34	3	4	1	1
35	2	4	2	4
36	3	4	1	1
37	2	3	1	1
38	4	5	1	1
รวม	122	161	$\sum d = 39$	$\sum d^2 = 59$
$\bar{X}$	3.21	4.23		
S.D.	.90	.78		

ตาราง 41 เปรียบเทียบคะแนนเมตตากฤณาด้าน ให้อาหารสัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความ
เมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	4	5	1	1
2	3	5	2	4
3	4	4	0	0
4	4	5	1	1
5	3	4	1	1
6	2	4	2	4
7	2	3	1	1
8	4	5	1	1
9	4	4	0	0
10	3	4	1	1
11	3	5	2	4
12	2	3	1	1
13	3	4	1	1
14	3	4	1	1
15	2	3	1	1
16	4	5	1	1
17	4	4	0	0
18	3	4	1	1
19	3	3	0	0
20	3	4	1	1
21	3	5	2	4
22	2	3	1	1
23	4	5	1	1
24	2	3	1	1
25	3	4	1	1
26	4	5	1	1
27	3	3	0	0

ตาราง 41 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	4	5	1	1
29	3	4	1	1
30	4	5	1	1
31	1	3	2	4
32	3	3	0	0
33	3	4	1	1
34	2	3	1	1
35	3	4	1	1
36	4	5	1	1
37	3	4	1	1
38	3	4	1	1
รวม	117	154	$\sum d = 37$	$\sum d^2 = 47$
$\bar{X}$	3.07	4.05		
S.D.	.78	.76		

ตาราง 42 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาด้านไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือ
พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (n = 38)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	5	2	4
2	3	4	1	1
3	4	5	1	1
4	4	5	1	1
5	3	4	1	1
6	4	5	1	1
7	3	3	0	0
8	4	5	1	1
9	3	4	1	1
10	3	5	2	4
11	4	5	1	1
12	3	4	1	1
13	3	5	2	4
14	3	4	1	1
15	3	4	1	1
16	4	5	1	1
17	3	5	2	4
18	3	4	1	1
19	2	4	2	4
20	3	4	1	1
21	2	3	1	1
22	2	4	2	4
23	4	5	1	1
24	3	4	1	1
25	2	3	1	1
26	3	5	2	4
27	4	5	1	1

ตาราง 42 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	4	1	1
29	2	3	1	1
30	4	5	1	1
31	3	5	2	4
32	4	5	1	1
33	3	5	2	4
34	3	4	1	1
35	3	5	2	4
36	4	5	1	1
37	2	3	1	1
38	3	4	1	1
รวม	119.00	166	$\sum d = 47$	$\sum d^2 = 67$
$\bar{X}$	3.13	4.36		
S.D.	.66	.71		

ตาราง 43 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตาคุณด้านช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ($n = 38$)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X_1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X_2)	$d(X_2 - X_1)$	d^2
1	3	4	1	1
2	3	5	2	4
3	4	4	0	0
4	4	5	1	1
5	3	4	1	1
6	3	4	1	1
7	2	4	2	4
8	4	5	1	1
9	4	5	1	1
10	3	4	1	1
11	3	4	1	1
12	3	5	2	4
13	3	4	1	1
14	3	5	2	4
15	2	4	2	4
16	2	3	1	1
17	2	5	3	9
18	4	5	1	1
19	2	3	1	1
20	4	5	1	1
21	3	4	1	1
22	2	3	1	1
23	3	5	2	4
24	3	1	-2	4
25	4	5	1	1
26	3	5	2	4
27	4	5	1	1

ตาราง 43 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด ก่อนใช้คู่มือ (X1)	คะแนนแบบฝึกหัด หลังใช้คู่มือ (X2)	$d(X2 - X1)$	d^2
28	3	4	1	1
29	4	5	1	1
30	4	4	0	0
31	2	3	1	1
32	3	4	1	1
33	3	4	1	1
34	3	5	2	4
35	3	4	1	1
36	4	5	1	1
37	4	4	0	0
38	3	4	1	1
รวม	119	161	$\sum d = 42$	$\sum d^2 = 70$
$\bar{X}$	3.13	4.23		
S.D.	.70	.85		

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อสกุล	นางสาวนิรมล เสริฐศรี
วันเดือนปีเกิด	23 ตุลาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	296 / 22 ซอย อินทามระ 41 ถนนสุขุมวิทวินิจัย เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400
หน้าที่งานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โรงเรียนวิจิตรวิทยา แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	การศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกการแนะแนว จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ